

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

SIMONA ŠINKOVEC

Črtomir Šinkovec: analiza življenjskega opusa

Skozi ustvarjalni proces in samoizobraževanje v luči okupirane Primorske

Diplomsko delo

Ljubljana, 2018

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

SIMONA ŠINKOVEC

Črtomir Šinkovec: analiza življenjskega opusa

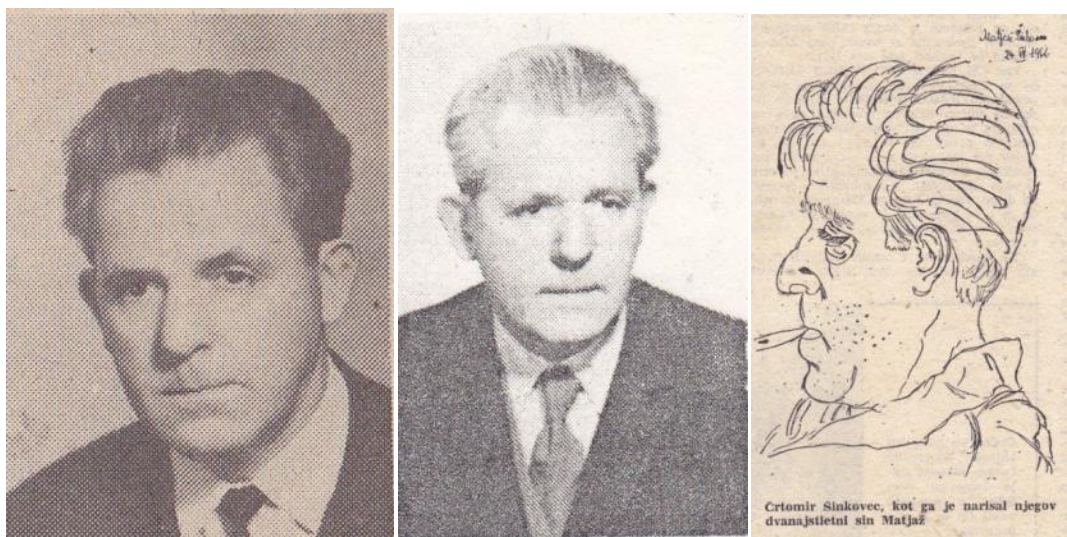
Skozi ustvarjalni proces in samoizobraževanje v luči okupirane Primorske

Diplomsko delo

Mentor: red. prof. dr. Miran Hladnik

Univerzitetni študijski program
prve stopnje: SLOVENISTIKA - D

Ljubljana, 2018

Slika 1: Črtomir Šinkovec, portreti; prvi z desne – kot ga je narisal njegov dvanajstletni – popravek: desetletni sin Matjaž, 24. 6. 1966.¹

SVETO JE SAMO ENO:

MOČ RESNICE,

LUČ, DA IZ ČLOVEKA

ZGINE TEMA;

NIČ NAJ NE BO POTOPLJENO

V REKAH KRIVICE,

V MORJU ZLA!²

¹ Priloga 7: Kulturni obzornik, Črtomir Šinkovec – šestdesetletnik, neznan datum objave. Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

² Črtomir Šinkovec: uvodna pesem iz pesniške zbirke *Brazgotine*. Ljubljana: založba Borec, 1974. 5.

*Slika 2: Ščinkavček na snežni vejici, gobelin.
Vir: Zasebna domača zbirka. Ljubljana, 2009.*

Posvetilo:

Diplomsko nalogo posvečam vsem Šinkovcem in tistim, ki jih obravnavani avtor zanima v smislu natančnega biografskega in bibliografskega pregleda podatkov iz zapuščine, zbranih celostno in na enem mestu v smislu pregledne in preverjene biografije in bibliografije z osebnimi pričevanji svojcev in v zapisih literarnih in literarnozgodovinskih strokovnjakov.

Zahvala:

Najlepše se zahvaljujem vsem, ki ste na kakršenkoli konstruktiven način pripomogli k uresničitvi diplomske naloge, še posebej staršem in starim staršem ter nekaterim prijateljem za podporo in spodbudo, za potrpežljivost in pomoč ter pripravljenost na sodelovanje pri raziskovalnem procesu. Posebna zahvala Idrijskemu Mestnemu muzeju za dovoljenje za objavo in posredovanje fotokopij iz pisemske korespondence, še posebej g. Darku Vilerju za izjemno pripomoč, Arhivu RS za dovoljenje vpogleda v zapuščinsko zbirko, g. Miru Gnezdi za družinsko drevo, dr. Matjažu in Andražu Šinkovcu za pisno dovoljenje za objavo celotne bibliografije na spletnem portalu Wikivir, vsem Šinkovcem za dobrosrčne nasvete in preverjene informacije iz prve roke. Zahvala tudi mentorju, red. prof. dr. Miranu Hladniku za vse napotke in usmeritve na študijski raziskovalni poti, najlepša hvala.

Simona Šinkovec

Izvleček

Črtomir Šinkovec: analiza življenjskega opusa

Skozi ustvarjalni proces in samoizobraževanje v luči okupirane Primorske

Črtomir Šinkovec in njegova življenjska pot skozi ustvarjalni proces in samoizobraževanje v medvojnih razmerah zatiranja slovenske besedne identitete. V luči okupirane Primorske se je v težkih razmerah prebijal, skozi Bevkovo vzpodbudo in mentorstvo pa v obliki pisemske korespondence samoiniciativno razvijal v pokrajinskega pesnika domoljuba, pesnika rojstnega Vojskega nad Idrijo, idrijskih rudarjev, tolminskih kmetov, socialne tematike, narodno obrambnega upora in narodnoosvobodilnega boja na Primorskem. Posebno mesto v njegovi književnosti ima tudi mladinska poezija. Naloga predstavlja kritičen biografski in bibliografski pregled s kratko literarnovedno in empirično kvantitativno analizo in je kot celostna zbirka avtorjevega življenjskega opusa z digitalizacijo vsebin tudi objavljena na prosto dostopnih spletnih portalih Wikipedija in Wikivir.

Ključne besede: pesnik, pisatelj, slovenski partizan, novinar, urednik, prevajalec, diplomat, Domačija pri Smolinu, Vojsko nad Idrijo, Primorska, mladinska književnost, partizanska književnost, slovenska književnost

Abstract

Črtomir Šinkovec: Analysis of the Life Opus

Through the creative process and self-education in the light of Primorska's occupation

Črtomir Šinkovec and his lifelong path through the creative process and self-education in warlike conditions of suppressing the Slovenians' language identity. In the light of Primorska's occupation he struggled in harsh conditions and with mentorship and motivation from France Bevk via written correspondence, he evolved into a landscape patriot poet, poet of the native Vojsko above Idrija, of Idrija's miners, Tolmin's farmers, social issues, national revolution and NOB in Primorska region. The special place in his literature is devoted to youth poetry. The assignment presents the critical biographic and bibliographic overview of the author with short literary scientific and empirical quantitative analysis. It serves as a comprehensive collection of the author's life opus. The digital version of its contents is also openly available on the open source web portals Wikipedia and Wikivir.

Key words: poet, writer, Slovene partisan, journalist, editor, translator, diplomat, Smolin's house, Vojsko nad Idrijo, Primorska, youth literature, partisan literature, Slovene literature

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD	1
1.1.	RAZISKOVALNI NAMEN	1
1.2.	LITERARNA METODOLOGIJA	1
1.3.	POSTAVLJENE HIPOTEZE	2
1.4.	UPORABNOST REZULTATOV	3
2.	BIOGRAFSKA ANALIZA.....	4
2.1.	Biografika	4
2.2.	Uvodoma o imenu	5
2.3.	Rojstvo.....	5
2.4.	Zgodnja leta	6
2.5.	Prvi literarni poskusi.....	6
2.6.	Prvi stik s pesništvom in oblastjo	7
2.7.	Prvi stik z literati.....	8
2.8.	Bevkovo mentorstvo	8
2.9.	PISEMSKA KORESPONDENCA S FRANCETOM BEVKOM	9
2.10.	Vojna situacija na Primorskem: vojaška mobilizacija in medvojne grozote	12
2.11.	Povojno obdobje: izobraževanje po osvoboditvi in zaposlitve.....	14
2.12.	Društvo slovenskih pisateljev	15
2.13.	Pričetek samostojne ustvarjalne poti.....	16
2.14.	Knjižne izdaje in spremljajoče kritike	16
2.15.	Uredniško delo in druge objave	16
2.16.	Odlikovanja in priznanja.....	17
2.17.	KULTURNO UMETNIŠKI KLUB TONE ČUFAR.....	18
2.18.	Pesnik po umestitvah v slovenski literarni prostor	18
2.19.	Pesnik po spominih sodobnikov	18
2.20.	Pesnik kot osebnost.....	18
2.21.	Pesnik v sodobnem času	20
2.22.	Avtorjev življenjski nazor in prizadevanja	22
2.23.	Pesnikov pomen v prihodnje.....	22
2.24.	Biografski pregled.....	23

3.	BIBLIOGRAFSKA ANALIZA	25
3.20.	Samostojne knjižne izdaje in kritike	25
3.23.	Uredniško delo	26
3.24.	Uglasbljena besedila	27
3.25.	Arhivska zapuščina	27
3.26.	Domača zasebna zbirka.....	27
3.27.	Seznam bibliografije	27
3.28.	Digitalizacija biografije in bibliografije na spletu	28
3.29.	Temeljne ugotovitve	28
4.	LITERARNOVEDNA ANALIZA	29
4.1.	Literarnozgodovinska umestitev avtorja	29
4.2.	Žanrska literarnozgodovinska analiza	29
4.3.	Obstoječe literarnokritiške analize avtorjevih del	30
4.4.	Literarna analiza in interpretacija izbora pesmi	32
4.6.	Kratka tekstološka primerjava pesniških zbirk.....	32
4.7.	Seznam ilustratorjev avtorjeve mladinske literature	34
4.8.	Seznam skladateljev avtorjevih uglasbljenih pesmi	35
5.	EMPIRIČNA KVANTITATIVNA ANALIZA	37
5.1.	Analiza pogostosti objav otroških pesmi avtorja.....	37
5.2.	Sinteza rezultatov	37
6.	ZAKLJUČEK.....	39
7.	POVZETEK	40
8.	SUMMARY	41
9.	BIBLIOGRAFIJA AVTORJA.....	42
9.1.	SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE	42
9.2.	OBJAVE V ZBIRKAH	42
9.3.	OBJAVE V ZBORNIKIH	43
9.4.	SAMOSTOJNE PESNIŠKE ZBIRKE	44
9.5.	PROZNE OBJAVE V ZBORNIKIH IN REVIJAH.....	45
9.6.	OBJAVE PRAVLJIC, PESMI IN UGANK V REVIJAH	47
9.7.	PREVODI.....	48
9.8.	OBJAVE V ŠOLSKIH BERILIH	48
9.9.	NOTNO GRADIVO UGLASBLJENIH PESMI	49

9.10.	ZVOČNI POSNETKI AVTORJEVIH PESMI	52
10.	VIRI IN LITERATURA	55
10.1.	VIRI	55
10.2.	LITERATURA	56
10.2.1.	Publikacije	56
10.2.2.	Članki v časopisih in revijah	57
10.2.3.	Spletne strani z objavami avtorja/o avtorju	58
10.4.	SEZNAM SLIK	62
10.5.	SEZNAM PREGLEDNIC	63
11.	PRILOGE	64
11.1.	PRILOGA 1: Družinsko drevo Črtomirja Šinkovca	64
11.2.	PRILOGA 2: Naslovnice izdaj Šinkovčevih pesniških zbirk mladinske poezije ..	66
11.3.	PRILOGA 3: Naslovnice izdaj pesniških zbirk partizanske in domovinske poezije.	67
11.4.	PRILOGA 4: Naslovnice šolskih beril z objavami avtorja.....	68
11.5.	PRILOGA 5: Naslovnice objav avtorjevih ugank	69
11.6.	PRILOGA 6: Razglednice iz družinskega življenja	70
11.7.	PRILOGA 7: Objavljeni članki pred letom 1983	75
11.8.	PRILOGA 8: Objavljeni članki po letu 1983.....	80
11.9.	PRILOGA 9: Intervju s Črtomirjem Šinkovcem	83
11.10.	PRILOGA 10: Pisemska korespondenca med Črtomirjem Šinkovcem in Francetom Bevkom, originale hrani Mestni muzej Idrija.	85
11.11.	PRILOGA 11: Pismo Francetu Bevku ob zavrnitvi prošnje za sprejem v Društvo slovenskih pisateljev	108
11.12.	PRILOGA 12: Prevod Šinkovčevih ugank v angleščino	110
11.13.	PRILOGA 13: Utrinki iz literarnega in osebnega življenja.....	111
11.14.	PRILOGA 14: Pomembnejše dokumentarno gradivo	112
11.15.	PRILOGA 15: Časopisne ocene in kritike avtorjevih samostojnih pesniških zbirk..	116

1. UVOD

Diplomska naloga je predlog strokovne humanistične biografske in bibliografske literarnovedne razprave z naslovom: **Črtomir Šinkovec: analiza življenjskega opusa, skozi ustvarjalni proces in samoizobraževanje v luči okupirane Primorske**. Teoretično je osnovana kot kronološki zgodovinski pregled avtorjeve biografije s kratko literarnovedno in empirično kvantitativno analizo, zaokroženo z bibliografsko raziskavo in kot rezultat s celostno analizo življenjskega opusa avtorja, s predvsem pozitivistično literarno metodo. Temeljni namen raziskave je, da bi avtor kot slovenski pesnik in pisatelj našel svoje mesto v slovenski literarni zgodovini na podlagi razumevanja zgodovinskih okoliščin svojega ustvarjanja. Študijsko in raziskovalno delo je bilo še posebej usmerjeno v kvantitativno zbiranje podatkov in urejanje avtorjeve bibliografije na enem mestu za preglednejšo informacijsko zbirko in informativno predstavitev dedkove zapuščine, tudi kot osebna želja in družinska motivacija. Temeljni sklep raziskovalnih prizadevanj je v spletni digitalizaciji in optimizaciji zbranega gradiva, na eni strani z dopolnitvenim urejanjem avtorjeve biografije na spletnem portalu Wikipedija in na drugi s prenosom dostopne avtorjeve bibliografije na Wikivir (v celoti), predvsem z namenom transparentnosti avtorja in večje dostopnosti bralcem.

1.1. RAZISKOVALNI NAMEN

Temeljni raziskovani namen je razčlenitev glavne predpostavke avtorjeve dosedanje zapostavljenosti v slovenski literarni zgodovini in uvrstitev med slovenske pesnike in pisatelje na prepoznavnejše mesto. Pridobiti odgovore na postavljena vprašanja oz. zastavljene hipoteze v nalogi, vzroke in razloge za pojavitev določene problematike na avtorjevem biografskem področju in literarnem ustvarjanju. Še posebej pa postati zbirka kritično pregledanih in preglednih informacij za nadaljnje znanstvenoraziskovalno delo in z večjo dostopnostjo uporabnikom tudi v spletni digitalni obliki.

1.2. LITERARNA METODOLOGIJA

Diplomska naloga je osnovana dvodelno, sprva v teoretičnem delu kot podrobnejša zgodovinska analiza avtorjeve biografije, ključnih prelomnic in temeljnih smernic njegovega osebnega in literarnega razvoja. V praktičnem delu se razvije v predlog literarnovedne analize in razlage na osnovi omenjene predhodnje biografske in bibliografske raziskave s pozitivistično literarnovedno metodo.

Literarna metodologija zajema sprva analizo avtorjeve celotne javno dostopne bibliografije v sistemu COBISS, ki zajema po tematiki raznovrstno gradivo v obliki **144 del** (podatek na dan: 31. 12. 2017). Sledi analiza celotne avtorjeve zapuščine v obliki domače zasebne zbirke in arhivskega dela, ki ga hrani Arhiv RS v ljubljanski Kazini v pritličju desno pod signaturo SI

AS 1837, hranjeno od leta 1986.³ Po pregledu kopij 35 pisem in 9 razglednic iz korespondence med Francetom Bevkom in Črtomirjem Šinkovcem⁴ (z dovoljenjem za objavo Mestnega muzeja v Idriji, posredovanje g. Darko Viler), obisku pokopališča in rojstne hiše na Vojskem nad Idrijo, po intervjujih s svojci, zapisih sodobnikov, spominih in anekdotah iz osebnega in družinskega življenja, brskanju po spletnih virih, študiju strokovne literature, prebiranju spremnih besed, avtorjevih literarnih del in pripadajočih literarnih kritik – se naloga zaključuje s pozitivistično literarno metodološko in celostno biografsko ter bibliografsko sintezo s predlogom žanrskih uvrstitev in z umestitvijo v literarnozgodovinsko obdobje, z interpretacijo v luči avtorjeve osebne navezanosti na Primorsko.

Z metodo spletne digitalizacije in urejanja besedil na spletnih portalih Wikipedija in Wikivir je sedaj avtorjeva biografija in bibliografija prosto dostopna tudi na spletu (s soglasjem lastnikov avtorskih pravic).

1.3. POSTAVLJENE HIPOTEZE

Osrednjo hipotezo je postavil že leta 1984 Tomaž Pavšič, ki je v članku v časopisu **Primorski dnevnik** (Priloga 8) po smrti **Črtomirja Šinkovca** zapisal sledeče: »Ni prav, da (...) njegovo ime ni prišlo v Literarni leksikon Cankarjeve založbe, čeprav so se v njem zvrstila tudi nekatera imena, ki v nepristranski sodbi v ničemer ne prekašajo Črtomira Šinkovca« in zaključil z besedami: »Morda se bo našlo pero, ki bo Črtomira in njegov literarni prispevek odkrilo in obdelalo tako, kot v resnici zasluži.« (Pavšič 1984).⁵ V diplomski nalogi se bodo zvrstila naslednja zastavljena raziskovalna vprašanja:

Zakaj ni avtor vidneje vključen v slovensko literarno zgodovino, čeprav je imel kar nekaj vidnih zaslug v svojem uredniško-novinarsko-literarnem delu in je večinoma opravljal pionirsko delo ter oral ledino v smislu vpeljave novih prilog in listov, samostojnega urejanja revije Borec, prvi je začel z zbiranjem Partizanske ljudske pesmi s pobudo v prilogi TV-15 – Tovariš, šele nato so se tega dela lotili na Slavističnem oddelku Univerze v Ljubljani? Kaj je v resnici botrovalo temu, da ni bil takoj po prvi objavi pesniške zbirke sprejet v Društvo slovenskih pisateljev leta 1952/53? Katera priznanja in odlikovanja je dobil za svoje delo? Kako je postal pesnik v medvojnem času in kdo mu je pri tem največ pomagal? Kakšne kritike je prejel, pozitivne in negativne in kaj je v resnici študiral? Kakšna je analiza življenjskega opusa skozi ustvarjalni proces samoizobraževanja v luči okupirane Primorske? Kako so ga videli drugi literarni kritiki in kako je zapisan v slovenski literarni zgodovini, kakšen je njegov pomen za Primorsko? Je res samo nekdo med »anonimnimi« ali mu pripada večja pozornost literarnih kritikov in zgodovinarjev, prepoznavnejše mesto v slovenski literarni zgodovini in ne »anonimnost« in »zalednost«?

³ Ministrstvo za kulturo, Arhiv RS, Pregledi in iskanja po podatkovni zbirki ARS, Signatura SI AS 1837, dostopno na: <http://arsq.gov.si/Query/detail.aspx?ID=27288> (13. 9. 2009).

⁴ Primorski slovenski biografski leksikon, 15. snopič. Ur. Martin Jevnikar. Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 1989. 534–535.

⁵ Priloga 8: Članek Tomaža Pavšiča: Ob obletnici smrti in sedemdesetletnici rojstva; Č. Šinkovec – primorski besedni umetnik. Primorski dnevnik, 30. 3. 1984.

Kakšna je specifika njegove otroške poezije v motiviki in tematiki? Kaj se z njegovim ustvarjalnim opusom dogaja v sodobnem času in na kulturnoumetniškem področju in kako se bo v prihodnje?

Na podlagi celostne zbirke avtorjeve bibliografije v nalogi bo mogoče opazovati avtorjev osebni razvoj na prehodu od samorastnika k pesniku skozi primere v njegovi poeziji in s pomočjo Bevkovega literarnega mentorstva na način pisemske korespondence, z razčlenitvijo Bevkove literarne kritike morda celo izluščiti elemente za Bevkov literarni načrt. Raziskovalna prizadevanja temeljijo torej na iskanju specifičnosti v njegovi poeziji in prozi in skozi bibliografski pregled sestavljajo biografsko podobo avtorja kot pesniškega subjekta, predstavljajo njegovo življenjsko pot skozi ustvarjalno delo.

Analiza virov v povezavi z avtorjem bo pripeljala do kritičnega pregleda biografskih podatkov in povzetka informacij iz prve roke, avtorjevo pesništvo in pripovedništvo v luči okupirane in osvobojene Primorske z umestitvijo v sodobni slovenski literarnozgodovinski prostor in še posebej do utemeljitve avtorjeve temeljne biografske značilnosti: predpostavke zapostavljenosti in zakaj.

1.4. UPORABNOST REZULTATOV

Uporabnost diplomske naloge je v preseganju predpostavke dosedanje avtorjeve zapostavljenosti v slovenski literarni zgodovini in uvrstitvi med slovenske pesnike in pisatelje na prepoznavnejše mesto, v šolsko ali študijsko izobraževanje, s predlogom vključitve obiska pisateljeve rojstne hiše na Vojskem nad Idrijo z dosedaj že postavljeno spominsko ploščo v program šolskih literarnih ekskurzij na Primorskem. Še posebej pa kot informativna spodbuda za bralce in tem natančnejša zbirka informativnega gradiva biografskih in bibliografskih podatkov o avtorju in njegovem delu, ki je podlaga za digitalizacijo in prosto dostopnost gradiva na spletu, s poudarkom na pomenu njegovega življenjskega dela za Primorsko.

2. BIOGRAFSKA ANALIZA

2.1. Biografika

Biografika (Ocvirk 1978: 22) kot literarnoteoretični pogled na pesniško osebnost je še vedno predmet literarnih raziskav, ki se opirajo na posebna teoretična izhodišča, ki jih lahko razvrstimo v dve skupini:

1. Razvojno-genetično, ki v »naravnem časovnem zaporedju niza dejstva iz pesnikovega življenja in jih povezuje v organsko celoto« (Ocvirk 1978: 23) – sem sodi **literarnozgodovinska biografika**.
2. Psihološko, ki »skuša po tej poti razložiti pesnikov duševni svet, njegove intelektualne sposobnosti, emocionalnost, nagnjenja, značaj« (1978: 23) – sem sodi **psihološki oris osebnosti**.

Povezavo med njima in literarnim delom pa je uveljavila »analiza umetnikovega ustvarjalnega procesa, **teorija pesniškega oblikovanja**« (1978: 23).

Biografija je »oris življenjske poti posamezne osebnosti«, ki »ni vezana samo na literaturo, se ne loteva samo pesnikov in pisateljev«, temveč je postopek obravnavanja v glavnem povsod enak: »opis 'junakovega' življenja od rojstva do smrti z vsemi podatki in dejstvi, ki osvetlujejo njegovo ravnanje in ustvarjanje« z namenom po bližje spoznati ga kot človeka in ustvarjalca. (1978: 24). **Splošna načela biografike** (1978: 25):

1. Načelo zapovrstnega kronološkega nizanja podatkov o osebnosti med dvema poglavitnima letnicama, letnico rojstva in smrti.
2. Načelo obnavljanja kontinuiranega dogajanja na temelju sklenjene verige dejstev, pri čemer lahko naletimo na »vakantna mesta«, prazna mesta, ki jih z dokumenti ne moremo pojasniti.
3. Načelo, uveljavljeno posebej v literarni biografiki, je v zvezi s pesnikovim ustvarjanjem. Najti je treba podatke o tem, kdaj in v kakšnih življenjskih okoliščinah so nastala njegova posamezna dela.

Biografika v pozitivizmu

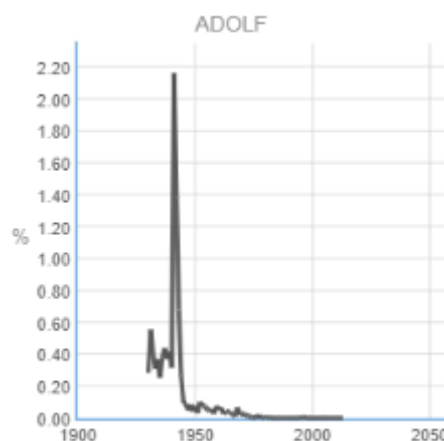
»Najgloblje in v največje podrobnosti je preoblikoval biografiko pozitivizem« (1978: 26), pozitivistično literarnozgodovinsko dognanje o osebnosti je bilo »poleg letnic rojstva in smrti (...) še njene konstitutivne prvine« ločeno v »prirojene in podedovane, v okolju pridobljene ali privzgojene, in doživete. Osebnost je raziskoval tudi v sklopu njene generacije, družbenega razreda in položaja in njene odmevnosti v dobi.« (1978: 26).

Pozitivistično je bilo pojmovanje pesnika kot »docela navadno človeško bitje, ki mu za tisto, kar naredi, niso potrebne nikakršne magične moči ali nadnaravne duševne lastnosti«, v nasprotju z razumevanjem, da je »umetnik popolno bitje, in sicer po svoji zunanosti in notranosti, pravi junak, ki vse doživlja globlje in bolj izostreno kakor navadni ljudje« (1978: 22).

2.2. Uvodoma o imenu

Brskanje po pesnikovi zapuščini je prineslo več zanimivih iztočnic za kronološko razvrstitev ključnih prelomnic v avtorjevem literarnoustvarjalnem življenju. Omembe vredno je, da so si po različnih virih biografski podatki med seboj nasprotovali oz. se niso popolnoma ujemali med seboj, kar je omenjeno v opombah pri vsakem posebej. Biografska analiza je predlog zbirke ustreznih biografskih elementov, kronološke razvrstitve, datumov in letnic z neposrednim citiranjem v faktografskem biografskem pregledu v telegrafskem slogu v smislu pozitivistične literarne metodologije. Pričenja pa se z etimološko razlago osebnega imena: »Ime **Adolf** izhaja iz nemščine, kjer ga pišejo tudi **Adolph**. Izpeljujejo ga iz starejših oblik **Athawolf**, **Athaulf** in razlagajo kot ime, zloženo iz starovisokonemških besed **adal** »plemeniti« in **wolf** »volk«. ⁶ (Keber 2001: 90).

Po podatkih Statističnega urada RS je pogostost imena Adolf v Sloveniji (29. 10. 2017) na 199. mestu, po obdobju rojstva do leta 1940 je zabeleženih 210 imen – 0,36 %, po letu 1950 je številka vidno padla na 87 imen do 1960 – 0,06 % in do 1970 na 55 – 0,04 %, pri čemer je bilo v Goriški statistični regiji zabeleženih 32 imen z 0,03 % deležem. Na podlagi tega lahko sklepamo o manjši popularnosti uporabe imena v povojnem času, ki pa verjetno pred tem ni imelo vplivnejše negativne konotacije.

Slika 3: Grafikon pogostosti imena Adolf v Sloveniji v % od leta 1940
Vir: SURS, 2017.

Avtor je v virih in literaturi ter zapuščinski zbirki zapisan pod različnimi imeni, v rojstnem listu kot Adolf Šinkovec, v nekaterih objavah kot Adolf Šinkovec – Črtomir ali Avgust (Kar je nepojasnjena napaka!) Šinkovec – Črtomir, najpogosteje pa, kot se je sam najraje podpisoval, s partizanskim imenom: Črtomir Šinkovec ali na kratko Črt.

2.3. Rojstvo

Adolf Šinkovec se je rodil 30. januarja 1914 na Domačiji pri Smodinu, Vojsko številka 20, na Vojskem nad Idrijo kot eden izmed 13 otrok, »sedem sta jih že v nežni mladosti pokosili jetika in »španska«⁷ (Cesar 1963). Šinkovčev oče je bil Franc Šinkovec, kmet in gozdni delavec, mati Karolina Gruden, gospodinja. Oče se je dvakrat poročil, z dvema sestrama (Žebovec 2006). Shema družinskega debela je dodana v **Prilogi 1**.

⁶ Adolf je torej v etimološkem pomenu »plemeniti volk«, pri čemer je kakršnakoli druga povezava popolnoma neutemeljena. Leta 1914 ime še ni imelo negativne konotacije glede na letnico rojstva, sicer pa je bila v Sloveniji porast omenjenega imena prav med letoma 1941–1945.

⁷ Poimenovanje »španska« velja za ime mrzlice oz. gripe, ki je med vojno napadala in pokosila veliko in največ otrok (Cesar 1963).

2.4. Zgodnja leta

Svoja otroška leta⁸ je opisal tudi v sestavku *Vojna in otroštvo* (Šinkovec 1978 in 2003)⁹, kjer je opisal prva vojna doživetja.¹⁰ Italijansko osnovno šolo je obiskoval na Vojskem (1921–27) kot dober učenec, nato se je izobraževal na poklicno usmerjeni izobraževalni šoli¹¹ v Idriji. »Kot učenec je zelo veliko bral različne vrste leposlovja in tudi sam začel pisati pesmi in krajšo prozo« (Žebovec 2006) in med obdobjem okupacije zelo rad prebiral vsakršne in kakršne koli slovenske ali tuje knjige (Cesar 2003).

2.5. Prvi literarni poskusi

Prvo pesem »Vihar« je napisal kot dvanajstletni deček, »v zimskem viharju med smučanjem« (Cesar 2003) in jo poslal Franu Saleškemu Finžgarju¹², ki mu je obljubil objavo pesmi v *Mladiki*, kar ga je vzpodbudilo k nadaljnjemu literarnoumetniškemu samoizobraževanju. Vsaj tako je zabeležil Cesar (2003). Po pregledu izdaj *Mladike* na dLib-u od leta 1921–1933, ko je bil kot urednik podpisan Fran Saleški Finžgar, pa se je izkazalo, da je najverjetnejši približek omenjene pesmi »Vihar« samo ena istoimenska pesem, vendar objavljena v *Mladiki* leta 1923, letnik 4, številka 1 – ko naj bi imel avtor komaj 9 let, in podpisana s »Črtomirov.« Tistega leta sta kot urednika revije podpisana tako Fran Saleški Finžgar kot France Bevk. Lahko bi sklepali, da je Finžgar mlademu pesniku z Bevkovo podporo res objavil prvo pesem, kot je obljubil, in to še nekoliko prej, torej pri 9 letih, ali pa da je niti v kasnejših letih ni. Podpis »Črtomirov« pa bi lahko pomenil, da je pesnik dobil svoj vzdevek že v najrosnejših letih in ne šele pri partizanih. Po pričevanjih svojcev bi izbiro motivov lahko pripisali avtorju, še posebej pa motiv deda s pipo. To vse pa so seveda samo in zgolj ugibanja, saj se moramo kot literarni zgodovinarji sprijazniti samo z dejstvi, ki jih imamo na razpolago.

⁸ »Otroška leta je preživeljal v bližini soške fronte, ob pogorišču domačije, ob smrti bratcev in sestic, ob lakoti in bombardiranju, med begunci in vojaki.« (Oblaki nad sončno deželo, 1963).

⁹ *Vojna in otroštvo*, sestavek je objavljen v različnih zbornikih: *Oblaki nad sončno deželo* 2003 in zbornik *Spomini na otroštvo* 1978 (glej seznam literature).

¹⁰ »Njegova najnežnejša otroška leta so potekala v bližini bojnih jarkov, ko je bil star 3 leta, je pogorela njegova rojstna hiša in v njegov spomin se je trajno zapisal zasilni pristanek obstreljenega avstrijskega letala.« (Žebovec 2006).

¹¹ Avviamento, Scuole Complementare. Izpitov ni opravljal, ker ni bil redno vpisan, temveč kot privatist.

¹² Pisatelj Fran Saleški Finžgar je opravljal delo idrijskega kaplana med letoma 1898 in 1899 in nekajkrat prišel tudi na Vojsko (Priloga 7: Članek Jožeta Zupančiča: Dobra knjiga o zanimivem kraju, *Turistični vestnik*, maj 1956).

Vihar.

Ali plazovi grmijo čez koče?
Stene drhtijo, potresa se krov.
Tiho neznano za hišico joče
v tuljenje viharja krog mrtvih oglóv.

Mati zamišljena v plamen strmi,
plašno, vse bliže k njej sinček se stiska,
plašno se vpirajo v duri oči,
burja pa žvižga in tuli in piska.

S pipico dedek ob ognju posluša
in se mrmraje in naglo pokriža:
„Poko, mir večni naj bode ti, duša,
ki si umrla brez sveče, brez križa!“

Kaj pa na strehi v vihar se krohoče,
koplje in bije, da nikdar tako?
To so čarovnice — v zboru čez koče
plešejo svoje nečisto kolo.

Ded je zadremal, zasnula družina,
v sen se pogreznila trudna je vas,
le sem od hiše soseda Martina
čuje dojenčka ihteti se glas.

„Bes vas odnesi, pošasti ve, nore!
Pekel boji se vas, brani se raj.
Zdaj še dva križa! — Tako — in od zore
steze nobena ne najde nazaj!“

Nekdo potrkal je v okna, na dver:
„Si li ti, Marko, pokojnik nesrečni,
ki se podiš kot preganjana zver?
Rad bi že našel svoj pokoj, mir večni?“

Ti si bil, ki si brez srca na cesto
vrgel vdovico, storil zločin,
danes še kaže vsakdo ono mesto,
kjer v snegu sta zmrznila ona in sin.

Zdaj pa prihajaš in trkaš s solzami,
da ti izprosimo blaženi raj?
Nehaj in pojdi! — Jaz molil bom z vami:
Dobri ga Bog nam vsem vekomaj daj!“

Črtomirov.

Slika 4: Domnevno prva objavljena Šinkovčeva pesem v Mladiki, 1923, let. 4, št. 1, str. 8.
Vir: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-4O3RRDDJ> (Citirano: 11. 12. 2017).

2.6. Prvi stik s pesništvom in oblastjo

Pri petnajstih letih je prišlo do prvih navskrižij z oblastjo, o čemer priča več različnih neusklajenih virov. V Primorskem slovenskem biografskem leksikonu je zabeleženo: »zavoljo prestreženega pisma, ki je bilo namenjeno založbi Modra ptica v Lj., in pisano v slovenskem duhu, je bil iz šole izključen in je postal politično sumljiv« (1989: 534).

Kot citira Teršek v svojem članku, je o tem Šinkovec dejal naslednje: »Petnajst let sem imel, ko sem napisal pesem o Napoleonovi Iliriji, ki je prvič združila Slovenijo v neko upravno celoto. Italijanska kvestura je poskrbela za hišno preiskavo. Mojemu prepričanju so pritiskali veliko, črno piko.« (Šinkovec v Teršek, neznan datum objave).¹³

Pri založbi Modra ptica je naročil roman Emila Ludwiga »Napoleon«, ki je vseboval poziv, naj bralci o romanu napišejo svoje mnenje. Napisal je članek o navdušenju nad Napoleonovo Ilirijo, kjer so bili prvič v zgodovini združeni vsi Slovenci, tega pa je prestregla policija. V tem času je bil zaposlen pri Furlanskih zidarjih v Idriji in ko se je v nedeljo zvečer vrnil domov na Vojsko, ga je pričakala izropana osebna knjižnica in poziv h karabinjerjem. Ko se je javil na poziv, so ga poskušali ustrahovati in ga zapisali v črno knjigo, kjer je kasneje po padcu Italije našel vse zapiske o sebi: »tih, subverziven element« (Cesar 2003). Zaradi tega je bil izključen iz poklicne šole in imel doma redne policijske preiskave karabinjerjev.

¹³ Priloga 7: Članek Silva Terška: Življenje ni praznik; Črt Šinkovec: »Presejati dobro od slabega!«

Je bil torej članek, pismo ali pesem? Kakorkoli, pošiljko je prestregla italijanska policija, prišlo je do hišne preiskave, pri kateri so zasegli vse njegove knjige in izropali zasebno knjižno zbirko, dobil je poziv pri karabinjerjih, izključen je bil iz poklicne šole in bil deležen nadaljnjih rednih preiskav (Cesar 2003). *»Leta 1930 je začel iskati delo, v Idriji se je zaposlil pri gradnji ceste, pozneje se je učil za kovača in tudi za mlekarka v Tolminu. Končno so mu natakili vojaško suknjo v veri, da so mu s tem slekli slovensko prepričanje.«* (Teršek, neznan datum).¹⁴ Aprila 1934 je odšel k vojakom. *»Kot vojaku mu zaradi slovenske narodnosti in karakteristik niso zaupali, zato je ves čas opravljal delo v pisarni. Po vrnitvi je delal na domači kmetiji in začel spet pisati.«* (Žebovec 2006). *»Načrtno se je samoizobraževal, veliko bral in se pripravljaj na poklic pisatelja ali bolje, pesnika.«* (1989: 534).

2.7. Prvi stik z literati

Fran Saleški Finžgar, Rado Bednarik¹⁵, Ciril Drekonja¹⁶ in France Bevk

Kljub vsem navskrižjem z oblastjo je Šinkovec sodeloval z nekaterimi primorskimi kulturnimi delavci in jim pošiljal svoja literarna besedila, še posebej učitelju Cirilu Drekonji. Na obisku profesorja Rada Bednarika, Šinkovec mu je poslal tudi nekaj svojih povesti,¹⁷ mu je ta svetoval, naj obišče pisatelja Franceta Bevka in ga poslal k njemu s pismom, da bi se mu kot obetavnemu pesniškemu talentu tudi posvetil in pomagal pri nadaljnjem literarnem izobraževanju (Cesar 2003). Pri sedemnajstih se je torej seznanil z Bevkom, ko mu je Profesor Rado Bednarik zanj napisal priporočilno pismo: *»Velecenjeni gospod Bevk. Iskreno vam priporočam prinašalca tega pisma A. Š. iz V., ki je pesniški talent. Poučite ga, kar je v vaši moči, za to Vam bom hvaležen. Oprostite nadlogi! Lepo pozdravlja, Prof. Bednarik.«* (Cesar 2003: 10). Tistega dne sta se z Bevkom dogovorila za sodelovanje. *»Z Bevkom je bil v stikih do začetka vojne«* (Žebovec 2006), *»iz njunega dopisovanja je ohranjenih 35 Bevkovih pisem in 9 razglednic, ki jih hrani Mestni muzej v Idriji.«* (1989: 534).

2.8. Bevkovo mentorstvo

K samorazvoju Šinkovčevega literarnoustvarjalnega dela je v veliki meri prispevalo večletno sodelovanje s Francetom Bevkom, ki je v času okupacije živel v Solkanu pri Novi Gorici in se nadaljevalo tudi po tem, ko je že postal priznan pisatelj in pesnik. France Bevk ga je z veseljem sprejel in pristal na dogovor, da mu mladi pesnik pošilja svoje literarne prozne in pesniške prispevke v pregled in konstruktivno kritiko. Kljub vsem svojim obveznostim sta si pričela tudi redno dopisovati in začetki so bili precej neobetavni, saj njegovo literarno ustvarjanje še ni bilo dovolj zrelo za tisk in njegova pesniška izkušnja še preozka, kljub temu pa ga je Bevk vzpodbujal k nadaljnjemu pesniškemu ustvarjanju. Tovrstno sodelovanje in mentorstvo se je kasneje izkazalo kot uspešno, Bevk mu je pripisoval le pomanjkanje življenjske izkušnje, ne pa talenta. (Cesar 2003).

¹⁴ Prav tam (glej opombo 13)

¹⁵ Profesor, ki mu je svetoval, naj obišče pisatelja Franceta Bevka, skupaj s priporočilnim pismom (Cesar 2003).

¹⁶ Šinkovčev učitelj, poučeval je na potujoči šoli na Šentviški gori, v Pečinah in na Slapu ob Idrijci (Cesar 2003: 9).

¹⁷ Naslovi poslanih povesti: Berač, Tihotapec, Gorsko življenje in Učiteljica.

2.9. PISEMSKA KORESPONDENCA S FRANCETOM BEVKOM

Prepoved slovenske knjige na Primorskem

Kronološki pregled izbora pomembnejših izpiskov iz Bevkovih pisem iz zajema pisemske zbirke kopij celotne zapuščine z dovoljenjem za objavo Mestnega muzeja v Idriji,¹⁸ katerih razvrstitev je dodana v prilogah in podaja kronologijo pregleda in okoliščin pesnikovega ustvarjalnega razvoja z razčlenbo sodelovanja z Bevkom ali drugače, prikazuje, kako se je razvijala Šinkovčeva ustvarjalna pot, podkrepljena z originalnimi zapisi iz Bevkovih pisem in v dokaz Bevkovega medvojnega literarnega mentorstva.

Pismo 1: 21. 2. 1932

V enem izmed prvih, za Šinkovčev osebni pesniški razvoj pomembnih pisem (21. 2. 1932), je Bevk opredelil temeljni problem njegovega zgodnjega obdobja: *»Seveda Vam že naprej povem, da Vaš rokopis še ni goden, pa sem tudi že naprej vedel, da ne bo. Stvar je namreč ta, da imate Vi po mojem mnenju talent, to je tisti božji dar, ki se ga ni mogoče naučiti, skoraj vse drugo, kar pa se je treba še naučiti, pa Vam manjka. Pa to ni samo slovnica in take reči, ki jih je mogoče dobiti iz knjig in iz šole, ampak je tisti pogled na življenje, ki ga Vam bodo dale šele mnogoletne izkušnje. Da me boste lažje razumeli, Vam povem nekaj o sebi.«* V nadaljevanju je pojasnil svoje razmišljanje z osebnim zgledom svoje ustvarjalne poti: *»Ko sem bil v sedemnajstem letu, sem bil še kmečki fant, kot ste zdaj vi. Pisal sem vse večere in pošiljal v vse mogoče liste, a mi seveda z eno izjemo nihče ni kaj sprejel ne odgovoril. Tudi jaz sem bil obupan, a nisem vrgel puške v koruzo in nisem mogel razumeti, kaj je tisto, ko so mi rekli, naj se učim. Nato sem šel v šolo, preteklo je šest let, da se mi je nenadoma odprlo, ne vem, kaj in sem začel kolikor toliko dobro pisati, da so mi sprejeli v Dom in svet, prej so mi natisnili le nekatere pesmi.«* In dodal najverjetneje takrat najpomembnejši del pri vzgoji mladega pesniškega talenta: *»Pa tisto, kar sem toliko let čakal, ni bila učenost, saj slovnice in drugih stvari se človek lahko nauči tudi doma in v krajšem času, ampak glavno je, da mora človek pred dozoreti, da ve kaj povedati človeštvu.«* In zaključil: *»Zato se morate Vi učiti sicer, a morate obenem čakati tistega, kar se ne dá prisiliti. Vi boste lahko pisali več ali manj dobro šele čez nekaj let. Seveda med tem ne smete pozabiti na vajo. Tako je bilo z vsemi pisatelji, izjeme so le redke.«*

Potem se osredotoči na rokopis najverjetneje povesti, ki mu jih je pošiljal v pregled in obravnavo, za katere mu je dal tudi nekaj napotkov glede sloga pisanja: *»Ta rokopis bi Vam popravil in ga Vam vrnil, a nima smisla. Kar se tiče sloga, je največja hiba to, da se hočete včasih zelo umetno izraziti, zato pa nastane nesmisel. Izražajte se preprosto; da se boste z lahkoto izražali tudi bolj umetno, bo prišlo samo od sebe, a siliti se ni treba. In za vajo opisujte raje kak dogodek, ki ima trdno vsebino, taka snov, ko ste jo izbrali Vi, je za začetek težka.«* Nato mu je predlagal: *»Zapišite morda kako pravljico, ki jo slišite doma, opišite, kaj pripovedujejo stari ljudje o nekdanjih časih, o strahovih, itd. To bo dobro za vajo, a obenem Vam pozneje ne bo žal, ko boste imeli tako gradivo v rokah.«* In dodal nekaj vzpodbudnih

¹⁸ Priloga 10: Pisemska korespondenca med Črtomirjem Šinkovcem in Francetom Bevkom, originale hrani Mestni muzej Idrija. (posebna zahvala g. Darku Vilerju).

besed: »Če boste napisali kaj takega narodnega blaga, ni gotovo, da kdaj ne priobčimo v Biblioteki. Pa nič preveč ne hitite. Dobro je, da nekaj časa leži pri Vas, nato še enkrat predelajte. Sami veste, da bi bil sam najbolj vesel, če se razvijete v pisatelja. Glavno je, da se učite in ne izgubite poguma, bo že prišla doba, ko boste vzoreli, da sami ne boste vedeli, kdaj.« Na koncu še pomembnejši bralni napotki: »Svetujem Vam, da knjig ne berite prenašlo, ampak dobre knjige znova in znova in se učite, kako se drugi pisatelji izražajo in kako povedo to in ono.«¹⁹

Pismo 2: 7. 11. 1933

Naslednje Bevkovo pismo se tehtneje posveča Šinkovčevemu pisanju in ga hkrati tudi seznanja z nekaterimi pisateljskimi zakonitostmi, pri čemer gre za črtico, ki jo je spisal Šinkovec, za katero mu Bevk poda oceno pripovedovalnega časa: »Zdi se mi, da je bila zadnjič, ko ste mi jo brali, bolj zgrajena. Zdaj je posebna hiba to, da v prizoru na polju Vi pripovedujete, kaj je pravil Tine Miren o tem, kaj so mu o očetu pravili drugi. To je prehud. Pisatelj lahko pripoveduje le o nekom, ki drugemu pripoveduje svoje življenje, da ni veriga predolga.« (Cesar 2003: 13). Zatem mu poda natančnejša navodila: »Na priloženem listku sem dodal začetek vaše črtice, kot sem ga napisal po Vaših besedah, ko sem izpustil vse nepotrebnosti in banalnosti. To je preprostejše, lažje, lepše. Včasih se mi zdi, da ste se trudili, kako bi si naredili nalogo tem težjo.« (2003: 13). Naposled mu svetuje s primerom kronološkega poteka dogodkov: »Od zvezdice sem dodal, kako mislim, da bi si morali dogodki slediti. V tistem redu jih nato poiščite iz svojega rokopisa, kjer so zdaj raztreseni, uredite jih in na novo napišite ...« (2003: 14). In še končni nasvet: »Ne želim, da zdaj pošljete novih črtic. Popravljajte to po mojem navodilu. Toliko časa, da bo godna za tisk. S tem se ne boste naučili le pisateljskega potrpljenja, ampak se vam bo tudi marsikaj drugega odkrilo.« (Cesar 2003: 14). Usmerjal ga je torej k pravilnemu razumevanju pripovedovalnega časa, izpuščanju nepotrebnega balasta in neoteževanju svojega pisanja, v kronološko shematizacijo fabule in k potrpežljivosti v pisateljevanju.

Pismo 3: 26. 7. 1934

Sledijo že konkretnjejši Bevkovi napotki za literarno ustvarjanje: »Svetujem Vam, da napišete kako bajko ali kaj takega, kar ste slišali od ljudi, v svojem jeziku, brez umetnih dodatkov; to bom poizkusil priobčiti v Biblioteki, če bo posrečeno. Da bi pisali realistične črtice iz življenja, se mi zdi za Vas še prezgodaj, ker gledate življenje še z vse premladimi očmi in nezrelo sodbo. Pišite pa le in se učite.«²⁰

Pismo 4: 13. 12. 1935

Pomembnejše Bevkovo pismo o pesnenju: »Vašo pošiljko sem prejel in tudi pregledal, zdaj ponovno. Proza še ni zrela, ima prevelik okvir, glavna vsebina pa je preveč na kratko, zgoščeno napisana. Taka stvar, četudi je črtica, mora imeti nekoliko epične širine. Kar se pa tiče pesmi, mi niste poslali najboljših, ki Vam sem jih bil zaznamoval. Tudi Vam se je preveč

¹⁹ Priloga 10: citirano 1. Pismo z dne 21. 2. 1932.

²⁰ Priloga 10: citirano 2. Pismo z dne 26. 7. 1934.

mudilo s popravami. V takem pogledu ne smete biti preveč nestrpni. Dobra pesem se ne rodi vsak dan. Včasih je treba po mesece in mesece viseti nad njo. Porodi se sicer v trenutku, toda preden dobi končno, neoporečno obliko, ponavadi preteče precej časa. Zatorej nikar preveč ne hitite, pilite jih skrbno verz za verzom in bodite preprosti in jasni v izrazu. Izmed teh pesmi se za zdaj nobena ne da toliko predelati, da bi upal na priobčitev, ako jo kam pošljem. Posamezne kitice so pač dobre, a celota še ne. Pa pošljite mi tiste boljše. In manj pesmi in tiste z večjo skrbjo izdelane. Verjamem, da pesem veliko zahteva od človeka.»²¹

Pismo 5: 26. 1. 1936

Še nekaj kritičnih Bevkovih napotkov za pesniško ustvarjanje: *»Izmed poslanih pesmi ni nobena kaj prida razen ene, ki ste mi jo zadnjič poslali, to bom nekoliko prepilil in jo ob priliki zopet poslal Mladiki. Zdi se mi pa, da ste nekoliko prenestrpni. Prosim, da pesmi nekoliko dlje časa držite pri sebi in jih ponovno pilite in zopet pilite, ter jih ne dajte iz rok, dokler Vam ne tečejo prav gladko in ogibajte se banalnih izrazov. Če boste počakali in pesmi brali čez nekaj časa, si boste pridobili nekaj samokritike, tako pa ne utegnete priti do tega. Dobra pesem je redka. Kadar se Vam zdi, da Vam je katera potekla prav iz srca, negujte ji obliko in čakajte, ne dajte je prehitro iz rok. Če pa pišete kar pesem za pesmijo, je umevno, da ne morejo biti dobre.»²²*

Pismo 6: 11. 12. 1936

V pismu Bevk podaja nekaj pomirjujočih besed: *»Vi pa le ne izgubite poguma. Le verjemite, da je bilo zmeraj in povsod tako in da so se tudi mecenji spomnili le ljudi, ki so bili že slavni. Pogosto tudi zaradi tega, da je nekaj odsvita te slave padlo tudi nanje. Mladi ljudje vseh časov in narodov pa so se morali z malimi izjemami bojevati, stradati, da so se dvignili. Tako imamo še danes primere, da veliki mladi pesniki umirajo od pomanjkanja, jetike, itd.» z najpomembnejšim: »Kar mlademu človeku ostane, je edino, da ne obupa, da čuti v sebi moč in vero vase.« In ga vzpodbuja k vztrajnosti: »Vem dobro, kaj Vas teži. Treba bi Vam bilo malo razgleda v svet, v široko polje življenja. Če bi le mogli za kak mesec v naše kulturno središče. Že to bi bilo veliko. In pa silite se ne preveč. Dajte si malo oddiha. Živite, živite, pa bo čista, globoka pesem prišla sama od sebe. Sicer pa ste še mladi. Saj so nekateri začeli v mnogo poznejših letih. Bog ve, kaj vas še čaka.«²³*

V ohranjeni korespondenci pisem, katerih originale hrani na ogled postavljene Mestni muzej v Idriji, 35 pisem in 9 razglednic, je torej nekaj pomembnejših odlomkov, ki kažejo na Šinkovčev ustvarjalni samorazvoj in Bevkovo mentorstvo – še toliko pomembnejši zaradi političnozgodovinske situacije na Primorskem, ki pa ji je moral kljubovati sam, najverjetneje tudi z ilegalnim dobavljanjem knjig čez jugoslovansko-italijansko državno mejo, o čemer pričata dve Bevkovi pismi, v katerih omenja naslove knjig, izdane pri založbi Modra ptica v Ljubljani, 1932 (Cesar 2003: 12). Dopisovanje je potekalo pod najverjetneje ostrim

²¹ Priloga 10: citirano 5. Pismo z dne 13. 12. 1935.

²² Priloga 10: citirano 6. Pismo z dne 26. 1. 1936.

²³ Priloga 10: citirano 7. Pismo z dne 11. 11. 1936.

policijskim nadzorom italijanskih okupatorjev in predstavlja kulturni cilj, naperjen proti načrtnim političnim ukrepom proti slovenskemu ljudstvu in besedi na Primorskem.

Ta pisma pomenijo edinstveno možnost za vzpodbujanje nadebudnih slovenskih literatov in slovenske besede v takratnih razmerah in delujejo kot Bevkov literarni načrt, prikazujejo motivacijo za medvojno mentorstvo, spodbujanje literarnega razvoja v obliki pisemskega dopisovanja, ki mu je sledilo literarno samoizobraževanje mladega avtorja. Pravzaprav je mogoče večplastno razumevanje pravega pomena dopisovanja, ki ga je imelo za takratne zgodovinskopolične razmere tovrstno prijateljsko pisateljsko sodelovanje, saj ne gre zgolj za idejno podpiranje nadebudnega slovenskega literarnega ustvarjanja in samoizobraževanja na Primorskem med vojno, temveč tudi za ohranjanje slovenskega jezika in literarne ustvarjalne kompetence v izredno nevarnem obdobju za slovenski jezik in njegove uporabnike. In v še večji dokaz neupogljivosti primorskih Slovencev v prostoru medvojne italijanske okupacije, kjer je bila odsotnost slovenščine v šolah glavno orodje za doseg načrtno italijanske jezikovne asimilacije.

Način Bevkovega mentorstva je bil biti prizanesljiv v besedi a hkrati neprizanesljiv v popravljanju in komentiranju napak ter dajanju napotkov za popravke in reorganizacijo besedilne, fabulne in motivne strukture nastajajočih besedil, v glavnem pesmi, povesti in črtic, pri čemer je hotel mladega talenta predvsem vzpodbujati na samoizobraževalni poti in hkrati v njem ne zatirati želje po ustvarjanju ali ga od nje odvrniti. Temeljna vzgojna poteza je bila predvsem v opisovanju lastnih osebnih izkušenj in torej večinoma z lastnim zgledom. Korespondenca pisemskega sodelovanja z Bevkom se je prvič prekinila z vstopom Italije v vojno in zaostritvijo razmer na Primorskem.

Bevkovo formalno mentorsko sodelovanje je bilo zaključeno 28. aprila 1945 z zadnjim Bevkovim pismom (1989: 534-535) ali (Cesar 2003).

2.10. Vojna situacija na Primorskem: vojaška mobilizacija in medvojne grozote

Prve partizanske pesmi

Služenje vojaškega roka v italijanski vojski – Črtomir Šinkovec je bil mobiliziran 1. aprila 1934, ko se je z južne železniške postaje v Gorici odpeljal v Padovo, kjer je bil dodeljen protiletalskemu polku, pozneje pa težkem topništvu v Neaplju. Zaradi prejšnjih nesoglasij z oblastjo ga je spremljala politična oznaka kvesture, zaradi nezaupanja v vojski so mu dodelili pisarniško službo. Po odsluženem vojaškem roku se je zaposlil na domači kmetiji in ponovno pričel s pisanjem (Cesar 2003).

Po vstopu Italije v vojno je bil višek zaostrenih razmer za primorske Slovence. Konec leta 1940 je Šinkovec doživel prijavo na vojaško policijo, da med ljudmi širi slovenske knjige, policija ga je soočila s prijaviteljem, potem pa obsodila kot jugofila. Internirali so ga najprej v Mantovi (Žebovec 2006). Na poti v internacijo je bil zaprt v živinskem vagonu v Padovi, kjer

je iz zvočnikov izvedel novico o napadu fašističnih sil na Jugoslavijo²⁴, nastanili so ga v Mantovi in pozneje premestili v hribovsko vasico Ploaghe na Siciliji²⁵ (Cesar 2003: 17).

Septembra 1942 je bil zaradi bolezni odpuščen in je lahko odšel domov, bil je odločen, da se ne vrne več na Sicilijo. Doma je poiskal zveze s partizani²⁶ od septembra in bil februarja 1943 aretiran, kot da je sodeloval pri partizanskem napadu na vojaško postojanko v Zakrižu pri Cerknem. Šestega aprila so se pričela mučna zasliševanja. »Na sojenju si je priskrbel alibi,²⁷ premeščen je bil na kvesturo in če ne bi prišlo do kapitulacije Italije, bi ga odpeljali v Rim in mu tam sodili. Tako pa je bil po hudem trpljenju septembra 1943 osvobojen.« (Žebovec 2006). Naključje mu je torej rešilo življenje, če bi ga obsodilil, bi moral na posebno sodišče za zaščito države v Rim oz. bi ga na mestu omenjenega napada takoj ustrelili (Cesar 2003). Zaprt je bil v Idriji in v Cerknem, ves čas v ledeno mrzli samici, kjer so nastale prve partizanske pesmi.²⁸

»Kaj bo s teboj, moja Primorska; to so bile misli in besede, ki so ostale zabeležene na stenah jetnišnice. Pod posteljo je našel Črt kos svinčnika in pisal. Kaj bo z vami, kaj bo z vami, moje mlade, temne smreke, ko mi z belimi rokami, smrt zatiska veke ...« (Teršek, neznan datum objave²⁹).

Kot piše Cesar (1996: 373–374): »V samici vojaških zaporov v Cerknem je prebil do meseca aprila. Tu je s svinčnikom, ki ga je našel pod pogradom, napisal, ker ni imel papirja, na steno celice cikel pesmi, posvečen Silviu Pellicu. Po tem, da je posegal po zgledih domovinske zvestobe in ljubezni, je skušal ob italijanskem primeru pokazati na dejanja potomcev Silvia Pellica, ki so se zdaj kot agresorji posluževali mnogo hujših metod, kot so se jih posluževale nekdanje avstrijske okupacijske oblasti nad italijanskimi borci za združeno Italijo. V tem zgovornem ironičnem dognanju je bilo težišče izpovedi: prav italijanski narod, ki se je daljši čas boril za osvoboditev, se je zlasti pod fašistično vladavino prelevil v nasilnega kratilca eksistenčnih pravic drugim narodom. Sklicevanje na njihovo zgodovino in kulturo je bilo za nosilce okupacije vsaj neprijetno. Cikel je bil obtožujoče polemičen, aktualno-politične vsebine. Sicer pa je od pesmi, ki jih je napisal v Cerknem, ostala v spominu samo pesem Pogovor s smrekami.³⁰

²⁴ »To ga je zelo prizadelo, še bolj pa kapitulacija Jugoslavije po nekaj dneh. Primorci so namreč verjeli, da bo Jugoslavija obračunala z Mussolinijevo Italijo.« (Žebovec, 2006).

²⁵ V literaturi se pojavlja tudi podatek o internaciji na Sardiniji, glej vir: Emil Cesar: Slovenska kultura v obdobju okupacije in narodnoosvobodilnega boja od aprila 1941 do 8. septembra 1943. Ljubljana: Enotnost, 1996: 373–374.

²⁶ »Novembra se je Črt vključil v terensko delo za partizane. Zbiral je orožje, tobak ... Na izdajo nikoli niti pomislil ni« (Teršek, neznan datum objave, glej Priloga 7).

²⁷ Več o tem piše Cesar (2003: 19).

²⁸ »Čeprav je bilo v ječi prepovedano pisati, je po naključju našel v celici košček svinčnika. Ker ni imel papirja, je na steno napisal nekaj pesmi, nekaterih se je potem naučil na pamet in so bile kasneje objavljene« (Cesar 2003: 19, 20).

²⁹ Glej Priloga 7.

³⁰ 333a – Pisna izjava Črtomira Šinkovca, 13. novembra 1959, Vir: Emil Cesar: Slovenska kultura v obdobju okupacije in narodnoosvobodilnega boja od aprila 1941 do 8. septembra 1943. Ljubljana: Enotnost, 1996: 486.

Maja 1943 so italijanski fašisti Šinkovca odgnali v tranzitno taborišče Zdravščino, da bi ga obsodili pred posebnim sodiščem za zaščito države. Nadaljnje preganjanje je preprečila kapitulacija Italije in Šinkovcu se je uspelo prebiti v Gorico k Francetu Bevku, od koder je z njim odšel v partizane.» (Cesar 1996: 373–374). Po Arhivu RS naj bi septembra 1943 vstopil v NOB (Gombač, 1992).

Po Teršku³¹ se je Šinkovec vrnil v Gorico in se oglasil pri Francetu Bevku, ki je prav takrat prišel iz goriških zaporov. Skupaj s tovarišem Beltramom so se odpravili proti Vipavski dolini in glavnemu partizanskemu štabu za Primorsko. Zatem je bil poslan čez Trnovski gozd na Idrijsko, da bi pomagal izvajati splošno mobilizacijo. Pokrajinski odbor ga je imenoval za referenta za šolstvo in prosveto v idrijskem okrožju. Ustanavljanje šole se je prepletalo z učiteljevanjem, dopisovanjem za Tanjug in hudo boleznijo na pljučih, tako da se je maja 1945 odpravil v sanatorij v Gorico. *»Nenadoma je bilo preveč časa za vse – predvsem za razmišljanje. Pesmi lahko človeku veliko pomenijo, lahko so tudi izvor človeških moči«* (Teršek, neznan datum objave³²).

Problematično biografsko mesto, kjer si podatki v različnih virih nasprotujejo oz. se med seboj izključujejo, tudi v istem viru, je sledeče: ni točnega podatka o tem, kje je bil Šinkovec med vojno, natančneje med letoma 1941 do septembra 1942, zaprt oz. interniran, na različnih mestih se pojavlja podatek o Sardiniji³³ ali Siciliji³⁴. Po podatkih Arhiva RS naj bi bil 1941–1942 interniran na Sardiniji (Gombač, 1992).

2.11. Povojno obdobje: izobraževanje po osvoboditvi in zaposlitve

»Po koncu vojne je bil Šinkovec, ki ni bil več Adolf, ampak se ga je prijelo partizansko ime Črtomir, nekaj časa v Gorici, kjer si je zdravil posledice tuberkuloze« (Žebovec 2006). Kmalu nato je imel opravljen pedagoški tečaj v Gorici, kasneje bil zaposlen v Trstu kot referent za šolske knjige pri Pokrajinskem narodnoosvobodilnem odboru za slovensko Primorje pri Jožetu Pahorju, dve leti sourednik Prosvetnega vestnika, referent za prozo na Radiu Trst in tajnik Gregorčičeve založbe. Nato je končal nižjo gimnazijo in maturo v Postojni v jesenskem roku 1947, s štipendijo Društva slovenskih pisateljev.³⁵ Zatem se je po Cesarju (2003) 12. 9. 1947 vpisal na Slavistični oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani na smer Slovenski jezik in književnost ter Ruski jezik in književnost (Cesar 2003). Na tem mestu je možen manjši biografski popravek: v dokumentarnem gradivu, ki je opremljeno s kopijami originalnega Šinkovčevega študijskega indeksa (Priloga 14), je zapisano, da je bil Šinkovec vpisan na smer

³¹ Priloga 7.

³² Priloga 7.

³³ Viri: Priloga 8: Članek Franceta Šuštaršiča: Črtomir Šinkovec. Objava v Delu, 1. 4. 1983, stran 7. IN Emil Cesar: *Slovenska kultura v obdobju okupacije in narodnoosvobodilnega boja od aprila 1941 do 8. septembra 1943*. Ljubljana: Enotnost, 1996: 373–374. TER (Cesar 2003: 19).

³⁴ (Cesar 2003: 17).

³⁵ Glej Priloga 10: Bevkova pisma: 18., 19., 20., 21. in 22. pismo.

Slovenski jezik in književnost ter Književnost in literarna teorija³⁶ s sklepom seje Filozofske fakultete dne 28. novembra 1947, pri čemer pa ni jasno, ali se je takoj po začetku študija prepisal ali je bil že na samem začetku vpisan na omenjeno študijsko smer. Med študijem je živel v študentskem domu Ivana Gajzerja na Poljanski cesti v Ljubljani, študiral pa v čitalniškem oddelku Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani (Cesar 2003). Študija uradno ni dokončal, kljub zaključenim 8 semestrom jih je imel priznanih samo sedem.³⁷ Po pričevanjih svojcev je večkrat dejal, da vse njegovo nadaljnje in predhodno literarno delo več kot zadostuje za diplomsko nalogo, resda pa so to bili drugačni časi.

Šinkovčeve povojne zaposlitve so bile imenovanje za pripravnika atašeja 24. 11. 1949, ko je služboval v Rimu in Trstu. Premeščen je bil v Ljubljano 25. 4. 1950 z ministrstva za zunanje zadeve v Beogradu v sporazumu s personalno službo vlade LRS Slovenije. Urednik Cicibana je postal 1. 7. 1950 do marca 1952. Zatim je urejal mladinsko prilogo v Slovenskem poročevalcu, Najdihojca. Nato je bil urednik najprej priloge Tovariš in nato revije TV-15, glasila Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Slovenije. Urednik revije Borec je bil od februarja 1972 do upokojitve (Cesar 2003).

2.12. Društvo slovenskih pisateljev

Problematika Društva slovenskih pisateljev: prvi poskus včlanitve

Šinkovec je po izdani pesniški zbirki Rožna zibelka, 1952 vložil prošnjo za sprejem v Društvo slovenskih pisateljev in bil zavrnjen zaradi pravilnika – ni imel izdane samostojne knjige. Kljub temu, da je priložil osnutke izbora svojih pesmi v natipkani verziji, mu posebna komisija sprejema ni odobrila. Ironično, predsednik društva je bil France Bevk, ki mu tokrat izjemoma ni mogel priskočiti na pomoč. Bevku je takoj nato napisal osebno pismo, v katerem je obrazložil svoj pogled na problematiko.³⁸ Tukaj je zopet nejasno biografsko mesto, Šinkovec sam v pismu Bevku pojasnjuje, da je imel že objavljeno pesniško zbirko, Cesar v spremni besedi k Oblakom, 2003 pa pravi, da »Šinkovec tedaj ni imel objavljene še nobene samostojne knjige. Tega se je zavedal. Zato pa je po nasvetu priložil izbor svojih pesmi, prepisanih s pisalnim strojem.« (2003: 43). Zgovorno je tudi dejstvo, da je datacija izida pesniške zbirke konec leta 1952, pisma pa 13. 2. 1953. Najverjetneje je Šinkovec zaprosil za članstvo še pred dokončno izdajo knjige in je prijavi dodal samo kopije pesmi, ki so bile predvidene za tisk, kar pa ni zadostovalo in česar mu posebna komisija ni odobrila. Sklepamo tudi, da bi za sprejem verjetno moral imeti izdano samostojno delo v prozi, kar pa ostaja nepojasnjeno.

³⁶ V viru Cesar: Oblaki nad sončno deželo, 2003 se pojavi podatek o vpisu na študijsko smer Slovenski jezik in književnost ter Ruski jezik in književnost, kar je napačno in o čemer priča dokazni indeks v dokumentarnem gradivu v prilogah, glej Priloga 14.

³⁷ Glej Priloga 14: Potrdilo o šolanju.

³⁸ Glej prilogo 11: Pismo Francetu Bevku ob zavrnitvi prošnje za sprejem v Društvo slovenskih pisateljev, 1953.

2.13. Pričetek samostojne ustvarjalne poti

Po neuspešnem poskusu včlanitve v Društvo slovenskih pisateljev se je takoj nato pričela Šinkovčeva samostojna ustvarjalna pot z izdajo samostojnih publikacij v knjižni obliki. Izšle so naslednje primorske kronike: *Kronika o Vojskem nad Idrijo: Oblaki nad sončno deželo*, 1963; *Kronika Ilirske Bistrice in okolice: Uporni svet pod Snežnikom*, 1966; za *Knjigo o TIGRu*, je sodeloval pri zbiranju gradiva, kasneje je bilo izdano v drugi publikaciji (1989: 534, 535).

Sledile so izdaje štirih pesniških zbirk mladinske literature: prva zbirka pesmi, *Rožna zibelka*, 1952 in naslednje zbirke: *Pomlad ob Soči*, 1965; zbirka *Sonce na hoduljah*, 1973; zbirka *Škorčeva šola*, 1973.

Prevedel je roman Joža Horvata, *Maček pod čelado* (*Mačak pod šljemom*) in roman Igralka, Williama Somerseta Maughama. Ukvarjal se je s problematiko ohranjanja partizanskih ljudskih pesmi, nastalih v obdobju narodnoosvobodilnega boja. V ta namen je bila izdana knjiga *Partizanska ljudska pesem I*, 1970; obsegala je 3 knjige. Sledila je pesniška zbirka *Brazgotine*, izdana pri založbi Borec leta 1974, kot njegova zadnja knjiga. Zatem je 25. marca 1975 ponovno zaprosil za sprejem v Društvo slovenskih pisateljev, ki mu je predsedoval Ivan Potrč, njegovo delo pa je bilo več kot zadostni dokaz za sprejem (Cesar 2003).

2.14. Knjižne izdaje in spremljajoče kritike

Vsem Šinkovčevim samostojnim knjižnim izdajam, še posebej vsem kronikam in štirim pesniškim zbirkam mladinskih pesmi, so sledile literarne kritike, večinoma pozitivne, z izjemo ene negativno usmerjene (Tone Pavček), nadrobneje pa so seznamsko razčlenjene v poglavju Bibliografska analiza.

2.15. Uredniško delo in druge objave

Prve objave Šinkovčevih pesmi so bile z Bevkovo in Finžgarjevo pomočjo v revijah: *Mladika* (1923), *Jutro* in *Vertec* (1935), *Mlado jutro* in *Slovenčev koledar* (1941). Objave v študijskih letih v periodiki: *Študentska revija: glasilo ljudske študentske mladine ljubljanske univerze*, april 1948 in *Mlada lirika, Tovariš*, 1948.

Pisal je spremne besede in zbiral gradivo drugih literarnih avtorjev: *Mladec Dragožit: zgodovinska povest za mladino*, Gregorčičeva založba, Trst, 1946 (avtor dodatnega besedila). Zbral in uredil je pesmi Frana Žgurja in rokopis oddal Mladinski knjigi leta 1952. Objavil je članek v *Naših razgledih* o obisku pri pesniku Gradniku (1962). Uredil je zbirko *slovenskih otroških pesmi*, ki naj bi v prevodu Viktorja Jesenika izšla v Parizu. Soavtor je bil delu *Tih spomin vsem žrtvam boja*, Celovski zvon, 1995 in avtor dodanega besedila *Pesmi iz temnih dni*, 1977. Objavljal je različne članke v *Listih*, prilogi tednika *Železar* za kulturo in družboslovje v času delovanja Kulturno-umetniškega kluba Tone Čufar na Jesenicah, kjer je zbral, uredil ter napisal spremno besedo k izbranim pesmim *Slavka Savinška: Poredni smeh*, izšle 1972.

V Listih so izšli so tudi naslednji prispevki: *Srečanje in sodelovanje s Francetom Bevkom*, 1980; *Ob obletnici smrti slikarja Maksima Gasparija*, 1981; *Ob 150 letnici rojstva Frana Levstika*, 1981; *Obisk pri pisatelju Bevku*, 1982; *Odmev oktobra na Piavi*, 1982; V jeseniškem zborniku *Jeklo in ljudje* pa med drugim tudi članek: *Beseda o Josipu Vandotu*, 1975. Objavljal je v različnih zamejskih revijah: *Celovski zvon* (*Tih spomin vsem žrtvam boja*), *Rodna gruda* (*Pesem o bratu in deklici*, objavljena 1948 v *Prešernovem koledarju*) in po letu 1963 v glasilu *Prosveta*, ki je izhajala v Chicagu kot glasilo Slovenske narodne podporne jednote. Z objavami je sodeloval tudi v revijah: *Mladinska revija*, *Sodobna pota* (*Sodobne poti*), *NS*, *Borec*, *Obzornik Prešernove družbe* in v mladinski periodiki: *Mladina*, *Pionirski list*, *Pionir*, *Ciciban*, priloga *Slovenskega poročevalca Najdihojca* (za katero je sam dal pobudo), *Listi LdP in Spor*, *tednik Tovariš* ter *Prešernov*, *Kmečki* in *Izseljenski koledar*. Maughamovo delo *Čudovita ženska* je izhajalo v Šinkovčevem prevodu v PDK, 1966. Bil je samostojni urednik *Cicibana*, *Najdihojce*, *TV-15* s prilogo *Tovariš* ter *Borca*. Nekatere pesmi so bile vključene v zbirke: *Za celo leto*, *Priročnik iger in deklamacij*, 1960; *Slovenske uganke*, 1965; *Antologija slovenske poezije za decu*, *Titograd*, 1966; *Slovenske basni*, 1967; *Šestdeset ugank*, 1969; *Na partizanski straži*, 1969; pesmi in uganke so bile ponatisnjene tudi v šolskih čitankah. Zadnja objavljena pesem je bila *Zajčja svatba* v zbirki *Sončnica na rami* leta 2017. Nekatere njegove pesmi so bile tudi zborovsko uglasbljene in objavljene v periodiki: *Rodna gruda*, *Galeb*, *Listi*, *Naši zbori* in na zgoščenkah *Slovenska zborovska glasba* ter kaseti *založbe RTV moškega pevskega zbora »Louis Braille«*.

2.16. Odlikovanja in priznanja

Za svoje literarnoustvarjalno in uredniško delo je Šinkovec prejel kar nekaj nagrad. »Za pesniško sodelovanje v partiji je prejel posebno priznanje IX. Korpusa«, »po osvoboditvi je najprej sodeloval v Razgledih, PDK in v Trstu prejel dve prvi nagradi za poezijo«, ³⁹ »1948 je v Lj. prejel nagrado za pesem *Zlat je čas*« (1989: 534–535). Tretjo nagrado osvobodilne fronte za izbor in ureditev knjige *Partizanska ljudska pesem I* (25. 4. 1971). Za pesniško zbirko **Brazgotine** ⁴⁰ je (21. 2. 1973) prejel **Kajuhovo nagrado** ⁴¹ in (19. 7. 1974) tedanjo najvišjo nagrado, Nagrado vstaje slovenskega naroda. Nato še priznanje primorskih občin za organizacijo šolstva (Izola, Tolmin, Nova Gorica, Postojna, Koper, Sežana in Piran), Spominsko plaketo revije *Ciciban* in (29. 10. 1970) srebrno plaketo za 25-letno delo v novinarstvu Zveze jugoslovanskih novinarjev. Po zapiskih iz domače zasebne zapuščine je prejel naslednja odlikovanja: Red republike s srebrnim vencem (27. 5. 1980), Odlikovanje dela z rdečo zastavo (28. 12. 1965), Odlikovanje zaslug za narod s srebrno zvezdo in Odlikovanje za hrabrost (28. 3. 1963).

³⁹ Verjetno za pesem *Žetev*?

⁴⁰ Staro ime za »Brazgotine« je »Rovaš srca«.

⁴¹ Vir za Kajuhovo nagrado: Bibliografija založbe Borec, 1958–1978, stran 111 → 1973, Črtomir Šinkovec, *Brazgotine* (207).

2.17. KULTURNO UMETNIŠKI KLUB TONE ČUFAR

V začetku petdesetih let je postal tudi član Umetniškega kluba Tone Čufar na Jesenicah. *»Klub je zagovarjal pravico, da mora biti kultura dostopna vsem ljudem. Izdajal je literarno glasilo Listi, ki je izhajalo skupaj z jeseniškim občinskim glasilom Železar štirikrat do petkrat na leto. Tako Železarja kot Liste je vsako gospodinjstvo v občini prejelo brezplačno. Klub je izdajal tudi knjige v zbirki Mala Čufarjeva knjižnica. Med člani kluba so vladali pristrčni in prijateljski odnosi, medsebojno so se spoštovali in priznavali drug drugemu vrednost dela. Klub je deloval sedemnajst let, potem pa je nekaj glavnih članov umrlo, drugi pa so bili preveč zaposleni in niso imeli časa za sestajanje.«* (Žebovec, 2006).

2.18. Pesnik po umestitvah v slovenski literarni prostor

Po različnih virih so se avtorja kot pesnika prijele različne označbe: pesnik Primorske, pesnik Vojskega nad Idrijo, pesnik idrijskih rudarjev in tolminskih kmetov, pesnik domoljub, pesnik socialne tematike. Na tej podlagi že lahko sklepamo o žanrski umestitvi avtorja v slovenski literarni prostor. Njegovemu literarnemu delu se najbolje približa oznaka regionalna književnost, partizanska književnost, otroška in mladinska književnost. Svojo navezanost na okolje svoje rojstne domačije in pogled na izbiro ustvarjalne tematike za otroke pa pojasni tudi v intervjuju v Prilogi 9.

2.19. Pesnik po spominih sodobnikov

Za izsek iz pesnikovega vsakdanjega in zasebnega življenja in spomin na bližnje družinske odnose s svojci so ohranjene razglednice, ki so primerljivo sredstvo komunikacije sodobnim kratkim SMS/MMS sporočilom. Nekaj avtorjevih je dodanih v Prilogi 6 in izražajo naklonjenost do družine in pričakovanje ob ponovnem snidenju ter prikazujejo kraje, ki jih je rad obiskoval, kjer je letoval, kamor je hodil na zdravljenje in kjer se je najbolje počutil (Vojsko nad Idrijo).

2.20. Pesnik kot osebnost

Nedorekljiva pot je prepoznati človeka, ki ga nikoli nisi osebno poznal, zgolj iz zapisov v literaturi ter po spominih sodobnikov. Kljub temu je dovolj prepoznaven iz svojih objav in literarnih del. V spremni besedi v zbirki Partizanska ljudska pesem je nekoč zapisal: *»Pesem bojevnika za svobodo našega naroda ni kazala samo neskončne vdanosti boju na življenje in smrt, ko se je zastavil kot granitni zid v neštetih spopadih z bolj opremljenim in vojaško izurjenim sovražnikom, ki so zahtevali premnogo življenj in žrtev, temveč človeka, ki je zmožen živeti prav zato, ker si je zastavil najvišji smoter – svobodo, ker hoče biti človek s seboj in z drugimi.«* (Šinkovec 1970: 10).

Menim, da ga to tudi najbolj predstavlja kot človeka, *»biti človek s seboj in z drugimi«*. Pravilno ga označujejo visoko zastavljeni cilji, ustvarjalno pionirsko delo, čeprav zadržanega, mirnega in tihega značaja, ki se nikoli ni vsiljeval v ospredje in vedno dajal večjo vrednost in

prednost drugim, mu je bilo zgolj in samo za stvar samo. Miren in tih značaj, vendar upornega duha, ki je v življenju večkrat občutil nemoč in odpor proti italijanskim okupatorjem, vendar s tem še večjo ljubezen do Primorske. Ko je na eni strani doživel narodnostno in socialno fašistično zatiranje v mladosti, je na drugi podoživljal svojo mladost v literarnem ustvarjanju za otroke. Skratka, kot mirna in tiha voda, ki bregove dere, ali drugače, »tih, subverziven element« (Cesar 2003), kot ga je označila italijanska kvestura. Dober človek po srcu, visoko etično moralen, prijeten sogovornik, zelo družbeno angažiran, slovensko zavedni, z mislijo na soljudi, še posebej na slovenske otroke in mladino in seveda na domačo Primorsko ter rojstno vasico Vojsko. Značilno je kadil in natlačeval svojo pipo, veliko presedel v svoji uredniški pisarni in bil zelo razmišljujoč človek. Ni bil torej človek, ki bi si želel ali iskal pretirane pozornosti – delal je tako, ker in kot mu je tako narekovalo srce, za ljudi, za Primorsko, za svobodo, za mladino, za svoj življenjski nazor in za reševanje družbene problematike, poleg ostalih službenih obveznosti in družinskega življenja.

Drugače humanist, človek do soljudi,⁴² z visoko razvito empatijo in čeprav nagle jeze, se je hitro ohladila in je bila zopet hiša polna smeha. Nekaj besed je zapisala Bojana Žokalj–Jesih po njegovi smrti:⁴³ *»Leta smo se srečevali na hodnikih, vsako jutro smo se pozdravljali ob prihodu na delo. Sem ter tja smo stopili k njemu po nasvet, po naslov knjige, po dodatek. Dolga leta je bil urednik TV-15 in premnoga imena iz narodnoosvobodilnega boja je ohranjal v spominu, mnoge ljudi je poznal še iz vojnih dni ...*

Vendar smo ga pravzaprav srečevali poredkoma. Njegova delovna miza v uredništvu revije Borec, prekrita z debelo šipo, je bila polna rokopisov, revij in knjig. V značilni drži je sedel za to mizo po cele dopoldneve in se le sem ter tja izmuznil na kavico. Včasih je presenečen pogledal proti obiskovalcu, ki ga je premotil v premišljevanju – ali pa mu je zmotil snovanje nove pesmi ...

Ljudje, ki hrupno izražajo svojo življenjsko navzočnost, ki so glasni veseljaki, so nekako vsem bolj na očeh. Za take potem ni težko reči: 'Bil je vesel, živahen mož, vsi so ga imeli radi.' Črtomir Šinkovec ni spadal v to vrsto ljudi. Nikdar se ni vsiljeval, nikoli povzdignil glasu in pravzaprav smo o njem vsi skupaj bolj malo vedeli. Vedeli smo, da se je bojeval v partizanskih vrstah, da je bil med primorskim partizanskim učiteljstvom. O tem je sem ter tja napisal spomine. Morda je bil to tudi čas njegovega življenja, ko je najbolj nastopal »navzven«, ko je začutil, da Primorska potrebuje vsakega posameznika v akciji.

Črtomir Šinkovec pa kljub temu, da je opravljal novinarske in uredniške naloge, ki navadno zahtevajo številna srečanja z ljudmi, in pogovore, nikoli ni zapustil svoje lupine pesniške samote, od koder je s svojimi očali prepoznaval okolje in iz njega črpal moči za nove verze, nikoli pa za posvetne potrebe. Bil je eden danes že tako redkih ljudi, ki ga ni zmedla mrzlica vse boljšega življenja, in ki je usmerjal korak naravnost po poti, za katero je menil, da jo mora prehoditi.« (Žokalj–Jesih 1983: 14).

⁴² Človek s človekom in ne človek človeku volk, navezava na etimologizacijo imena »plemeniti volk«.

⁴³ Glej Priloga 8.

2.21. Pesnik v sodobnem času

V sodobnem času, ki ga določa izbrana prelomnica od leta 2000 naprej, torej v začetku 21. stoletja, se še vedno semintja pojavljajo ponatisi Šinkovčevih pesmi. V poglavju o statistični analizi je izdelana kratka analiza najpogostejše objavljenih naslovov otroških pesmi od začetkov do konca leta 2017.

Reviji CICIBAN in CICIDO

V reviji Ciciban so bile po letu 2000 ponatisnjene naslednje otroške pesmi in uganke: *Uganke* (2000, 2002, 2004, 2010, 2012, 2014), *Muha v gosteh* (2001), *Sonce na hoduljah* (2007), *Zajčja svatba* (2008), *Otroci vprašujejo* (2007, 2009).

Priredbe za pevski zbor – notno gradivo

Veliko Šinkovčevih pesmi je bilo uglasbljenih in prirejenih za ženski, mladinski in otroški pevski zbor, moški in mešani zbor, po izboru različnih skladateljev.⁴⁴ Zvrstilo se je tudi kar nekaj v obliki notnega gradiva uglasbljenih otroških pesmi, vsega skupaj pa je na COBISS-u (do 31. 12. 2017) zabeleženih 53 notnih objav v različnih glasbenih zbornikih in revijah.

Zvočni posnetki uglasbljenih pesmi – zgoščenke

Med letoma 1969 in 2014 je bilo izdanih 12 zvočnih posnetkov zborovske glasbe – 1 gramofonska plošča, 1 zvočna kaset, 4 RTV-posnetki in 6 na zgoščenkah, od tega 5 zgoščenkah zbirke Slovenska zborovska glasba (št. 30, 37 in 48) z uglasbljenimi pesmimi: *Mračna jesen* (2005), *Polžje leto* (2007), *Muha v gosteh* (2007), *Pesem o mlinu* (2007), *Zemlja govori* (2007).

Slika 5: Zbirka objavljenih uglasbljenih pesmi – Slovenska zborovska glasba
Vir: Zasebna domača zbirka, 2017

Ponatisi pesniških zbirk in proze

Leta 2003 je bil izdan izbor poezije in proze v knjižni zbirki z naslovom *Oblaki nad sončno deželo* s spremno besedo Emila Cesarja. Izdana je bila peta Šinkovčeva pesniška zbirka *Mačja abeceda* pri založbi Karantanija leta 2006 z izborom pesmi in izjemnimi ilustracijami slikarja Rudija Skočirja, ki so bile razstavljene tudi v Idrijski knjižnici in predstavitev katerih je bila v

⁴⁴ Seznam vseh skladateljev je dodan v poglavju 4.8.

Ljubljani in v Mestnem muzeju v Idriji.⁴⁵ Prav tako je bila vključena predstavitev avtorjevega življenjepisa v zbornik Slovenski književniki, rojeni od leta 1900 do 1919, založbe Karantanija, leta 2006. Prvo leto po izdaji je na slovenski kulturni praznik leta 2007 potekal kulturni dogodek, branje Šinkovčevih pesmi iz zbirke Mačja abeceda (2006). Prebrali so jih najmlajši pesnikovi vnuki iz domačije pri Smodinu na Vojskem nad Idrijo, dogodka pa se je udeležilo veliko domačinov, sorodnikov in prijateljev.⁴⁶

Postavitev spominske plošče na rojstni hiši Pri Smodinu na Vojskem nad Idrijo

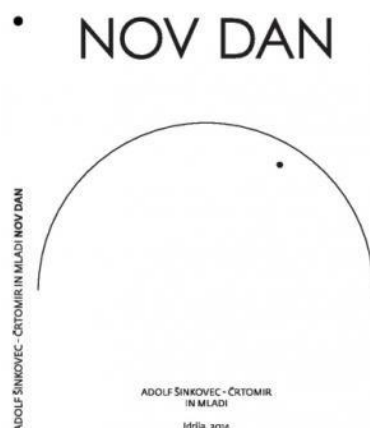
Z uradno slovesnostjo je bila v soboto, 26. junija 2004, ob 90-letnici rojstva postavljena spominska plošča na pesnikovi rojstni hiši, domačiji pri Smodinu na Vojskem nad Idrijo.⁴⁷ Odkritje spominske plošče na Vojskem je zaenkrat šele prvi korak k večjemu priznavanju pomena, ki ga je Črtomir Šinkovec imel za Primorsko skozi svoje literarnokulturno ustvarjanje in pionirsko uredniško delo.

Projekt ob stoletnici pesnikovega rojstva: Nov dan – Črtomir Šinkovec in mladi

Leta 2014 se je udeležil edinstven projekt Gimnazije Jurija Vege Idrija pod odličnim mentorstvom profesorice Romane Kokošar. S prireditvijo, ki je potekala v petek, 28. novembra 2014, ob 18. uri, v dvorani Mestnega muzeja Idrija, je v počastitev stoletnice rojstva Adolfa Šinkovca – Črtomira potekala predstavitev posebej v ta namen izdane pesniške zbirke NOV DAN. S programom recitacije izbora pesmi vojskarskega rojaka in s pesniškimi prispevki se mu je pridružilo še 14 mladih ustvarjalcev: Ksenija Mlinar, Carolina Rupnik Caruso, Dejan Ozebek, Janja Kavčič, Nina Istenič, Alenka Buh, Jaka Čibej, Sonja Benčina, Tadeja Ozebek, Tjaša Kermavnar, Rok Šinkovec, Domen Uršič, Sanja Rejc in Simona Šinkovec. To pa je v slovenskem literarnem prostoru velika novost in zanimiv kulturni dosežek, povezovanje domačega avtorja z novo pesniško ustvarjalno energijo mladih.

*Slika 6: Osebni portret avtorja
Vir: Domača zasebna zbirka, 2014.*

*Slika 7: Naslovnica zbirke Nov dan, 2014
Vir: Domača zasebna zbirka, 2014.*

⁴⁵ Obvestilo o Razstavi ilustracij Rudija Skočirja za knjigo otroških pesmi Črtomirja Šinkovca Mačja abeceda (16.–24. 12. 2006). Dostopno na: http://www.idr.sik.si/frami/kaj_dogaja.htm (24. 12. 2006).

⁴⁶ Glej slikovno gradivo, Priloga 13.

⁴⁷ Irena Hvala: Mačja abeceda pri Smodinu. Primorske novice 14. marec 2007. 8.

2.22. Avtorjev življenjski nazor in prizadevanja

Silvo Teršek je zapisal nekaj besed in razmišljanj v svojem članku,⁴⁸ v katerih se še posebej zrcali Šinkovčev življenjski nazor, osebno prepričanje in prizadevanja pri svojem delu kot urednika revije Borec:

»Naša literatura ima neizčrpen zaklad v narodnoosvobodilnem boju. Toda to pisanje ne sme biti črno-belo. Človek mora biti pošten do sebe in do časa, v katerem je živel in živi. Novi val tehnike, znanosti, osebnega blagostanja in mode; vse to je tako vdrlo v naš svet, da se v njem marsikdo ne znajde več. Kljub vsemu pa se človek po določenem času hoče vrniti nazaj k večnim izvirom pravega, poštenega in nezlaganega življenja, k svojemu bistvu. Zgodovina in človek rasteta iz nekih korenin – izkoreninjenec ne smeš in ne moreš postati.

Naša preteklost, tudi naš narodnoosvobodilni boj, so naše korenine. Morajo biti med nami prisotne, morajo biti prisotne v naši mladini. Nanje mora opozarjati šola, starši in borci. Mladina ne sme biti prepuščena svobodnemu brezdclju, divji motorizaciji in neorganiziranosti. Borci? Kdor ne sledi razvoju, je obsojen na propad! Borčevska generacija se mora približati mladini. Mladim mora biti spodbuda in če se le da, tudi zgled. Torej mora slediti času!«

Zaključek članka: *»Je Črt Šinkovec samo pesnik? Vprašanje nosi jasen odgovor. Naj si ponovno natlači pipo in naj še dolgo dela ... za ljudi.«* (Teršek, neznan datum objave).⁴⁹

2.23. Pesnikov pomen v prihodnje

Glede na uvodno stališče in predpostavko prezrtja Črtomirja Šinkovca v slovenski literarni zgodovini kljub zaslužnemu uredniškemu in literarnemu delu, ki je v sodobnosti doživelo tudi zborovskoglasbeno izvajanje, lahko sedaj najdemo odgovore na zastavljena vprašanja. Zakaj je torej pisatelj in pesnik, Črtomir Šinkovec, sicer doslej ne dovolj prepoznaven, vendar vseeno pomemben člen v ključnem zgodovinskem obdobju za prihodnost slovenskega jezika in naroda med okupacijo Primorske, da se ga ne bi smelo prezreti v prihodnosti? Ker je prvič eden redkih literarnih ustvarjalcev svojega rojstnega okolja, je zanj toliko bolj pomemben. Ker je bil v svojem srcu izjemno predan svojemu delu, svojim načelom in je preživel najhujša obdobja slovenske medvojne zgodovine in najhujše ofenzive na Primorsko ozemlje, najhujše bitke in mučenja sovražnih zatiralcev slovenskega jezika in kulture, vendar se je vedno boril za pravo stvar in slovensko besedo. Ker si je želel postati pisatelj in pesnik in je to tudi postal. Ker njegove otroške pesmi zajemajo izredno motivno in tematsko zanimiv literarni svet, njegov lirski subjekt pa je nekako z njimi določen v tem svetu in z njim zaznamovan. Ker ga danes prebirajo tudi mladi in prepoznajo prebivalci rodnega kraja kot svojega pesnika, ker so ga za svojega vzeli tudi dijaki Idrijske gimnazije in se v počastitev stoletnice rojstva za recital naučili njegove pesmi na pamet.

⁴⁸ Silvo Teršek: Življenje ni praznik; Črt Šinkovec: Presejati dobro od slabega! Dodan v prilogi 7.

⁴⁹ Glej Priloga 7.

2.24. Biografski pregled

- Rojen 30. januarja 1914 na Vojskem nad Idrijo, Domačija pri Smodinu.
- 1921–1927 Osnovna šola na Vojskem (6 razredov).
- 1923 – domnevno prva objavljena pesem Vihar v Mladiki.
- Poklicno usmerjevalna izobraževalna šola v Idriji (kot privatist).
- Izključen iz šole (stik in pismo z založbo Modra ptica v Ljubljani).
- Samoizobraževanje, cestna dela, kovaštvo, mlekarnstvo, delo na domači kmetiji.
- Prvi stik s slovenskimi literati, dopisovanje s Francetom Bevkom.
- Objavljene prve pesmi: Vrtec (1934–35), pesmi v KolGMD za 1934 (zaplenjen) izšle kasneje. Nekatere prispevke je dajal Bevku, ki jih je pošiljal v Ljubljano, izšle v Vrtcu, Jutru in Mladiki. Zapisoval ljudske pravljice po Bevkovem priporočilu.
- Aprila 1934 šel k vojakom, opravljal delo v pisarni. *Vrnil se je na domačo kmetijo in pričel spet pisati.*
- 1935–1936 Služenje vojaškega roka v Padovi, kasneje v Neaplju (delo v pisarni).
- Leta 1940 ga je nekdo prijavil, da širi slovenske knjige. Zaprt in obsojen kot jugofil. Interniran v Mantovi, nato na Siciliji. Kapitulacija Jugoslavije.
- Septembra 1942 zaradi bolezni (tuberkuloza) odpuščen iz Sicilije. Poiskal zveze s partizani na Primorskem.
- Februarja 1943 aretiran, da je sodeloval pri napadu na vojaško postojanko v Zakrižu pri Cerknem. Na sojenju si je priskrbel alibi, premeščen je bil na kvesturo in če ne bi prišlo do kapitulacije Italije, bi ga odpeljali v Rim in mu tam sodili. Tako pa je bil po hudem trpljenju septembra 1943 osvobojen. Povezava z NOB.
- Februarja 1943 zaprt v zaporu v Cerknem – niso ga dejansko spravili pred sodišče v Rim, ampak bi ga, če ne bi prej prišlo do kapitulacije Italije. V tem zaporu so nastale njegove prve partizanske pesmi.
- 25. februarja 1944 je bil ranjen v napadu nemške zasede pri Mrzlem vrhu, ko sta se z učiteljem Dragom Pustinškom vračala z učiteljske konference na Ledinah, potem ko sta prespala pri župniku Žagarju. Na poti čez Mrzli vrh sta pri Likarju v Javorjevem dolu od daleč videla vojake, Drago Pustinšek je obležal ustreljen, Šinkovcu pa je uspelo odskočiti v obronek v sneg in ga je zadelo samo v levo roko. Tam je uspel skriti vse, kar je imel s seboj. Ko so ga ujeli in odvedli na idrijski grad, se je izgovoril, da je šel po živino, in ker mu niso mogli ničesar dokazati, so ga izpustili.
- Pesmi je objavljala v Triglavskih odmevih, UL, Pionirju, PartDK in drugod. (Mile Klopčič objavil nekaj pesmi v zbirki Pesmi borcev, 1944).
- POOF za Slovensko Primorje ga imenuje za referenta za šolstvo in prosveto v idrijskem okrožju, opravil prosvetno-pedagoški tečaj za učitelje.
- Po osvoboditvi (1945 do decembra 1964) je živel in delal v Trstu, službeno določen v Prosvetno komisijo pri PNOO za Trst in Slovensko Primorje, opravljal tudi številne druge naloge: sourejanje z Jožetom Pahorjem – Prosvetni vestnik, Referent za prozo na slovenskem tržaškem radiu, Tajnik Gregorčičeve založbe.

- V šolskem letu 1946/47 opravljal razredne izpite za vso višjo gimnazijo pri stalni izpitni komisiji na gimnaziji v Postojni. Opravil splošno maturo (veliko maturo septembra 1947).
- Jeseni 1947 se je vpisal na slavistični oddelek v Ljubljani (smer Slovenski jezik in književnost in Primerjalna književnost z literarno teorijo).
- Sodeloval kot časnikar in literat v Razgledih in PDK.
- Julija 1949 so ga poklicali v zunanje ministrstvo v Beograd in ga določili za pomočnika atašeja za Trst, zato je moral študij prekiniti – kljub obetajoči diplomatski karieri se je aprila 1950 vrnil v Ljubljano, da bi študij dokončal.
- Maja 1950 se je takoj zaposlil kot urednik Cicibana, do marca 1952.
- Leta 1952 je prevzel urejanje otroške priloge Slovenskega poročevalca, Najdihojca (pobudnik).
- Tik pred zaključkom je prenehal s slavističnim študijem (priznanih 7 semestrov, opravljenih 8, torej absolvent).
- 1951 se je poročil z Marijo Zlato Oman in dobil dva sinova: Andraž, 1953 in Matjaž, 1955. Rodil se mu je (1952?) še en otrok, hčerka, ki pa ni preživela dlje od 2 mesecev.
- V tem času postal tudi član Umetniškega kluba Tone Čufar na Jesenicah, ki je izdajal literarno glasilo Listi, ki je izhajalo skupaj z jeseniškim občinskim glasilom Železar štirikrat do petkrat letno, izdajal knjige v zbirki Mala Čufarjeva knjižica in deloval 17 let.
- Od marca 1952 do oktobra 1962 urejal kulturno rubriko pri reviji Tovariš.
- Leta 1952/53 je zaprosil za članstvo v Društvu slovenskih pisateljev, prošnja je bila zavrnjena.
- 1952, Rožna zibelka
- Novembra 1962 postal urednik časopisa TV-15.
- 1963, Oblaki nad sončno deželo, kronika
- 1965, Pomlad ob Soči
- 1966, Svet pod Snežnikom, kronika
- 1966, Maček s čelado, prevod
- 1966, Čudovita ženska, prevod
- 1970, zbirka Partizanska ljudska pesem, zbrano gradivo na podlagi poziva v reviji Tovariš.
- Februarja, 1971 prevzel urednikovanje revije Borec.
- 1972, Igralka, prevod
- 1973, Sonce na hoduljah
- 1973, Škorčeva šola
- 1974, zbirka partizanskih pesmi Brazgotine
- 1975, ponovno zaprosil za sprejem v Društvo slovenskih pisateljev, sprejet.
- Urejal revijo Borec do upokojitve julija, 1981.
- Umril 29. marca 1983 v Ljubljani, žalna slovesnost na ljubljanskih Žalah, pokopan na Vojskem nad Idrijo.
- Objava imena, življenja in dela v Enciklopediji Slovenije 37, MK, 1999.

3. BIBLIOGRAFSKA ANALIZA

Poglavje obsega kritičen pregled avtorjeve bibliografije. Avtor svojega življenjskega opusa še nima izdanega v zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev. Kot že predlagano v Praktičnem spisovniku (Hladnik, 1997): *»Če je izbrani avtor preveč obroben, da bi lahko kdaj dočakal znanstveno izdajo, se bo treba tekstne kritike lotiti samostojno. Pri živih in pravkar umrlih avtorjih pomagajo informacije še živečih sorodnikov in prijateljev, pri starejših smo obsojeni na brskanje po arhivih, katalogih, bibliografijah in dosedanjih objavah o predmetu.«* Natanko to delo je bilo opravljeno, z namenom izdelave celotne bibliografije s pomočjo vsega zbranega javno dostopnega gradiva, arhivskega, muzejskega in domače zasebne zbirke avtorjeve zapuščine. Predhoden obsežnejši bibliografski izbor avtorjevega gradiva je bil opravljen v obliki izdaje Oblaki nad sončno deželo (2003), s spremno besedo Emila Cesarja in oznako Izbrane pesmi in proza.

3.20. Samostojne knjižne izdaje in kritike

Avtorjeve samostojne izdaje pesniških zbirk in spremljajoče ohranjene časopisne kritike (dodane v Prilogi 15) še za časa njegovega življenja si sledijo po naslednjem zaporedju (v primeru manjkajočih podatkov so ti izpuščeni):

Kritika Ime časopisa, datum objave, ime avtorja: naslov rubrike / Naslov kritike

1) Rožna zibelka, 1952

- Kritika Ljubljanski dnevnik, neznan avtor: Med knjigami in revijami / Črtomir Šinkovec: Rožna zibelka
- Kritika Večer, T. Č.: Črtomir Šinkovec: »Rožna zibelka«
- Kritika Obzornik, neznan avtor, brez naslova

2) Oblaki nad sončno deželo, 1963

- Kritika Primorski dnevnik, Sl. Ru.: Črtomir Šinkovec: Oblaki nad sončno deželo
- Kritika Tovariš, E. K.: O zaslužjeni in osvobojeni Primorski
- Kritika Dolenjski list, neznan avtor: Ob novih izdajah »Borca« / »Pohorski bataljon«
- Kritika Primorske novice, neznan avtor: Zgodovina vojskega + Črtomir Šinkovec: Oblaki nad sončno deželo
- Kritika TV-15, M. P.: »Oblaki nad sončno deželo«
- Kritika Večer, neznan avtor: Nova knjiga založbe Zavoda Borec: Oblaki nad sončno deželo

3) Pomlad ob Soči, 1965

- Kritika M. Švanjcer: Pristrčne otroške pesmi
- Kritika Jože Župančič: Pred izidom nove pesniške zbirke Črtomira Šinkovca, Pri Mladinski knjigi bo izšla Pomlad ob Soči, ki obsega nad tisoč verzov
- Kritika Herman Vogel, Sodobnost, letnik 13, št. 10, 1965: Novim otroškim zbirkam na rob.

4) Uporni svet pod Snežnikom, 1966

- Kritika str. 180–183, neznan avtor: Črtomir Šinkovec: Uporni svet pod Snežnikom (Kronika), Nova Gorica, 1966
- Kritika Sl. Ru.: Tudi dežela pod Snežnikom je zaživela v novi knjigi – Črtomir Šinkovec je napisal knjigo SVET POD SNEŽNIKOM – *V njej je poljudno predstavil deželico med Snežnikom, Vremščico in Učko, ki je zmeraj živela svoje bogato in polno življenje.*

5) Partizanska ljudska pesem I, 1970

- Kritika Komunist št. 3, 1971, Željeznov: Partizanska ljudska pesem I.
- Kritika Ro-mir: Knjige in revije / Partizanska ljudska pesem
- Kritika Črtomir Šinkovec: Partizanska ljudska pesem
- Kritika TV-15, 28. januar 1971, D. Ž.: Kulturni obzornik / Še eno mnenje o Partizanski ljudski pesmi

6) Sonce na hoduljah, 1973

7) Škorčeva šola, 1973

- Kritika J. H.: Črtomir Šinkovec: Škorčeva šola
- Kritika Dialogi, št. 9, 1974, Velimir Batič: Črtomir Šinkovec: Škorčeva šola

8) Brazgotine, 1974

- Kritika 5. maja 1974, Andrej Pagon – Ogarev: Črtomir Šinkovec: »Brazgotine«
- Kritika Delo, 6. junija 1974, neznan avtor: Knjižni trg / Črtomir Šinkovec: Brazgotine – iz partizanske lirike
- Kritika TV-15, 1974, stran 51–52, neznan avtor: Kajuhova nagradjenca Šinkovec in Ožbolt
- Kritika, junija 1974, neznan avtor: Črtomir Šinkovec: Brazgotine

Izdaje in ponatisi izbora avtorjevih pesmi po letu 1983:

1) Oblaki nad sončno deželo, Izbrane pesmi in proza, 2003

2) Mačja abeceda, 2006

3) Nov dan, 2014

3.23. Uredniško delo

Črtomir Šinkovec je poleg svojega literarnoumetniškega ustvarjanja deloval tudi kot novinar in urednik. Pisal je reportaže, intervjuje, zbiral je gradivo drugih avtorjev in pisal spremne besede, urejal je zbornike pesmi, še posebej partizanske ljudske pesmi, prevajal, urejal več revij in prilog. Glej Prilogo 7: Kratek uredniški prispevek kot odgovor na vprašanje Kaj pripravljate?

3.24. Uglasbljena besedila

Šinkovčeve pesmi so bile tudi uglasbljene za različne vrste zborov različnih skladateljev, objavljene v obliki notnega gradiva in posnetkov na zgoščenkah. Seznam skladateljev je objavljen v naslednjem poglavju, seznam uglasbljenih pesmi in notnega gradiva pa v bibliografiji.

3.25. Arhivska zapuščina

Zapuščino Črtomirja Šinkovca (Gombač, 1992) je arhivu Inštituta za novejšo zgodovino leta 1986 podarila soproga Marija Šinkovec. Kot urednik revije Borec je želel pripraviti in izdati knjigo o boju primorskih Slovencev v času fašizma. V ta namen je zbral širši krog sodelavcev, ki so delovali v tajni organizaciji TIGR – Trst, Istra, Gorica, Reka oziroma poznali člane te organizacije. Gradivo predstavlja torej tematsko zbirko, ki obravnava obdobje med obema svetovnima vojnama. Zbirka arhivske zapuščine je shranjena v Arhivu RS pod številko AS SI 1837 Šinkovec Adolf – Črtomir (1912–1974) in obsega 3 škatle v obsegu 0, 30 m. Elementi vsebine so izjave, spomini, življenjepisi primorskih antifašistov in časopisi: Istra 1930–1931, Novi list 1930, Il Popolo di Trieste 1930, Novosti 1930, Svoboda 1940 in razprave na temo Slovensko Primorje 1918–1945 ter korespondenca 1966–1974. *Knjiga nikoli ni izšla*, naj bi pa gradivo zapuščine že uporabila primorska zgodovinarica Milica Kacin Wohinz, zaposlena pri Inštitutu za novejšo zgodovino.

Vir: URL za popisno enoto AS SI 1837: <http://arsq.gov.si/Query/detail.aspx?ID=27288> (Citirano: 26. 11. 2017).

3.26. Domača zasebna zbirka

Zasebna domača zbirka vključuje izrezke člankov, kritik, kopije pisem in razglednic ter raznovrstno slikovno gradivo. Dopolnjuje jo obsežna knjižna zbirka raznovrstnih knjig, ki jih je avtor zbiral kot največje bogastvo in ohranil doma na knjižnih policah.

3.27. Seznam bibliografije

Seznam bibliografije v 9. poglavju naloge zavzema seznam vseh objavljenih del avtorja v bazi podatkov Cobiss vse do konca leta, 31. 12. 2017. Do tega datuma je avtorjeva bibliografija vsebovala **144** zadetkov naslednjih žanrskih uvrstitev: članek/sestavek, notno gradivo, zvočni posnetek/gramofonska plošča/zgoščanka, poezija, izbrano delo, kratka proza, monografska publikacija, dokumentarna literatura, roman, časopis.

3.28. Digitalizacija biografije in bibliografije na spletu

Pomemben del zbiranja avtorjevega biografskega in bibliografskega gradiva je tudi njegova digitalizacija in objava vsebin na spletu. Avtorjeva biografija in bibliografija je tako sedaj prosto dostopna in objavljena s posebnim dovoljenjem na naslednjih spletnih naslovih:

- **Črtomir Šinkovec:** *Wikipedija*. Dostopno na naslovu:
https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Crtomir_%C5%A0inkovec (Citirano 31. 12. 2017)
- **Črtomir Šinkovec:** *Wikivir*. Dostopno na naslovu:
https://sl.wikisource.org/wiki/%C4%8Crtomir_%C5%A0inkovec (Citirano 31. 12. 2017).

Založbe pa leta 2017 še vedno tržijo naslednje avtorjeve knjige:

- **Adolf Šinkovec – Črtomir:** *Oblaki nad sončno deželo. Izbrane pesmi in proza*. Ur. Emil Cesar. Nova Gorica: Branko, Ljubljana: Jutro, 2003.
- **Črtomir Šinkovec:** *Mačja abeceda*. Ljubljana: Karantanija, 2006. Dostopno na naslovu: http://www.bukla.si/?action=books&book_id=11566 (Citirano: 26. 11. 2017).
- **Adolf Šinkovec – Črtomir in mladi:** *Nov dan*. Idrija: samozaložba, 2014. Dostopno na naslovu: http://www.bukla.si/?action=books&book_id=23872 (Citirano: 26. 11. 2017).

3.29. Temeljne ugotovitve

Šinkovčev literarni opus je pester in raznolik. V prvi vrsti se pojavljajo pesmi: otroške, ljubezenske, domoljubne, pokrajinske, narodno obrambne, partizanske; uganke, črtice in zgodbe, pravljice in basni, nato novinarski prispevki: reportaže, intervjuji, kronike, spomini, vojni spomini. Opravljal je pomembno uredniško, diplomatsko, prevajalsko in vzgojnoizobraževalno delo. Imel je objavljene pesmi v najrazličnejših glasilih, tudi v zamejstvu in Ameriki (Chicago), Celovcu in Trstu, v štirih otroških pesniških zbirkah in v zbirki partizanskih pesmi, nekatere so bile tudi uglasbljene za zborovsko izvajanje. Objavljati je pričel v razmerah, ki niso dopuščale svobodnega literarnoumetniškega ustvarjanja v slovenskem jeziku, skozi samoizobraževanje je njegov razvoj dosegel vrh v samostojnem uredniškem delu in samostojnih knjižnih publikacijah v povojnem času.

Zakaj sta pisemska korespondenca s Francetom Bevkom in Bevkovo spodbujanje k literarnemu ustvarjanju v medvojnem času okupirane Primorske tako zelo pomembni? Ker je bila Primorska Slovenija pod italijansko nadvlado, kjer je veljala prepoved slovenske besede v šolskem izobraževanju in vsakdanjem življenju, tovrstno dopisovanje pa je pomenilo tih, a zgovoren znak upornišтва v obliki previdne oblike dopisnega izobraževanja pod Bevkovim mentorstvom, saj je bil to edini stik s slovensko literarno kulturno umetnostjo v času italijanske okupacije. Bila je torej s prepovedjo slovenske knjige in širjenja slovenske besede tovrstna korespondenca edini vir informacij in učenja ter samoizobraževanja nasploh, tudi zaradi Šinkovčeve izključitve iz šole in budnega očesa italijanske kvesture v času medvojnih razmer na okupiranem Primorskem.

4. LITERARNOVEDNA ANALIZA

4.1. Literarnozgodovinska umestitev avtorja

Po različnih virih so se avtorja kot pesnika prijele različne označbe: pesnik Primorske, pesnik Vojskega nad Idrijo, pesnik idrijskih rudarjev in tolminskih kmetov, pesnik domoljub, pesnik socialne tematike. Na tej podlagi že lahko sklepamo o žanrski umestitvi avtorja v slovenski literarni prostor. Njegovemu literarnemu delu se najbolj približajo oznake *regionalna književnost*, *pokrajinska književnost*, *partizanska književnost*, *domovinska književnost*, *narodno obrambna književnost*, *otroška in mladinska književnost*. Svojo navezanost na okolje svoje rojstne domačije in pogled na izbiro ustvarjalne tematike za otroke pa pojasni tudi v intervjuju v Prilogi 9.

4.2. Žanrska literarnozgodovinska analiza

Z umestitvijo v zbornik *Sveta si, zemlja: slovenska pokrajinska in domovinska pesem* je bila po Zdravcu (1988) pesem **Večer na Sveti gori** uvrščena v poglavje Drevesa se svojih korenin zavedo, 1941–1945, stran 395 – in, kot je zapisano v Zdravčevi spremni besedi, spada med »pesmi, ki so si po osnovnem čustvenem in miselnem naboju na moč podobne; ob vmesnih tragičnih tonih so predvsem narodno obrambne, uporne, pozivajo k svobodi in zagotavljajo narodno osvobodjenje. Bojevite in mobilizatorične so zlasti pesmi iz let okupacije in osvobodilnega boja, partizanske pesmi, pesmi iz koncentracijskih taborišč, zaporov in konfinacij.« (Zdravec 1988: 32).

»Poudariti pa velja, da njihova in tudi sicer nobena slovenska narodno obrambna pesem ni tudi nacionalistično napadalna, nobena si ne prisvaja etnično tujega ozemlja, v nobeni ni narodnega bahaštva ali nadutosti, večvrednostnega kompleksa. 'Ljubezen' slovenske domovinske pesmi je slej ko prej dostojanstvena: ko svojemu narodu razvija spoštovanje do sebe, poziva hkrati tudi k spoštovanju drugih narodov (...)« (1988: 33). »Slovenska domovinska pesem je plemenito patriotična, ne terja svobode le za svoj narod, ampak jo terja za vse narode, ljubezen do lastnega naroda utemeljuje z ljubeznijo do svobodnega človeka in svobodnega človeštva. Ravno v tem je njen mednarodni pomen: da svoj narod ohranja kot svobodni, ustvarjalni del človeštva in da nobenega naroda ne ovira biti prav takšen svobodni, ustvarjalni del človeštva.« (1988: 33).

Leta 1941–1945 so bila »leta najbolj vandalskega uničevanja slovenske besede« in hkrati »leta njenega edinstvenega razcveta in zmagoslavja«, ko je v partizanski četi, tujčevi ječi, koncentracijskem taborišču ali konfinaciji, »povsod navrela slovenska beseda navrela v pesem z isto silo in ljubeznijo, s katerima je njen pisec hrepenel po svojcih, svobodi in domovini, po rodnem kraju« (1988: 41, 42).

Ni naključje, da je zato v štirih vojnih letih nastalo več slovenskih pesemskih zapisov, kakor bi jih in jih je kdajkoli nastalo v štirih mirnih letih.« (1988: 42). Umeščena je pesem torej ravno v to obdobje največje ustvarjalnosti domovinske pesmi: »Himne, elegije, balade, preproste pesmi o žalosti, trpljenju, pogumu in junaštvu so pisali tudi številni drugi – (...) in številni »anonimni«. Ker med naštetimi Šinkovec ni omenjen, je mogoče sklepati, da ga Zdravec

uvršča med »anonimne« avtorje. Vsem partizanskim domovinskim pesmim pa je skupno: *»pesniški subjekt v tem času hrepeni po svobodi in se upira nasilju« in »po duhu je enotna: izraža pogum, dostojanstvo, voljo do življenja, vero v osvobodjenje, ponos, samozavest, pravico biti gospodar na svoji zemlji«* (1988: 43).

Zadравčeva klasifikacija v omenjenem uvodu je sledeča: pokrajinska pesem, realistično opisna in impresionistična pesem, bivanjsko pokrajinska pesem, partizanska domovinska pesem. V katero izmed kategorij torej spadajo Šinkovčeve pesmi?

Paternu je nekatere njegove pesmi uvrstil med **partizanske pesmi**, med *»pretežno znane in vodilne pesnike upora, lahko bi rekli **partizansko pesniško klasiko**«* (Paternu, spremna beseda, 1995: 2) in na drugi strani med **zaledne pesmi**, ki *»po okoliščinah svojega nastajanja in po takratnem avtorstvu ne sodijo med partizanske pesmi (...) sem uvrščamo pesmi, za katere je značilno, da so nastale v zalednem območju upora, med sodelavci, aktivisti in simpatizerji partizanskega narodnoosvobodilnega boja.«* Na klasifikaciji od neznanih avtorjev k bolj znanim, je uvrščen med znane avtorje. Objavljene pesmi so torej – zaledne: Nespečne noči, Balada o Simonu kosu, Pravica, Plakat.

Partizanska pesniška klasika: Balada, Dedova misel, Franc Platiše, Balada, Pogorišče zdaj so hiše, Natale Colombo, Idrijski rudarji, Hudo polje, Harmonika vriska, Bombniki nad vasjo, Večer ob košnji, November, V nežni zori, Partizanska polnočnica, Pesem o kruhu, Jesen, Večer na Sveti gori.

4.3. Obstoječe literarnokritičke analize avtorjevih del

V obravnavi objavljenih literarnih analiz in interpretacij Šinkovčevih pesmi se Velimir Batič (Dialogi, št. 9/74) uvodoma dotakne pokrajinskih značilnosti, iz katerih izhajajo ustaljenost pesniških motivov in vsebinskega razpona avtorjevih pesmi:

»Črtomir Šinkovec je trdno zasidran v zemlji, iz katere je izšel, in iz tega sveta izbira motive za svoje otroške pesmi. Ko ostaja zvest svoji pokrajini, odraža mladega bralca, ki z naravo še ni izgubil pristnega stika. Njegove pesmi, često obravnavane s krajinskimi značilnostmi, so prav zaradi tega otroku všeč. Šinkovec ne ljubi pesniških novot, za svojo poezijo ne išče novih poti, njegove iztočnice so znane in ustaljene, pesniške podobe so povsem konkretne. Tudi vsebinski razpon ne prinaša ničesar novega in ne obsega celotne slike življenja, kot ga danes doživlja sodoben mlad človek, čeprav je izbor precej raznoter. Ta sega od krajinskih pesmi do domoljubnih, od socialno obarvanih (Briški koloni) do pesmi o živalih, ki spadajo med najbolj prikupne, od prigodnic, vezanih na letne čase, do 62 ugank na koncu knjige.

Ob pravem prebiranju nekaterih Šinkovčevih pesmi dobi literarno izobražen bralec vtis, da se je tu čas ustavil, take pesmi bi mogle nastati že pred mnogimi leti. Vrednost najlepših Šinkovčevih pesmi nahajamo drugje, pesnik je najboljši takrat, ko je do kraja ekonomičen v izrazu, nazoren in slikovit.« (Batič, 1974).

Nato se osredotoči na pesem Hrček, ki je »dovolj dinamična pesem, gibka v ritmu, pristna v izrazju, čustveno primerno uglasena in **ne zaostaja za najboljšimi dosežki v slovenski otroški poeziji**. Tudi tokrat je Šinkovec potrdil, kar smo o njem že vedeli. Dokazal je, da zna pesem oblikovati izrazito epsko, to pa je v naši mladinski pesmi še vedno precejšnja redkost. Take pesmi so še: Trije godci, Slavje na skrinjah, Vesela svatba in Zlata poroka. V njih je pesnik pokazal svojo duhovitost, smisel za šalo in hudomušnost, tu čutimo tudi pristno ljudsko ozračje, ki daje pesmim poseben mik: *Našo Mico možimo / jo po vasi peljemo / balo v košu nosimo.*« (Batič, 1974).

Kot protiutež dodaja, da je »Šinkovec (...) slabši takrat, kadar hoče učinkovati z izrabljenim izrazjem: *Jutro žametno od zore / gre čez polje v svetli halji / naslonilo se na gore, / pozlatilo morje v dalji.*« In pojasnjuje, da: »S takim načinom pesnjenja nam pesnik ne pove ničesar, kar bi nas prevzelo, obrabljenost besedišča je očitna, rime kot »dalja – halja« pa so bile že premnogokrat zapisane v slovenski poeziji za odrasle in za otroke. Tudi domovinska tematika mu je manj uspela, čeprav je napisal verze z občutkom. Tu imamo večkrat čustveno preobložene pesmi, ki prav zaradi tega manj prepričajo (*Maj ob Soči, Naša zemlja*), četudi so nekatere zelo znane, zlasti, ker so uglasbene (*Naša zemlja*)« (Batič, 1974).

Omeni tudi njegove uganke: »Ob koncu knjige je Šinkovec natrosil še prgišče ugank, v katerih je spet dokazal, da je mnogokrat mojster peresa«, in dodaja, da »Seveda niso vse uganke tako jedrnate in jezikovno čiste, včasih zasledimo razvlečenost in dolgoveznost, kar velja tudi za nekatere njegove pesmi, kot sta npr. *Srečanje na vrtu* in *Nesrečna čebelica*, vendar so take redkeje. Značilnejše za Šinkovca je primerno stopnjevanje in zaokroženost pesmi, kolorit neke pokrajine in sposobnost, da se zna s svojo pesmijo približati otrokovemu doživljanju, čustvovanju in dožemanju. Tudi onomatopoetski izrazi prispevajo k dovršenosti nekaterih pesmi. Take so: *Tujček*, *Vrabček* in *Stari mlin*, ta ima sicer sladkobno ginljivo poanto, ki spominja na besedila popevk: *Trudno preobrača stope / kot na stare dni spomin.*« (Batič, 1974). »Šinkovec more tudi dobro zajeti razpoloženje časa, posebno, kadar sta čustveni in miselni svet v pravem ravnotežju. Zadnja kitica *Pesmi o jeseni* prinaša tako sporočilo in originalno primerjavo: *Starke potrte / so lipe pred hišo / kakor da niso / nikoli cvetele / malčki pritiskajo / noske na šipe / da bi snežinke / brž, brž priletele.*« (Batič, 1974).

Zanimiva je Batičeva (1974) celostna oznaka pesniške zbirke in avtorja: »Šinkovčev **osrednji pesniški del v tej zbirki sega nad poprečje sodobne slovenske otroške poezije**. Zato je **čudno, da pesmi niso izšle pri kaki naši specializirani založbi, ampak so jim utrli pot v svet ljubitelji lepe besede z zemljepisnega obrobja**. Zanimivo je, da je večji del teh pesmi znan, saj so jim uredniki slovenskih mladinskih revij prav radi odmerjali prostor, natisniti jih v knjižni objavi, ki more celovito podati pravo pesnikovo podobo, pa jih ni bilo mogoče. Sicer pa smo na take in podobne pojave že navajeni in bi se prav tako čudili, če bi bilo izjemoma enkrat drugače.« (Batič, 1974).

4.4. Literarna analiza in interpretacija izbora pesmi

Glede na pozitivistično biološko-psihološko pojmovanje literarnega dela in doživljajske teorije lahko izpostavimo nekaj Šinkovčevih pesmi, za katere je poznan izvor oz. dogodek, ki je povzročil njihov nastanek. Prve partizanske pesmi, ki jih je napisal med prestajanjem zaporne kazni v zaporu v Cerknem, so odraz izjemno težke in nevarne življenjske situacije. Pesem z naslovom **Pogovor s smrekami** opredeljuje doživljanje bližine smrti (Cesar, 2003). Veliko Šinkovčevih pesmi je bilo napisanih na pobudo Franceta Bevka (v obliki zgolj kot vzpodbude, naj jih napiše). Nekatere imajo vidno vsebinsko povezanost s prazniki ali so nastale zaradi proslave. Največ pa je ljubezenskega in medvojnega doživljanja, predvsem narodnoobrambnega. Avtorjev literarni razvoj lahko razberemo iz kronološkega zgodovinskega orisa njegovih takratnih življenjskih okoliščin, s katerimi je povezano tudi nastajanje pesmi: v zaporu med vojno, med bivanjem v Trstu, na domači rojstni kmetiji na Vojskem nad Idrijo, v Ljubljani – pesmi se povezujejo z rdečo nitjo domače Primorske in v odnosu do nje – preko njih doživimo avtorjev literarnodoživljajski razvoj v luči okupirane Primorske in kako življenjskega pomena zanj je bilo literarnoumetniško pisanje.

4.6. Kratka tekstološka primerjava pesniških zbirk

Po naših ugotovitvah na podlagi kratke tekstne kritike je bila v največji meri spremenjena pesem in objavljena v največ variantah *Stržem ti korenček zima*, pri kateri je prišlo tudi do spremembe naslova v *Šlek, šlek, šlek* in podrobna sprememba večjega števila vrstic, ki so bile ali pesmi dodane ali izpuščene. Rokopisa žal v zapuščinski zbirki ni bilo mogoče zaslediti.

1. Rožna zibelka, 1952: Stržem ti korenček, zima

Stržem ti korenček, zima,	Ščegetale bi v podplate	<i>Ako vrneš se nazaj.</i>
Ker zbežala si v gore,	Bujne trave te iz tal,	<i>Strahopetno skozi maj.</i>
Veš, da rad nihče te nima,	Oglušili te, ko vate	
Ko pomlad v deželo gre.	Piskali bi na piščal.	
O, le v smrt bi prikrevsala,	In če v soncu bi postala,	
<u>Ako vrneš se nazaj.</u>	Strah bi zlezel ti v kosti,	
»Jojmene!« bi vzdihovala,	Skrušena bi si dejala,	
<u>Strahopetno skozi maj.</u>	»Zame več rešitve ni!«	

2. Pomlad ob Soči, 1965: Šlek, šlek, šlek

Šlek, šlek, šlek! Ej, starka
zima.

Ker zbežala si v gore,

Če se vrneš, krava Dima

Nasadi te na roge!

Mačice bi te z vrbinja

Požgečkale pod bradô

In trobentice spod brinja

Piskale bi ti v uhô.

Če nazaj bi prikrevsala

Kakšen bil bi direndaj:

»Jojmene!« bi vzdihovala,

»moje radosti je kraj!«

V maju, joj, bi se znojila,

Kakor kakšen debeluh.

Cmerila se in rotila:

»Sončni maj pa ni od

muh!«

Ščegetale bi v podplate

Mlade trave bi iz tal,

Oglušili te, ko vate

Piskali bi na piščal;

Če na soncu bi postala,

Zlezel strah bi ti v kosti,

Skrušena bi si dejala:

»Zame več rešitve ni!«

Sprememba naslova.

Vnašanje veliko novih motivnih elementov.

Razširitev verza: veš, da rad nihče te nima in le v smrt bi prikrevsala z več različnimi motivi.

Samo prvi del je spremenjen, v drugem delu ni popravka.

3. Sonce na hoduljah, 1973: Stržem ti korenček, zima

Stržem ti korenček, zima,

Ker zbežala si v gore,

Veš, da rad nihče te nima,

Ko pomlad v deželo gre.

O, le v smrt bi prikrevsala,

Če povrneš se nazaj;

»jojmen`e!« bi vzdihovala

Kot skesani tolovaj.

Ščegetale bi v podplate

Bujne trave te iz tal,

Oglušili te, ko vate

Piskali bi na piščal.

In če v soncu bi postala,

Strah bi zlezel ti v kosti,

Skrušena bi si dejala:

»Zame več rešitve ni!«

Vrnitev na prvo verzijo, samo z nekaj popravki.

Sprememba v kot skesani tolovaj namesto strahopetno skozi maj.

4. Škorčeva šola, 1973 – pesem v zbirko ni bila uvrščena.

5. Mačja abeceda, 2009: Stržem ti korenček, zima

Stržem ti korenček, zima,

Ker zbežala si v gore,

Veš, da rad nihče te nima,

Ko pomlad v deželo gre.

O, le v smrt bi prikrevsala,

Če povrneš se nazaj;

»Jojmene!« bi vzdihovala

Kot skesani tolovaj.

Ščegetale bi v podplate

Bujne trave te iz tal,

Oglušili te, ko vate

Piskali bi na piščal.

In če v soncu bi postala,

Strah bi zlezel ti v kosti,

Skrušena bi si dejala:

»Zame več rešitve ni!«

Verzija je vzeta iz zbirke Sonce na hoduljah.

4.7. Seznam ilustratorjev avtorjeve mladinske literature

Ilustrator, naslov Šinkovčeve zbirke/pesmi/uganke, mesto objave, letnica (do 31. 12. 2017):

- 1) Mitja Manček, *Uganke*, Ciciban, julij–avgust 2014
- 2) Mitja Manček, *Kačji pastir*, Ciciban, 11–12, 2013
- 3) Jelka Godec Schmidt, *Luna*, Cicido, 4, 2010/2011
- 4) Jelka Godec Schmidt, *Včasih cel hleb ...*, Cicido, december 2010
- 5) Suzana Bricelj, *Otroci vprašujejo*, Ciciban, maj 2009
- 6) Zvonko Čoh, *Zajčja svatba*, Ciciban, avgust 2008
- 7) Polona Lovšin, *Sonce na hoduljah*, Ciciban, avgust 2007
- 8) Daniel Demšar, *Otroci vprašujejo*, Ciciban, maj 2007
- 9) Rudi Skočir, *Mačja abeceda*, Karantanija, 2006
- 10) Dunja Kofler, *Muha v gosteh*, Kekec, 2001
- 11) Gorazd Vahen, *Uganke*, Ciciban, 2000
- 12) Praprotnik-Zupančič Lilijana, *Uganki*, Ciciban, junij 1997
- 13) Ivo Frbežar, *Mladec dragožit* (soavtor), Mondena, 1997
- 14) Jelka Reichman, *Kako je koza ugnala leva*, Mladi rod, 1991/1992
- 15) Dunja Kofler, *Zorenje*, Rodna gruda, avgust/september, 1991
- 16) Bine Rogelj, *Rojstna vas*, november, 1989
- 17) Marjeta Cvetko, *Pustna snubitev*, januar 1989
- 18) Marjeta Cvetko, *Zakaj ima kondor plešo: po indijski pravljici*, Galeb, september/oktober 1988
- 19) Leon Koporc, *Ded in vnuk*, Galeb, september/oktober, 1988
- 20) Jaka Torkar, *Škorčeva šola*, 1973
- 21) Jelka Reichman, *Sonce na hoduljah*, Borec 1973
- 22) Jože Ciuha, *Pomlad ob Soči*, MK, 1965
- 23) Roža Piščanec, *Tujček – maček: rezijanski motiv*, Ciciban, 1961/1962
- 24) Ive Šubic, *Vaš dober prijatelj*, Ciciban, 1955/1956
- 25) Jože Ciuha, *Rožna zibelka*, MK, 1952
- 26) Lojze Spacal, *Mladec dragožit* (soavtor), Gregorčičeva založba, 1946

4.8. Seznam skladateljev avtorjevih uglasbljenih pesmi

Skladatelj, naslov Šinkovčeve uglasbljene pesmi, mesto objave, letnica (do 31. 12. 2017):

- 1) Zorko Harej, *Hej, na Nanosu*, Veseli Ringaraja: pesmi za otroške in mladinske zборе s klavirsko spremljavo, 2010
- 2) Urška Pompe, *Otroci vprašujejo*, Kolački za pevce, 2010
- 3) Igor Štuhec, *Medved na semnju*, Glasba v šoli in vrtcu, 2009
- 4) Janko Pribošič, *Hojla – igra, Kaj pojejo ptički, Letni časi, Muha v gosteh, Žetev*, Zbrana dela, 2007
- 5) Tomaž Habe, *Tujček, maček*, Naj doni do neba, 2006
- 6) Fran Venturini, *Barčica*, Pesem bratstva, 19?? (neznana letnica objave)
- 7) Anton Klančič, *Naša zemlja*, Ah, ti bori: zbirka moških, mešanih in ženskih zborov, 1999
- 8) Samo Vremšak, *Pomlad ob Soči*, Otroški in mladinski zbori, 1997
- 9) Jakob Šegula, *Pogovor s smrekami*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1986
- 10) Blaž Arnič, *Hopla – hop*, Notna mapa št. 4, 1981
- 11) Albin Weingerl, *Otroci se igrajo*, Račka jajčka šteje, 1980
- 12) Vilko Ukmar, *Cirkus*, Mladinski zbori 14, 1980
- 13) Albin Weingerl, *Otroci se igrajo*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1976–1977
- 14) Slavko Mihelčič, *Potice*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1976–1977
- 15) Vilko Ukmar, *Svatovanje*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1975
- 16) Stanko Bohinc, *Republiki v pozdrav*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1972
- 17) Radovan Gobec, *Harmonika vriska*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1969
- 18) Blaž Arnič, *Tolovaj*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1968–1969
- 19) Slavko Mihelčič, *Zemlja*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1966
- 20) Peter Lipar, *Pesem o mlinu*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1966
- 21) Peter Lipar, *Zemlja govori*, Društvo slovenskih skladateljev, 1965
- 22) Peter Lipar, *Zemlja govori*, Slovenska pesmarica, 1964
- 23) Jakob Jež, *Pomlad ob Soči*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1963
- 24) Samo Vremšak, *Mračna jesen*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1963
- 25) Jurij Gregorc, *Burja gode kakor čmrlj*, Mladinski zbori 5, 1962
- 26) Blaž Arnič, *Veseli svatje*, Mladinski zbori 4, 1962
- 27) Blaž Arnič, *Hopla – hop, Palčki na potepu*, Mladinski zbori 3, 1962

- 28) Slavko Mihelčič, *Zemlja*, Mladinski zbori 3, 1962
- 29) Anton Jobst, *Mračna jesen*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1961
- 30) Stanko Premrl, *Burja gode kakor čmrlj*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1960
- 31) Janko Pribošič, *Muha v gosteh*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1960
- 32) Pavel Šivic, *Le kje se mudita*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1960
- 33) Peter Lipar, *Počasi celijo se rane*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1960
- 34) Ubald Vrabec, *Balada*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1959
- 35) Peter Lipar, *Zemlja govori*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1959
- 36) Ciril Pregelj, *Stražarji domovine*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1959
- 37) Ciril Pregelj, *Nad vasjo že dan ugaša*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1957
- 38) Peter Lipar, *Pesem o mlinu*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1957
- 39) Radovan Gobec, *Naša zastava*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1956/1957
- 40) Janko Pribošič, *Letni časi*, Opus 11: ženski ali mladinski zbor, 1956
- 41) Rado Simoniti, *Kurje gospe*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1956
- 42) Janko Pribošič, *Žetev*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1955/1956
- 43) Janez Kuhar, *Naša zemlja*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1955/1956
- 44) Peter Lipar, *Kurent*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1954
- 45) Peter Lipar, *Žetev*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1953
- 46) Janko Pribošič, *Kaj pojejo ptički*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1953
- 47) Peter Lipar, *Kurent*, Grlica: revija za glasbeno vzgojo, 1953
- 48) Ubald Vrabec, *Barčica*, V: Fran Venturini, *Pesem bratstva*, 1950
- 49) Pavel Šivic, *Svetlo je življenje*, Naši zbori: zbirka zborovskih skladb, 1950
- 50) Pavel Šivic, *Svetlo je življenje*, Vstani mladina: dvajset pesmi za srednješolske mladinske mešane zbore, 1948
- 51) Breda Šček, *Partizani pojo*, Dva moška zbora, 1946
- 52) Ubald Vrabec, *Slovenska straža*, Naša pesem: zbirka mešanih zborov, 194? (neznana letnica)

5. EMPIRIČNA KVANTITATIVNA ANALIZA

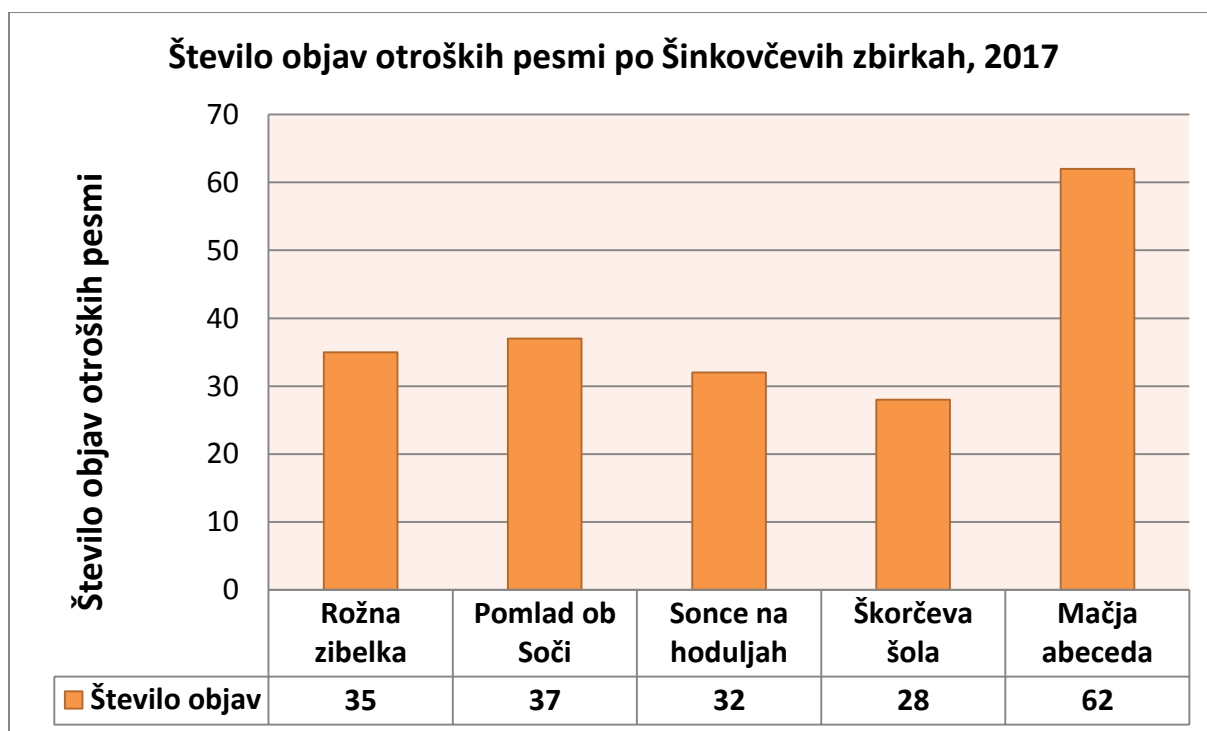
5.1. Analiza pogostosti objav otroških pesmi avtorja

Izvedena je bila kratka empirična kvantitativna analiza (Perenič, 2014) pogostosti objav otroških pesmi avtorja po naslovih. Zanimalo nas je, katere otroške pesmi so bile objavljene večkrat in na katerih različnih mestih, vse od avtorjevih začetkov do konca leta 2017. Dodatno še, koliko otroških pesmi je bilo ponatisnjenih, objavljenih pod različnimi, spremenjenimi naslovi in s kakšnimi vsebinskimi popravki, v enakem časovnem obdobju.

Raziskava pogostosti objav naslovov otroških pesmi je upoštevala pesmi na različnih mestih objave, in sicer: otroške pesniške zbirke kot samostojne publikacije, pri čemer je bilo upoštevanih 5 avtorjevih zbirk: Rožna zibelka, Pomlad ob Soči, Sonce na hoduljah, Škorčeva šola in Mačja abeceda. Pri tem so se nekatere pesmi pojavile večkrat pod nekoliko spremenjenimi imeni, kar pa je bilo upoštevano kot objava vsebinsko iste pesmi. Sledila je analiza v otroških revijah Ciciban in Cicido. Dodatno je bila izvedena še analiza pogostosti uglasbljenih pesmi v obliki notnega gradiva in zvočnih posnetkov. Podlaga za motivno analizo je bila analiza pogostosti posameznih besed v naslovih in najpogostejših otroških motivov v pesmih.

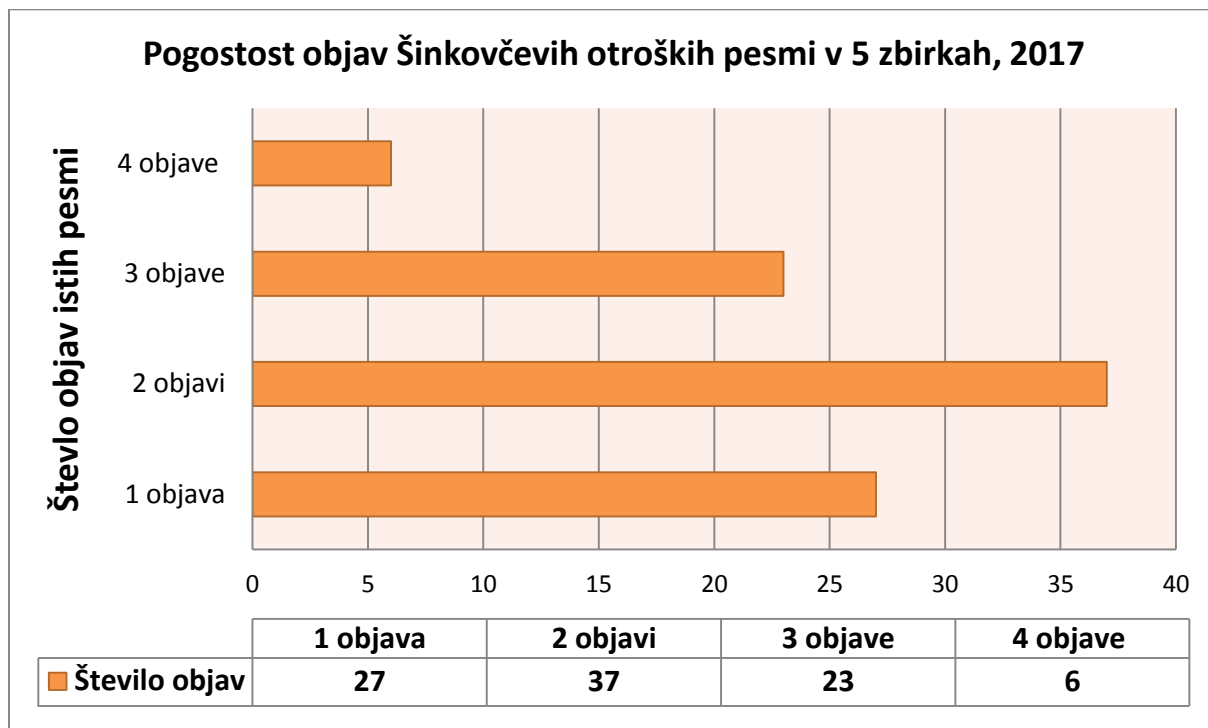
5.2. Sinteza rezultatov

Preglednica 1: Število objav otroških pesmi v 5 Šinkovčevih zbirkah do konca leta 2017

Vir: Lastna izdelava, 2017.

Preglednica 2: Rangiranje vseh Šinkovčevih otroških pesmi na različnih mestih objave po pogostosti, do konca leta 2017

Vir: Lastna izdelava, 2017.

Sinteza statistične analize objav otroških pesmi v 5 samostojnih Šinkovčevih pesniških zbirkah do leta 2017 je pokazala, da je bilo v pesniški zbirki Rožna zibelka objavljenih 35, **Pomlad ob Soči** 37, **Sonce na hoduljah** 32, **Škorčeva šola** 28 in **Mačja abeceda** 62, skupaj **194** otroških pesmi. Od tega je bilo enkrat objavljenih 27 pesmi, dvakrat 37, trikrat 23 in štirikrat 6 pesmi. Sinteza statistične analiza pogostosti objav naslovov otroških pesmic je pokazala, da se v vseh petih otroških pesniških zbirkah največkrat pojavijo pesmi: ***Kaj pojejo ptički***, ***Malčki potepenčki***, ***Naša zemlja***, ***Novoletnica***, ***Otroci se igrajo in Stržem ti korenček, zima***. Na drugih objavljenih mestih, v otroških revijah Ciciban in prilogi Cicido je največkrat objavljena otroška pesem ***Otroci vprašujejo***. Največkrat, trikrat objavljeni uglasbljeni pesmi v obliki zborovskega notnega gradiva sta bili ***Zemlja govori*** in ***Žetev***, zvočnega posnetka pa ***Zemlja govori***. Največkrat, štirikrat objavljena otroška pesem z upoštevanjem vseh različnih mest objave je ***Otroci vprašujejo***.

6. ZAKLJUČEK

Črtomir Šinkovec je pesnik Primorske, Vojskega nad Idrijo, pokrajinski pesnik domoljub, pesnik idrijskih rudarjev in tolminskih kmetov in socialne tematike, pesnik narodno obrambnega upora in narodnoosvobodilnega boja na Primorskem. Imel je kar nekaj vidnih zaslug na področju uredniško-novinarskega-literarnega dela, pri katerem je večinoma opravljal pionirsko delo in oral ledino v smislu vpeljave novih prilog in listov, z zbiranjem gradiva za Partizansko ljudsko pesem in med drugim s samostojnim urejanjem revije Borec. Njegovo življenjsko delo pa se je zaključilo z nekaj nedokončanimi uredniškimi projekti, ki so ostali kot gradivo v domači zapuščini in Arhiva RS. Zakaj po prvi objavi pesniške zbirke ni bil sprejet v Društvo slovenskih pisateljev leta 1952/53, lahko sklepamo, da morda ni imel izdane nobene samostojne prozne publikacije. V medvojnem času italijanske okupacije na Primorskem je naskrivaj zbiral slovenske knjige, skozi mentorstvo Franceta Bevka v obliki pisemske korespondence pa se samoizobraževalno razvijal v pesnika in pisatelja.

Svoj ustvarjalni vrh je dosegel v povojnem času, za samostojne pesniške zbirke je prejemal večinoma pozitivne kritike z izjemo nekaj negativnih. Po vojni je študiral Slovenski jezik in književnost ter Literarno teorijo, študija pa ni zaključil z diplomom. Za svoje delo je dobil tudi pomembna priznanja in odlikovanja, med drugim za pesniško zbirko Brazgotine – Kajuhovo nagrado. S predpostavko zapostavljenosti, obrobnosti in zalednosti kot avtorjeve temeljne biografske značilnosti je zanimivo, da je kar nekaj takratnih literarnih kritikov v svojih ocenah, kritikah in člankih o avtorju zapisalo podobno misel, da si avtor zasluži večjo pozornost in vidnejše mesto v slovenski literarni zgodovini, saj njegove pesmi v ničemer ne zaostajajo za uveljavljenimi avtorji. Posebno mesto v njegovem ustvarjanju ima otroška in mladinska poezija, v kateri je zaznamovan s specifikom v motiviki in tematiki.

V sodobnem času 21. stoletja, od prelomnice leta 2000 naprej, se pojavljajo ponatisi Šinkovčevih pesmi in ugank v revijah Ciciban in prilogi Cicido, uglasbitve pesmi za pevski zbor v obliki notnega gradiva po izboru različnih skladateljev in zvočni posnetki na zgoščenkah. Leta 2003 je njegova poezija in proza doživela ponatis v obliki izbranega dela Oblaki nad sončno deželo s spremno besedo Emila Cesarja. 26. junija 2004 je potekalo pomembno odkritje spominske plošče na pesnikovi rojstni hiši na domačiji pri Smodinu na Vojskem nad Idrijo. Leta 2006 je bila izdana avtorjeva peta pesniška zbirka otroških pesmi, Mačja abeceda. Leta 2014 pa izveden poseben projekt ob stoletnici pesnikovega rojstva – izdaja pesniške zbirke Nov dan skupaj z mladimi pesniki iz okolice njegovega rojstnega kraja. Zdi se, da so ga mladi soavtorji vzeli za svojega pesnika, zato bo pomen njegovega ustvarjalnega opusa na kulturnoumetniškem področju večji tudi v prihodnje.

Sinteza analize življenjskega opusa skozi ustvarjalni proces samoizobraževanja v luči okupirane Primorske je pokazala, da je bilo pisanje pesmi za avtorja življenjskega pomena, skoznje pa se je odvijala njegova življenjska zgodba in zgodovina njegove Primorske.

7. POVZETEK

Analiza življenjskega opusa avtorja Črtomirja Šinkovca skozi ustvarjalni proces in samoizobraževanje v luči okupirane Primorske je predlog strokovne humanistične biografske in bibliografske literarnovedne razprave s pozitivistično literarno metodo. Kronološki zgodovinski pregled avtorjeve biografije s kratko literarnovedno in empirično kvantitativno analizo zaokrožuje bibliografska raziskava. Avtor je s tem našel svoje mesto v slovenski literarni zgodovini na podlagi razumevanja zgodovinskih okoliščin svojega ustvarjanja. Sklepna pa je tudi spletna digitalizacija avtorjeve biografije in bibliografije na prosto dostopnih portalih Wikipedija in Wikivir. Temeljne biografske značilnosti avtorja so njegova obrobnost, zalednost in zapostavljenost ter literarno samoizobraževanje s pomočjo pisemske korespondence med Francetom Bevkom v času zatiranja slovenske besede na okupiranem Primorskem. Ob 90-letnici rojstva je bila v počastitev avtorja postavitev spominske plošče na rojstni hiši na Vojskem nad Idrijo. Bibliografska analiza vsebuje pregled samostojnih knjižnih izdaj in kritik, uredniškega dela, uglasbljenih besedil, arhivske zapuščine, domače zasebne zbirke in izdelavo seznama bibliografije na podlagi 144 del raznovrstnih žanrskih uvrstitev v bazi Cobiss do 31. 12. 2017. Literarnovedna analiza umešča avtorjeva dela v regionalno, pokrajinsko, partizansko, domovinsko narodno obrambno, otroško in mladinsko književnost. Prijele so se ga različne označbe: pesnik Primorske, Vojskega nad Idrijo, pesnik idrijskih rudarjev in tolminskih kmetov, pesnik domoljub, pesnik socialne tematike, narodno obrambnega upora in narodnoosvobodilnega boja. Nekatere pesmi so bile uvrščene med partizansko pesniško klasiko. Prve partizanske pesmi, ki jih je napisal med prestajanjem zaporne kazni v Cerknem, so odraz težke in nevarne življenjske situacije, še posebej pesem *Pogovor s smrekami*, ki jo zaznamuje doživljanje bližine smrti. Kratka tekstološka primerjava pesniških zbirk otroške poezije je pokazala, da je bila največkrat spremenjena pesem *Stržem ti korenček, zima*. Podan je tudi seznam ilustratorjev avtorjeve mladinske literature in seznam skladateljev avtorjevih uglasbljenih pesmi. Empirična kvantitativna analiza pogostosti objav otroških pesmi avtorja pa je pokazala, katere so najpogostejše objavljene pesmi: *Kaj pojejo ptički*, *Malčki potepenčki*, *Naša zemlja*, *Novoletnica*, *Otroci se igrajo Stržem ti korenček, zima*. Največkrat objavljeni uglasbljeni pesmi v obliki notnega gradiva sta *Zemlja govori* in *Žetev*, zvočnega posnetka pa *Zemlja govori*. Največkrat objavljena pesem avtorja z upoštevanjem vseh različnih mest objave je *Otroci vprašujejo*.

8. SUMMARY

The analysis of the life opus of the author Črtomir Šinkovec through the creative process and self-education in the light of Primorska's occupation is the humanistic biographical and bibliographical suggestion of literary scientific research with literary method of positivism. Chronological historical review of author's biography together with the short literary scientific and empirical quantitative analysis is wrapped up with bibliographical research. The author has hereby found his place in Slovenian literary history based on the understanding of the historical circumstances of his creative process. Conclusive is also the online digitalization of the author's biography and bibliography on the open source online portals Wikipedia and Wikivir. Fundamental biographical characteristics of the author are his marginality, belonging to the outskirts and disadvantages, literary self-education with written correspondence with France Bevk in times of suppressing the Slovenians' language identity in the occupied Primorska region. In celebration of his 90th birth anniversary there was the placement of the memorial plaque that took place at his birth house, Vojsko above Idrija. Bibliographic analysis consists of the review of independent collection of poems and critiques, editor work, musical versions of his poems, public archive legacy, private home legacy and bibliography based on the 144 hits of different genres in the Cobiss database until 31. 12. 2017. Literary science analysis includes author's work in regional, landscape, partisan, patriotic, children's and youth literature. He evolved into a landscape patriot poet, poet of the native Vojsko above Idrija, of Idrija's miners, Tolmin's farmers, social issues, national revolution and NOB in Primorska region. Some of his poems have been designated as the classical partisan poetry. His first partisan poems arised during his imprisonment in Cerklje and are the reflection of this hard and dangerous situation, especially the poem *Pogovor s smrekami* about near death experience. Short textological comparison of children's poems collection has shown the most revised poem, *Stržem ti korenček, zima*. There is also the list of illustrators of the author's youth literature and the list of the composers of his musical versions of the poems. Empirical quantitative analysis has proven the most popular publications of the children's poems: *Kaj pojejo ptički*, *Malčki potepenčki*, *Naša zemlja*, *Novoletnica*, *Otroci se igrajo*, *Stržem ti korenček, zima*. The most popular publications of musical version of the poems in the form of sheet music are *Zemlja govori* in *Žetev* and the form of sound recording *Zemlja govori*. The most popular poem publication of all times and means is *Otroci vprašujejo*.

9. BIBLIOGRAFIJA AVTORJA

9.1. SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

- 1) **Črtomir Šinkovec in mladi:** *Nov dan*. Idrija: samozaložba, 2014.
- 2) **Črtomir Šinkovec:** *Mačja abeceda*. Ljubljana: Karantanija, 2006.
- 3) **Adolf Šinkovec – Črtomir:** *Oblaki nad sončno deželo: Izbrane pesmi in proza*. Ur. Emil Cesar. Nova Gorica: Branko, Ljubljana: Jutro, 2003.
- 4) **Črtomir Šinkovec:** *Brazgotine*. Ljubljana: Založba Borec, 1974.
- 5) **Črtomir Šinkovec:** *Sonce na hoduljah*. Kurirčkova knjižica. Ljubljana: Zavod Borec, 1973.
- 6) **Črtomir Šinkovec:** *Škorčeva šola*. Mala Čufarjeva knjižica. Jesenice: Kulturno umetniški klub »Tone Čufar« pri PDP Svoboda, 1973.
- 7) **Črtomir Šinkovec:** *Uporni svet pod Snežnikom: Kronika*. Nova Gorica: Občinski odbor združenja borcev NOV Ilirska Bistrica, 1966.
- 8) **Črtomir Šinkovec:** *Pomlad ob Soči*. Cicibanova knjižica. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1965.
- 9) **Črtomir Šinkovec:** *Oblaki nad sončno deželo*. Ljubljana: Zavod Borec, 1963.
- 10) **Črtomir Šinkovec:** *Rožna zibelka*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1952.

9.2. OBJAVE V ZBIRKAH

- 1) ***Sončnica na rami:*** pesmi za otroke od Frana Levstika do danes. Ur. Niko Grafenauer. 4. izdaja. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 2017. (Zajčja svatba, stran 103)
- 2) **Venceslav Winkler:** *Mladec Dragožit: zgodovinska povest za mladino*. (avtor dodanega besedila: Črtomir Šinkovec) Zbirka Zlata nit, zvezek 3. Grosuplje: Mondena, 1997.
- 3) ***Sveta si, zemlja: slovenska pokrajinska in domovinska pesem***. Ur. Franc Zadravec. Ljubljana: Prešernova družba, 1988.
- 4) ***Naj mi sije sončece, naj mi poje srčece:*** Slovenske otroške pesmi. Ur. Janez Menart. Ljubljana: Prešernova družba, 1980. (Uganka, stran 9, Od Ljubljane do Kočevja, stran 22, Račka, stran 125)
- 5) **Črtomir Šinkovec:** *Vojna in otroštvo*. Ur. Kristina Brenkova in Niko Grafenauer. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978. (Spomini na otroštvo, 2. knjiga) 299–308.

- 6) ***Sončnica na rami:*** Pesmi za otroke od Frana Levstika do danes. Ur. Niko Grafenauer. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1975. (Črtomir Šinkovec 1914 – Račka, 143, Zajčja svatba, 144).
- 7) ***Šviga švaga, čez dva praga.*** Knjižica Čebelica 165. Ur. Darinka petkovšek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1974.
- 8) **Slavko Savinšek:** *Poredni smeh:* otroške pesmi. Ur. **Črtomir Šinkovec.** Jesenice: Kulturno umetniški klub Tone Čufar pri DPD Svoboda, 1972.
- 9) ***Partizanska ljudska pesem I.*** Ur. **Črtomir Šinkovec.** Ljubljana: Založba Borec, 1970.
- 10) ***Šestdeset uganek.*** Knjižica Čebelica 129. Ur. Darinka Petkovšek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1969.
- 11) ***Slovenske basni (umetne).*** Ur. Darinka Petkovšek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1967. (Črtomir Šinkovec: Gosenica in metulj, stran 90).
- 12) **Živojin D. Karić:** *Antologija jugoslovenske poezije za decu.* Titograd: Gradnički zavod, 1966. (Črtomir Šinkovec, 210, 211, 212: April, Volhko je vso noč snežilo, Bombniki nad vasjo).
- 13) ***Slovenske uganke.*** Ur. Darinka Petkovšek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1965. (Črtomir Šinkovec, strani 107–116.)
- 14) **Venceslav Winkler:** *Mladec Dragožit:* zgodovinska povest za mladino. Mladinska knjižica. Trst: Gregorčičeva založba, 1946. (Avtor dodanega besedila: Nekaj zgodovinskih pripomb: Črtomir Šinkovec, stran 6–8).

9.3. OBJAVE V ZBORNIKIH

- 1) **Marjeta Žebovec:** *Slovenski književniki rojeni od leta 1900 do 1919.* Ljubljana: Karantanija 2006. 187–190.
- 2) ***Slovensko pesništvo upora 1941–1945: Zaledne,*** tretja knjiga. Ur. Boris Paternu in Irena Novak-Popov. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Novo Mesto: Dolenjska založba, 1996. 416–418.
- 3) ***Slovensko pesništvo upora 1941–1945: Partizanske,*** druga knjiga. Ur. Boris Paternu in Irena Novak-Popov. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Novo Mesto: Dolenjska založba, 1995. 446–455.

- 4) **Človek, gora, poezija: Slovenski pesniki in pesnice o gorah.** Ur. Darinka Petkovšek. Ljubljana: Planinska založba in Založba Mihelač, 1993. (Črtomir Šinkovec: Noč na gori, stran 71. Gorska vas, stran 20.)
- 5) **Primorski slovenski biografski leksikon, 15. snopič.** Ur. Martin Jevnikar. Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 1989. 534–535.
- 6) **Muris Idrizović: Otroška in mladinska književnost v Jugoslaviji I,** Bosna in Hercegovina, Hrvatska, Slovenija. Maribor: Založba Obzorja, 1984. 265–266.
- 7) **Svitanja: Pesništvo ljudske revolucije jugoslavije, 1941–1945.** Ljubljana: Dopisna delavska univerza UNIVERZUM, 1982. (Adolf Šinkovec – Črtomir: Metež, stran 373.)
- 8) **Bibliografija založbe Borec, 1958–1978.** Ur. Ančka Posavec. Ljubljana: Založba Borec, 1979.
- 9) **Jeklo in ljudje: Jeseniški zbornik III.** Jesenice: Skupčina občine Jesenice s Krajevno kulturno skupnostjo Jesenice, avgust 1975. (Črtomir Šinkovec: Slavko Savinšek je padel na banjici, strani 439–444. Beseda o Josipu Vandotu 461–464).
- 10) **Detinjstvo/poezija.** Ur. Rade Obrenović. Priredio: Vladimir Milarić. Edicija »Stražilovo«, Knjiga 32. Novi Sad: Srpska čitaonica i knjižnica Irig, 1975. (Črtomir Šinkovec, Maj ob Soči, stran 110, 111.)
- 11) **Živojin D. Karić: Zvonovi: jugoslavenska poezija za djecu.** Biblioteka Zlatna struna. Ur. Risto Vasilevski. Smederevo: Književni klub, 1975.

9.4. SAMOSTOJNE PESNIŠKE ZBIRKE

- 1) **Adolf Šinkovec – Črtomir in mladi: Nov dan.** Idrija: samozaložba, 2014.
- 2) **Črtomir Šinkovec: Mačja abeceda.** Ljubljana: Karantanija, 2006.
- 3) **Adolf Šinkovec – Črtomir: Oblaki nad sončno deželo: Izbrane pesmi in proza.** Ur. Emil Cesar. Nova Gorica: Branko, Ljubljana: Jutro, 2003.
- 4) **Črtomir Šinkovec: Brazgotine.** Ljubljana: Založba Borec, 1974.
- 5) **Črtomir Šinkovec: Sonce na hoduljah.** Kurirčkova knjižica. Ljubljana: Zavod Borec, 1973.
- 6) **Črtomir Šinkovec: Škorčeva šola.** Mala Čufarjeva knjižica. Jesenice: Kulturno umetniški klub »Tone Čufar« pri PDP Svoboda, 1973.
- 7) **Črtomir Šinkovec: Pomlad ob Soči.** Cicibanova knjižica. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1965.

- 8) **Črtomir Šinkovec:** *Oblaki nad sončno deželo*. Ljubljana: Zavod Borec, 1963.
- 9) **Črtomir Šinkovec:** *Rožna zibelka*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1952.

9.5. PROZNE OBJAVE V ZBORNIKIH IN REVIJAH

- 1) **Črtomir Šinkovec:** *Širjenje osvobodilne fronte na območju Ilirske Bistrice*. Na Primorskem leta 1941: ob petinsedemdesetletnici Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Strokovna monografija. Nova Gorica: Območno združenje Zveze borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja, 2016, stran 160–162.
- 2) **Črtomir Šinkovec:** *Od Idrije do Vipave. Po nekdanjih poteh ...* Vstala, Primorska si, v novem življenju: o Primorski v letih 1945–1990, 2011, stran 150–151.
- 3) **Črtomir Šinkovec:** *Kaj pravijo?* Rodna gruda, leto 43, številka 7 (julij 1996), stran 30.
- 4) **Črtomir Šinkovec et al.:** *Tih spomin vsem žrtvam boja*. Celovski zvon, 13, številka 47 (1995), stran 12–25.
- 5) **Črtomir Šinkovec:** *Zorenje*. Rodna gruda, 38, številka 8/9 (avgust/september 1991), stran 31.
- 6) **Črtomir Šinkovec:** *Od vekov v veke dragocen ...* Rodna gruda, 37, številka 11 (november 1990), stran 30.
- 7) **Črtomir Šinkovec:** *Mrtvo drevo*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 1, (1987), stran 78.
- 8) **Črtomir Šinkovec:** *Aprilski gozd; Staro mesto*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 5, (1986), stran 333–334.
- 9) **Črtomir Šinkovec:** *Daljni spomin*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 3, (1986), stran 183.
- 10) **Črtomir Šinkovec:** *Ob slovenski obali*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 2, (1986), stran 88.
- 11) **Črtomir Šinkovec:** *Obisk*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 1, (1986), stran 32.
- 12) **Črtomir Šinkovec:** *Žetev; Večerni spomin*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 11, (1986), stran 775–776.
- 13) **Črtomir Šinkovec:** *Kdaj in kako sem pisal svoje partizanske pesmi: iz pesnikove zapuščine*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 9, (1985), stran 661–662.

- 14) **Črtomir Šinkovec**: *Spomin I; Spomin II*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 10, (1985), stran 714–715.
- 15) **Črtomir Šinkovec**: *Večerna*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 12, (1985), stran 898.
- 16) **Črtomir Šinkovec**: *Zemlja; Rodni vasi; Breza med pšenico*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 11, (1985), stran 779–780.
- 17) **Črtomir Šinkovec**: *Poljski cvet*. Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe, številka 4, (1984), stran 274.
- 18) **Črtomir Šinkovec**: *Obisk pri pisatelju Bevku*. Listi, 12, številka 56 (25. XI. 1982), stran 26.
- 19) **Črtomir Šinkovec**: *Ob obletnici smrti slikarja Maksima Gasparija*. Listi, 11, številka 53 (24. XII. 1981), stran 16.
- 20) **Črtomir Šinkovec**: *Srečanje in sodelovanje s Francetom Bevkom*. (Oseba, ki intervjuja: Črtomir Šinkovec) Listi, 10, številka 49 (25. XII. 1980), stran 4–5.
- 21) **Franc Dermastja**: *Pesmi iz temnih dni*. (avtor dodanega besedila O avtorju: Črtomir Šinkovec), 1977, stran 2.
- 22) **Črtomir Šinkovec**: *Beseda o Josipu Vandotu*. Jeklo in ljudje, letnik 3, 1975, stran 461–464.
- 23) **Črtomir Šinkovec**: *Slavko Savinšek je padel na Banjici*. Jeklo in ljudje, št. 3, 1975, stran 439–444.
- 24) **Črtomir Šinkovec**: *Obisk pri pesniku Gradniku*. Tovariš, letnik 18, številka 32 (19. julij 1962), stran 9.
- 25) **Črtomir Šinkovec**: *Lov na divjega petelina in še kaj: pisatelj Finžgar pripoveduje*. Tovariš, letnik 11, številka 15 (8. april 1955), strani 327, 334.
- 26) **Črtomir Šinkovec**: *S pesmijo so budili pogum: ob desetletnici invalidskega pevskega zbora*. Tovariš: ilustrirana revija, letnik 10, številka 22 (28. maj 1954), stran 472.
- 27) **Črtomir Šinkovec**: *Vojsko: središče primorskega partizanstva*. Koledar Osvobodilne fronte za Svobodno tržaško ozemlje, 1949, stran 78–80.
- 28) **Črtomir Šinkovec** (član redakcije): *Študentska revija: glasilo ljudske študentske mladine ljubljanske univerze*, letnik 1, številka 1 (april 1948).
- 29) **Črtomir Šinkovec** in Lado Smrekar: *Mlada lirika*. Tovariš, letnik 4, številka 8 (20. II. 1948), stran 179. (Zimski večer: idrijski motiv)
- 30) **Črtomir Šinkovec**: *Slovensko narodno gledališče v Trstu*. Koledar Gregorčičeve založbe: za navadno leto, 1946, strani 83–86.

9.6. OBJAVE PRAVLJIC, PESMI IN UGANK V REVIJAH

- 1) **Črtomir Šinkovec:** *Kačji pastir*. Uganka. Ciciban, letnik 69, številka 11/12, (julij–avgust 2014), stran 32.
- 2) **Črtomir Šinkovec:** *Krava*. Uganka. Ciciban, letnik 69, številka 10, (2011/2012), stran 60.
- 3) **Črtomir Šinkovec:** *Luna*. Uganka. Cicido, letnik 13, številka 4, (2010/2011), stran 24.
- 4) **Črtomir Šinkovec:** *Včasih cel hleb*. Uganka. Cicido, letnik 13, številka 4, (december 2010). 24–25.
- 5) **Črtomir Šinkovec:** *Otroci vprašujejo*. Ciciban, letnik 64, številka 9, (maj 2009), stran 27.
- 6) **Črtomir Šinkovec:** *Zajčja svatba*. Ciciban, letnik 63, številka 12, (avgust 2008), stran 4–5.
- 7) **Črtomir Šinkovec:** *Sonce na hoduljah*. Ciciban, letnik 62, številka 12, (avgust 2007), stran 4.
- 8) **Črtomir Šinkovec:** *Otroci vprašujejo*. Ciciban, letnik 62, številka 9, (maj 2007). 4.
- 9) **Črtomir Šinkovec:** *Uganka*. Cicido, (februar 2004). 19.
- 10) **Črtomir Šinkovec:** *Uganke*. Rodna gruda, leto 49, številka 4, (april 2002), stran 33.
- 11) **Črtomir Šinkovec:** *Muha v gosteh*. Kekec, letnik 11, številka 3, (november 2001), stran 7.
- 12) **Črtomir Šinkovec et al.:** *Uganke*. Ciciban, letnik 55, številka 8, (april 2000). 28–29.
- 13) **Črtomir Šinkovec et al.:** *Uganke*. Ciciban, letnik 45, številka 3, (november 1998), stran 32–33.
- 14) **Črtomir Šinkovec et al.:** *Uganke*. Rodna gruda, leto 45, številka 7 (julij 1998), stran 30.
- 15) **Črtomir Šinkovec et al.:** *Uganke*. Rodna gruda, leto 45, številka 8/9 (avgust/september, 1998), stran 31.
- 16) **Črtomir Šinkovec in Jože Šmit:** *Uganki*. Ciciban, 52, številka 10 (junij 1997), stran 11.
- 17) **ZLATI CICIBAN:** *posebna številka ob 50-letnici revije CICIBAN*. Ur. Nataša Bucik in Danica Štumberger. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, (maj 1995).
- 18) **Črtomir Šinkovec:** *Kako je koza ugnala leva*. Mladi rod, 41, številka 7/8 (marec/april 1991), stran 31.
- 19) **Črtomir Šinkovec:** *Jutro*. Galeb, 36, številka 9/10 (maj/junij 1990), stran 241.
- 20) **Črtomir Šinkovec:** *Rojstna vas*. Galeb, 36, številka 3 (november 1989), stran 63.
- 21) **Črtomir Šinkovec:** *Pustna snubitev*. Galeb, 35, številka 5 (januar 1989), stran 134.
- 22) **Črtomir Šinkovec:** *Babica*. Galeb, 35, številka 7 (marec 1989), stran 178.

- 23) **Črtomir Šinkovec:** *Zakaj ima kondor plešo.* Galeb, 35, številka ½ (september–oktober 1988), stran 20–21.
- 24) **Črtomir Šinkovec:** *Ded in vnuk.* Galeb, 35, številka ½ (september–oktober 1988), stran 33.
- 25) **Črtomir Šinkovec:** *Uganka.* Rodna gruda, letnik 24, številka 3 (marec 1977), stran 39.
- 26) **Črtomir Šinkovec:** *Tujček – maček: rezijanski motiv.* Ciciban, letnik 17, številka 5 (1961/1962), stran 121.
- 27) **Črtomir Šinkovec:** *Vaš dober prijatelj.* Ciciban, letnik 11, številka 6 (1955/1956), stran 144, 145.
- 28) **Črtomir Šinkovec:** *Svetonočna.* Vertec, letnik 68, številka 4–5 (1937/1938), stran 68.
- 29) **Črtomir Šinkovec:** *Mati.* Vertec, letnik 67, številka 8 (1936/1937), stran 122.
- 30) **Črtomir Šinkovec:** *Pot k polnočnici.* Vertec, letnik 67, številka 4–5 (1936/1937), stran 60.
- 31) **Črtomir Šinkovec:** *Listopad.* Vertec, letnik 67, številka 3 (1936/1937), stran 33.
- 32) **Črtomir Šinkovec:** *Kimavec.* Vertec, letnik 67, številka 1 (1936/1937), stran 1.
- 33) **Črtomir Šinkovec:** *Žetev.* Vertec, letnik 66, številka 10 (1935/1936), stran 145.
- 34) **Črtomir Šinkovec:** *Vihar.* Mladika, letnik 4, številka 1 (1923), stran 8.

9.7. PREVODI

- 1) **William Somerset Maugham:** *Igralka:* Roman. Iz angleščine prevedel **Črtomir Šinkovec.** Maribor: Založba Obzorja Maribor, 1972.
- 2) **Joža Horvat:** *Maček s čelado.* (Mačak s šljemom). Iz srbohrvaščine prevedel **Črtomir Šinkovec.** Ljubljana: Zavod Borec, 1966.

9.8. OBJAVE V ŠOLSKIH BERILIH

- 1) **DOBRO JUTRO, SONCE: Berilo za tretji razred osnovne šole.** Ljubljana: Mladinska knjiga, 1990. Ur. Vladimir Cvetko et al. (Črtomir Šinkovec: Pesem, 14, Češnje, 87, Novoletnica, 124.)
- 2) **ZVONEC KLIČE: Berilo za drugi razred osnovne šole.** Ljubljana: Mladinska knjiga, 1988. Ur. Vladimir Cvetko et al. (Črtomir Šinkovec, Storži in jedrca: Peta na čevlju, Toplomer, Zobje, Mesec, Voda, stran 84.)

- 3) **PRVO BERILO.** Ur. Rudi Završnik et al. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1987. (Črtomir Šinkovec: *Žetev*, 128, *Vasica za hribom*, 136,
- 4) **DRUGO BERILO za osnovne šole.** Ljubljana: DZS, 1960. (Ta čas je dober, stran 11.)

9.9. NOTNO GRADIVO UGLASBLJENIH PESMI

- 1) **Črtomir Šinkovec: *Hej, na Nanosu.*** Veseli ringaraja (glasbeni tisk): pesmi za otroške in mladinske zборе s klavirsko spremljavo. Trst: Zveza cerkvenih pevskih zborov, 2010. (Zorko Harej, Ur. Marko Tavčar)
- 2) **Črtomir Šinkovec: *Otroci vprašujejo.*** Kolački za pevce (glasbeni tisk): skladbe za otroške zборе s spremljavo. Ljubljana: Javni sklad za Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, 2010, stran 28–29. (ur. Urška Pompe, Mihaela Jagodic)
- 3) **Črt Šinkovec: *Medved na semnju.*** Glasba v šoli in vrtcu (notna priloga), letnik XIV, št. 1. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2009, stran 12, 13. (skladatelj Igor Štuhec)
- 4) **Črtomir Šinkovec: *Žetev.*** Zbrana dela (glasbeni tisk) Jesenice: Glasbena šola, 2007, stran 87–88. (skladatelj Janko Pribošič)
- 5) **Črtomir Šinkovec: *Muha v gosteh.*** Zbrana dela (glasbeni tisk) Jesenice: Glasbena šola, 2007, stran 53–56. (skladatelj Janko Pribošič)
- 6) **Črtomir Šinkovec: *Letni časi.*** Zbrana dela (glasbeni tisk) Jesenice: Glasbena šola, 2007, stran 27–37. (skladatelj Janko Pribošič)
- 7) **Črtomir Šinkovec: *Kaj pojejo ptički.*** Zbrana dela (glasbeni tisk) Jesenice: Glasbena šola, 2007, stran 24. (skladatelj Janko Pribošič)
- 8) **Črtomir Šinkovec: *Hojla - igra.*** Zbrana dela (glasbeni tisk) Jesenice: Glasbena šola, 2007, stran 22–23. (skladatelj Janko Pribošič)
- 9) **Črtomir Šinkovec: *Tujček, maček.*** Naj doni do neba. Ljubljana, 2006. (skladatelj Tomaž Habe)
- 10) **Črtomir Šinkovec: *Naša zemlja.*** Ah, ti bori (glasbeni tisk) Miren: Samozaložba, 1999, stran 62. (skladatelj Anton Klančič)
- 11) **Črtomir Šinkovec: *Pomlad ob Soči.*** Otroški in mladinski zbori (glasbeni tisk) Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1997. (skladatelj Samo Vremšak)
- 12) **Črtomir Šinkovec: *Pogovor s smrekami.*** Naši zbori, letnik 38, številka 1–2 (1986), stran 54. (ženski zbori, skladatelj Jakob Šegula)

- 13) **Črtomir Šinkovec: *Hopla-hop***. Notna mapa št. 4: tri večglasne umetne pesmi (glasbeni tisk) Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, 1981. (skladatelj Blaž Arnič)
- 14) **Črtomir Šinkovec: *Račka jajčka šteje***: otroški zbor s spremljavo klavirja. (glasbeni tisk) Ljubljana: Društvo slovenskih skladateljev, 1980. (skladatelj Albin Weingerl)
- 15) **Črtomir Šinkovec: *Cirkus***. Mladinski zbori 14 (glasbeni tisk); v počastitev 40. obletnice vstaje jugoslovanskih narodov. Celje: Mladinski pevski festival, 1980. (skladatelj Vilko Ukmar)
- 16) **Črtomir Šinkovec: *Potice: 3-glasno***. Grlica, letnik 19, številka 1–2 (1976–77), stran 26. (skladatelj Slavko Mihelčič)
- 17) **Črtomir Šinkovec: *Otroci se igrajo***: enoglasno s spremljavo klavirja. Grlica, letnik 19, številka 1–2 (1976–77), stran 18. (skladatelj Albin Weingerl)
- 18) **Črtomir Šinkovec: *Svatovanje***: ženski zbor. Naši zbori, letnik 27, številka 3–4 (1975), stran 73. (skladatelj Vilko Ukmar)
- 19) **Črtomir Šinkovec: *Republiki v pozdrav***: 2–4 glasni mladinski zbor. Grlica, letnik 14, številka 4–5 (1972), stran 48 (32). (skladatelj Stanko Bohinc)
- 20) **Črtomir Šinkovec: *Tolovaj***: mladinski zbor. Grlica, letnik 13, številka 3 (1968–69), stran 106. (skladatelj Blaž Arnič)
- 21) **Črtomir Šinkovec: *Harmonika vriska***: moški zbor. Naši zbori, letnik 21, številka 2–4, (1969), stran 64. (skladatelj Radovan Gobec)
- 22) **Črtomir Šinkovec: *Zemlja***: mešani zbor. Naši zbori, letnik 18, številka 2–3 (1966), stran 45. (skladatelj Slavko Mihelčič)
- 23) **Črtomir Šinkovec: *Pesem o mlinu***: mladinski zbor. Grlica, letnik 11, številka 1–2, (1966), stran 28. (skladatelj Peter Lipar)
- 24) **Črtomir Šinkovec: *Zemlja govori***: mešani zbori – A cappella. Zbori Zv. 1, Edicije Društva slovenskih skladateljev. Ljubljana: Društvo slovenskih skladateljev, 1965. (skladatelj Peter Lipar)
- 25) **Črtomir Šinkovec: *Zemlja govori***. Slovenska pesmarica, Del 2. Ur. Luka Kramolc in Matija Tomc. Celje: Mohorjeva družba, 1964. (skladatelj Peter Lipar)
- 26) **Črtomir Šinkovec: *Pomlad ob Soči***: mladinski zbor. Grlica, letnik 9, številka 1 (1963), stran 6. (skladatelj Jakob Jež)
- 27) **Črtomir Šinkovec: *Mračna jesen***: dekliški zbor. Grlica, letnik 9, številka 1 (1963), stran 12. (skladatelj Samo Vremšak)

- 28) **Črtomir Šinkovec: *Burja gode kakor čmrlj***. Mladinski zbori 5, Mladinske pesmi s spremljavo (glasbeni tisk). Celje: Mladinski pevski festival, 1962. (skladatelj Jurij Gregorc)
- 29) **Črtomir Šinkovec: *Veseli svatje***. Mladinski zbori 4, Pomutacijski (Glasbeni tisk). Celje: Mladinski pevski festival, 1962. (skladatelj Blaž Arnič)
- 30) **Črtomir Šinkovec: *Hopla – hop in Palčki na potepu; Zemlja***. Mladinski zbori 3, predmutacijski (glasbeni tisk). Celje: Mladinski pevski festival, 1962. (skladatelj Hopla – hop in Palčki na potepu: Blaž Arnič, Zemlja: Slavko Mihelčič)
- 31) **Črtomir Šinkovec: *Mračna jesen***: mešani zbor. Naši zbori, letnik 16, številka 2, (1961), stran 20. (skladatelj Anton Jobst)
- 32) **Črtomir Šinkovec: *Počasi celijo se rane***: mešani zbor. Grlica, letnik 6, številka 5 (1960), stran 78 (154). (skladatelj Peter Lipar)
- 33) **Črtomir Šinkovec: *Muha v gosteh***: mladinski zbor. Grlica, letnik 6, številka 4 (1960), stran 61 (137). (skladatelj Janko Pribošič)
- 34) **Črtomir Šinkovec: *Le kje se mudita***: mladinski zbor. Grlica, letnik 6, številka 5 (1960), stran 66 (142). (skladatelj Pavel Šivic)
- 35) **Črtomir Šinkovec: *Burja gode kakor čmrlj***: mladinski zbor. Grlica, letnik 6, številka 2 (1960), stran 20 (96). (skladatelj Stanko Premrl)
- 36) **Črtomir Šinkovec: *Zemlja govori***: mešani zbor. Naši zbori, letnik 14, številka 5 (1959), stran 66. (skladatelj Peter Lipar)
- 37) **Črtomir Šinkovec: *Stražarji domovine***: mladinski zbor. Grlica, letnik 5, številka 4 (1959), stran 55 (111). (skladatelj Ciril Pregelj)
- 38) **Črtomir Šinkovec: *Balada***: mešani zbor. Naši zbori, letnik 14, številka 4 (1959), stran 51. (skladatelj Ubald Vrabec)
- 39) **Črtomir Šinkovec: *Pesem o mlinu***: mešani zbor. Naši zbori, letnik 12, številka 6 (1957), stran 83. (skladatelj Peter Lipar)
- 40) **Črtomir Šinkovec: *Naša zastava***: mladinski zbor. Grlica, letnik 3, številka 1 (1956/1957), stran 10 (18). (skladatelj Radovan Gobec)
- 41) **Črtomir Šinkovec: *Nad vasjo že dan ugaša***: mešani zbor. Naši zbori, letnik 12, številka 1 (1957), stran 5. (skladatelj Ciril Pregelj)
- 42) **Črtomir Šinkovec: *Žetev***: Mladinski zbor. Grlica, letnik 2, številka 2, (1955/1956), stran 26 (58). (skladatelj Janko Pribošič)
- 43) **Črtomir Šinkovec: *Naša zemlja***: množični zbor s spremljavo klavirja. Grlica, letnik 2, številka 3 (1955/1956), stran 47 (98). (skladatelj Janez Kuhar)

- 44) **Črtomir Šinkovec: *Letni časi*.** Opus 11: ženski ali mladinski zbor. Kranj: 1956. (skladatelj Janko Pribošič)
- 45) **Črtomir Šinkovec: *Kurje gospe*:** ženski zbor. Naši zbori, letnik 11, številka 5–6, (1956), stran 89. (skladatelj Rado Simoniti)
- 46) **Črtomir Šinkovec: *Kurent*:** moški zbor. Naši zbori, letnik 9, številka 6, (1954), stran 79. (skladatelj Peter Lipar)
- 47) **Črtomir Šinkovec: *Žetev*:** mladinski zbor. Grlica, letnik 1, številka 3 (1953), stran 43 (92). (skladatelj Peter Lipar)
- 48) **Črtomir Šinkovec: *Kurent*:** mešani zbor. Grlica, letnik 1, številka 4 (1953), stran 68 (126). (skladatelj Peter Lipar)
- 49) **Črtomir Šinkovec: *Kaj pojejo ptički*.** Grlica, letnik 1, številka 4 (1953), stran 59 (117). (skladatelj Janko Pribošič)
- 50) **Črtomir Šinkovec: *Svetlo je življenje*:** množični zbor in klavir. Naši zbori, letnik 5, številka 1–2 (1950), stran 16. (skladatelj Pavel Šivic)
- 51) **Črtomir Šinkovec: *Pesem bratstva*:** mešani zbor, 1950. (skladatelj Fran Venturini) (Barčica; skladatelj Ubald Vrabec)
- 52) **Črtomir Šinkovec: *Svetlo je življenje*.** Vstani, mladina: dvajset pesmi za srednješolske mladinske mešane zbore. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1948. (skladatelj Pavel Šivic)
- 53) **Črtomir Šinkovec: *Partizani pojo*.** Dva moška zbora, 1946. (skladateljica Breda Šček)
- 54) **Črtomir Šinkovec: *Slovenska straža*.** Naša pesem: zbirka mešanih zborov. Ur. Radoslav Hrovatin. Ljubljana: Glavni odbor Enotnih sindikatov Slovenije, 194? (neznana letnica). (skladatelj Ubald Vrabec)

9.10. ZVOČNI POSNETKI AVTORJEVIH PESMI

- 1) **Črtomir Šinkovec: *Hej, na Nanosu*.** Izbrani teksti (zvočni posnetek), Ur. Marija Pirjevec. Ljubljana: Mladinska knjiga; Trst: Tržaška knjigarna, 1969, gramofonska plošča.
- 2) **Črtomir Šinkovec: *Zemlja govori*.** Moški vokalni oktet »Louis Braille« (zvočni posnetek), skladatelja Slavko Mihelčič in Peter Lipar, Ljubljana: RTV Ljubljana, 1975, zvočna kaset: stereo + zloženka.

- 3) **Črtomir Šinkovec: *Potice*.** Biba leze: pesmi za otroke (zvočni posnetek/zvočna kaseta), skladatelj Slavko Mihelčič, Ljubljana: RTV Ljubljana, 1976, zvočna kaseta: stereo + zgibanka.
- 4) **Črtomir Šinkovec: *Kurje gospe*.** Nonet Vitra (zvočni posnetek), skladatelj Rado Simoniti, Ljubljana: ZKP RTV Ljubljana, 1985, zvočna kaseta: stereo + zloženka.
- 5) **Črtomir Šinkovec: *Zemlja govori*.** Moški vokalni oktet »Louis Braille« (zvočni posnetek), skladatelja Slavko Mihelčič in Peter Lipar, Ljubljana: RTV Ljubljana, 1986, zvočna kaseta: stereo + zgibanka.
- 6) **Črtomir Šinkovec et al.: *Take živalske*.** Pesmi o živalih, Poslušanke, št. 1 (zvočni posnetek/zvočna kaseta), Ljubljana: Did delavnica, 1993.
- 7) **Črtomir Šinkovec: *Mračna jesen*.** Slovenska zborovska glasba 30 (zvočni posnetek) skladatelj Anton Jobst, Slovenski komorni zbor, Ljubljana: Slovenska filharmonija, 2005, 1 CD, št. 13.
- 8) **Črtomir Šinkovec: *Polžje leto*.** Slovenska zborovska glasba 37 (zvočni posnetek) skladatelj Blaž Arnič, Slovenski komorni zbor, Ljubljana: Slovenska filharmonija, 2007, Pesem 8.
- 9) **Črtomir Šinkovec: *Muha v gosteh*.** Slovenska zborovska glasba 37 (zvočni posnetek) skladatelj Blaž Arnič, Slovenski komorni zbor, Ljubljana: Slovenska filharmonija, 2007, Pesem 9.
- 10) **Črtomir Šinkovec: *Pesem o mlinu*.** Slovenska zborovska glasba 48, (zvočni posnetek) skladatelj Peter Lipar, Slovenski komorni zbor, Ljubljana: Slovenska filharmonija, 2007, Pesem 16.
- 11) **Črtomir Šinkovec: *Zemlja govori*.** Slovenska zborovska glasba 48, (zvočni posnetek), skladatelj Peter Lipar, Slovenski komorni zbor, Ljubljana: Slovenska filharmonija, 2007, Pesem 18.
- 12) **Črtomir Šinkovec: *Kurje gospe*.** (zvočni posnetek), skladatelj Rado Simoniti, Pevska skupina Gallina, Ljubljana: Gallina, 2014.

*Slika 8: Vojsko nad Idrijo, razglednica, 1979.
Vir: Zasebna domača zbirka, 2009.*

10. VIRI IN LITERATURA

10.1. VIRI

- **Adolf Šinkovec – Črtomir in mladi:** *Nov dan*. Idrija: Samozaložba, 2014.
- **Črtomir Šinkovec:** *Mačja abeceda*. Ljubljana: Karantanija, 2006.
- **Adolf Šinkovec – Črtomir:** *Oblaki nad sončno deželo: Izbrane pesmi in proza*. Ur. Emil Cesar. Nova Gorica: Branko, Ljubljana: Jutro, 2003.
- ***Slovensko pesništvo upora 1941–1945: Zaledne***, tretja knjiga. Ur. Boris Paternu in Irena Novak-Popov. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Novo Mesto: Dolenjska založba, 1996. 416–418.
- ***Slovensko pesništvo upora 1941–1945: Partizanske***, druga knjiga. Ur. Boris Paternu in Irena Novak-Popov. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Novo Mesto: Dolenjska založba, 1995. 446–455.
- ***Sveta si, zemlja: slovenska pokrajinska in domovinska pesem***. Ur. Franc Zadravec. Ljubljana: Prešernova družba, 1988. 395.
- **Črtomir Šinkovec:** *Brazgotine*. Ljubljana: Založba Borec, 1974.
- **Črtomir Šinkovec:** *Sonce na hoduljah*. Kurirčkova knjižica. Ljubljana: Zavod Borec, 1973.
- **Črtomir Šinkovec:** *Škorčeva šola*. Mala Čufarjeva knjižica. Jesenice: Kulturno umetniški klub »Tone Čufar« pri PDP Svoboda, 1973.
- **Črtomir Šinkovec:** *Pomlad ob Soči*. Cicibanova knjižica. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1965.
- **Črtomir Šinkovec:** *Rožna zibelka*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1952.

10.2. LITERATURA

10.2.1. Publikacije

- **Urška Perenič:** *Empirija v literarni vedi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2014. Dostopno na: https://issuu.com/znanstvenazalozbaff/docs/empirija_v_literarni_vedi (26. 11. 2017).
- **Marjeta Žebovec:** *Slovenski književniki rojeni od leta 1900 do 1919*. Ljubljana: Karantanija 2006. 187–190.
- **Emil Cesar:** *Beseda o Adolfu Šinkovcu – Črtomiru: Spremna beseda*. V: **Adolf Šinkovec – Črtomir:** *Oblaki nad sončno deželo: Izbrane pesmi in proza*. Ur. Emil Cesar. Ljubljana: Jutro, 2003. 5–58.
- **Metka Gombač:** *Šinkovec Avgust – Črtomir: 1912–1974: arhivski inventar: signatura fonda AS 1837*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2002.
- **Miran Hladnik:** *Praktični spisovnik ali Šola strokovnega ubesedovanja: vademekum za študente slovenske književnosti, zlasti za predmet Uvod v študij slovenske književnosti*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1997.
- **Emil Cesar:** *Slovenska kultura v obdobju okupacije in narodnoosvobodilnega boja od aprila 1941 do 8. Septembra 1943*. Ljubljana: Enotnost, 1996. 373, 374.
- **Primorski slovenski biografski leksikon, 15. snopič**. Ur. Martin Jevnikar. Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 1989. 534–535.
- **Sveta si, zemlja: slovenska pokrajinska in domovinska pesem**. Ur. Franc Zadravec. Ljubljana: Prešernova družba, 1988.
- **Janez Keber:** *Leksikon imen: izvor imen na Slovenskem*. Celje: Mohorjeva družba, 1988.
- **Muris Idrizović:** *Otroška in mladinska književnost v Jugoslaviji I*, Bosna in Hercegovina, Hrvatska, Slovenija. Maribor: Založba Obzorja, 1984. 265–266.
- **Bibliografija založbe Borec, 1958–1978**. Ur. Ančka Posavec. Ljubljana: Založba Borec, 1979.
- **Anton Ocvirk:** *Literarna teorija*. Ljubljana: DZS, 1978.
- **Leksikon Literatura**. Ur. Ksenija Dolinar. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1977.
- **Partizanska ljudska pesem I**. Ur. Črtomir Šinkovec. Ljubljana: Založba Borec, 1970.
- **Črtomir Šinkovec:** *Uporni svet pod Snežnikom: Kronika*. Nova Gorica: Občinski odbor združenja borcev NOV Ilirska Bistrica, 1966.
- **Črtomir Šinkovec:** *Oblaki nad sončno deželo*. Ljubljana: Zavod Borec, 1963.

10.2.2. Članki v časopisih in revijah

- **Irena Hvala – Krivec:** Črtomir Šinkovec – ob 100-letnici rojstva. *Idrijski razgledi*, 60, št. 2, 2015. 71–75.
- **Milanka Trnušovec:** V nov dan z mlado poezijo. *Idrijski razgledi*, 60, št. 2, 2015. 149–152.
- **David Bedrač:** Zbirka prezrtega pesnika: Adolf Šinkovec – Črtomir in mladi: Nov dan: Idija, samozaložba, 2014. *Mentor: mesečnik za vprašanja literature in mentorstva*, 36, št. 2, 2015. 141–142.
- **Saša Dragoš:** Za eno dozo sreče in še večjo mero premislekov. *Primorske novice*, 68, št. 292, 17. 12. 2014. 16.
- **Irena Hvala:** Mačja abeceda pri Smodinu. *Primorske novice* 14. marec 2007. 8.
- **Dragoš Saša:** Ponosni na svojega poeta: Vojskarji so krajevni praznik posvetili rojaku, po krivici prezrtemu pesniku Črtomirju Šinkovcu. *Primorske novice*, 58, št. 57, 16. 7. 2004. 7.
- **Alenka Hrovatin:** Nikoli ne bom pozabil, da sem Slovenec – Črtomir Šinkovec, intervju, portret. *Novi glas*, 9, št. 9, 11. 3. 2004. 3.
- **Tomaž Pavšič:** Ob obletnici smrti in sedemdesetletnici rojstva, Č. Šinkovec – primorski besedni umetnik, *Primorski dnevnik*, 30. 3. 1984.
- **Bojana Žokalj – Jesih:** Ob smrti Črtomirja Šinkovca: Življenje s pesmijo. Ljubljana, *TV-15*, 14. 7. 1983, 14.
- **France Šušteršič:** Črtomir Šinkovec. Ljubljana: *Delo*, 1. 4. 1983. 7.
- **Ob spomeniku padlim borcem in talcem.** Črtomir Šinkovec, pesniki. *Logaške novice:* glasilo občine Logatec, 6, št. 7 (oktober 1980). 2.
- **Črtomir Šinkovec:** Kaj pripravljate? Neznani datum in mesto objave.
- **Novinarji TV-15:** Črtomir Šinkovec – šestdesetletnik, *Kulturni obzornik*, neznani datum objave.
- **Silvo Teršek:** Življenje ni praznik; Črt Šinkovec: »Presejati dobro od slabega!«, neznani datum in mesto objave.
- **Velimir Batič:** Črtomir Šinkovec: Škorčeva šola, *Dialogi*, št. 9, 1974.
- **Jože Zupančič:** Dobra knjiga o zanimivem kraju. *Turistični vestnik*, maj 1965.
- **Črtomir Šinkovec:** Obisk pri pesniku Gradniku, *Naši razgledi III*, 1954, št. 22, 14–16.

10.2.3. Spletne strani z objavami avtorja/o avtorju

- **Sončnica na rami.** Ur. Niko Grafenauer. Dogodki za novinarje, 23. 2. 2017. Dostopno na: http://www.mladinska.com/za_medije/dogodki_za_novinarje/soncnica-na-rami (Citirano: 26. 12. 2017).
- **Arhiv Republike Slovenije.** *Šinkovčeva zapuščina v Arhivu RS: signature SI AS 1837.* Dostopno na: <http://arsq.gov.si/Query/detail.aspx?ID=27288> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Avgust Šinkovec – Črtomir.** Wikipedija. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Crtomir_%C5%A0inkovec (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Avgust Šinkovec – Črtomir.** Wikivir. Dostopno na: https://sl.wikisource.org/wiki/%C4%8Crtomir_%C5%A0inkovec (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Adolf Šinkovec – Črtomir in mladi.** Nov dan. Samozaložba, 2014. Dostopno na: http://www.bukla.si/?action=books&book_id=23872
- **Slovenska biografija: Šinkovec, Adolf – Črtomir, 1914–1983.** Dostopno na: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi650254/> (Citirano: 12. 11. 2017).
- **dLib: geslo Črtomir Šinkovec.** Dostopno na: <https://www.dlib.si/v2/Results.aspx?query=%27contributor%3dAdolf+%C5%A0inkovec%27&pageSize=25> (Citirano: 12. 11. 2017).
- **Primorci.si: Šinkovec, Adolf (Črtomir).** Dostopno na: [http://www.primorci.si/osebe/%C5%A1inkovec-adolf-\(%C4%8Drtomir\)/1617/](http://www.primorci.si/osebe/%C5%A1inkovec-adolf-(%C4%8Drtomir)/1617/) (Citirano: 12. 11. 2017).
- **Predstavitev pesniške zbirke Nov dan.** Dostopno na: <http://www.muzej-idrija-cerkno.si/index.php/it/predstavitve-in-prireditve/item/289-predstavitev-pesni%C5%A1ke-zbirke.html> in https://www.napovednik.com/dogodek313925_nov_dan (Citirano: 11. 12. 2017).
- **Praznik poezije: predstavitev pesniške zbirke Črtomira Šinkovca Nov dan, gimnazija Idija.** Dostopno na: <http://www.gim-idrija.si/praznik-poezije/> in <http://www.gim-idrija.si/predstavitev-pesniske-zbirke/> (Citirano: 11. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec: Včasih cel hleb ..., uganka.** Cicido, 13, št. 4, december 2010, 24–25. Dostopno na: http://www.mladinska.com/_files/6331/cdo4_cvs.pdf (Citirano: 12. 12. 2017).

- **Črtomir Šinkovec:** *Otroci vprašujejo*. Ciciban, letnik 64, št. 9, maj 2009. Dostopno na: http://www.mladinska.com/files/676/tedenske_dne_11-5-2009_18.pdf (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** *Zajčja svatba*. Ilustriral Zvonko Čoh. Ciciban, letnik 63, št. 12, avgust 2008. Dostopno na: http://www.mladinska.com/repository/3678/31_tedenske%20dne%207-8-2008.pdf (Citirano 8. 9. 2009).
- **Črtomir Šinkovec:** *Pesem Briških kolonov*. Slovenska izseljenska matica: Izseljenski koledar, 1961 (1. 10. 2008). Dostopno na: http://www.zdruzenje-sim.si/arhiv_publicacij/izseljenski_koledar/2008100108505322/ (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** *Mačja abeceda*. Ljubljana: Karantanija, 2006. Dostopno na: <http://www.emka.si/macja-abeceda/PR/27460,13514> (Citirano 12. 12. 2017).
- **Umetnost: Mačja abeceda pri Smodinu** (Zadnji popravek 8. 2. 2007). Radio Odmev. Dostopno na: <http://www.idrija.ws/Article1551.html> (8. 2. 2007).
- **Obvestilo o Razstavi ilustracij Rudija Skočirja za knjigo otroških pesmi Črtomirja Šinkovca Mačja abeceda** (16.–24. 12. 2006). Dostopno na: http://www.idr.sik.si/frami/kaj_dogaja.htm (24. 12. 2006).
- **Predstavitev pesniške zbirke za otroke Črtomir Šinkovec: Mačja abeceda z razstavo ilustracij Rudija Skočirja**. (Zadnji popravek 15. 12. 2006) Dostopno na: http://predstavitev.dogodek.org/predstavitev_pesniske_zbirke_za_otroke_macja_abeceda.html (15. 12. 2006).
- **Utrinki s praznovanja kulturnega praznika na Vojskem**. Slikovno gradivo. Dostopno na: <http://www.idrija.si/print.php?vie=gds&id=20081016144022> (Citirano 8. 9. 2009).
- **Črtomir Šinkovec:** *Tujček maček*. Priredil Tomaž Habe. Otroški pevski zbor OŠ Adama Bohoriča Brestanica, notno gradivo. Dostopno na: <http://www2.arnes.si/~ojdkrskonm/dogodki/revija.pdf> (Citirano 8. 9. 2009).
- **Črtomir Šinkovec:** *Tujček, maček*. Skladatelj Tomaž Habe. Naj doni do neba, Slovenske ljudske in zimzelenčki, 2006. Dostopno na: http://www.jskd.si/glasba/zborovska/zaloznistvo_zborovska/habe_naj_doni_06.htm (Citirano 8. 9. 2009).
- **Ciciban praznuje 60. obletnico**. (Zadnji popravek 1. 9. 2004), MMC RTV SLO. Dostopno na: <http://www.rtvsi.si/kultura/knjige/ciciban-praznuje-60-obletnico/132336> (1. 9. 2004).

- **Mladinska knjiga je zrasla na Cicibanu** (Zadnji popravek 1. 9. 2004) Dnevnik. Dostopno na: <http://www.dnevnik.si/novice/kultura/93513> (1. 9. 2004).
- **Metka Gombač:** *Zapuščina Črtomirja Šinkovca*. Arhivi: glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije 15, št. ½ (1992), 69. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-SC9WV8OT/?euapi=1&query=%27keywords%3d%C4%8Drtomir+%C5%A1inkovec%27&pageSize=25> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Herman Vogel:** Novim otroškim pesniškim zbirkam na rob. *Sodobnost*, 13, 10, 1965, str. 1071–1075. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-O8GEW1D2> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** Svetonočna. *Vertec*, letnik 68, številka 4–5, (1937/1938), stran 68. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-1JHA0M4Z> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** Mati. *Vertec*, letnik 67, številka 8, (1936/1937), stran 122. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-9VYS0NDZ> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** Pot k polnočnici. *Vertec*, letnik 67, številka 4–5, (1936/1937), stran 60. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-XDAR7BK4> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** Listopad. *Vertec*, letnik 67, številka 3, (1936/1937), stran 33. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-Q9ZEEHOC> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** Kimavec. *Vertec*, letnik 67, številka 1, (1936/1937), stran 1. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-VK2B6VKM> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** Žetev. *Vertec*, letnik 66, številka 10, (1935/1936), stran 145. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-F1HKQ7AH> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Črtomir Šinkovec:** Vihar. *Mladika*, letnik 4, številka 1, (1935/1936), stran 8. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-4O3RRDDJ> (Citirano: 12. 12. 2017).
- **Revija BOREC.** Dostopno na: http://www.revija-borec.si/html/revija_borec.html (Citirano: 12. 12. 2017).

- **Sandi Čeferin:** *The riddle*. Prevod Šinkovčevih ugank v angleščino. Dostopno na: http://www.thezaurus.com/?/webclassroom/the_riddle/ (Citirano: 13. 9. 2009).
- **Omnipelagos.com: List of Slovenian language poets.** Geslo: Črtomir Šinkovec. Dostopno na: http://www.omnipelagos.com/entry?n=list_of_Slovenian_language_poets (Citirano: 13. 9. 2009).
- **Črtomir Šinkovec:** *Pesem bratstva*, notno gradivo. Dostopno na: [http://colos.fri.uni-lj.si/notna_gradiva/files/trst_\(stane_malic\)-pesem_bratstva.pdf](http://colos.fri.uni-lj.si/notna_gradiva/files/trst_(stane_malic)-pesem_bratstva.pdf) (Citirano: 13. 9. 2009).
- **Črtomir Šinkovec:** *Pesem bratstva*, zbirka Trst, notno gradivo. Dostopno na: http://colos.fri.uni-lj.si/notna_gradiva/pesem_bratstva.html (Citirano: 13. 9. 2009).

10.4. SEZNAM SLIK

<i>Slika 1: Črtomir Šinkovec, portreti; prvi z desne – kot ga je narisal njegov dvanajstletni – popravek: desetletni sin Matjaž, 24. 6. 1966.</i>	3
<i>Slika 2: Ščinkavček na snežni vejici, gobelin.</i>	4
<i>Slika 3: Grafikon pogostosti imena Adolf v Sloveniji v % od leta 1940</i>	5
<i>Slika 4: Domnevno prva objavljena Šinkovčeva pesem v Mladiki, 1923, let. 4, št. 1, str. 8.</i>	7
<i>Slika 5: Zbirka objavljenih uglasbljenih pesmi – Slovenska zborovska glasba</i>	20
<i>Slika 6: Osebni portret avtorja</i>	21
<i>Slika 7: Naslovnica zbirke Nov dan, 2014</i>	21
<i>Slika 8: Vojsko nad Idrijo, razglednica, 1979.</i>	54
<i>Slika 9: Družinsko drevo Črtomirja Šinkovca</i>	64
<i>Slika 10: Naslovnice izdaj Šinkovčevih pesniških zbirk mladinske poezije</i>	66
<i>Slika 11: Naslovnice izdaj pesniških zbirk partizanske in domovinske poezije</i>	67
<i>Slika 12: Naslovnice šolskih beril z objavami avtorja</i>	68
<i>Slika 13: Naslovnice objav avtorjevih ugank</i>	69
<i>Slika 14: Razglednica iz družinskega življenja I – (1975)</i>	70
<i>Slika 15: Razglednica iz družinskega življenja II – (1978)</i>	71
<i>Slika 16: Razglednica iz družinskega življenja III – (1979)</i>	72
<i>Slika 17: Razglednica iz družinskega življenja IV – (1980)</i>	73
<i>Slika 18: Razglednica iz družinskega življenja V – (1981)</i>	74
<i>Slika 19: Kaj pripravljate?</i>	75
<i>Slika 20: Kulturni obzornik, Črtomir Šinkovec – šestdesetletnik, neznan datum objave</i>	76
<i>Slika 21: Članek Silva Terška: Življenje ni praznik; Črt Šinkovec: »Presejati dobro od slabega!«</i>	77
<i>Slika 22: Članek Jožeta Zupančiča: Dobra knjiga o zanimivem kraju</i>	79
<i>Slika 23: Članek Franceta Šušteršiča: Črtomir Šinkovec. Ljubljana: Delo, 1. 4. 1983, 7.</i>	80
<i>Slika 24: Članek Bojane Žokalj – Jesih; Ob smrti Črtomirja Šinkovca: Življenje s pesmijo. Ljubljana, TV-15, 14. 7. 1983, 14.</i>	81
<i>Slika 25: Članek Tomaža Pavšiča: Ob obletnici smrti in sedemdesetletnici rojstva; Č. Šinkovec – primorski besedni umetnik</i>	82
<i>Slika 26: Kopija pisma.</i>	109
<i>Slika 27: Utrinki iz literarnega življenja</i>	111
<i>Slika 28: Prva stran Indeksa Filozofske fakultete v Ljubljani.</i>	112
<i>Slika 29: Dokazno gradivo o vpisu v študijski program.</i>	113
<i>Slika 30: Potrdilo o šolanju.</i>	114
<i>Slika 31: Prošnja dekanatu Filozofske fakultete za naknadni vpis.</i>	115
<i>Slika 32: Časopisne kritike pesniške zbirke Rožna zibelka, 1952.</i>	116
<i>Slika 33: Kritika zbirke Oblaki nad sončno deželo, 1963</i>	117
<i>Slika 34: Časopisne kritike zbirke Oblaki nad sončno deželo, 1963</i>	118
<i>Slika 35: Kritike zbirke Oblaki nad sončno deželo, 1963</i>	119
<i>Slika 36: Kritike zbirke Oblaki nad sončno deželo, 1963</i>	120
<i>Slika 37: Kritika zbirke Pomlad ob Soči, 1965</i>	121

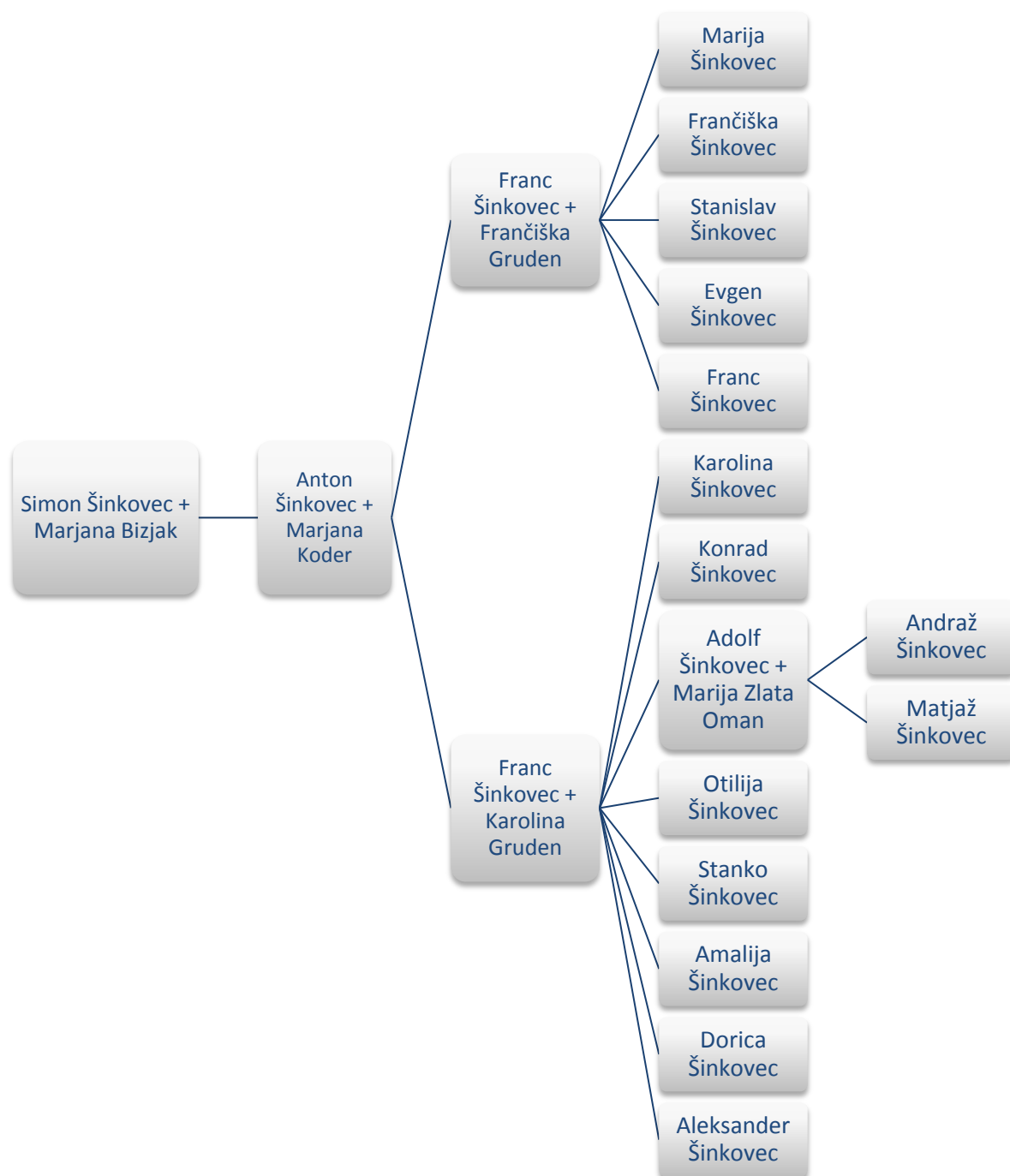
<i>Slika 38: Kritike zbirke Pomlad ob Soči, 1965</i>	122
<i>Slika 39: Kritika Uporni svet pod Snežnikom, 1966</i>	130
<i>Slika 40: Kritika Partizanska ljudska pesem I, 1970</i>	131
<i>Slika 41: Kritika Partizanska ljudska pesem I, 1970</i>	132
<i>Slika 42: Kritika Partizanska ljudska pesem I, 1970</i>	133
<i>Slika 43: Kritike zbirke Škorčeva šola, 1973</i>	134
<i>Slika 44: Kritike zbirke Brazgotine, 1974</i>	137

10.5. SEZNAM PREGLEDNIC

Preglednica 1: Število objav otroških pesmi v 5 Šinkovčevih zbirkah do konca leta 2017.....	37
Preglednica 2: Rangiranje vseh Šinkovčevih otroških pesmi na različnih mestih objave po pogostosti, do konca leta 2017	38

11. PRILOGE

11.1. PRILOGA 1: Družinsko drevo Črtomirja Šinkovca

Slika 9: Družinsko drevo Črtomirja Šinkovca
Vir: Lastna izdelava po ustnem viru, g. Miro Gnezda, 2017.

Opomba: Simon Šinkovec (roj. 20. 10. 1788–1867) iz Idrijske Bele (Pri Šinkovcu) se je poročil z Marjano Bizjak (roj. 7. 12. 1806) iz Otlice, Predmeje? Njun sin Anton Šinkovec (roj. 24. 5. 1827–?) se poroči na Vojsko 10 z Marjano Koder (roj. ?). Njun sin Franc Šinkovec (roj. 22. 1. 1873–9. 1. 1960) se (11. 5. 1903) poroči s Frančiško Gruden (8. 10. 1881–27. 5. 1910) in 1904 kupi kmetijo Vojsko 32 (Pri Smodinu). Imata 5 otrok: Marija Šinkovec (roj. 25. 3. 1904–14. 1. 2000), Frančiška Šinkovec (roj. 17. 1. 1906–?), Stanislav Šinkovec (roj. 26. 3. 1907–?), Evgen Šinkovec (roj. 18. 11. 1908–15. 5. 1935), Franc Šinkovec (roj. 4. 4. 1910–5. 1. 1918). Frančiška Gruden leta 1910 prezgodaj umre in Franc Šinkovec se (17. 10. 1910) znova poroči, z njeno sestro Karolino Gruden (roj. 17. 10. 1889–13. 7. 1955). Rodi se jima 8 otrok: Karolina Šinkovec (roj. 12. 10. 1911–7. 7. 1987), Konrad Šinkovec (roj. 25. 11. 1912–1918), **Adolf Šinkovec – Črtomir** (roj. 30. 1. 1914–27. 3. 1983), Otilija Šinkovec (roj. 23. 11. 1915–?), Stanko Šinkovec (roj. 20. 10. 1916–9. 9. 1919), Amalija Šinkovec (roj. 26. 3. 1920–26. 3. 2013), Dorica Šinkovec (roj. 5. 2. 1923–2. 10. 2004), Aleksander Šinkovec (roj. 5. 2. 1923–2. 12. 2001). Leta 1918 je bila epidemija španske gripe in nekaj bratov in sester je ni preživel. Črtomir Šinkovec se poroči z Marijo Zlato Oman in ima dva sinova, Andraž (roj. 1953) in Matjaž Šinkovec (roj. 1955). Rodi se mu (1952?) še hčerka, ki pa ne preživi več kot dveh mesecev.

11.2. PRILOGA 2: Naslovnice izdaj Šinkovčevih pesniških zbirk mladinske poezije

Rožna zibelka, 1952

Pomlad ob Soči, 1965

**Sonce na hoduljah,
1973**

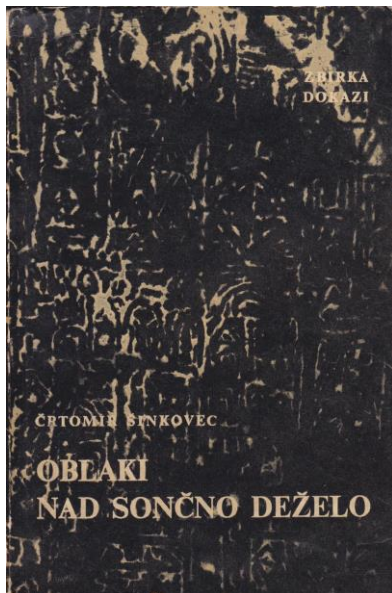
Škorčeva šola, 1973

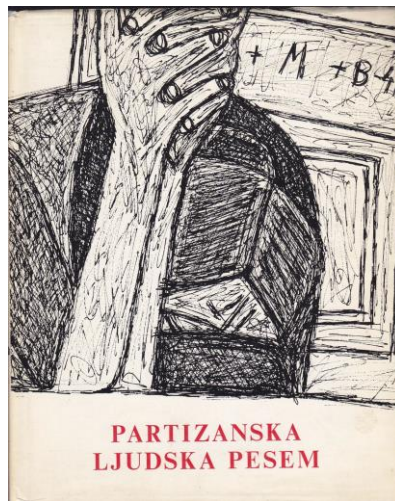
Mačja abeceda, 2006

*Slika 10: Naslovnice izdaj Šinkovčevih pesniških zbirk mladinske poezije
Vir: Domača zasebna zbirka, 2017.*

11.3. PRILOGA 3: Naslovnice izdaj pesniških zbirk partizanske in domovinske poezije

**Oblaki nad sončno deželo,
1963**

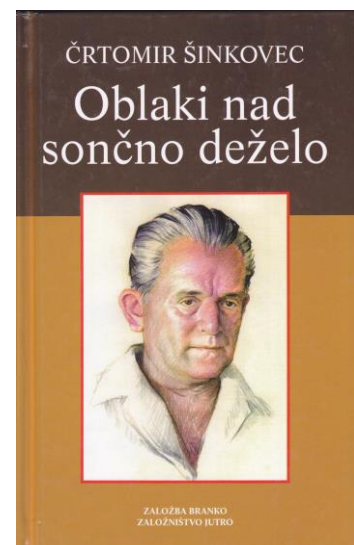
**Partizanska ljudska pesem,
1970**

Brazgotine, 1974

**Uporni svet pod snežnikom,
1966**

**Oblaki nad sončno deželo,
2003**

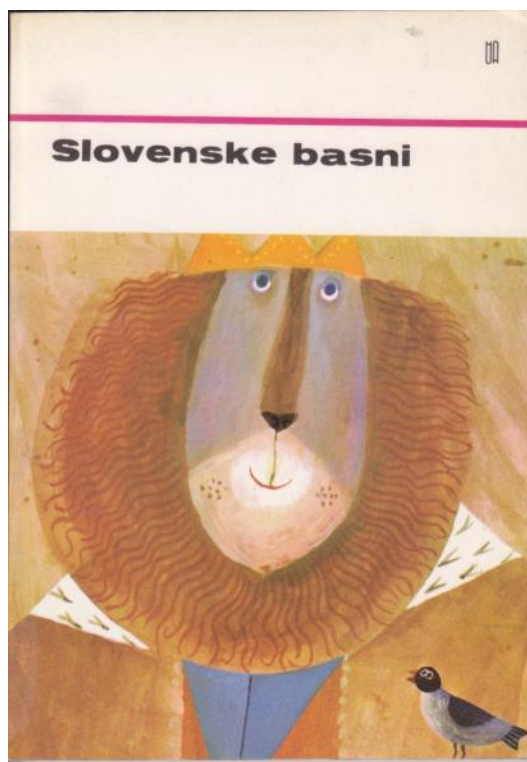
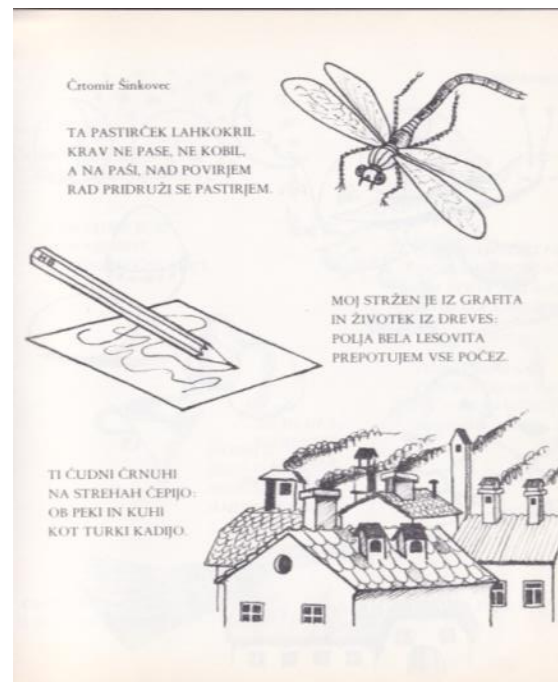
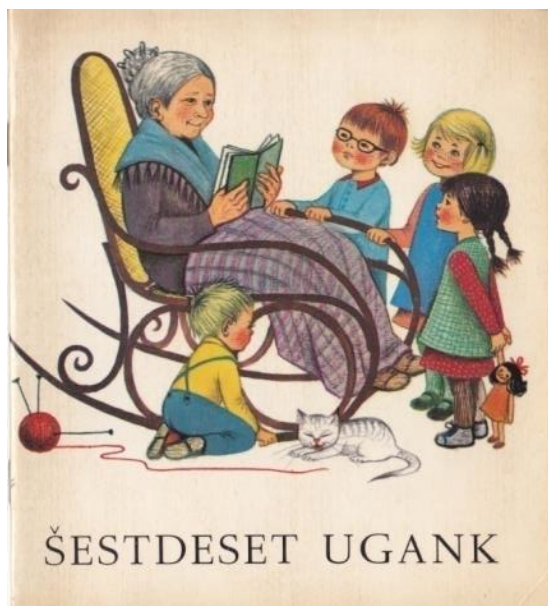
*Slika 11: Naslovnice izdaj pesniških zbirk partizanske in domovinske poezije
Vir: Domača zasebna zbirka, 2017.*

11.4. PRILOGA 4: Naslovnice šolskih beril z objavami avtorja

Slika 12: Naslovnice šolskih beril z objavami avtorja
Vir: Domača zasebna zbirka. Ljubljana, 2009.

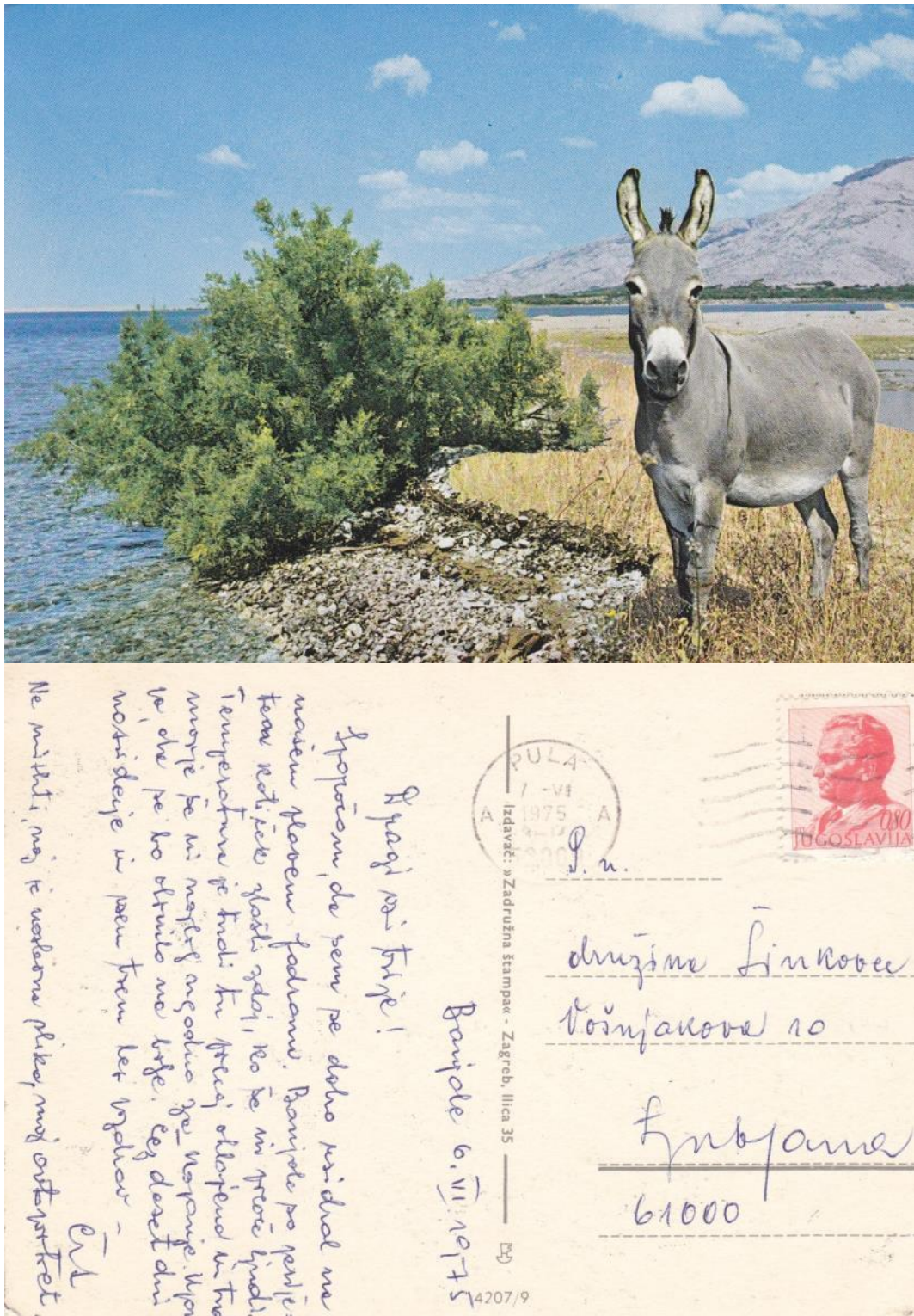
11.5. PRILOGA 5: Naslovnice objav avtorjevih ugank

Slika 13: Naslovnice objav avtorjevih ugank
Vir: Zasebna domača zbirka, 2009.

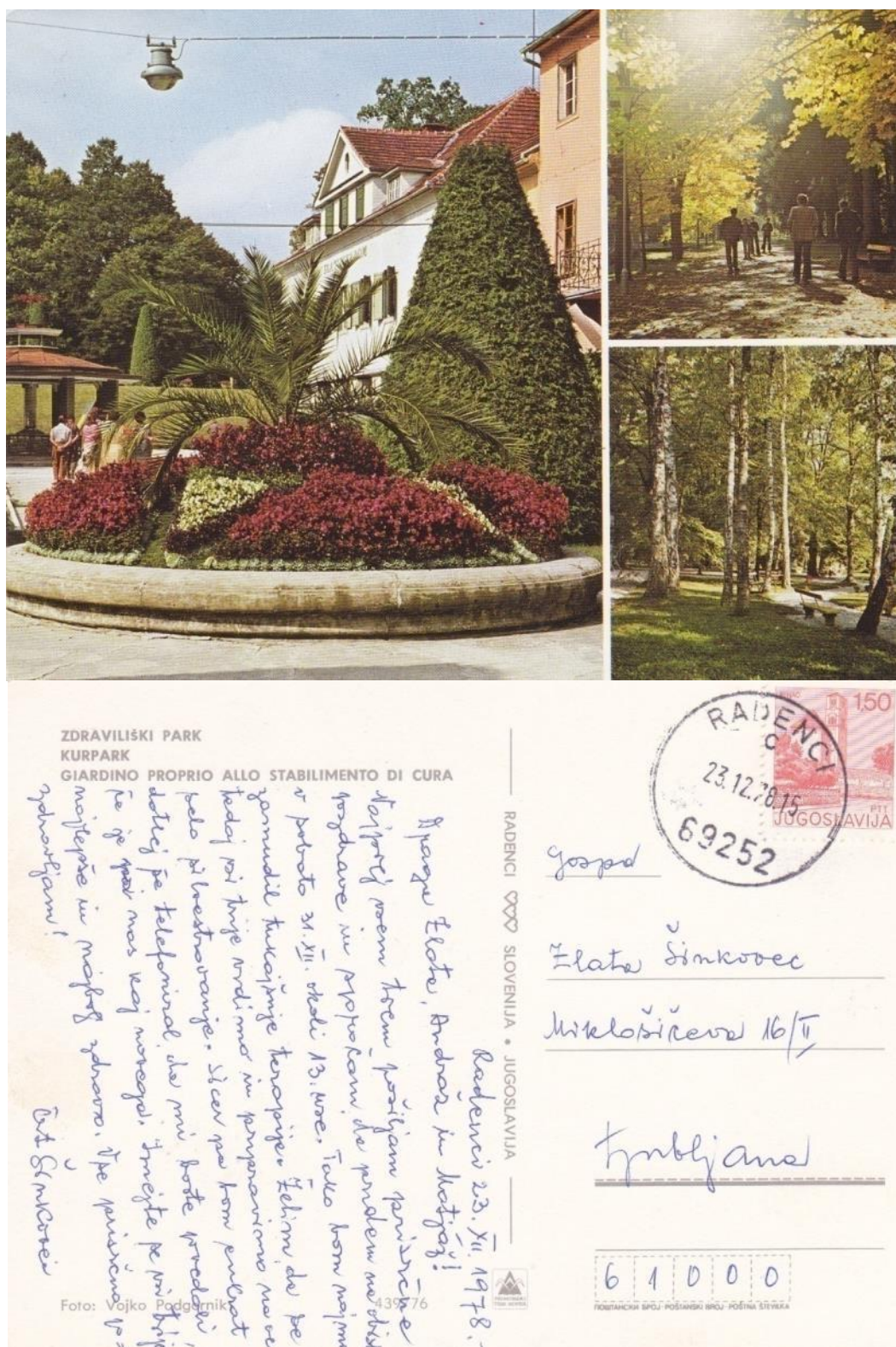
11.6. PRILOGA 6: Razglednice iz družinskega življenja

Slika 14: Razglednica iz družinskega življenja I – (1975)

Vir: Domača zasebna zbirka. Ljubljana, 2009.

Slika 15: Razglednica iz družinskega življenja II – (1978)

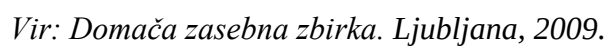
Vir: Domača zasebna zbirka. Ljubljana, 2009.

Slika 16: Razglednica iz družinskega življenja III – (1979)

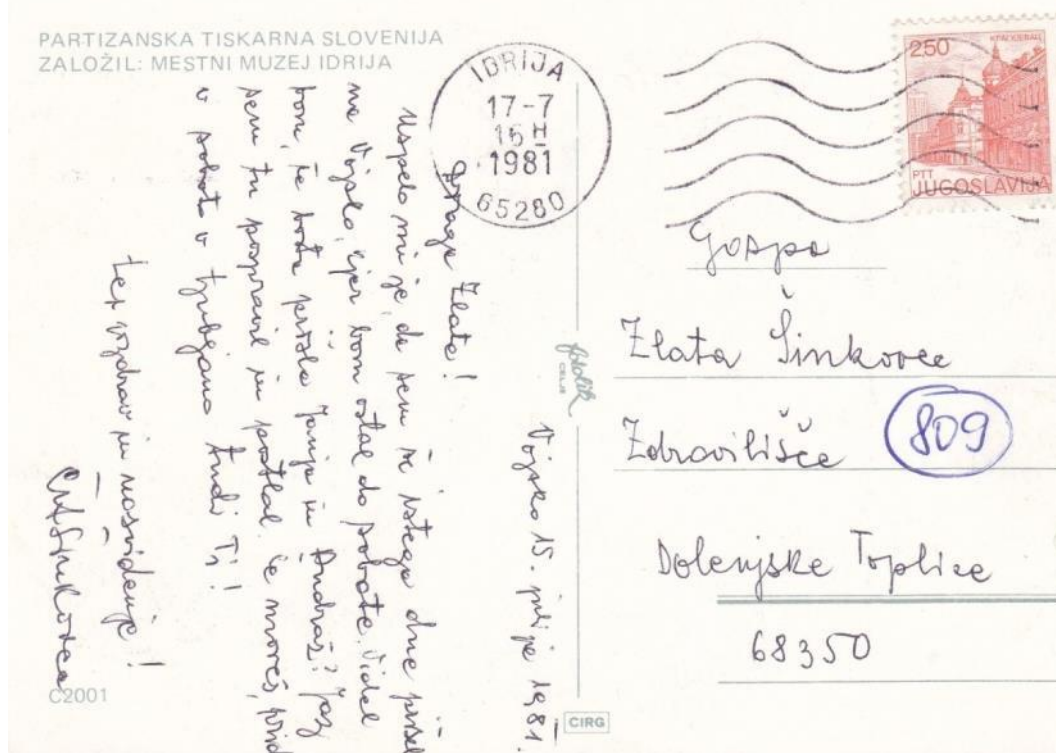
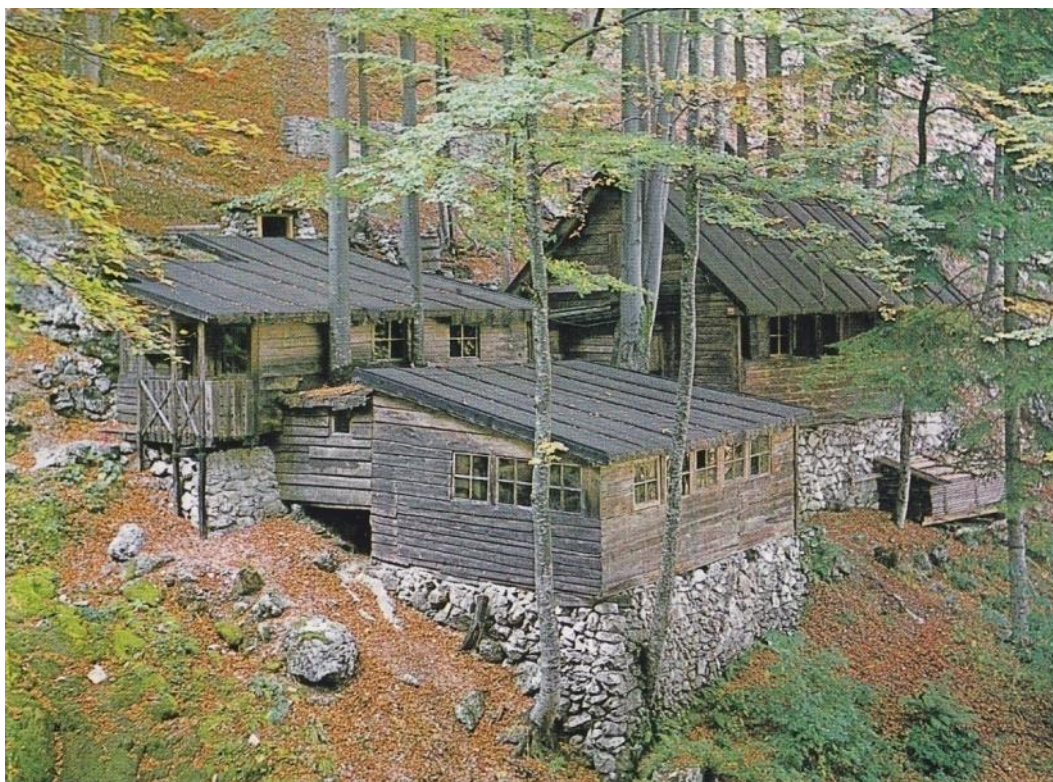

Vir: Domača zasebna zbirka. Ljubljana, 2009.

A collage of six photographs showing various scenes from Radenci. The top-left photo shows a street view with a white building and people. The top-middle photo shows a large, modern building with a glass facade. The top-right photo shows a large field of pink flowers. The bottom-left photo shows a large, modern building with a glass facade. The bottom-middle photo shows a swimming pool with people. The bottom-right photo shows a large field of pink flowers.

Slika 18: Razglednica iz družinskega življenja V – (1981)

Vir: Domača zasebna zbirka. Ljubljana, 2009.

11.7. PRILOGA 7: Objavljeni članki pred letom 1983

Slika 19: Kaj pripravljate?

Kaj pripravljate?

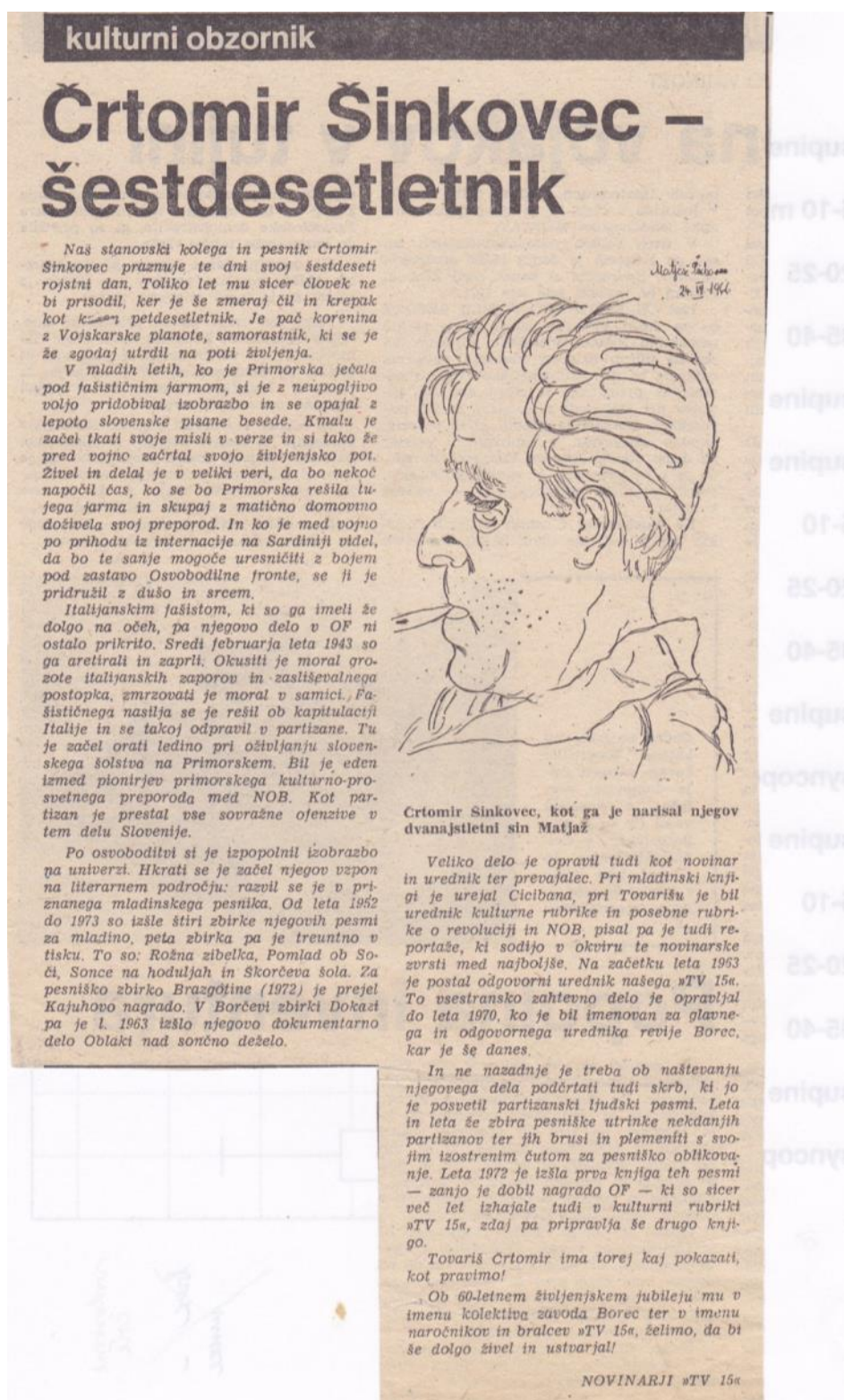
ČRTOMIR ŠINKOVEC, urednik in književnik: Kaj pripravljam? V prvem planu kot urednik revije „Borec“ pripravljam gradivo za redno izhajanje, zakaj uredništvo „Borca“ je sestavljeno iz ene same osebe, se pravi iz mene, ki sem hkrati glavni, odgovorni in tehnični urednik, zraven pa še tajnica in kurir. V drugem planu sem književnik, tak, ki je doslej več pisal za predal kakor pa za objavo. Zaradi tega tudi nisem član presvitlega Društva slovenskih pisateljev. Toda to ni važno. Važno zame je, da bodo še to leto izšle tri knjige mojih pesmi: zbirka partizanskih pesmi „Brazgotine“, ki sem zanjo, ko je nosila še delovni naslov „Rovaš srca“, dobil Kajuhovo nagrado, ter dve zbirki pesmi za otroke: „Sonce na hoduljah“ in „Škorčeva šola“. Kar se tiče pripravljanja, je to delo v glavnem torej že opravljeno, v resnični pripravi pa je druga knjiga „Partizanskih ljudskih pesmi“. Prva je izšla že pred leti in je bila hitro razprodana. Deležna je bila tudi priznanja kritike z željo, da bi ji kmalu sledila še druga. In to zdaj spravljam pod streho v upanju, da bo naletela na prav tako ugoden sprejem, saj bo zajemala pesmi iz pregnanstva, ječ, taborišč in talcev, se pravi pesmi najbolj pretresljivih usod mnogih Slovencev med zadnjo veliko vojno.

(-ch)

poglej v VEČER

Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka, Ljubljana 2009.

Slika 20: Kulturni obzornik, Črtomir Šinkovec – šestdesetletnik, neznan datum objave

Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka, Ljubljana 2009.

Slika 21: Članek Silva Terška: Življenje ni praznik; Črt Šinkovec: »Presejati dobro od slabega!«

Življenje
ni
praznik

ČRT ŠINKOVEC:
»Presejati dobro
od slabega!«

Včeraj, danes, jutri...; največkrat jim je odmerjen skromen prostor v svetu, ki je vse prej kakor romantičen, iskreno človeški. Čas jih vleče za seboj, kakor mrtvega junaka, ki je žrtvoval vse in ni ničesar spremenil. PESNIKOM je odmerjen kotiček v samotnih mansardah visoko nad mestom, v razpadajočih domačijah, tudi v kavarnah in v naravi. Včasih je lažje govoriti s smrekami, travniki in potoki, kakor s človekom. Toda nad vsem ostaja še vedno človek: razočaran, obupan, tudi ponosen in srečen.

Zameril bi mi, če bi mu pritisnil pečat pomembnosti. Igrati mrtvega junaka...? Svet se je spremenil, bi rekel z monotonim glasom in bi prižgal večno toplo pipo. Ni več tak, kot je bil v naši mladosti. Menda je tudi prav tako. Potrebno je le to, da v vsakem obdobju presejemo dobro od slabega. Ni lahko biti sodnik. Celo samemu sebi je težko soditi. Je kriv, da je sanjaril o šolah, o znanju, o tem, da bi postal učitelj? Osební ponos ni klobuk, ki ga lahko obesíš na kljuko. Ni hotel obleči črne srajce, še malo mu ni bilo do tega, da bi si z njo prislužil „ugled“ in si odprl vrata. Otroška leta so bila siromaštvo in razmišljanja o političnem trenju. PRIMORSKA – vsa pričakovanja so bila zasidrana v upanju, da se bo priključila k Sloveniji in Jugoslaviji. Menda je najlažje biti razočaran. Razočaranje je bilo razpeto od Triglava do Snežnika in še naprej do Reke. Tudi njegov oče je bil nesrečen. Ne zato, ker je bil gozdni delavec in pozneje reven kmet in tudi zaradi tega ne, ker je imel trinajst otrok. Zaveden Slovenec je bil, prav tak, kakršni so bili njegovi otroci. Solze je imel v očeh, ko so prišli na VOJSKO italijanski učitelji.

„Dvanajst let sem imel, ko sem poslal Francu Saleškemu Finžgarju

prvo pesem. Verjetno se je začudil, ker je prispela iz one strani Nanosa. Mnogi so bili prepričani, da so Primorci potonili v italijanskem morju. Do pisanja in knjig sem imel veliko veselje. Začel sem privatno študirati. V Gorici sem obiskoval Franceta Bevka in mu nosil svoje umotvore. Petnajst let sem imel, ko sem napisal pesem o Napoleonovi Iliriji, ki je prvič združila Slovenijo v neko upravno celoto. Italijanska kvestura je poskrbela za hišno preiskavo. Mojemu prepričanju so pritisnili veliko, črno piko.“

Za zavednega Slovenca v okupirani Primorski ni bilo rešitve. Samo razmišljati in pisati pesmi? Leta 1930 je začel iskati delo, kar tudi ni bilo lahko. V Idriji se je zaposlil pri gradnji ceste. Pozneje se je učil za kovača in tudi za mlekarja v Tolminu. Končno so mu natakili vojaško suknjo v veri, da so mu s tem slekli slovensko prepričanje.

Pravijo, da je bila to žrtvovana generacija. Najlepše je spoznanje, da ni mogoče nikogar streti, če tiči v njem trda zavest. Primorska je jokala in preklinjala, ko se je izvedelo, da so Italijani v Ljubljani. Toda to ni bil konec Primorske – začetek je bil. Začelo se je v Mrzli rupi, začelo se je z Vojkovo četo... Primorci so bili trdno odločeni, da se znebijo fašističnega jarma in se priključijo k Jugoslaviji. Ta misel in želja je bila v njih močnejša od kraške burje. Primorska ni poznala izdajalcev, celo duhovniki so bili na strani osvobodilnega gibanja. Z Gregorčičevo in Gradnikovo brigado se je osvobodilna misel ponesla na vse strani, celo v Benečijo.

Pred dnevi sem se udeležil prslave na Vojskem. Naj vam govorim o razočaranju? Kje so vaše knjižnice, kje je organizirana mladina, kje so prosvetna društva, pevski zbori. V najhujših fašističnih časih smo

imeli na Vojskem ilegalni pevski zbor. Delili smo knjige. Sam se jih prinašal iz Gorice in jih dajal ljudem. Tudi to, da so obsežna področja vasi brez šol, težko odobravam. Šola ni le učenje abecede. Zlasti v socialistično urejeni družbi more biti šola kulturno-prosvetno središče vasi. Včasih ne vemo, ali so tisti, ki poučujejo vzgojitelji ali uradniki. Na tem področju bo potrebno začeti z novimi brazdami. Včasih so učitelji poučevali tudi sadjarstvo, čebelarstvo, nastopanja na odru ...“

Naj si ponovno natlači pipo, sicer se bodo učitelji razjezili. Začeli bodo govoriti o družbenem vrednotenju in še o marsičem. V tem primeru pa bi rad klepetal samo s CRTOM ŠINKOVCEM.

Novembra leta 1942 se je Črt vključil v terensko delo za partizane. Zbiral je orožje, tobak ... Na izdajo nikoli niti pomislil ni. Sredi februarja so ga aretirali kvesturini. Hoteli so mu dokazati, da je sodeloval pri partizanskem napadu v Zakrižu pri Cerknem. Soočili so ga z ujetim partizanom iz čete, za katerega je Črt zbiral orožje. Sestega aprila 1943 so se začela mučna zasliševanja. Kaj bo s teboj, moja Primorska; to so bile misli in besede, ki so ostale zabeležene na stenah jetnišnice. Pod posteljo je našel Črt košček svinčnika in je pisal.

Kaj bo z vami, kaj bo z vami, moje mlade, temne smreke, ko mi z belimi rokami, smrt zatiska veke ...

Moral bi pred posebno sodišče za zaščito države. Rešil ga je padec fašizma. Lepo se je dvakrat rodil. Vrnil se je v Gorico in se oglasil pri Francetu Bevku, ki je prav takrat prišel iz goriških zaporov. Z njim in tovarišem Beltramom se je odpravil proti Vipavski dolini in glavnemu partizanskemu štabu za Primorsko. Poslan je bil čez Trnovski gozd na Idrijsko, da bi pomagal izvajati splošno mobilizacijo. Pokrajinski odbor OF ga je imenoval za referenta za šolstvo in prosveto v idrijskem okrožju. Takrat je prvič spoznal, kako velikega pomena so šole. Ustanavljanje šole se je prepletalo z učiteljevanjem, dopisovanjem za Tanjug in hudo boleznijo na pljučih. Spremljal ga je otroški jok, ko se je maja 1945 odpravil v sanatorij v Gorico. Nenadoma je bilo preveč časa za vse – predvsem za razmišljanje. Pesmi lahko človeku veliko pomenijo, lahko so tudi izvor človeških moči. Kdo ve kje vse so bile objavljene pesmi o ljubezni do domovine, do narave in otrok. Vrtec, Koledar Goriške matice ... Leta 1944 je pripravil zbirko partizanskih pesmi. Pravili so, da je Črt

pesnik idrijskega rudarja in tolminskega kmeta. Nekoč se je izgubil nahrbtnik in pesmi v njem. Mnoge od teh je pozneje zasledil po raznih krajih na Krasu. Bilo je, kot bi se srečal s svojimi otroki. Otroci ...? Ko je postal urednik CICIBANA, je izdal več zbirk otroških pesmi. Tudi takrat, ko je postal urednik revije BOREC, je veliko pesnil in mnogo razmišljal.

„Naša literatura ima neizčrpen zaklad v narodnoosvobodilnem boju. Toda to pisanje ne sme biti črno-belo. Človek mora biti pošten do sebe in časa, v katerem je živel in živi. Novi val tehnike, znanosti, osebnega blagostanja in mode; vse to je tako vdrló v naš svet, da se v njem marsikdo ne znajde več. Kljub vsemu pa se človek po določenem času hoče vrniti nazaj k večnim izvirom pravega, poštenega in nezlaganega življenja, k svojemu bistvu. Zgodovina in človek raste iz nekih korenin – izkoreninjenec ne sme in ne moreš postati.“

Naša preteklost, tudi naš narodnoosvobodilni boj, so naše korenine. Morajo biti med nami prisotne, morajo biti prisotne v naši mladini. Nanje mora opozarjati šola, starši in borci. Mladina ne sme biti prepuščene svobodnemu brezdelju, divji motorizaciji in neorganiziranosti.

Borci? Kdor ne sledi razvoju, je obsojen na propad! Borčevska generacija se mora približati mladini. Mladim mora biti spodbuda in če se le da, tudi zgled. Torej mora slediti času!“

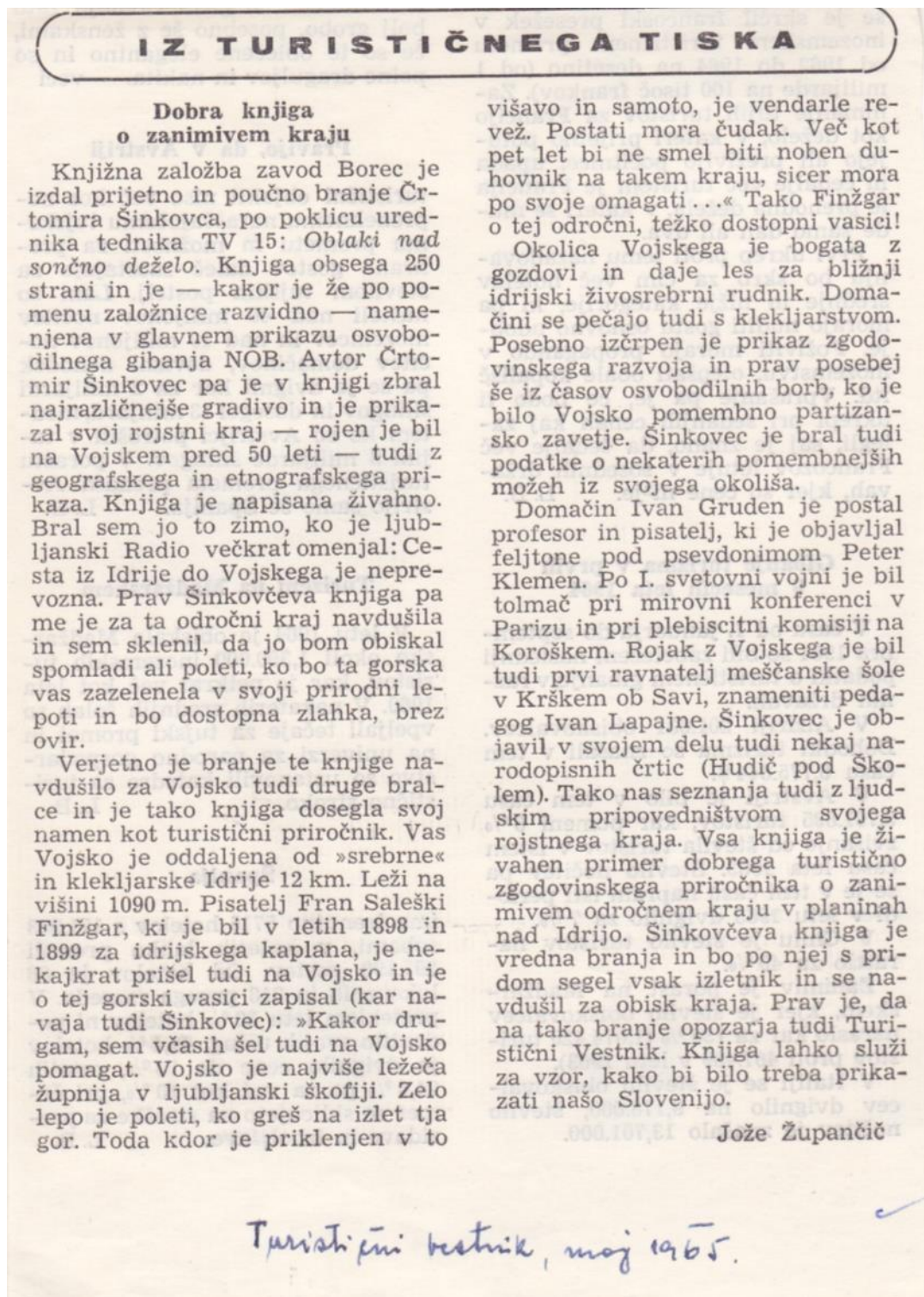
Je Črt Šinkovec samo pesnik? Vprašanje nosi jasen odgovor. Naj si ponovno natlači pipo in naj še dolgo dela ... za ljudi.

Piše

**SILVO
TERŠEK**

Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka, Ljubljana 2009.

Slika 22: Članek Jožeta Župančiča: Dobra knjiga o zanimivem kraju

Vir: Domača zasebna zbirka, Ljubljana 2009.

11.8. PRILOGA 8: Objavljeni članki po letu 1983

Slika 23: Članek Franceta Šušteršiča: Črtomir Šinkovec. Ljubljana: Delo, 1. 4. 1983, 7.

Črtomir Šinkovec

Vest o njegovi nenadni smrti nas je njegove prijatelje in sodelavce globoko pretresla. Komaj dve leti sta minili, odkar je odšel v pokoj – v delovnem razmerju je bil do svojega 67. leta starosti – že mu je neizprosna smrt pretrgala nit življenja. Ugasnil je v zgodnji pomladi, prav kmalu za svojim prijateljem pesnikom Miho Klisnarjem...

Črt Šinkovec je zrasel na Vojškarski planoti nad Idrijo. V mladosti mu ni bilo dano, da bi si širil obzorje v šolah. Kot mnogim drugim nadebudnim mladeničem na Primorskem so mu to preprečile razmere pod fašistično vladavino. Izobraževal se je v glavnem sam in z neupogljivo voljo samorastnika kljuboval vsem oviram na poti do znanja. Oplajajoč se z lepoto slovenske pisane besede, je kmalu začel prelivati svoje misli v verze in si tako že pred vojno začrtal svojo življenjsko pot. Vseskozi ga je spremljala vera v prerod njegove matične domovine. S to vero v sru je prestajal tudi internacijo na Sardiniji, odkoder se je vrnil šele med vojno. Tedaj je spoznal, da bo moč sanje o osvoboditvi Slovenskega primorja uresničiti le z bojem pod zastavo Osvobodilne fronte, ki se ji je pridružil z vsem mladostnim žarom.

Italijanski fašisti so ga v ognju spopada s slovensko narodnoosvobodilno organizacijo kmalu uvrstili v seznam nevarnih elementov. V februarju 1943 so ga aretirali in zapli. Okusiti je moral muke zasliševanj, zmrzoval je v samici. Ko je septembra 1943 Italija kapitulirala, se je Črt poslovil od sveta nasilja in takoj odšel k partizanom. V okviru nastajajoče nove ljudske oblasti se je vključil v krog tovarišev, ki so oživljali slovensko šolstvo na Primorskem. Bil je eden izmed pionirjev kulturnoprosvetnega preporoda primorskih vasi. Kot partizan je prestopal vse sovražne ofenzive v tem delu Slovenije.

Po osvoboditvi se mu je izpolnila davna želja, da si je izpopolnil izobrazbo v gimnaziji in na univerzi. Tedaj se je začel tudi njegov vzpon na literarnem področju. Razvil se je v priljubljenega domoljubnega in mladinskega pesnika. Od leta 1952 je izšlo več zbirk njegovih pesmi za mladino: Rožna zbirka, Pomlad ob Soči, Sonce na hoduljah, Skorčeva šola... Za pesniško zbirko Brazgotine je prejel Kajuhovo nagrado.

Veliko je njegovih pesmi, ki niso zajete v zbirke, marveč so raztresene po raznih revijah. Nekaj izmed njih je s svojo izrazno močjo pritegnilo slovenske glasbenike, da so jih uglasbili in jih prepevajo pevski zbori širom po Sloveniji. V lirčno pesniško besedo je prelił svoja domoljubna čustva, ljubezen do slovenske zemlje in slovenskega rodu. Napisal je tudi dve dokumentarni deli: Uporni svet pod Snežnikom in Oblaki nad sončno deželo.

Kruh si je služil predvsem kot novinar, urednik in prevajalec. Pri Mladinski knjigi je urejal Cicibana, pri reviji Tovariš pa je zbudil pozornost zlasti s svojimi sočnimi reportažami.

Leta 1963 je postal odgovorni urednik tednika TV 15, leta 1972 pa je bil imenovan za glavnega in odgovornega urednika revije Borec in ostal na tem mestu do upokojitve.

Še zlasti pa je pomembno njegovo delo pri zbiranju in urejanju »partizanske ljudske pesmi«, ki je izhajala v kulturni rubriki tednika »TV 15«, nato pa jo je izdal v samostojni zbirki – zanjo je prejel nagrado OF – in se takoj lotil zbiranja gradiva za drugi zvezek. Brez njegovega vztrajnega zbirateljskega dela bi se marsikatera izmed teh pesmi izgubila ali utonila v pozabo.

S smrtjo Črtomira Šinkovca je zazijala na slovenski kulturni njivi nova vrzel. Nedvomno bi še marsikaj ustvaril, če bi mu bila usoda namenila daljše življenje. Njegovo delo zavzema v naši leposlovni zakladnici vidno mesto.

FRANCE ŠUŠTERŠIČ

Slika 24: Članek Bojane Žokalj – Jesih; Ob smrti Črtomirja Šinkovca: Življenje s pesmijo. Ljubljana, TV-15, 14. 7. 1983, 14.

Ob smrti Črtomirja Šinkovca Življenje s pesmijo

Leta smo se srečevali na hodnikih, vsako jutro smo se pozdravljali ob prihodu na delo. Sem ter tja smo stopili k njemu po nasvet, po naslov knjige, po podatek. Dolga leta je bil urednik TV-15 in premnoga imena iz narodnoosvobodilnega boja je ohranjal v spominu, mnoge ljudi je poznal še iz vojnih dni...

Vendar smo ga pravzaprav srečevali poredkoma. Njegova delovna miza v uredništvu revije Borec, prekrita z debelo šipo, je bila polna rokopisov, revij in knjig. V značilni drži je sedel za to mizo po cele dopoldneve in se le sem ter tja izmuznil na kavico. Včasih je presenečen pogledal proti obiskovalcu, ki ga je premotil v premišljevanju – ali pa mu je zmotil smovanje nove pesmi...

Ljudje, ki hrupno izražajo svojo življenjsko navzočnost, ki so glasni veseljaki, so nekako vsem bolj na očeh. Za take potem ni težko reči: »Bil je vesel, živahen mož, vsi so ga imeli radi.« Črtomir Šinkovec ni spadal v to vrsto ljudi. Nikdar se ni vsiljeval, nikoli povzdignil glasu in pravzaprav smo o njem vsi skupaj bolj malo

iz učilnic, dvajset let so se tuji učitelji trudili vsaditi nam tujo dušo, spodrezati korenine v domači zemlji in nas vzgojiti v – janičarje. Toda vsi stroški in trud so bili zaman...

Že pred vojno je svoja občutja in doživetja v stiku z zunanjim svetom začel preliti v verze. V svobodi je ta neustavljiva potreba po izra-

lo rodoljubje, za vse življenje vsajena ljubezen do rodnega kraja in s tem v zvezi tudi do ljudi in zemlje. Vojsko in širše Idrijsko, njegovemu sreču najbližji kot slovenske zemlje, sta ga vedno znova privlačevala, čeravno mu je tam tekla mladost v pelinu italijanske fašistične »kultivacije« in goreči želji po učenju, česar mu okoliščine niso omogočale.

S silno voljo in pohlepom je prebiral množico knjig in si tako ohranjal ljubezen do slovenskega jezika. Tako si je tudi olajšal pot do povojnega izobraževanja in nena zadnje uril v pisanju, ki ga je s pridom uporabljal v dolgoletnem povojnem novinarskem delu.

Devet let je bil glavni in odgovorni urednik TV 15 ter deset let glavni in odgovorni urednik revije Borec. Spodbujal je nekdanje bojne tovariše k pisanju spominov za objavo, iskal in objavil je partizanske ljudske pesmi ter s tem prispeval velik delež k beru, ki je danes narasla že na nekaj tisoč zbranih pesmi. Poleg tega je tako v TV 15 kot v Borcju objavil vrsto prispevkov, ki so bodisi dokumenti za zgodovino narodnoosvobodilnega boja, bodisi prispevki k razjasnjevanju še ne povsem raziskanih strani tega obdobja.

Črtomir Šinkovec pa kljub temu, da je opravljal novinarske in uredniške naloge, ki navadno zahtevajo številna srečanja z ljudmi, in pogovore, nikoli ni zapustil svoje lupine pesniške samote, odkoder je s svojimi očali prepoznaval okolje in iz njega črpal moči za nove verze, nikoli pa za posvetne potrebe. Bil je eden danes že tako redkih ljudi, ki ga ni zmedla mrzlica vse boljšega življenja, in ki je usmerjal korak naravnost po poti, za katero je menil, da jo mora prehoditi.

Stanovski kolegi so se od njega poslovili na komemoraciji Društva slovenskih pesnikov in pisateljev, mnogi nekdanji soborci in sodelavci Založbe Borec so se njegovemu spominu poklonili na ljubljanskih Žalah. K zadnjemu slovesu pa so poleg družine in prijateljev stopili še domačini z Vojskega, saj je končno prispel tja za vedno. Tako se je sklenil krog.

Ohranili ga bomo v najlepšem spominu in morda, morda ga bomo prepoznali, ali na vsi bomo prepoznali ali

Črtomir Šinkovec

vedeli. Vedeli smo na primer, da se je bojeval v partizanskih vrstah, da je bil med primorskim partizanskim učiteljstvom. O tem je tudi sam sem ter tja napisal spomine. Morda je bil to tudi čas njegovega življenja, ko je najbolj nastopal »navzven«, ko je začutil, da Primorska potrebuje vsakega posamez-

žanju v pesmi rodila nekaj pesniških zbirk. Tako je za mladino napisal Rožno zbirko, pa Pomlad ob Soči, Sonce na hoduljah, Skorčevo šolo in druge. Mnoge pesmi so razsute po revijah in časopisih, kjer jih je objavil posamično. Za zbirko Brazgotine je prejel tudi Kajuhovo nagrado

Slika 25: Članek Tomaža Pavšiča: Ob obletnici smrti in sedemdesetletnici rojstva; Č. Šinkovec – primorski besedni umetnik

Vir: objava v Primorskem dnevniku, 30. 3. 1984, domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

11.9. PRILOGA 9: Intervju s Črtomirjem Šinkovcem

INTERVJU S ČRTOMIRJEM ŠINKOVCEM

1. *Pri Mladinski knjigi ste izdali svojo drugo zbirko mladinskih pesmi »Pomlad od Soči«. Ker ste tudi pripovednik in še posebej zanimате za zgodovino narodnoosvobodilnega boja na Primorskem – pri založbi Borec ste izdali knjigo »Oblaki nad sončno deželo« - nas zanima, kakšne so Vaše intimne pobude, da posvečate del svojega ustvarjanja izključno literaturi za otroke?*

= »Res je, precej svojega prostega časa sem posvetil pisanju za otroke. K temu me vodijo različni razlogi in pobude. Res je tudi, da imam od vseh stvari najraje otroke, se pravi, po značaju še nepokvarjene, neokrnjene ljudi. In ker otroci rastejo in bodo naposled postali odrasli ljudje, ni vseeno, kakšni bodo ti ljudje. Menim, da je eno izmed najpomembnejših vzgojnih sredstev navajati otroke k primernemu branju, vzbuditi mu ljubezen do lepe, dobre knjige. Prepričan sem, da edino knjiga, mimo sodobne tehnizacije, filma in televizije, daje človeku poglobljeno podobo življenja, širi mu obzorje razuma in srca in duhovno pogloblja in bogati. Sam se ukvarjam z vzgojo dveh svojih otrok in iz te vzgoje še posebej spoznavam, kaj pomeni otroku in človeku dobra knjiga. V rani mladosti sem namreč na svoji koži okusil bič fašističnega zatiranja in ta bič je najprej udaril po knjigi za otroke, zakaj črni apostoli fašizma so se dobro zavedali, kaj je njihova največja sovražnica pri potujčevanju slovenskih otrok. Knjigi vsekakor dajem prednost, saj oblikuje v otroku odnose do sočloveka, domovine in sveta. Že stara resnica je, da so naši največji književniki: Levstik, Cankar / Moje življenje /, Prežihov / Solzice / in Bevk v dobršni meri posvetili pero prav mladinski književnosti in prav v delih za otroke dosegli svoj umetniški vrh.«

2. *V vseh svojih delih se regionalno močno vežete na domačijski svet, konkretno na Primorsko, kjer ste bili rojeni. Kaj vam kot ustvarjalcu pomeni zemlja in kmečko življenje?*

= »Kar se tiče regionalnega vezanja na domačijski svet, nikakor nisem bela vrana. Denimo, da je Pregelj najbolj iskren med svojimi Tolminci, da je Bevk umetniško najbolj prečiščen v svojih cerkljanskih hribih, da je Kosmač najintimnejši, najbolj kremenit in izpoveden v svoji grapi ob Idrijci, da Kosovelov verz najtrje zazveni v sivini in bolečini Krasa, ni golo naključje. Nedvomno je to pogojeno z znanim izrekom o ptičjem gnezdu, morda celo v zavestnem ali podzavestnem upiranju občutka izkoreninjenja, zakaj biti zakoreninjen v zemlji, ki jo poznaš od otroških let in jo imaš rad, pomeni biti doma in biti močan. Mislim, da smo ljudje s prav posebno značilnostjo, ki nam prepoveduje predajati se preširokemu kozmopolitanizmu.

Moj domačijski svet, ki obsega planoto, grape in gozdove med Idrijo in Čepovanom, med Cerknim in Trnovskim gozdom, mi je nudil najlepša in najbolj boleča doživetja že od mladih let. To je svet obrnjen vase, v svoje korenine in samotnost. Ta svet še ni doživel

oblikovalca in tega sem se rado zavedal. Mati iz teh samot še ni rodila pripovednika, ki bi jo ovenkovečil, ki bi jo vključil v umetnost besede. O tem sem globlje začel razmišljati, ko je pisateljica Milena Mohoričeva, organizacijska sekretarka POOF za Slovensko Primorje aprila 1944 izrazila v pismu: »Če pravilno čutim, so Tvoje osnove podobne tolminskim hribom, ki so bolj mračni kot svetli, divji in skrivnostni, po katerih se pretakajo čudni zemeljski sokovi in ki imajo prav nedopovedljive čare. Tvoj junak je idrijski rudar, revni tolminski kmet, mati lačnih otrok in nad vsem tem se pne boj za življenje, svobodo in srečo, ki nas je kot narod vodil skozi strahotne čustvene izkušnje. Po teh smereh moraš iskati sebe in se boriti za svoj izraz ...«

Na iskanju tega izraza sem šele na začetku, pot do jedra, do »nedopovedljivih čarov« pa je prej ko slej nenehno iskanje.

In kaj naj rečem o zemlji in kmečkem življenju? Prihajam s kmetov in zemlja se še drži mojih rok. Toda to je postranskega pomena. Zemljo vrednotim predvsem kot navezanost našega človeka nanjo. Zemlja je smisel njegovega boja za obstanek. Meje našega rodu na zahodu so ostale približno tam, kot ob njegovi naselitvi. In na tej zemlji živita Kraševac, Bric in Tolminec privezana s tisočimi srčnimi koreninami! To, se zdi, premalo vrednotimo in cenimo, vendar je zgodovinska resnica. In kaj mi pomeni kmečko življenje? Nič v smislu stare patriarhalnosti, vendar mnogo glede na njegovo drobno, preprosto resničnost v stiku z naravo, kamor bo človek iz vrtoglavega sveta vedno raje prihajal po zdravje.«

Vir: Domača zasebna zbirka, Ljubljana 2009.

11.10. PRILOGA 10: Pisemska korespondenca med Črtomirjem Šinkovcem in Francetom Bevkom, originale hrani Mestni muzej Idrija.

Pismo: 21. 2. 1932

Če boste napisali kaj takega narodnega blaga, ni gotovo, da kdaj ne priobčimo v Biblioteki. Pa nič preveč ne hitite. Dobro je, da nekaj časa leži pri Vas, nato še ~~enkrat~~ predelajte. Sami veste, da bi bil sam najbolj vesel, če se razvijete v pisatelja. Glavno je, da se učite in ne izgubite poguma, bo že prišla doba, ko boste vzzoreli, da sami ne boste vedeli kdaj.

Vi ste že brali strašne ognje? Vidite, jaz jih pa še nimam. Svetujem Vam, da knjig ne berite pre-naglo, ampak dobre knjige znova in znova in se učite, kako se drugi pisatelji izražajo in kako povedo to in ono.

Če se boste še kaj oglasili, me bo veselilo. Le pišite mi, Vam bom že odgovoril, akotni malo pozneje.

Zdaj pa Vas lepo pozdravljam!

21.2.1932.

Franc Bevk

Dragi gospod Šinkovec!

Pismo in rokopis sem prejel, prav tako tudi Vašo dopisnico. Pa mi ne zamerite, ker Vam nisem tako dolgo odgovoril, saj niste samo Vi, ki čakate mojih odgovorov. Kadar delam, nočem misliti na nič drugega, nato pa pride dan, ko napišem cele kupe pisem, da sem za nekaj časa prost in se zopet vr-
nem na delo.

Seveda Vam že naprej povem, da Vaš rokopis še ni goden, pa sem tudi že naprej vedel, da ne bo. Stvar je namreč ta, da imate Vi po mojem mnenju ta-
lent, to je tisti božji dar, ki se ga ni mogoče na-
učiti, skoraj vse drugo, kar pa se je treba še na-
učiti, pa Vam manjka. Pa to ni samo slovnica in ta-
ke reči, ki jih je mogoče dobiti iz knjig in iz
šole, ampak je tisti pogled na življenje, ki ga

Vam bodo dale šele mnogoletne izkušnje. Da ne boste lažje razumeli Vam povem nekaj o sebi. Z mano je bilo nekoč približno tako kot je zdaj z Vami. Ko sem bil v sedemnajstem letu, sem bil še kmečki fant kot ste zdaj Vi. Fasal sem vse večere in pošiljal v vse mogoče liste, a mi seveda z eno izjemo nih-
če ni kaj sprejel ne odgovoril. Tudi jaz sem bil obupan, a nisem vrzel puško v koruzo in nisem mo-
gel razumeti, kaj je tisto, ko so mi rekli, naj se učim. Nato sem šel v šolo, preteklo je šest let, da se mi je nenadoma odprlo, ne vem kaj, in sem začel kolikor toliko dobro pisati, da so mi sprejeli v
Dom in svet, prej so mi natisnili le nekatere pes-
mi. Pa tisto, kar sem toliko let čakal, ni bila uče-
nost, saj slovnice in drugih stvari se človek lahko nauči tudi doma in v krajšem času, ampak glavno je, da mora človek prej dozoreti, da ve kaj povedati človeštvu. Zato se morate Vi učiti sicer, a morate

obenem čakati tistega, kar se ne dá prisiliti. Vi boste lahko pisali več ali manj dobro šele čez nekaj let. Seveda med tem ne smete pozabiti na va-
jo. Tako je bilo z vsemi pisatelji, izjeme so le redke.

Ta rokopis bi Vam popravil in ga Vam vrnil, a nima zmisla. Kar se tiče sloga je največja niba da se hočete včasih zelo umetno izraziti, zato pa nastane nezmisel. Izražajte se preprosto; da se bo-
ste z lahkoto izražali tudi bolj umetno, bo prišlo samo od sebe, a siliti se ni treba. In za vajo opi-
sujte raje kak dogodek, ki ima trano vsebino, taka snov, ko ste jo izbrali Vi, je za začetek težka. Zapišite morda kako pravljico, ki jo slišite doma, opišite, kaj pripovedujejo stari ljudje o nekdanj-
časih, o strahovih itd. To bo dobro za vajo, a ob-
enem Vam pozneje ne bo žal, ko boste imeli tako ga-
gradivo v rokah.

Pismo: 26. 7. 1934

Dragi gospod Šinkavec!

Oprostite, da Vam še le danes odgovarjam. Imel sem toliko nujnega dela, da med tem nisem prav nikomur pisal; že tako se mi je vse zavleklo. Zdaj sem nekoliko prost.

Tudi zadnjo pošiljko sem prejel in z Bedn. sem govoril. Ni še zrelo, to je ves odgovor, ki Vam ga morem dati. Izmed pesmi, ki ste mi jih pustili, sem dvoje popravil za silo in sem jih dal g. F., da jih dene v Koledar. Priporočil sem mu jih; upam, da se bo to zgodilo. Proza pa še ni za tisk. Morate se ne le učiti, ampak zoreti, zato pa so potrebna leta in se ne da nič prisiliti. Vi gledate življenje še vse preveč z nezrelimi očmi. Če bi Vam tako priobčil, bi Vam ne naredil nikake usluge; saj tudi drugi znajo soditi in

se ne dajo imeti za norca.

Svetujem Vam, da napišete kako bajko ali kaj takega, kar ste slišali od ljudi, v svojem jeziku, brez umetnih dodatkov; to bom poizkusil priobčiti v Biblioteki, če bo poročeno. Da bi pisali realistične črtice iz življenja se mi zdi za Vas še prezgodaj, ker gledate življenje še z vse premladimi očmi in nezrelo sodbo. Pišite pa le in se učite.

Upam, da me prav razumete in oglasite se kaj kmalu; zdaj bom imel nekaj več časa, da Vam bom lahko odgovarjal, če bo treba.

Vas lepo pozdravljam!

26. 7. 1934.

Franc Bevk

Pismo: 23. 12. 1934

Dragi gospod Šinkavec!

Ne smete zameriti mojemu molku. Seveda sem stvari prejel in kot rečeno, bi se dalo priobčiti z malo popravo. Toda zdaj je vprašanje, kje? Vse kaže, da tu ne bo več prilike ne zame ne za Vas ne za koga drugega. Saj me razumete. B. sem naročil, naj Vam vrne rokopis.

Jaz delam, da imam časa komaj za spanje, to bodi v opravičilo, da se nisem tako ^{nič} oglasil in da se za zdaj ne morem spuščati v podrobnosti.

Vesele praznike in srečno novo leto!

Vas lepo pozdravlja!

23.12.1934.

Franc Bevk

Pismo: 28. 8. 1935

Dragi gospod!

Oprostite, da Vam šele danes pošiljam fotografije, ki so srednje izpadle. Če želite katero izmed njih še v kakem izvodu, mi sporočite; rad Vam jo bom poslal.

Drugače ni nič novega; žal, da nič novega!

Lepo Vas pozdravljam in oglasite se kaj!

28. avgusta 1935.

Franc Bevk

Pismo 13. 12. 1935

Dragi gospod Šinkovec!

Ker Vas ni bilo, najbrže Vas je zadržalo vreme, se Vas moram spomniti s tem pismom. Saj je že čas, kaj ne? Pa mi ne smete zameriti, saj se meni vsak dan to godi, da nestrpno pričakujem kakega pisma, a ga ni in ni.

Vašo pošiljko sem bil prejel in tudi pregledal, zdaj ponovno. Proza še ni zrela, ima prevelik okvir, glavna vsebina pa je preveč na kratko, zgoščeno napisana. Taka stvar, četudi je črtica, mora imeti nekoliko epične širine. Kar se pa tiče pesmi, mi niste poslali najboljših, ki Vam sem jih bil zaznamoval. Tudi se Vam je preveč mudilo s popravami. V takem pogledu ne smete biti preveč nestrpni.

Dobra pesem se ne rodi vsak dan. Včasih je treba po mesece in mesece viseti nad njo. Porodi se sicer v trenutku, toda preden dobi končno, neoporečno obliko, ponavadi preteče precej časa. Zatorej nikar preveč ne hitite, pilite jih skrbno verz za verzom in bodite preprosti in jasni v izrazu. Izmed teh pesmi se za zdaj nobena ne da toliko predelati, da bi upal na priobčitev, ako jo kam pošljem. Posamezne kitice so pač dobre, a celote še ne. Pa pošljite mi tiste boljše. In manj pesmi in tiste z večjo skrbjo izdelane. Verjamem, da pesem veliko zahteva od človeka.

Kako pa drugače živite? Berete? Zdalj je izšel novi Slovenski pravopis. Dobro bi bilo, ako si ga nabavite. Stane Din 60.

Jaz imam kakor po navadi v tem času veliko dela in mi le primanjkuje časa, ker mora človek

včasih tudi počivati. Pišem svoje mladostne spomine, poleg tega neko dramo in zgovinovsko novelo ter roman. Vse se mi je nagromadilo drugo na drugo. Pa saj ima človek največje zadoščenje prav v delu.

Vas lepo pozdravlja

vaš

13. decembra 1935.

France Bevk

Pismo: 26. 1. 1936

Dragi gospod Šinkovec!

Vašo pošiljko mojih pesmi sem v redu prejel. Prav tako tudi Vaše zadnje pismo in pesmi, ki ste mi jih poslali. Za prepisovanje mojih pesmi se Vam lepo zahvaljujem!

Izmed pesmi, ki ste mi jih bili pustili tu, sem bil izbral šest pesmic, jih nekoliko uglasil in poslal Mladiki. Urednik mi je tudi odgovoril, da bo pesmi pustil nekoliko ležati, da niso še zrele za večje liste in da bo težko katera izmed njih za Mladiko, a jih bo skušal spraviti v kak drug list, kjer v tem pogledu niso tako strogi. Pravi, da naj Vam rečem, da bodo gotovo tiskane, vsaj večina izmed njih, ker drugi listi, posebno fantovski in dakli-

kliški, še takih pesmic nimajo kot so Vaše.

Tako vidite, da velik uspeh sicer ni, a tudi brez uspeha ni. Ga bom že podrezal, da ne bo pozabil na obljubo. Da ste le tiskani, počasi boste že slezli navzgor.

Izmed poslanih pesmi ni nobena kaj prida razen ene, ki ste mi jo zadnjič poslali, to bom nekoliko prepilil in jo ob priliki zopet poslal Mladiki. Zdi se mi pa, da ste nekoliko prenestrpni. Prosim, da pesmi nekoliko dlje časa držite pri sebi in jih ponovno pilite in zopet pilite, ter jih ne dajte iz rok, dokler Vam ne tečejo prav gladko in ogibajte se banalnih izrazov. Če boste počakali in pesmi brali čez nekaj časa, si boste pridobili nekaj samokritike, tako pa ne utegneta priti do tega. Dobra pesem

je redka. Kadar se Vam zdi, da Vam je katera pote la prav iz srca, negujte ji obliko in čakajte, ne! dajte je prehitro iz rok. Če pa pišete kar pesem za pesmijo, je umevno, da ne morejo biti dobre.

Torej upoštevajte moj nasvet in se potem zopet oglasite le s tistimi pesmimi, ki jih smatrate za najboljše. Raje naj jih bo nekoliko manj.

Lepo Vas pozdravljam!

26. januarja 1936.

France Bevc

Pismo: 11. 12. 1936

Dragi gospod Šinkovec!

Lepa hvala za poslani ciklus! S tem ste mi res naredili uslugo. Zdaj imam nekako vse skupaj. Le opiliti bo treba še to in ono.

Vi pa le ne izgubite poguma. Le verjemite, da je bilo zmeraj in povsod tako in da so se tudi mecenji spomnili le ljudi, ki so bili že slavni. Pogosto tudi zaradi tega, da je nekaj odsvita te slave palo tudi nanje. Mladi ljudi vse časov in narodov pa so se morali z malimi izjemami bojevati, stradati, da so se dvignili. Tako imamo še danes primere, da veliki mladi pesniki umirajo od pomanjkanja, jetike itd. Tako je menda z najnadarjenejšim hrvatskim pesnikom Wiesnerjem. Kar mlademu človeku ostane, je edino, da ne obupa, da čuti v sebi moč in vero vase.

Vem dobro, kaj Vas teži. Treba bi Vam bilo malo razgleda v svet, v široko polje življenja. Če bi le mogli za kak mesec v naše kulturno središče. Že to bi bilo veliko. In pa silite se ne preveč. Dajte si malo oddiha. Živite, živite, pa bo čista, globoka pesem prišla sama od sebe. Sicer pa ste še mladi. Saj so nekateri začeli v mnogo poznejših letih. Bog ve, kaj Vas še čaka.

Pesmi pa le pošljite! Naslov je: dr. Joža Pogačnik, Ljubljana, Kolizejska 1. Trkajte in Vam se bo odprlo! Vprašajte ga, če je dal prejšnje pesmi kakemu fantovskemu listu, kot je bil obljubil. Saj Vam bo rad odgovoril. Kolikor vem, ima tople simpatije do mladega naraščaja.

Če Vam povem, da veliko delam, nisem povedal nič novega. Kar več stvari hkratu. Do konca januarja bo šlo kot namenovano; potem se bom pa moral nekoliko odpociti, če bom

utegnil. Pa vem, da bodo medtem prišli drugi načrti.

Veseli me, da so "Mrtvi se vračajo" naredili na Vas vtis. Nekoliko težka knjiga je to. Rado veden sem, ali jo bo uživalo preprosto ljudstvo. Na vsak način pa je imam rad.

Želim Vam uspehov in veselih praznikov in se Vam ponovno lepo zahvaljujem in Vas lepo pozdravljam

vdani

11. decembra 1936.

Franc Bevk

Pismo: 23. 10. 1943

Na položaju, 23. oktobra 1943.

Dragi tovariši!

Rad bi osebno govoril s Taboj, toda ker sva zdaj precej oddaljena drug od drugega, Ti pišem te vrstice.

V prvi vrsti Ti čestitam k članstvu Okrožnega nar. osvob. odbora, da si tu ne gre za čast, ampak nova funkcija vam vsem nalaga odgovornost in delo. Trerrišan sem, da boš na mestu in da boš za boljše bodočnost naroda razvil vse svoje najboljšie moči.

Tisati pa sem Ti hotel zaradi sledečega: pri štahu za Zasadno Slovenijo izdajajo publikacijo, ki prinaša gradivo za javne nastope pri naših četah / pesmi za deklamacije, kratke igrice, a tudi črtice in novelice /. Ker vem, da Tvoja Muza ne miruje tudi v teh časih in kljub delu, ki Ti je naloženo, Te prosim, da mi v zgoraj oznaženi namen pošlješ kako pesem ali prozo, da jo izročim uradništvu. Kak prispevek bom dal tudi jaz, četudi moje pero v teh okoliščinah ne teče preveč gladko. Sroznam vedno bolj, da se že staram in da mi je za delo potreben mir in primerna komoditeta.

V nadi, da se boš kmalu oglasil in mi kaj poslal, Te tovariško pozdravljam!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tvoj

Na spomeniku v Ledinah napisano napotje :

Apago Pustikov 1915 - 1941

4. in 5. januarja 1944 je bil v Ledinah v Beli Krajini 1. Kongres slovenskih kulturnih delavcev

Pismo: 26. 10. 1943

Na položaju, 26. oktobra 1943.

Dragi tovariš!

Na željo Ti pošiljam prepis okrožnice Okrožnim narodno osvobodilnim odborom glede šolstva, obenem s prepisom učnega načrta, ki smo ga dobili iz Cerknega. Ta učni načrt lahko daš v prepisu kakemu učitelju idrijskega okraja v slučaju, da je začel poučevati na kaki šoli. Opozarjam pa Te, da bomo izdali v doglednem času nov, izpopolnjen in podroben učni načrt, ki se pa bistveno najbrž ne bo razlikoval od priloženega.

V cerkljanski občini je šolstvo za zdaj ~~na~~ tako vzorno urejeno, da Ti ta kraj ne bo dal nič dela. Potrebno pa bi bilo poskrbeti, da se odpre kaka šola v drugih občinah vašega okrožja.

O vseh novostih glede šolstva nam poročaj!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Za NOS za PS.
France Bevk
referent za prosveto in propagando.

Pismo: 6. 11. 1943

Na položaju, 6. novembra 1943.

Dragi tovariš!

Lepa Ti hvala za poslane pesmi. Primati moram, da si zelo napredoval, odkar sem zadnjič imel kaj Tvojega v rokah. Ti se pravi študija lirskih žuljenjske izkušnje in prepričan sem, da boš s časom še bolj dozorel in nam zapel pesmi, da jih bomo veselili.

Nekaj pesmi Ti vračam, da se mi tu ne izgubijo; ohranil sem le one, ki so kolikortoliko pripravne za propagando. Danes je boj in moramo torej propagandi posvečati vso pozornost.

Sicer pa pričakujem Tvojega poročila o šolstvu. Na Cerkljanskem gre ku dobro.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Tovariško Te pozdravlja
Tvoj
France Bevk

Pismo: 12. 11. 1943

Na položaju, 12. novembra 1943.

Dragi tovariš!

Tovarišica Mara Ti s tem vrača pesmi (rokopis), ki si jih ji bil posodil. Prebral sem jih seveda tudi jaz. O tistih, ki so starejšega datuma, že veš moje ~~mnenje~~ mnenje; nekaterim novim pa se pozna, da so priložnostne, deloma so dobre, a deloma še potrebujejo pile. "Zdrava, mati" bi bila kar dobra.

Zdaj pa nekaj drugega. Decembra bo 25 let, kar je umrl Ivan Cankar. Če hočemo to obletnico primerno praznovati, moramo zbrati in izdati gradivo za recitacije. Manjka mi pa knjig. Zdaj te uprašam, ali imaš Cankarjevo "Erotiko", "Moje življenje" in "Podobe iz sanj"? Posebno rad bi imel Skrbniškovo dramatisacijo "Hlapca Jerneja in njegova pravica", če te nimaš, mi bo služil tudi nedramatizirani "Hlapec Jernej". Če imaš katero teh knjig, Te prosim, da mi jih pošlješ čimprej. Vrnem Ti takoj nepokvarjene. Ali ni bil Cankar rojen 1. 1876? Umrl je leta 1918., toda katerega dne?

V nadi, da se čimprej oglasiš, Te tovariško pozdravljam!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Franc Bevk

Pismo: 19. 12. 1943

Na položaju, 19. decembra 1943.

Dragi tovariš!

Tvoje pismo in poročilo sem z veseljem prejel in se Ti zanju zahvaljujem. Menda veš, da je rajon Cerkno zdaj odpadel od vašega okrožja in se je torej Tvoj delokrog zožal. "Mladi rod" bomo poslali na okrožni OF, za "Mladega puntarja" pa se je treba priporočiti tov. Planincu; sicer pa ga tako pošiljajo na vsa okrožja.

Posebno vesel sem bil "Slovenskega pravopisa", za katerega se Ti posebej zahvaljujem. Mi, ki smo tu, pri urednistvu osrednjim glasil, ga res nujno potrebujemo. Vedno je treba komu dokazovati, da se ta ali ta beseda piše tako in ne drugače. Pa tudi meni se včasih porodi kak dvom. Saj ne boš hud, če Ti ga ne bom takoj vrnil. Tiste redke knjige, ki jih imamo, nam res prav pridejo.

Večkrat bi Ti pisal in obsirneje, a imam res mnogo dela. Je to drobno delo, po večini uradno in žurnalistično, a danes zelo potrebno. Saj zadnji zunanje politični dogodki pomenijo zmago partizanskega gibanja. Pa tudi notranje dobro napredujemo. Mnogi, ki so doslej oklevali, a so v svojem bistvu posteni, prestopajo k nam.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tovariško Te pozdravljam!

Pismo: 22. 1. 1944

Na položaju, 22. januarja 1944.

Dragi tovariš!

Oprosti, da Te zopet nadlegujem z neko prošnjo. Dne 4. marca poteče sto let, kar je bil rojen Josip Jurčič. Proslaviti ga moramo, kot smo proslavili Ivana Cankarja. Pripravljam gradivo, a mi manjka knjig. Prosim Te torej, da mi nemudoma posodiš "Desetega brata" (roman ali pa dramatizacijo), Jurija Kozjaka in kako njegovo pripovedno pesem. Jurčič je namreč skladal tudi pesmi, morda so v njegovih Zbranih spisih, če jih imaš. Na vsak način bi potreboval "Desetega ~~brata~~ brata", ker brez tega nič ne morem narediti.

Knjige lahko izročiš kar donášalcu tega pisma. Vrnil Ti jih bom v nekaj dneh. Pa oprosti mi za neprestano nadlegovanje!

Tovariško Te pozdravljam!

Janez Brek

Pismo: 23. 1. 1944

Na položaju, 23. januarja 1944.

Dragi tovariš!

Prav lepa Ti hvala za poslane knjige. Vsaj nekatere Ti bom prav kmalu vrnil, da se ne porazgubi. Dramatiziral bom neki prizor iz "Desetega brata", rad bi pa imel še eno Jurčičevo pesem. Pošlji mi "Zaklad" in še kako druge njegove pesmi, če je imaš. V I. zvezku Jurčiča Prijateljeve izdaje je menda veliko njegovih pesmi, pa te knjige najbrž ni-
maš.

Tvoje pesmi bom oddal kakemu listu in skrbel, da Ti potem pride v roke. Tudi "Triglavske odmeve" Ti pošljem, kadar jih zopet kje staknem.

Ponovno se Ti zahvaljujem!

Tovariško Te pozdravljam!

Janez Brek

Pismo: 28. 4. 1946

Položaj, dne 28. aprila 1946.

Dragi tovariš Sinkovec !

Z zanimanjem sem prebral tvoje pesmi, ki Ti jih vračam, članek pa sem oddal Partizanskemu dnevniku. Škoda, da zaradi zunanjih dogodkov, ki mi kopičijo delo, nikakor ne utegnem, da bi se spuščal v podrobno analizo in oceno Tvojih pesmi. Lahko pa rečem, da se pri njih opazja viden napredek, nekatere so doživljene, in jim ni mogoče oporekati pristnosti doživetja in lepote. Drugim pa se opazja naglica in razvlečenost. Vsekakor napreduješ in upam, da se boš v rednih razmerah razvil do popolnosti.

S tovariškimi pozdravi !

Pismo: 24. 4. 1945

Dragi tov. Sinkovec!

Ker se tov. Ludovika Kalam ni zglasila pri meni, kot mi je pisala, Ti pošiljam njene pesmi, da jih boš lahko zbral za antologijo. Prilagam tudi pesmi nekega ~~xxx~~ Cirila Zlobca, ki pa ima baje še boljše ljubavne pesmi. O njem Ti bo vedel kaj več povedati tov. Drago Pahor!

Tovariško Te pozdravlja!

Pismo: 15. 3. 1946

Trst, 15.III.1946.

Dragi tov. Šinkovec!

Radi bi še enkrat dobil v vpogled zbirko pesmi Ludovike Kalan. Obenem pa bi se rad s Teboj osebno pomenil glede Tvojih pesmi, ki si mi jih zadnjič poslal. Uglasi se pri meni, kadar moreš.

S tovariški pozdravi !

Pismo: 29. 1. 1947

Trst, 29.I.1947.

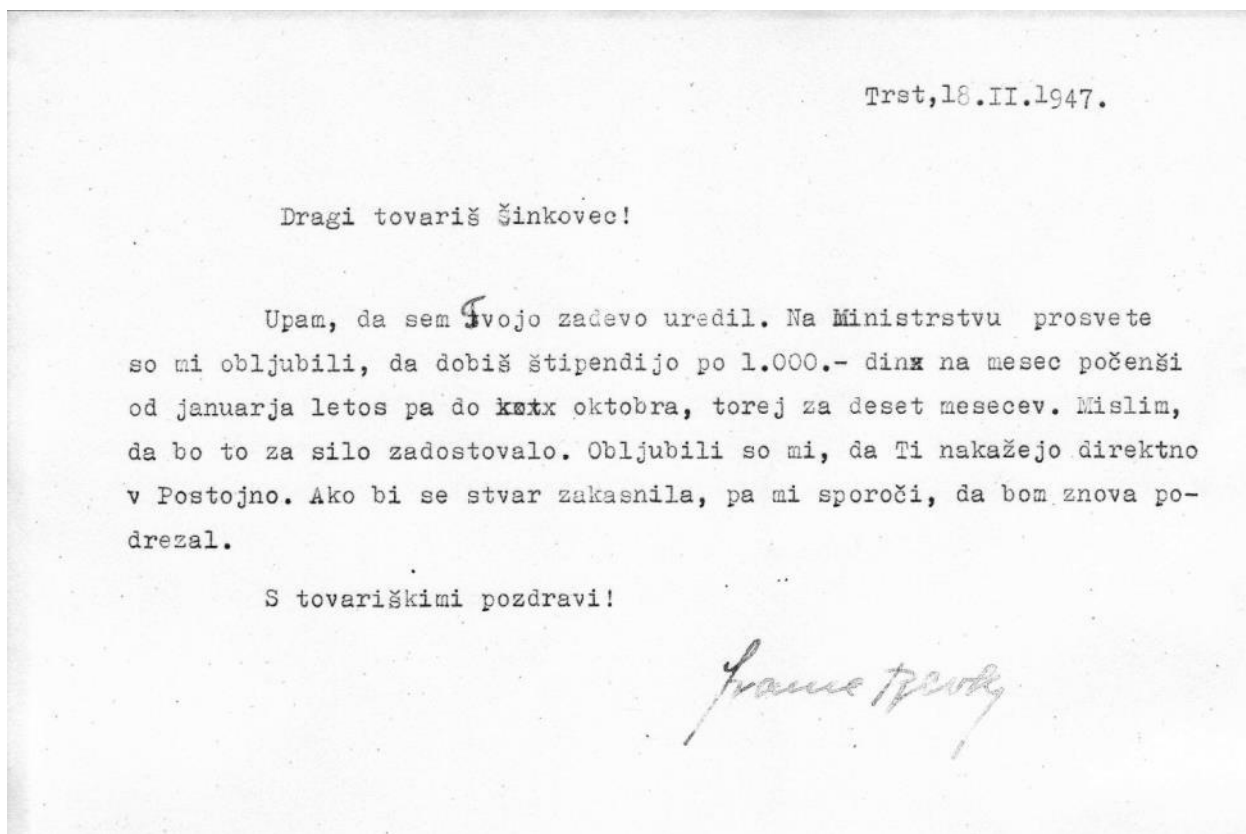
Dragi tovariš Šinkovec!

Tovariš Bartol mi je povedal o tvojih težavah. PNOO ni v tem pogledu nič kriv. Ob Tvojem odhodu so Ti povedali, da je to tri_mesečen brezplačen dopust, ki ga po~~g~~ pr~~is~~pisih ne smejo prekoračiti, ker morajo odgovarjati za vsak izdatek. Seveda s tem ni rečeno, da smo ravnodušni do tebe in da ~~ne~~ Ti ne mislimo pomagati. Danes sem pisal Društvu slovenskih književnikov, da ti izposluje podporo za nadaljnih šest mesecev, da boš lahko dovršil študijo. Sam bom stvar tudi osebno podprl, da bo bolj uspešno.

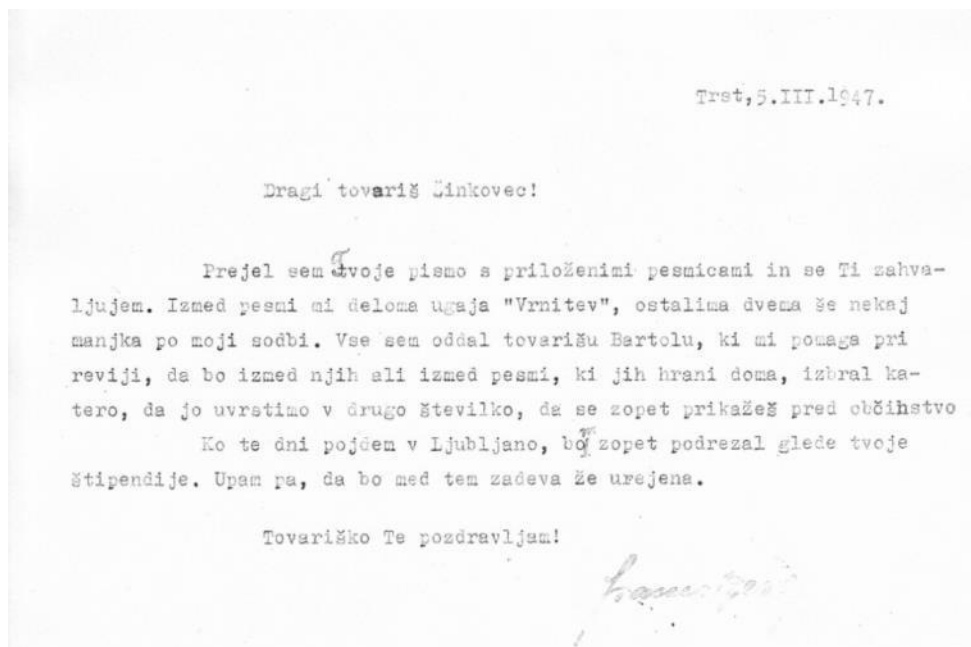
Zakaj mi nič ne pošlješ za revijo?

Tovariško Te pozdravljam!

Pismo: 18. 2. 1947

Pismo: 5. 3. 1947

Pismo: 11. 3. 1947

Trst, 11.III.1947.

Dragi tovariš Šinkovec!

V Ljubljani sem izvedel, da so Ti štipendijo za mesec marec že nakažali v Postojno na ravnateljstvo gimnazije. Ni bilo mogoče doseči, da bi Ti dali tudi za nazaj za januar in februar. To je vse, kar se je dalo doseči, toda tudi to je nekaj.

Želim Ti uspehov pri učenju in pri literarnem delu!

S tovariškimi pozdravi!

Franc Petek

Pismo: 17. 4. 1947

Trst, dne 17. aprila 1947.

Dragi tov. Šinkovec!

Hvala za poslane vrstice, voščila in pozdrave! Glede tega, da Ti štipendijo o počitnicah ustavijo, bi Ti priporočal, da na pristojno mesto sam napišeš pismo v tem pogledu in ga pošlješ potem ravnateljstvu, ki naj potrdi, da nadaljuješ študije tudi o počitnicah. Če bo poleg tega še potrebna kaka intervencija, mi sporoči.

V spominskih "POT V SVČBCDO" Te res nisem omenil, ker so to samo odlomki in tudi ne nameravam omenjati vseh podrobnosti. Spomnil se bom najnega prvega srečanja na Vojskem, ko bom spomine napisal do kraja in jih pripravil za knjigo.

S tovariškimi pozdravi,

Franc Petek

Pismo: 2. 6. 1947

Dragi tov.Činkovec!

Prejel sem Tvoje pismo in dopisnico in sem danes pisal na ministerstvo prosvete priporočilo, da ugodno rešijo Tvojo zadevo.

Kar se tiče uvodne besede v Tvojo zbirko pesmi: ako se Ti zdi to potrebno, Ti rad napišem nekaj besed ali par strani. Saj bi to ne bila nika-
ka razlaga Tvojih pesmi, ampak nekaj bolj splošnega, vendar bi prej rad imel zbirko v prepisu pred seboj. Ti mi sporoči, kdaj bi uvod potreboval in če se založnica strinja s tem.

Da se Ti ne bo zgodilo, da bi dve reviji prinesli isto pesem, nikoli ne pošiljaj iste pesmi na dve ali več strani. To tudi ni taktno in revije postanejo nezaupljive. Ako imaš kaj novega, dobrega, pošlji mi za "Razglede".

Naša revija še izhaja, druga številka je zunaj, zdaj impaginiramo tretjo-četrto številko, ob koncu tega meseca izide tudi peta in z avgustom bomo zamujeno dohiteli. Ni bila kriza v uredništvu, ampak v tiskarni.

Začenjam pisati, v kolikor me ne moti delo z revijo.

Tovariško Te pozdravljam!

France Bevk

Pismo: 25. 6. 1947

Ljubljana, 25. julija 1947.

Dragi tov.Činkovec!

Prejel sem Tvoj člančič o Puškinu. Z malimi popravki bi bil kar dober, toda imaš smolo. V eno izmed zadnjih števil "Razgledov" sem uvrstil članek o Puškinu, ki ga je spisal prof. Bučal. Zda ne kaže, da bi še Tvojega priobčevali. Vračam Ti ga, da lahko porabiš kje drugje.

Spomniš pa se lahko kake druge obletnice ali obdelaš kako drugo literarno snov. Vendar mi prej sporoči, da ne bom dajal iste stvari pisati komu drugemu. Seveda mora biti pisano vsaj tako dobro kot poslani članek. S tem se učiš in poleg tega tudi honorar ni nizek.

Ko pošlješ pesmi, se bom poslužil katere za revijo. Le označiti mi moraš, katere niso še objavljene.

Preselil sem se v Ljubljano. Moj naslov je: Erjavčeva ul. 18 (Prezidijska).

S tovariškimi pozdravi!

France Bevk

Pismo: 5. 8. 1947

Ljubljana, 5. avgusta 1947.

Dragi tov. Sinkovec!

Prejel sem dopisnico in Tvojo zadnjo pošiljko pesmi. Kar se Tvojih pesmi tiče, se mi kljub lepim mestom ne zdijo do konca izdelane. Tudi se mi zdi, da se ponavljaš v motivih in v pesniškem izrazu. Čakam Tvoje zbirke, ki jo boš gotovo dobro pretehtal in iz nje bom izbral, kar se mi bo zdelo vredno.

Pošlji mi članek o Aškercu in kar imaš o češki in bolgarski književnosti. Potrebujem vse, kar je dobrega in aktualnega. Ako mi bo ugajalo, bom priobčil.

Tovariško Te pozdravljam!

France Bevk

Pismo: 21. 10. 1947

Ljubljana, 21. oktobra 1947.

Dragi tovariš Sinkovec!

Prejel sem pesmi, ki si mi jih poslal in jih bom, kakor hitro mi bo dopustil čas, pregledal in skušal napisati primeren uvod. Potem pa te bom poklical, da se o njih podrobno pomeniva.

Zdaj pa nekaj drugega. Ti bi lahko napisal, oziroma prevedel kako notico za zadnje strani "Razgleda". S tem bi se učil, obenem pa revija tudi tako gradivo primerno honorira. Imam nekaj takega materiala, ki bi ti ga lahko dal, ako se oglasiš pri meni (okoli 10, ure vsak dan) in seveda, ako te to delo veseli.

Tovariško te pozdravljam!

France Bevk

Pismo: 1. 12. 1947

Ljubljana, 1. decembra 1947.

Dragi tovariš Šinkovec!

Prejel sem Tvoje prispevke in se Ti zanje lepo zahvaljujem. Hkrati Ti sporočam, da sem govoril s tovarišem Klopčičem glede Tvoje zbirke pesmi. Dejal mi je, da jih rad prebere in se potem s Teboj osebno pomeni. Mislim, da je to najbolje. Njegova sodba je gotovo bolj merodajna od moje, ker več živi v poeziji in Ti bo gotovo najbolje svetoval. Zbirko lahko dvigneš pri meni, kadar Ti drago. Tudi se mi zdi najbolje, da jaz napišem obljubljeni uvod šele, ko bo zbirka dokončno urejena in pripravljena za tisk. Saj to ne bo nič mudilo.

Iz Trsta sem prejel cikel Tvojih pesmi, ki so prejele prvo nagrado v tednu demokratičnega tiska. Priobčil jih bom z opombo, da so bile nagrajene, v prihodnji številki. Le to bi rad vedel, ali ni bila morda katera izmed njih že kje drugod priobčena. O tem se bova osebno pomenila, ko se oglasiš.

S tovariškimi pozdravi

France Bevk

Pismo: 2. 8. 1948

Ljubljana, 2. avgusta 1948.

Dragi tovariš!

Ker sem bil veliko odsoten iz Ljubljane, mi oprosti, da Ti šele danes odgovarjam na dopisnico. Prinesi rokopis zbirke v pregled, ako se Ti to zdi potrebno, kadar hočeš. Rad Ti storim to uslugo. Jaz bom v Ljubljani še do 15. t.m., ako ne pride kaj vmes.

Lepo Te pozdravljam!

France Bevk

Pismo: 2. 12. 1948

Ljubljana 2. decembra 1948.

Dragi tovariš Šinkovec!

Na Tvojo dopisnico Ti sporočam, da mi lahko prineseš v pregled Tvojo zbirko pesmi. Ustregel bom Tvoji želji, kakor hitro bom utegnil. Obiščeš me lahko vsak dan od 11. dalje razen ob petkih, kadar sem v Ljubljani.

Tovariško Te pozdravljam!

France Bevk

Pismo: 16. 8. 1950

Ljubljana dne 16. avgusta 1950.

Dragi tovariš Šinkovec!

Pošiljam Ti obljubljeni spis iz "Mladega puntarja". Pisan je bolje kot sem sam pričakoval in je zato prav, da se reši pozabe. Na vrhu je treba dodati priloženo opombo.

Tovariško Te pozdravljam!

France Bevk

Pismo: 7. 3. 1950

Trst, 7. marca 1950.

Dragi tovariš Linhart!

Vaše pismo z dne 27. nov. 1949 sem prejel v decembru in ukrenil s pesnimi po Vaši želji.

Prav malo sem tu in tam opomnil. Pesem „Upor in radost“ je izšla v Trimoškem tedniku dnevnika 9. 1. 1950.

Druge pesmi je prejel tov. Miroslav Ravbar, ki urejuje Razgleda, da jih pregleda in po možnosti objavi.

V koledarju OF 1950 je objavil tov. Zorko Jelinčič Vaše pesmi: Granica, Ni več vojne, Tribuške bajte, Nekaj sem ljubil, Dekletova pisma.

Daleč Vas je zaneslo. Upam, da Vaše slovenske strune ne bodo tičale zato nič manj zavrtae kakor do zdaj.

Prav lepo Vas pozdravlja odam.

Andrij Budal

Trst, ul. Rossetti 59, Pt.

Pismo: 19. 2. 1951

Ljubljana, dne 19.II.1951.

Dragi tov. Šinkovec!

Vračam Ti korekturo. Tisto o filmu sem črtal. Nima smisla, ker bi moral preveč spreminjati. Prečrtal sem tudi štiri nadaljne vrstice, ki bi jih kljub šali lahko kdo zameril.

Sicer pa je vse v redu. Tvoj okvir je napisan s toplino.

Tovariško Te pozdravljam!

France Bevk

Pismo: 17. 11. 1951

Ljubljana, dne 17.novembra 1951

Dragi tovariš!

Fri mojem prispevku v zadnji številki "Cicibana" manjka v naslovu ali na koncu opomba: Bolgarski motiv. Že lani se mi je pri neki pravljici isto zgodilo. To je neprijetno, ker izgleda, kakor da se hočem krasiti s tujim perjem. Prosim, da prineseš v prihodnji številki tozadevni popravek. Priporočam Ti, da ste v takih stvareh v bodoče zelo natančni.

Tovariško Te pozdravljam!

France Bevk

Ljubljana 13. februarja 1953.

Cenjeni tovariš Bevk!

Po zadnjem telefonskem razgovoru mi srce ne da miru in moram Vam, kot predsedniku Društva slovenskih književnikov, napisati nekaj besed in osebnih mnenj. Čudno se mi namreč zdi ravnanje odbora DSK ob sprejemanju in ocenjevanju kandidatov za sprejem v DSK.

Imam namena se potegovati za druge, govorim v svojem imenu in zase, pa čeprav so to vprašanje sprožili drugi in so pri tem omenjali moje ime.

Ne vem, zakaj bi moral ravno jaz čakati na izid nove knjige, da mi bo s tem dana milost biti član DSK. Torej je, po mnenju cenjenih ocenjevalcev in kritikov, moje književno delo tako nekvalitetno, da nisem vrten članstva? No, hvala lepa za blagovoljno pozornost!

Pred dvema mesecema je izšla moja prva knjiga, knjiga otroških pesmi. Ne trdim, da je neoporečna, vendar ne bom trdil preveč, če trdim, da so vsaj nekatere pesmi saj toliko kvalitetne, da opravičujejo nedostatke. Preverje: pa sem, da so te pesmi saj takšne, kot so pesmi nekaterih članov DSK. Pri tem mi je v večje zadoščenje, kot sprejem v DSK to, da je knjiga razprodana in da je po nji še vedno povpraševanje; da prejemam pisma, ki mi pravijo, da otroci te pesmi radi berejo in da so blizu otroški duši. Merodajna zame je tudi kritika M. Mejaka in razgovor s Cene to Vipotnikom, ki pravi, da so pesmi - čeprav otroške - dobre. Poleg tega se pesmi že uglašene in se nekatere že pojejo... Če bi bil odbor Društva nepristranski, bi torej tudi za druge mladinske pisatelje in pesnike, sodil drugače. (Ob takšni sodbi in presoji bi bil, verjetno, Karel Širok še vedno kandidat Društva slovenskih književnikov, če bi mu ne bili Pemci prikrajšali življenja).

Znano je Vam, da sem pisal tudi druge stvari, da imam za več knjig rokopisov, če že hočete abstrahirati moje otroške pesmi, ki so izšle v knjigi in s katero bi po pravilih postal član Društva.

Verjemite mi, da bom kmalu izdal novo knjigo, a ne zaradi članstva, ne zaradi kategorije, da sem med "odloženimi", za kar prosim, da me odložite ad akta, da ne bo moja prisotnost komu grenila življenja!

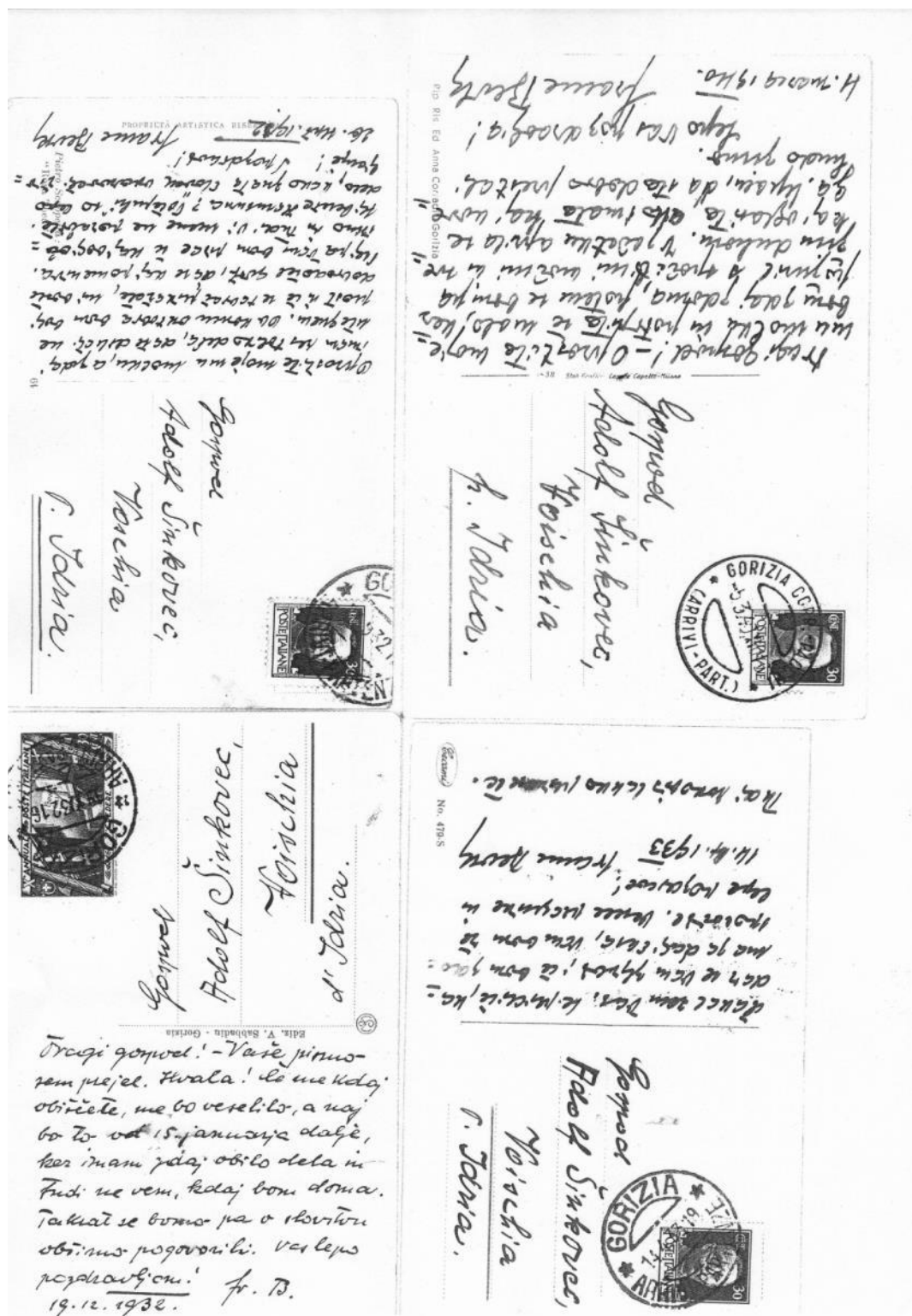
Tovariško pozdravljam!

Ortodor Sinkovec,
uredništvo "Tovariša"

Razglednice 1

Razglednice 2

11.11. PRILOGA 11: Pismo Francetu Bevku ob zavrnitvi prošnje za sprejem v Društvo slovenskih pisateljev

LJUBLJANA, 13. FEBRUARJA 1953.

Cenjeni tovariš Bevk!

Po zadnjem telefonskem razgovoru mi srce ne da miru in moram Vam, kot predsedniku Društva slovenskih književnikov, napisati nekaj besed in osebnih mnenj. Čudno se mi namreč zdi ravnanje odbora DSK ob sprejemanju in ocenjevanju kandidatov za sprejem v DSK.

Nimam namena se potegovati za druge, govorim v svojem imenu in zase, pa čeprav so to vprašanje sprožili drugi in so pri tem omenjati moje ime.

Ne vem, zakaj bi moral ravno jaz čakati na izid nove knjige, da mi bo s tem dana milost biti član DSK. Torej je, po mnenju cenjenju ocenjevalcev in kritikov, moje književnost delo tako nekvalitetno, da nisem vreden članstva? No, hvala lepa za blagovoljno pozornost!

Pred dvema mesecema je izšla moja prva knjiga, knjiga otroških pesmi. Ne trdim, da je neoporečna, vendar ne bom trdil preveč, da so vsaj nekatere pesmi saj toliko kvalitetne, da opravičujejo nedostatke. Preverjen pa sem, da so te pesmi saj takšne, kot so pesmi nekaterih članov DSK. Pri tem mi je v večje zadoščenje, kot sprejem v DSK to, da je knjiga razprodana in da je po nji še vedno povpraševanje; da prejemam pisma, ki mi pravijo, da otroci te pesmi radi berejo in da so blizu otroški duši. Merodajna zame je tudi kritika M. Mejaka in razgovor s Cenetom Vipotnikom, ki pravi, da so pesmi – čeprav otroške – dobre. Poleg tega so pesmi že uglasbene in se nekatere že pojejo ... Če bi bil odbor Društva nepristranski, bi torej tudi za druge mladinske pisatelje in pesnike, sodil drugače. (Ob takšni sodbi in presoji bi bil, verjetno, Karel Širok še vedno kandidat Društva slovenskih književnikov, če bi mu ne bili Nemci prikrajšali življenja).

Znano je Vam, da sem pisal tudi druge stvari, da imam za več knjig rokopisov, če že hočete abstrahirat moje otroške pesmi, ki so izšle v knjigi in s katero bi po pravilih postal član Društva.

Verjemite mi, da bom kmalu izdal novo knjigo, a ne zaradi članstva, ne zaradi kategorije, da sem med »odloženimi«, za kar prosim, da me odložite ad akta, da ne bo moja prisotnost komu grenila življenje!

Tovariško pozdravljam!

Črtomir Šinkovec
Uredništvo »Tovariša«

Ljubljana 13. februarja 1953.

Cenjeni tovariš Bevk!

Po zadnjem telefonskem razgovoru mi srce ne da miru in moram Vam, kot predsedniku Društva slovenskih književnikov, napisati nekaj besed in osebnih mnenj. Čudno se mi namreč zdi ravnanje odbora DSK ob sprejemanju in ocenjevanju kandidatov za sprejem v DSK.

Nisam namenja se potegovati za druge, govorim v svojem imenu in zase, pa čeprav so to vprašanje sprožili drugi in so pri tem omenjali moje ime.

Ne vem, zakaj bi moral ravno jaz čakati na izid nove knjige, da mi bo s tem dana milost biti član DSK. Torej je, po mnenju cenjenih ocenjevalcev in kritikov, moje književno delo tako nekvalitetno, da nisem vreden članstva? No, hvala lepa za blagovoljno pozornost!

Pred dvema mesecema je izšla moja prva knjiga, knjiga otroških pesmi. Ne trdim, da je neoporečna, vendar ne bom trdil preveč, če trdim, da so vsaj nekatere pesmi saj toliko kvalitetne, da opravičujejo nedostatke. Preverje pa sem, da so te pesmi saj takšne, kot so pesmi nekaterih članov DSK. Pri tem mi je v večje zadoščenje, kot sprejem v DSK to, da je knjiga razprodana in da je po nji še vedno povpraševanje; da prejemam pisma, ki mi pravijo, da otroci te pesmi radi berejo in da so blizu otroški duši. Merodajna zame je tudi kritika M. Mejske in razgovor s Genetom Vipotnikom, ki pravi, da so pesmi – čeprav otroške – dobre. Poleg tega se pesmi že uglasbene in se nekatere že pojejo... Če bi bil odbor Društva nepristranski, bi torej tudi za druge mladinske pisatelje in pesnike, modil drugače. (Ob takšni sodbi in preloži bi bil, verjetno, Karel Širok še vedno kandidat Društva slovenskih književnikov, če bi mu ne bili Nemci prikrajali življenja).

Znano je Vam, da sem pisal tudi druge stvari, da imam za več knjig rokopisov, če že hočete abstrenirati moje otroške pesmi, ki so izšle v knjigi in s katero bi po pravilih postal član Društva.

Verjemite mi, da bom kmalu izdal novo knjigo, a ne zaradi članstva, ne zaradi kategorije, da sem med "odloženimi", za kar prosim, da me odložite ad akta, da ne bo moja prisotnost komu grenila življenja!

Tovariško pozdravljam!

Črtomir Šinkovec,
uredništvo "Tovariša"

Slika 26: Kopija pisma.
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

11.12. PRILOGA 12: Prevod Šinkovčevih ugank v angleščino

Bela njiva - pa ni ajda,
crno seme - pa ni mak,
kdor to seme rad prebira,
bo morda še učenjak. (*knjiga*)

White field - yet not buckwheat,
Black seed - yet not poppy,
Whoever likes to pick over this seed,
Will be, maybe a scholar. (*book*)

Cista in prozorna tecem v vse domove,
vcasih nepokorna skocim cez bregove. (*voda*)

Clear and limpid I run into all the homes,
sometimes rebellious I spring over the banks. (*water*)

Vir: Sandi Čeferin: The riddle. Dostopno na:
http://www.thezaurus.com/?/webclassroom/the_riddle/ (Citirano: 13. 9. 2009).

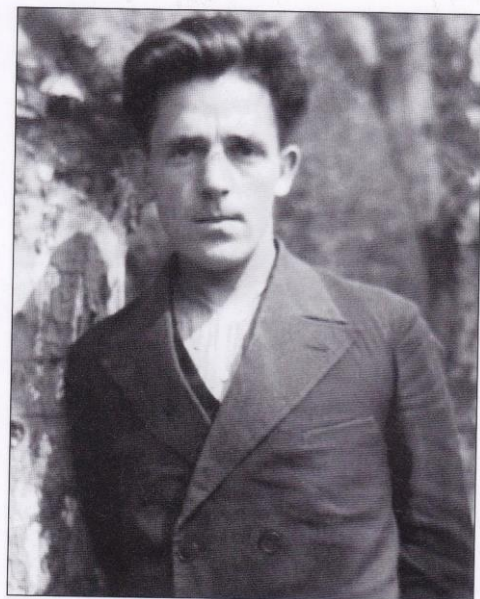
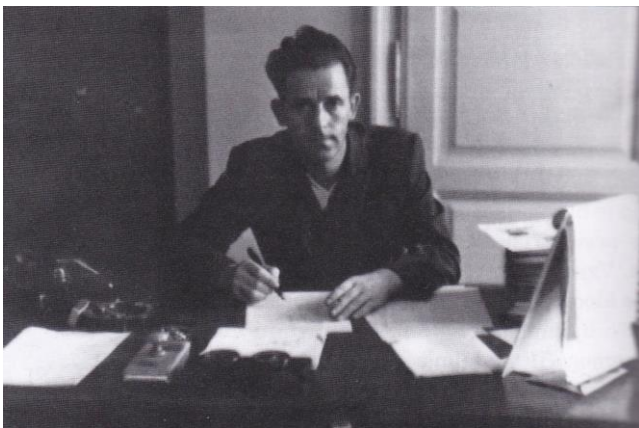
11.14. PRILOGA 13: Utrinki iz literarnega in osebnega življenja

Črtomir Šinkovec je bil tudi član Kulturno-umetniškega kluba Tone Čufar, ki je imel središče sicer na Jesenicah, v njem pa so sodelovali literati iz različnih krajev. Med drugim so šli obiskat tudi svojega člana Valentina Polanška na Obirsko na avstrijskem Koroškem. Na sliki so od leve proti desni: prof. Bratko Škrlič, Gustav Januš, Črtomir Šinkovec, Valentin Polanšek, Valentin Cundrič, urednik Joža Varl, Miha Klinar, Ivan Jan, šofer, Niko Rupel in Andrej Kokot, manjkata pa Benjamin Gracer in Emil Cesar. (Iz knjige Oblaki nad sončno deželo)

Uredništvo TV 15: Črtomir Šinkovec, Tone Šušteršič, neznani in Mile Smolinski (Iz knjige Oblaki nad sončno deželo)

Konfiniranec v Mantovi maja 1941 (Iz knjige Oblaki nad sončno deželo)

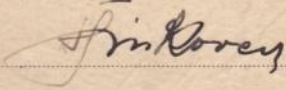
Slika 27: Utrinki iz literarnega življenja
Vir: Žebovec, 2006.

11.15. PRILOGA 14: Pomembnejše dokumentarno gradivo

Slika slušatelja -(ice):
scholastici (-ae) effigies:

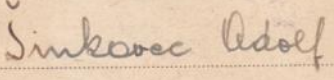
Lastnoročni podpis slušatelja -(ice):
Scholastici (-ae) signatura manu propria:

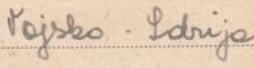

UNIVERZA V LJUBLJANI
UNIVERSITAS LITTERARUM LABACENSIS

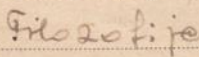
INDEKS
INDEX

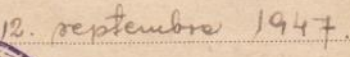
predavanj rednega slušatelja
(redne slušateljice)
scholarum scholastici (-ae) ordinarii (-ae)

rojstni kraj
ortus (-a) ex

Vpis an (-a)
Inscriptus (-a)

na fakulteti
in facultate

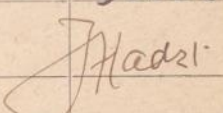
dne
die

Dekanat
filozofske
fakultete

Dekan:
Decanus:

Slika 28: Prva stran Indeksa Filozofske fakultete v Ljubljani.
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

			rojstni kraj ortus ex		fakulteta facultas	
Magistri nomen INDEX hebdomadales			reci dicas			
Dekanat Filozofske fakultete			Docent potrdi lastnoročno Magister testatur manu propria		Opombe Notae marginales	
			inskripcijo inscriptionem		frekvenco frequentationem	
Sklep seje sveta filozofske fakultete dne 28. novembra 1947: dovoljuje se skupina: A slovenski jezik s književnostjo B primerjalna knjiž. teorija knjiž.						
V Ljubljani, 26. jan. 1948.						
Dekan: 					Dekan Decanus potrdi veljavnost semestra testatur semestre rite peractum:	
						
					decanus.	

Slika 29: Dokazno gradivo o vpisu v študijski program.
 Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

Šinkovec Adolf Ćrtomir,
Uredništvo "Tovariša"

Ljubljana 23.III.1952.

Potrđilo o šolanju

Iz potrdil v Indeksu o veljavnosti semestrov in o polaganju iz-
pitov Dekanata filozofske fakultete v Ljubljani je razvidno, da se je
bil tov. Šinkovec Adolf vpisal na filozofsko fakulteto (oddelek slavisti-
ka) 12. septembra 1947. Na tej fakulteti je bil vpisan kot redni slušatelj
do zimskega semestra 1949/50., ko je bil službeno premeščen v Beograd. (Min. za zunanje zadeve PIRJ) Odtlej se je vpisoval kot izredni slušatelj.
Dovršil je 8, a veljavnih ima 7 semestrov.

Opravil je naslednje izpite:

1. Teorija primerjalne književnosti	31.V.1948,
2. Splošna fonetika	16.V.1948,
3. Sodobna filozofija	11.VI.1948,
4. Deskriptivna slovn. sl. jezika	15.II.1949,
5. Italijanski jezik	18.V.1949,
6. Poetika	15.VI.1949.
7. Antična književnost- aradnji vek	25.VI. 1949.
8. Splošna metodika	30.IX.1949.
9. Slovenska morfologija	29.IX.1949.
10. Ruski jezik	10.II.1950.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Šinkovec

Slika 30: Potrdilo o šolanju.
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

Šinkovec Franca Adolf, stud. phil.
Predmet: Prošnja za naknadni vpis
na filozofsko fakulteto

Ljubljana 22. oktobra 1950.

Dekanatu filozofske fakultete

v Ljubljani

Podpisani Šinkovec Franca Adolf, rojen 30. jan. 1914. na Vojskem pri Idriji, prosim, cenjeni Dekanat filozofske fakultete ljubljanske univerze, za odobritev prošnje, da se naknadno vpišem v VII. semester slavistične grupe, kot izredni študent.

V pojasnilo naj navedem sledeče: Vse doslej sem študiral na ljubljanski univerzi; prvi in drugi letnik redno, a v tretji letnik sem se vpisal kot izredni, ker sem bil primoran nastopiti v službo na Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ v Beogradu. Zaradi prezaposlenosti v tej službi, ~~ni mi~~ ^{ni mi} mogel vsaj malo redno polagati izpitov, zato sem zaprosil za premestitev v Ljubljano, kjer sem prevzel odgovorno uredništvo "Cicibana" in kjer se mi nudi večja možnost, da dovršim študij.

Upam, da bo cenjeni Dekanat ugodno rešil mojo prošnjo.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Podpis:
Adolf Šinkovec- Črtomir

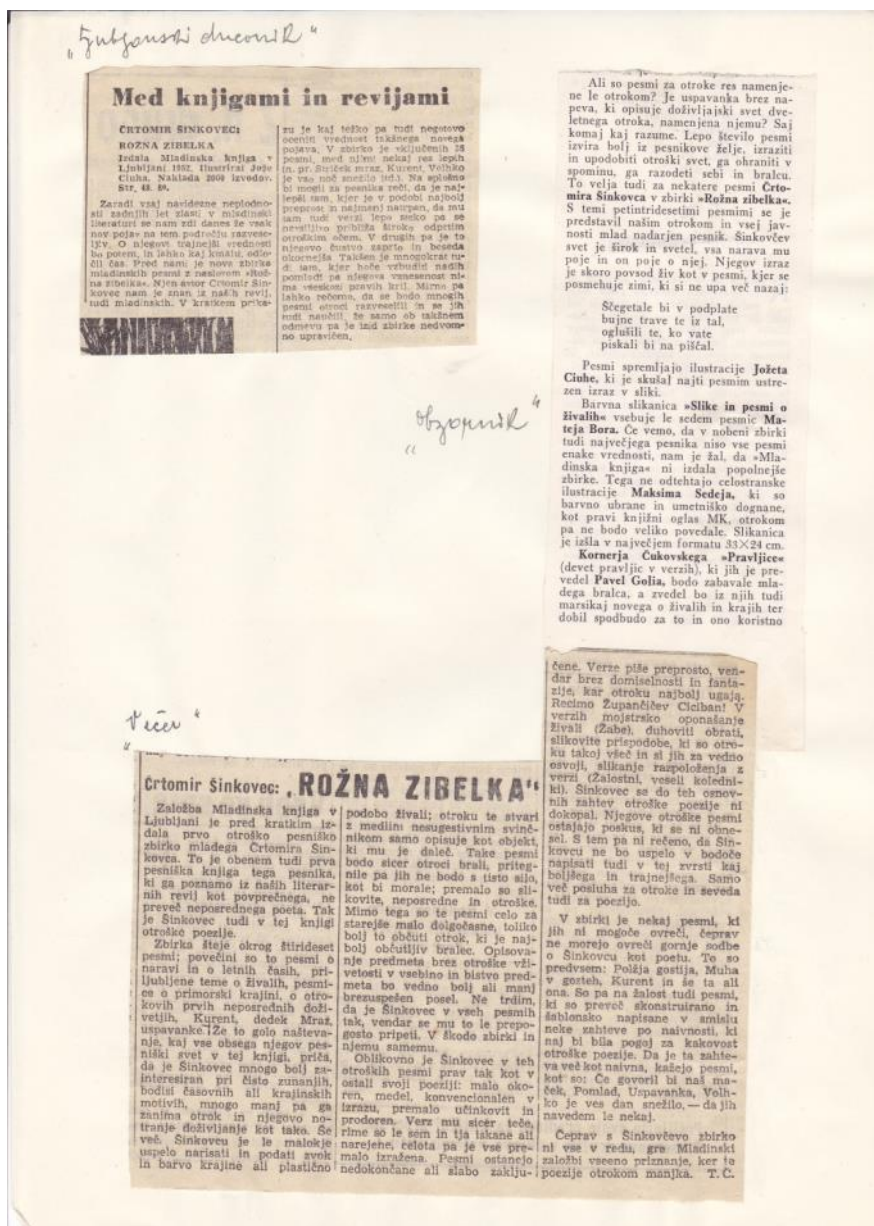
*Slika 31: Prošnja dekanatu Filozofske fakultete za naknadni vpis.
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.*

11.15. PRILOGA 15: Časopisne ocene in kritike avtorjevih samostojnih pesniških zbirk

Kritika Ime časopisa, datum objave, ime avtorja: naslov rubrike / Naslov kritike

1) Rožna zibelka, 1952

- Kritika Ljubljanski dnevnik, neznan avtor: Med knjigami in revijami / Črtomir Šinkovec: Rožna zibelka
- Kritika Večer, T. Č.: Črtomir Šinkovec: »Rožna zibelka«
- Kritika Obzornik, neznan avtor, brez naslova

Slika 32: Časopisne kritike pesniške zbirke Rožna zibelka, 1952.
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

2) Oblaki nad sončno deželo, 1963

- Kritika Primorski dnevnik, Sl. Ru.: Črtomir Šinkovec: Oblaki nad sončno deželo
- Kritika Tovariš, E. K.: O zaslužjeni in osvobojeni Primorski
- Kritika Dolenjski list, neznan avtor: Ob novih izdajah »Borca« / »Pohorski bataljon«
- Kritika Primorske novice, neznan avtor: Zgodovina vojskega + Črtomir Šinkovec: Oblaki nad sončno deželo
- Kritika TV-15, M. P.: »Oblaki nad sončno deželo«
- Kritika Večer, neznan avtor: Nova knjiga založbe Zavoda Borec: Oblaki nad sončno deželo

Slika 33: Kritika zbirke *Oblaki nad sončno deželo*, 1963
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

Ocene knjige „Oblaki nad sončno deželo“

Tovaris

O zaslužjeni in osvobojeni Primorski

Pri zavodu »Borec« je izšla v zbirki »Dokazi« knjiga Crtomira Sinkovca »Oblaki nad sončno deželo«.

Kot je znano izpolnjuje to zbirko knjige pričevanj o narodno-osvobodilnem boju na naši zemlji. Knjigo »Oblaki nad sončno deželo« je avtor posvetil rojstnemu kraju.

Knjiga o Vojskem je življenjska najvišje slovenske vasi in razpade nekako v dva dela. Prvi del sega od prvih naselitve do prihoda r. Ilijanov na Primorsko. Pisatelj nas seznani z življenjskimi razmerami v času tolminskih grofov — pred njimi so kmetje bežali v hribe — z narodnimi pripovedkami Vojskatjev in z dogodki za časa Franca Jožefa.

Potem postane avtorjeva beseda bolj trpka. Vojsko je tudi v prvi svetovni vojni predstavljalo važno strateško točko. V vasi so se nastanili vojaki in begunci. Lakota je kosila lju-

Leto osemnajsto ni prineslo miru. Želje in sanje naših ljudi so bile premalo konkretne. bi se moglo uresničiti. Z rapaisko pogodbo so si tuji prisvojili Primorsko in odslej jim je bila največja skrb ta, kako čimprej zatreti domači živeli. Gospodarske razmere so bile obupne, tuji priseljenci so za smešno nizek denar kupovali obubožane kmetije.

Ker revščina ni mogla uničiti Primorcev, je fašistična diktatura segla po terorju. Koliko Slovencev so leto za letom peljali v tržaške zapote in od tu v ječe po celi Italiji. Leto 1941. je bilo odločilno za vse jugoslovanske narode. Začela se je druga strašnejša vojna in Vojsko je bilo spet v središču dogajanja. Če pomislimo, da je sredi omer. 1941 delovala na Primorskem skupina sedmih partizanov, se nam zdi skoraj nemogoče, da se je upor kasneje razrasel s tako silo. Šele leta 1942 in 1943 je parti-

zanstvo začelo dobivati določnejše oblike.

Avtor nam vestno posreduje podatke o bojih, o delu na terenu, o pripravah za prve vojitve, vendar ne pozablja omenjati žrtev posameznikov, ki so morali v kratki smrti plačati sodelovanje s partizani.

Knjiga »Oblaki nad sončno deželo« je predvsem z ljubeznijo napisana knjiga o trdem življenju ljudi na zahodnem delu slovenske zemlje. Zato je pisatelj naslovi zadnje poglavje »Prezoka izhrojena pota.« V njem z žalostjo ugotavlja, da Vojsko, vas, ki je prispevala toliko žrtev v narodno-osvobodilnem boju, sedaj živetari.

Crtomir Sinkovec ni napisal knjige z velikimi ambicijami, hotel je predvsem, da bi bila izraz hvalečnosti do ljudi v boju. Vendar je dosegel več kot samo to: Knjiga je sugestivno napisana kronika, ki prebija običajno nizanje podatkov.

E. K.

Dolenjski list

OB NOVIH IZDAJAH »BORCA«

»POHORSKI BATALJON«

Naročniki in bralci knjig ter knjižnih zbirk, ki jih izdaja Zavod »Borec«, so pred kratkim obogatili knjižne police z dvema novima knjigama. To sta »Pohorski bataljon« Franceta Filipiča in »Oblaki nad sončno deželo« Crtomira Sinkovca. Deli sta dragocena pridobitev literature o našem narodno-osvobodilnem boju.

Filipičev »Pohorski bataljon« je podnaslovljen kot poglavje iz zgodovine narodno-osvobodilne borbe v severovzhodni Sloveniji. Knjiga se torej ne omejuje le na opis, dejanja in konec slavnega Pohorskega bataljona, v katerem je padel legendarni Alfonz Sarh-Iztok s svojimi mladoletnimi sinovi, ampak zajame čas od pojava partizanov na Pohorju do dogodkov po uničenju omenjenega bataljona. Zdi se, da vzbudi v bralcu posebno pozornost način prikazovanja dogodkov, ki so si sledili v tem koncu Slovenije prva tri leta narodnega odpora proti fašističnemu nasilju. Pri tem se je pisec naslonil na vrsto pisemnih dokumentov in ustne vi-re očitvecev dogodkov izpred več kot 20 let. Priznati je treba, da si je Filipič pri pisanju krepko prizadeval. Omembe vredno je, da je zbiral gradivo in druge dokazne materiale celih 18 let. Naloga, ki jo je opravil, je zato vzorno opravljena. Knjigi daje precejšnjo vrednost tudi slikovna oprema, med katero so našli mesto mnogi pretresljivi dokumenti o naj-

težjih trenutkih iz zadnjih dni Pohorskega bataljona. Z vsem tem si je Filipič priboril eno zgornjih mest med osvetljevalci NOB.

Crtomir Sinkovec je podobno nalogo opravil, ko je napisal knjigo »Oblaki nad sončno deželo«. Z samim naslovom napoveduje, da se bo bralec na straneh te knjige seznanil z eno najbolj prizadetih pokrajin slovenskega ozemlja, s slovensko Primorsko. Ko knjigo prebiramo, se iz opisanih dokumentov izlušči resnica, ki je primorsko ljudstvo ne bo nikoli pozabilo. Sinkovec se ni omejil le na leta vstaje in odpora proti fašističnemu nasilju, ki ga je Primorska trpela dolga desetletja. Njegovo pero je pisalo po obsežnejšem konceptu: zapisati je hotelo zgodovino slovenskega predela, najbolj izpostavljenega nevarnostim, ki so ogrožale narodovo nacionalno in kulturno samostojnost. Pisec se je celotno dogajanje posrečilo prikazati s precej izvirnim prijemom. Delo je nedvomno dokumentarna vrednost, ker verno prikazuje, kako se je borilo slovensko ljudstvo.

Slika 34: Časopisne kritike zbirke Oblaki nad sončno deželo, 1963
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

Primorske novice

ZGODOVINA VOJSKEGA

Pred kratkim je izšla pri založbi »Borec« v Ljubljani knjiga z gor-
njim naslovom. Napisal jo je voj-
skarski rojak in urednik tednika
TV-15 Crtomir Sinkovec.

Veseli nas, da smo dobili prav-
zaprav prvo knjigo te vrste. To naj
bi bil prvi primer zgodovine, kroni-
ke naše vasi, v tem primeru Voj-
skega nad Idrijo. Toda vsebina knji-
ge presega tako ozek okvir. To je
prikaz dela in življenja vojskarske
planote in njenega človeka od prvih
dni do današnjih časov. Je knjiga
življenja slovenskega človeka upor-
nika, ki je ušel grofovim krempljem,
se zatekel v divljino in samote gozdov
na vojskarski planoti, si tu krčil go-
zdove in obračal ledino, da bi se
preživil in se svobodno prebija
skoz življenje.

Zaril se je v to skopo zemljo
krepilja, ovsu, boba in konec av-
gusta dozorevalojah česeni, drobnic.
Na tej zemlji je garal, v gozdovih

in idrijskem rudniku je izčrpaval
svoje moči kot delavec in mislil na
svobodo in lepše življenje. V njem je
telo in ob trdem življenju je pre-
živel grofovske čase, dobo avstrij-
skih cesarjev in idrijskih rudniških
gospodov, suženjstvo italijanskih
okupatorjev in krvave dni tretjega
rajha. Bil je begunec-upornik, samo-
tar, delavec v gozdu in rudniku,
kontrabantar in končno borec NOB
ter graditelj novega življenja naših
dni. Vztrajal je in skupno z bojem
naših narodov tudi zmagal.

Knjiga ni in ne more biti samo
lokalnega vojskarskega pomena, pa
tudi ne samo idrijskega. V njej ima
Vojsko svoje pravo mesto, sicer pa
je knjiga zgodovina vojne na tem
delu severovzhodne Primorske. Po
njej ima Vojsko svoje pravo mesto,
sicer pa je knjiga zgodovina vojne
na tem delu severovzhodne Primor-
ske. Napeto sledi pripovedova-
nju o davnih časih naselitve, o na-
stanku idrijskega rudnika, o premiku
vojaške prek tega ozemlja, o okupa-
cijah tujcev — Benečanov, Franco-
zov, Italijanov in Nemcev.

Tudi zadnje obdobje je napisano
živo, doživeto, lepo in podrobno. V
poglavjih po posameznih letih od
1941 do 1945 je opisano vse, kar se
je dogajalo na Vojskem in v njegovi
širši okolici tja do Tolminske, Go-
renjske in Vipavske. Vojsko je bilo
del našega osvobodjenega ozemlja in
v vsakem pogledu močna opora naši
skupni borbi. Prek Vojskega se je
odvijala tudi zadnja ofenziva in po
njenem zionu so borci krenili na-
proti končnemu cilju — osvoboditvi
Trsta in Gorice.

Zanimive so tudi pripovedke, ki
so nastale na Vojskem. Bržkone je
takega blaga še in bi ga bilo treba
zbrati, dokler živijo še nekatere sta-
re korenine.

V zadnjem poglavju — Preozko
izhojena pot — govori avtor o seda-
njem stanju na Vojskem. Mnogično
sodelovanje Vojskarjev v NOB je
povzročilo, da se mnogi niso več vr-
nili na svoje domove. Ostali so v
drugih krajih države in našli tam
zaposlitev. Stevilo prebivalstva je
padlo skoraj na polovico.

Knjiga je pisana z veliko ljube-
nijo in topino do lastnega domače-
ga kraja in do njegovih ljudi, ki so
se borili in umirali za to našo zem-
ljo. Prav vsem tem hoče biti tudi
javen izraz priznanja in velike hva-
ležnosti.

Ob vseh dobrih straneh knjige in
kljub najboljšemu namenu pisatelja
se se vanjo vrinile nekatere netoč-
nosti.

Tako piše na strani 56. »... in re-
alke, ki je prav v času social-demo-
kratskega župana Ivana Straussa po-
stala popolna.«

Dejstvo pa je, da je idrijska re-
alka od ustanovitve leta 1901 postopoma
rasla v popolno realko. To
stopnjo pa je dosegla v šolskem letu
1907/8, ko je bil na zavodu prvi zre-
lostni izpit. Ivan Strauss pa ni bil
tedaj idrijski župan, temveč šele od
leta 1911 do 1915. V času prve ma-
ture in v času, ko je rasla realka v
popolno, je bil idrijski župan libe-
ralec Josip Šepetavec.

V knjigi piše dalje, da je bila
realka ena prvih srednjih šol s slo-
venskim učnim jezikom. Zaradi toč-
nosti je potrebno navesti, da je bila
ta realka sploh prva realka s slo-
venskim učnim jezikom.

Dalje piše avtor na strani 75. spo-
daj: »V Idriji je bila zelo močna na-
predna mladinska »Kulturna zveza«,
ki so jo vodili dijaki, kot na primer
Janko Prelovec, Lado Božič in
drugi.«

Res je, da je bila Kulturna zveza
napredna mladinska delavska orga-
nizacija, ki pa je niso vodili nave-
deni dijaki, pač pa delavci-rudarji.
Omenjeni tovariši, toda ne Janko,
pač pa Rado Prelovec, so vodili Di-
jaški krožek in srednješolski odtok
študentovskega društva Prosveta.
Navedeni tovariši so bili tudi usta-
novitelji društva »Planica« na Voj-
skem.

Toda mimo vsega tega je knjiga
dragoceno zrcalo naše preteklosti. Po
njej ne bo segel samo domačin, pač
pa tudi tujec, ki se zanima za naše
kraje. Predvsem naj bi po njej segla
mladina, saj bo videla v njej košček
naše trde preteklosti ter spoznala
pota in življenje rodov, ki so živeli
tu. (db).

Crtomir Sinkovec: OBLAKI NAD
SONČNO DEŽELO — Avtor je na-
pisal to knjigo v glavnem iz hva-
ležnosti do ljudi, ki so pomagali
ustvariti prvo primorsko osvobodeno
ozemlje. Od svojih zgodnjih mladih
let je Crtomir Sinkovec ljubil knji-
ge, iz katerih je srkal narodno za-
vest in moč za borbo. Od branja je
kmalu prešel k pisanju, kar je po-
menilo v času fašistične okupacije
na Primorskem hud prekršek. Tako
je lahko sprostil svoje pisateljske
ambicije šele po osvoboditvi. Knjigo
»Oblaki nad sončno deželo« je izdal
Zavod Borec z uvodno besedo Sin-
kovčevega rojaka Franceta Bevka in
v opremi Sava Sovrta.

Slika 35: Kritike zbirke Oblaki nad sončno deželo, 1963
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

TV 15

»OBLAKI NAD SONČNO DEŽELO«

V zbirki »Dokazi« je pri zavodu »Borec« pred kratkim izšla knjiga Crtomira Sinkovca »Oblaki nad sončno deželo«. Z naslovom je pisec hotel simbolično povedati, da gre v tem primeru za del Primorske kot sončne dežele, oblaki pa pomenijo hude čase, ki so se nad ta del naše domovine zgrnili posebno po 1. 1915, ko se je začela vojna med Italijo in Avstro-Ogrsko. Prvi svetovni vojni je sledila italijanska okupacija, nato pa štiriletna osvobodilna vojna.

»Oblaki nad sončno deželo« predstavljajo nekakšno razširjeno kroniko določenega področja, v tem primeru Vojskega z bližnjo okolico, pa tudi krajev, ki so z Vojskim povezani, to se pravi Idrije in nekaterih drugih. Tudi časovno se ni omejil samo na NOB, ampak je segel mnogo dlje, do same naselitve prvih prebivalcev v teh krajih, končal pa je s povojnim razdobjem in njegovo značilno posebnostjo, ki je vprašanje v vseh odročnih, nerodovitnih krajih — izseljevanjem mladine v večje, industrijske kraje. V knjižici nadalje zasledimo celo narodopisne črtice »Hudič pod Skolom«. Morda bi kdo utegnil pomisliti, da je to odveč za knjigo, ki ji je namen predvsem prikazati trdno narodnostno in izredno zavest teh hribovcev, ki so stoletja vztrajali na tej trdi, skopli zemlji, toda iz njih spoznamo značaj ljudi, ta pa je bil spet značilen in je še danes.

Območje, ki ga opisuje Sinkovec, je zdaj nekako odmaknjeno, od življenja, čeprav je bilo med vojno zelo važno. Pokrivajo ga obširni gozdovi, zato so se tamkaj zadrževali partizani že leta 1942. Povrh pa je nekako v sredini med glavnimi središči kakor so Idrija, Tolmin, Gorica, Vipava, Ajdovščina. Leta 1943, 1944 in 1945 je bilo na tem področju središče primorskega osvobojenega ozemlja. Tamkaj je bila akcijska baza naših enot za akcije daleč v Furlaniji, pa tudi za zveze z italijanskim odporniškim gibanjem. Zato so okupatorske čete večkrat opustile vasi in pobile mnogo domačinov. Višek pa je bila ofenziva združenih fašističnih čet marca 1945, kar je Sinkovec neke imenoval »Sutjeska IX. korpusa«.

Po knjižici, ki sicer res opisuje majhen košček slovenske zemlje v velikem času, najbrž ne bodo segali samo domačini, pač pa vsi tisti, ki jih je v letih vojne vodila pot tam mimo. Teh pa ni bilo malo. In vsi se najbrž spominjajo ne samo hudih časov, krvavih bojev, lakote ter naporov, ampak tudi lepota — dobrote, prijaznosti in radodarnosti domačinov, ki so v partizanih vedno gledali svoje branilce.

M. P.

»Tiser«

NOVA KNJIGA V ZALOŽB
ZAVODA BOREC

Oblaki nad sončno deželo

Knjiga Crtomira Sinkovca s tem naslovom, ki jo je izdal zavod Borec, ni povest ali roman v običajnem literarnem pomenu. To je razširjena kronika določenega področja, v tem primeru Vojskega z bližnjo okolico, in krajev, ki so z Vojskim povezani, kot je zapisal Mile Pavlin, ko jo je v Tv-15 ocenjeval.

Pisec, ki je v rani mladosti okusil vso grobost fašističnega okupatorja, ki ga je zapiral in interniral v Sardinijo, je bil poklican, da napiše tekst o svojem rodnem kraju in ljudeh, ki so se upirali in zmagovito uprli podivjanemu tujcu in obdržali svoj pones in narodnost. Svojo kroniko o delu Primorske je pisec zaježilo zelo na široko. Časovno se ni omejil le na NOB, segel je do same naselitve prvih prebivalcev v teh krajih, končal pa je s povojnim obdobjem in z izseljevanjem mladine v industrijske kraje. Če pregledamo virov, ki se jih je pisec posluževal pri pisanju svoje knjige (okrog deset del), ki jim je pridružil še svoje izkušnje in doživljanja, potem lahko zapišemo, da je velika zasluga pisca, da je zbral in napisal kro-

Crtomir Sinkovec

niko kraja, ki je v splošnem slovenskem merilu malo znan, čeprav je bil v letih 1943, 1944 in 1945 središče primorskega osvobojenega ozemlja. Pobuda za pisanje te knjige izhaja po pisateljevi izpovedi iz hvaležnosti do ljudi in borcev, ki so pomagali ustvarjati prvo osvobodeno ozemlje na Primorskem, in tistim, ki so za ta plemeniti smoter darovali življenja.

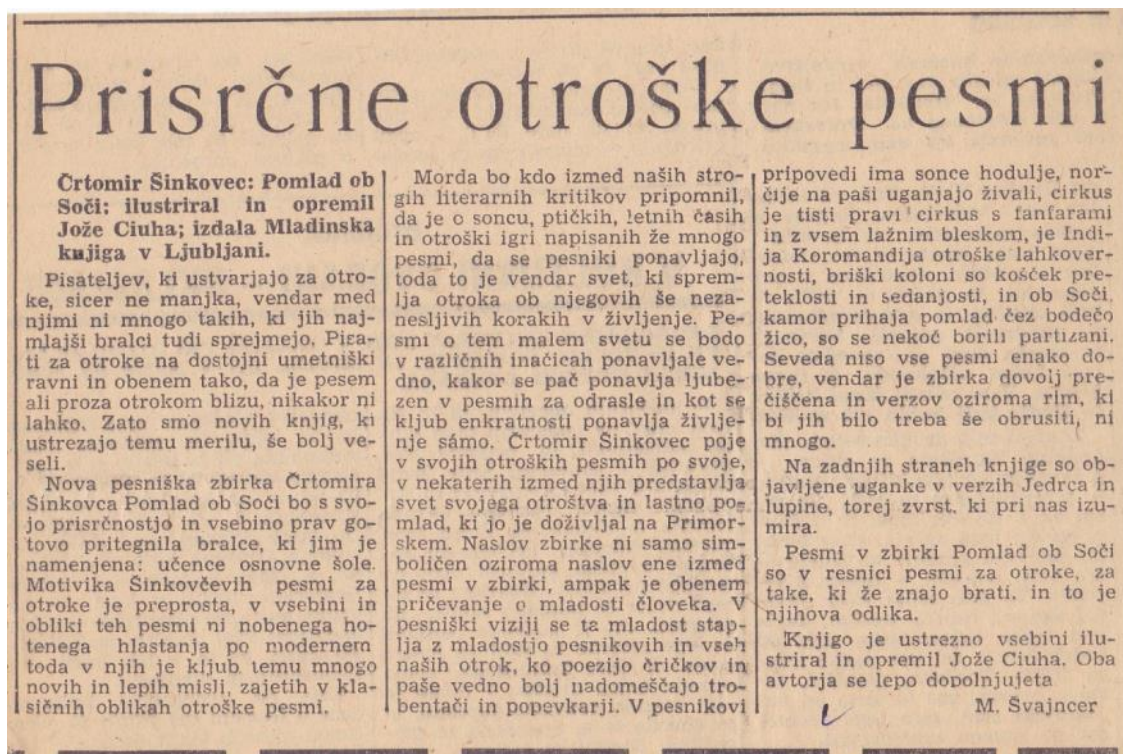
Posebno pozornost zbuja v knjigi šegave narodopisne črtice. Dobro bi bilo, ko bi jih avtor, zdaj ko pozna gradivo, zbral v posebni knjižici, in tako pomagal obogatiti skromno zakladnico slovenskega ljudskega humorja. Uvodna beseda Franceta Beyka uvaja bralca v knjigo o Primorški in njenih ljudeh, o katerih piše Sinkovec s toplo besedo partizana, ki je sam občutil vso zvestobo teh krajev domovine in njih gostoljubnost do partizanov.

dem

Slika 36: Kritike zbirke Oblaki nad sončno deželo, 1963
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

3) Pomlad ob Soči, 1965

- Kritika M. Švanjcer: Pristrčne otroške pesmi
- Kritika Jože Župančič: Pred izidom nove pesniške zbirke Črtomira Šinkovca, Pri Mladinski knjigi bo izšla Pomlad ob Soči, ki obsega nad tisoč verzov
- Kritika Herman Vogel, Sodobnost, letnik 13, št. 10, 1965: Novim otroškim zbirkam na rob.

Slika 37: Kritika zbirke Pomlad ob Soči, 1965
Vir: Domača zasebna zbirka. Ljubljana, 2009.

NOVIM OTROŠKIM PESNIŠKIM ZBIRKAM NA ROB. Slovstveno dejanje, ki bom o njem govoril, samo po sebi ne pomeni takega dogodka, da bi zaslužilo in tudi terjalo podrobnejši prikaz.* V človeku namreč kljub zajetnemu obsegu in zunanjemu, bleščečemu videzu ne zbudi mimo nekaterih pomislekov nobenega globljega in pravega vtisa. Za stran tega bom predmetu svojega zapisa, to je otroški poeziji, določil nekoliko širši okvir, v sorazmerju s tem pa neposrednemu pojavu — pobudniku tega zapisa, to je štirim samostojnim otroškim pesniškim zbirkam, zreduciral pomenski obseg na najpomembnejše, najbistvenejše.

O otroški literaturi smo si zdaj vsaj teoretično že na jasnem, ko pravimo, da to ni posebna veja vsesplošne književnosti, ampak samo njen odtенок: da je torej pisanje za otroke umetniško delo. Slovenske izkušnje nam tega praktično sicer ne potrjujejo dovolj pogumno, posebej ne novejše. Zakaj? Obhaja me občutek, ko prebiram pričujoče štiri pesniške zbirke, da so vsaj prve tri od njih bolj tolažilna dejanja njihovih avtorjev kot pa živa oblikovalna nuja po umetniški izpovedi v obliki otroške poezije. Tolažilna v tem smislu, da pesniki niso odeli v otroško formo tudi otroškega duha, sveta, doživljanja, ampak svoj svet, ponekod kar svoj življenjski princip. V tem pa je ena najhujših zmot in pomanjkljivosti ne samo obravnavanih zbirk, temveč slovenskega otroškega slovstva nasploh. Avtorji namreč ne upoštevajo bistva komunikacije med njimi in otroki: da sloni ta komunikacija z njihove strani na opazovanju, upodobitvi in preučitvi otrokovega psihičnega ustroja, z otrokove strani pa zgolj na

* Pred meseci (vse z letnico 1965) je Mladinska knjiga hkrati izdala štiri otroške pesniške zbirke — *Janko Samec: Cenča Marina*, *Črtomir Sinkovec: Pomlad ob Soči*, *Vera Albreht: Pastov god* in *France Filipič: Srebrna metlica nad goro*. Prvo je ilustrirala *Cita Potokarjeva*, drugo *Jože Ciuha*, tretjo *Melita Fovk-Stihova* in zadnjo *Marjanca Jemec-Božičeva*.

1071

Slika 38: Kritike zbirke *Pomlad ob Soči*, 1965
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

spontanem emocionalnem doživetju, kjer stopi razum popolnoma ob stran ali pa se kvečjemu razpusti v fantazijo. Tako spontano doživetje ali prvobitno »uživanje« poezije je zategadelj najstrožje merilo: ne prenese nobene nasilne idejnosti v pesmi, nobene prisiljene metaforike in nobenega naivno primitivnega igranja, ki je otroško samo po hoteni obliki.

Izrazni, doživljajski in motivni svet slovenske otroške pesmi (o prozi, ki je ostala še za stopnico nižje, ne govorim več) nam je popolnoma določila, pa bodi to še tako paradokсно, preteklost. Resnica, da je nismo ne dopolnili ne razširili, kaj šele presegli, je neutajljiv dokaz, da sodobna otroška poezija preživlja hudo krizo. Zato moramo prav v tej preteklosti poiskati nekaj osnovnih značilnosti naše otroške poezije, ker bomo na ta način v glavnem določili tudi že pričujoče »sodobne« avtorje. Takšno ravnanje namreč upravičuje resnica, da je davek, ki ga le-ti plačujejo svoji preteklosti, velik in neprikrit.

Še bolj paradokсно je najbrž to, da je najboljši v naši tradiciji hkrati tudi naš prvi vredni otroški pesnik *Fran Levstik*, ker je najbolj naraven: njegova pesem je posneta naravnost iz otrokove telesne igre, iz gibov, ki so v primeri s pesmijo gotovo primarnejši, brez tiste družinske sentimentalnosti je, ki dela iz Župančičevih otroških pesmi včasih samo pesmi za »domačo robo«, in brez sentimentalnosti do narave. Otrok takega izkrivljenega čustva namreč ne pozna ali pa vsaj ni njegovo vidnejše načelo. Humor in šaljivost sta pri Levstiku prvobitna, realna, kakor je na drugi strani spet resnično otroško drzna fantastika (npr. v pesmi Kadar otrok lovi luno in zvezde). Tudi je Levstik najbrž najmanj moralizatorski in poučevalen od vseh naših otroških pesnikov. In ne nazadnje, njegova jezikovna tvornost, ki ga je v resnih spisih zavajala v prisiljeno kovanje besed in arhaiziranje jezika, je v otroških pesmih dobila svojo poanto: utelesila je otrokovo psiho in njegov izrazit smisel za kovanje novih, včasih čisto nesmiselnih izrazov. V takšno izročilo je *Oton Župančič* vnesel prvič družinsko obeležje, ki ostaja od njega naprej ena bistvenih sestavin slovenske otroške lirike, drugič pa svojevrsten hudomušni izraz. Seveda je obseg njegove mladinske poezije neprimerno večji kot pri Levstiku, zato pa tudi manj enoten. Če bistri Levstik otrokovo igro, bistri Župančič njegov um, preseneča ga z domiselnimi obrati in položaji. Svojo izvirno dimenzijo je slovenski otroški pesmi z Župančičem dal edino še *Dragotin Kette*: v svetlobo otroške fantazijske podobe in živalskih basenskih zgodbic je na eni strani vnesel neki modernejši razdiralni ton in bolj sproščeno zunanjo formo, na drugi pa učinkovito vsebinsko zamolčanost ali nedorečenost, združeno s tanci prikrita poetičnega smisla.

S tem smo opozorili samo na vsebinsko izkušnjo slovenske otroške poezije, pa še to ne v celoti. Najvidnejšo skupno noto vseh teh avtorjev vidim v osnovnem izhodišču njihove otroške pesmi: to je lokalna obarvanost, izvirajoča iz ljudskega folklornega izročila, v večini (pri Levstiku in Župančiču) tudi izrazno zakoreninjena v besedi pokrajinskih značilnosti. Levstik vnaša vanjo odtenek ljudske pesmi, Župančič jo barva z značilnim poetičnim belokranjskim tonom. Zanimivo in zgovorno hkrati je, da ostajata lokalna osnova in folklorna barva eno najočitnejših znamenj naše celotne otroške poezije (pa ne samo te), da se njena tradicija vzdržuje prek *Iga Grudna* v nezmanjšani meri prav do danes. Na veliko jo srečamo v obravnavanih pesniških zbirkah, posebej pri Samcu in Sinkovcu.

Majhen odmik so naredili pesniki, ki so tudi v resni poeziji v petdesetih letih ubrali nove poti, ki so mlajši od tu obravnavanih in ki nam tako rabijo za drugo merilo. *Tone Panček* je posodobil motive, opustil je lokalni kolorit, postal mesten, dasi mu idilični vaški svet nikakor še ni tuj. *Kajetan Kovič* korenini tematsko še močno v tradiciji in njenem izročilu, vnaša pa v otroško pesem vidno lastnost sodobne resne poezije (ta lastnost ni povsem nova, saj smo nanjo opozorili že pri Ketteju): v sklepnih poantah neposredno posega ali vdira v zgrajeno otrokovo idealiteto ter jo ali s posrednimi vprašanji ali pa z direktnim odkritjem resnice razdira.

Vendar družijo ta dva pesnika z Levstikom, Župančičem in Kettejem značilnost, ki vse loči od Samca, Sinkovca in Albrehtove, nekoliko manj od Filipiča. Mislim na osnovno notranje razmerje pesnik — lirski subjekt. Njihova pesniška inspiracija izvira iz otroka — objekta, ki ga opazujejo, spremljajo in upodablajo, njihova izpoved velja otroku — objektu. Pesniška inspiracija drugih, Samca, Sinkovca in Albrehtove, pa izvira v glavnem iz njihovega otroštva, iz spomina na to otroštvo in kombinacije otroških doživetij, blede shranjenih v spominu, in otroške literature; lirski subjekt so sami, invokacija je namenjena njim samim. Zategadelj so psihološko in tudi življenjsko pogosto tako neprepričljivi.

Okvir, kakor sem ga skopo in najbrž tudi netočno zarisal, mi rabi pri sicer zelo subjektivnih vtisih vsaj za nekoliko objektivnejše merilo v nekaterih mislih ob najnovejših pesniških zbirkah za otroke. Nujno pa moram opozoriti še na vprašanje, ki je bolj načelne narave: to je vprašanje vsebinskega obnavljanja, ponavljanja ali reproduciranja. Resnica je namreč ta, da srečamo v zbirkah *Čenča Marina*, *Pomlad ob Soči*, *Pustov god* in *Srebrna metlica nad goro* malo pesmi, ki jim ne bi našli izvirnega motivnega in najpogostejše celo oblikovnega, na žalost pa v večini primerov v obojem popolnejšega pendanta v preteklosti, največkrat pri Levstiku in Župančiču. Res je, da srečujemo prevzemanje nekaterih motivov od prednikov, tudi pri izrazitejših pesnikih, kakor so obravnavani, res pa je prav tako, da mora dobiti v tem primeru motiv novo idejo in popolnejšo formo. Samo tako lahko »konkurira« izvirniku, drugače je obnovev nesmiselna. In v naših primerih je dosledno tako. Tradicija se naslanja na narodno folkloro, izročilo se ohranja, toda neupravičeno; kakor je bila namreč za preteklo mladino živa in hkrati realna v njenem življenju, tako danes nima več prave namere. Čas in življenje sta se tako spreobrnila, da sta postavila v središče otrokove pesniške vizije in duhovnega doživljanja mnogo novih motivov in zato je nujno, da se bo nekdanja realnost vse bolj sprevračala v današnjo realnost vesoljskih raket, življenjskega ritma in popredmetenosti. Sposobnost prenašati te nove resnice v pravo otroško predelano poetičnost bo ostala zanaprej znamenje pravih otroških pesnikov. Stagnacija na tradiciji pa je že sama po sebi anahronistična, toda v določenem pogledu so — izvzamem Filipičevo knjigo — anahronistične sploh vse tri zbirke: njihov izid se je vsaj za dobro desetletje zamudil. In prav zategadelj sem na začetku zapisal, da se bo pomenski obseg pričujočih knjig močno skrčil.

Najobčutneje se bo to zgodilo pač pri *Janku Samcu*. Kakor je prav, da je urednik njegove zbirke Albert Širok izbral iz obilnega opusa nekaj najboljših otroških pesmi tega nekoč zelo znanega in še bolj plodnega, danes pa domala že popolnoma pozabljenega pesnika, kritika in prozaista iz Trsta, je vendarle več ko jasno eno: to je storil gotovo bolj iz pietetne oddolžitve zdaj že več

kot dvajset let mrtvemu avtorju, kakor pa iz žive potrebe, da bi Samca predstavil zavoljo njegove umetniške cene.

Samčeve pesmi, ki so po urednikovih besedah mehke, uglajene, polne zvenketajočega razkošja rime, so namreč odete v tako močno obeležje svojega (lokalnega), za današnjega otroka skoraj že neresničnega sveta, da sodijo v celoti v preteklost in imajo današnjosti povedati bore malo. Izrazitimi sodobnim temam se pridružuje skrajno okoren izraz, gostobeseden in starinski, ves uklenjen v nespretno rime za vsako ceno (primerov je preveč, da bi jih navajal). Druga, a pravzaprav poglavitna nesreča je ta, da ne prinaša zbirka skoraj niti enega izvirnega motiva. Pesnik se je vseskozi napajal iz studencev drugih, najočitneje pač pri Župančiču: domala k vsaki njegovi pesmi lahko poiščemo ustrezno izvirno varianto ali podlago v Župančiču, jasno da z enim velikim razločkom: da so namreč te variante pri drugem dosti bolj domiselno rafinirane, bolj prikrito »poučevalne« in jezikovno — oblikovno neprimerno boljše. Doživetja, ki bude Samcu inspiracijo za pesmi, so ali zelo konkretna, družinska, nastala iz bledih spominov na *svoje* otroštvo (zato govori zelo pogosto v prvi osebi množine), ne pa ob opazovanju drugih otrok, ali pa so nedoločena (Vojna na vasi), pri tem pa brez tiste skrite višje vsebine, ki jo vsebujejo nekatere Levstikove ali Kettejeve na videz literarne otroške pesmi.

Druga, nekoliko milejša redukcija, če mi gre za umetniško resnico in kakovost, mora zadeti zbirko *Črtomira Šinkovca Pomlad ob Soči*. Ze naslov sam opozarja na neko posebnost knjige, in ta posebnost se potem izkaže za poglavitno slabost Šinkovčeve otroške poezije. Oblaja me občutek, da pesnik ni znal ločiti, kaj sodi v okvir otroške pesmi in kaj ne. Vrsta pesmi izpričuje to neenotnost dovolj zgovorno: otroško domiselni fantazijski podobi v pesmi Sonce na hoduljah sledi na primer v sklepni kitici misel, ki v ta obseg sploh ne gre, saj karakterizira Šinkovca kot resnega odraslega pesnika. Sicer pa je opažena neenotnost značilna za celotno zbirko. Vanjo je pesnik uvrstil poleg naivnih otroških pesmic tudi nekaj povsem drugačnih, ki ga označujejo kot pesnika čisto resnih ambicij. Posebej zastavljajo to vprašanje zlasti nekatere (malo aktivistične) pesmi: *Pomlad ob Soči* (celo naslov zbirke je po njej!), *Briški koloni*, *Spomini in Zemlja*.

(Enotna ubranost pesniških zbirk za otroke je po mojem mnenju sploh zelo redka kvaliteta pri nas. Gotovo so v tem pogledu zelo uspešne Levstikove *Otročje pesmi*, pri Župančiču pa bolj kot njegove zbirke izbiri Alenke Glazerjeve: *Kanglica* in *Mehurčki*.)

V primeri s Samcem je seveda razumljivo, da Šinkovec ne ostaja zaprt pred modernim svetom. Iz njega jemlje nekatere utrinke in metafore sodobnega življenja ter jih vsaja v svojo tradicionalno podlago. To je bolj dokaz za to, da so nastale nekatere njegove pesmi precej pozno, drugače pa delujejo ti sodobni elementi v tradicionalni osnovi očitno tuje: za Koromandijo, enega najpogostejših motivov v naši otroški pesmi, si ne zmisli novega adekvatnega sodobnega okvira, ampak vanj preprosto in na silo vtakne kozmonavte in vesolje (*Dvom in sum*). Po drugi strani pa zapušča zbirka vtis, da rešuje Šinkovec z otroškimi pesmimi vprašanja sebi in ne otroku, da je lirski subjekt teh pesmi on sam (tudi on piše pogosto v prvi osebi množine), in ne otrok določenega časa, prostora in starosti. In še tretja značilnost Šinkovčeve zbirke je v njegovem nagnjenju k ugankarstvu (dvainštirideset ugank pod naslovom *Jedra in lupine*).

Približno enako razmerje med tradicionalnim in sodobnim, kot smo ga dognali pri Sinkovcu, lahko zasledimo tudi pri *Veri Albrehtovi*. Vendar pa je njena zbirka *Pustov god* enotnejša. Tudi ta vnaša v sicer družinski, odmaknjeni svet, ki se živi od obnavljanja motivnega Župančičevega sveta, dih in elemente današnjega časa, vendar dela to še v zelo majhni meri in z majhnim občutkom za odbiranje, tako da je tudi pri njej to posodobljenje izrazito tuje in za zbirko disharmonično, ne glede na to, da je postavila pesnica sodobnejše pesmi (*Pustov god*, *To pa že ni kar tako*) celo na čelo zbirke. Zakaj Albrehtovi je blizu vse drugačen svet (te izjemne pesmi so očitno kasnejšega nastanka), familiaren, tradicionalen in domač, v tem okviru zapoje kdaj pa kdaj kakšno boljšo kitico, posebej tam, kjer si upa sprostiti tudi pesniški izraz in obliko in kjer ni čutiti njenega vzdignjenega prsta. Na koncu zbirke pa pade v žensko sentimentalnost, ki je v pesmi *Nekoč* skoraj na robu banalnega izraza, dasiravno vnaša z njo izrazit materinski ton v zbirko.

Tako bo od celotne revne bere ostalo še največ po zbirki *Franceta Filipiča Srebrna metlica nad goro*, čeprav tudi v njej ni nič presenetljivega. Filipič ohranja izročilo preteklosti do dopustne mere: v njem je nekoliko družinskega nadiha in tudi nekoliko štajerske pokrajinske barve. Toda osvežitev prinaša s tem, da se spet vrača k otroku v igri (kot *Levstik*), posnema njegove gibe (npr. *Vrtljak*) in jih beleži tudi v ustreznem besedno-zvočnem jezikovnem posnemanju. Potemtakem se loči od prejšnjih treh avtorjev v tem, da noče izpovedovati (vsiljevati) otroku svojega sveta, ampak izpoveduje otroškega otroku in tudi sebi. Druga Filipičeva opazna lastnost zadeva oblikovanje pesniške misli in doživetja: njegova vizija je zelo metaforična in prehaja zavoljo nje včasih v neprimerno abstraktnost in tudi literarnost (*Zlata pena*). Ne manj vidna posebnost Filipičeve zbirke, samo da v celoti pozitivna, je v tem, da je dokaj pogumno sprostil dozdašnjo togo pesniško obliko in celo tu pa tam odpravil rimo.

S tem zadnjim, če omenim pred tem še to, da ilustracije v vseh štirih knjigah po sodobnem izrazu daleč presegajo tekste v njih, se mi ponuja zelo učinkovit sklep v obliki pomisleka: ali je rima v otroški poeziji resnično tak neovržen mit, da si ga pesniki ne upajo načeti in zahajajo njemu na ljubo v gostobesedno leporečenje, in ali ga ne more nadomestiti notranji ritem pesmi?

Herman Vogel

4) Uporni svet pod Snežnikom, 1966

- Kritika str. 180–183, Ivo Juvančič: Črtomir Šinkovec: Uporni svet pod Snežnikom (Kronika), Nova Gorica, 1966
- Kritika Sl. Ru.: Tudi dežela pod Snežnikom je zaživela v novi knjigi – Črtomir Šinkovec je napisal knjigo SVET POD SNEŽNIKOM – V njej je poljudno predstavil deželico med Snežnikom, Vremščico in Učko, ki je zmeraj živela svoje bogato in polno življenje.

Črtomir Šinkovec: Uporni svet pod Snežnikom

(Kronika) Nova Gorica 1966

Treba je mimo pesnika Črtomira Šinkovca, pesnika, ki se zna vživeti v otroške duše in poje z njimi, tudi o NOB; prenekateri njegova pesmica je uglasbena, znamenje, da je zadel v živo, saj jo otroški zbori pridno pojejo. Pač pa poznamo Šinkovca po prenekateri črtici-spominu iz dobe NOB. V letih 1952–59 je pisal zlasti za Tovariša ali tudi za Borca, saj je trgal iz svojih spominov, iz svojih doživetij, ko je kot aktivist OF delal na področju Idrije. V svoje besede pa je zajel ves slovenski zahod, bolest in veselje, zanos in ponižanje, trpljenje bojev in naporov. Beseda mu zlasti tudi tu zapoje, ko piše o svoji zemlji med Vipavo in Idrijco in čez, ko se povzpne s planote Trnovskega gozda, ko se prevrne v grapo, nato dvigne v njegovo visoko Vojsko, v najvišje naselje onih krajev, kar 1078 metrov nad morjem, v tisti prostor, kjer se je IX. korpus tolikokrat bil in bojeval svojo zadnjo najhujšo bitko prve dni aprila 1945.

V Upornem svetu pod Snežnikom — tudi tega se je že mimogrede lotil — se

je Šinkovec razpisal kar na dolgo in široko v knjigi, ki ima skoraj štiristo strani. Kar priznajmo, zna se vživeti še drugam, ni nizek njegov polet. Beseda išče izraze za svet podsnežniške gmote, za obdajajoče jo Brkine, Pivko, kraško dolino Reke. Ne gre več za spomine, gre za davna in bližnja dogajanja, ne samo iz NOB, podaja dobo fašizma, prve svetovne vojne in še in še gre nazaj... Knjigi je dal podnaslov Kronika in s tem se je zavaroval pred strogim kritičnim zgodovinarjem. Delo je celo več kot kronika, saj že v prvem poglavju Med Vremščico, Učko in Snežnikom razgrne pred naše oči kar lep opis 26 strani (str. 9–35) geografske narave z vsemi možnimi statističnimi podatki.

V Potovanju po davnini, ko omenja prve znane prebivalce te zemlje iz prazgodovine, Ilire in Kelte, oriše geološki sestav z besedami učitelja Stefana, ki vodi učence na Snežnik. V Stoletjih pod fevdalnim jarmom (str. 49–64) pripoveduje »stari, suhljati Andrej Palčič...«, ljubitelj zgodovine, kot smo jih mi, starejši, poznali toliko, prihod Slovanov v alpski

svet sploh in pod Snežnik posebej. Ne zamerimo temu brkinskemu modremu avtodidaktu, če tu in tam (npr. str. 52—54), kot se meni zdi, le premalo ostro postavlja besedo, govori samo o »zasuženju«, »tlaki«; preslišal pa je zgodovinarja, ki v presoji fevdalizma, zlasti prvih obdobj, ugotovi še nekaj, to, kar je Sperans-Kardelj povzel (Razvoj slovenskega narodnega vprašanja 1939) in povedal, da se je podjarmljenim Slovanom »odpirala... pot k višji kulturi«. »...Slovenske dežele so postale branik evropske kulture najprej proti Obrom in kasneje proti Madžarom.« Črtomir Šinkovec je hotel ostati zvest Prešernovemu Črtomirju uporniku, ki se je bil za »vero staršev«, v prepričanju, da »največ sveta otrokom sliši Slave...«

Tudi v Plesu ob Soči (str. 89—113) podaja dogodke, zlasti izbruh vojne med Italijo in Avstrijo, v malo preveč antiitalijanskem akcentu. Da se razumemo, bila je imperialistična italijanska pest, ki je grabila po naši zemlji, zato ni čuda, da so se »slovenski in hrvatski polki bojevali z vso zagrizenostjo« na Soški fronti, ali... proletarski Prežihov Vranc-Kuhar je raje sam prešel v italijansko ujetništvo in njegov Doberdob ne govori o »zagrizenosti« vojakov. Bili so taki in drugačni v onih tragičnih dneh. Res tragičnih, kar je izkusil Ljudevit Pivko in z njim prenekateri tudi od Pivke in izpod Snežnika, ki so prešli v boj proti Avstriji na strani Italije, ki vsaj »pogodbe z Dunajem... ni požrla«, ko je šla proti monarhiji, saj bi jo ta po pogodbi morala 1914 obvestiti, ko je napadla malo Srbijo. Po pogodbi bi Italiji morala nuditi rekompensacijo, sicer je tudi sama pogodba bila zopet v duhu imperializma, ali... Tudi po kobariškem zlomu ni bil Foch (str. 99), ki je s svojimi francosko-angleškimi divizijami »rešil vso Italijo«. Ob Piavi se je italijanski vojak zavedel, česar ni čutil ob Soči: za našo zemljo gre, in se je bojeval. Tudi trditev, da se je Italija »odrekla london-skemu sporazumu« — bolje bi bilo reči paktu — drži le deloma, za levo meščanske kroge Salveminija, za socialne demokrate Bisolattija, ki so delali za sporazum z jugoslovanskimi narodi, ne drži pa za uradno Italijo, za vlado: zunanji minister Sonnino ni popuščal niti pikice od pakta; še monarhijo bi raje videl kot pa kakšno novo državo Jugoslovancev.

Tako so prav Slovenci na zahodu, Goriške in Trsta in tisti pod Snežnikom, doživeli Razočaranje na razvalinah (str. 114—143). Tu bi za naše potrebe pripomnil, da Goriške Straže le ne bi ime-

noval časopisa »klerikalnega tabora« (str. 101), saj jo Šinkovec sam z odobravanjem citira in tudi stranke (str. 118) ne bi krstil za »klerikalno« pač pa za »katoliško«. Saj je bil njen poslanec dr. E. Besednjak od leta 1924 ne samo izrazit krščanski socialist, pač pa celo med ustanovitelji krščanskega socializma in je z dr. Gosarjem izdajal glasilo Socialna misel. Skratka, sodim, da je bil katoliški sedež v Gorici. Zlasti po letu 1915 pa ne morejo imeti kakih klerikalnih aspiracij, saj si niso mogli obetati uspeha, Vatikan manjšini ni bil naklonjen. Ko je zavladal fašizem, so pa vsi slovenski ljudje, brez razlike strank, začutili: za obstoj nam gre.

Razočaranje na razvalinah dobe 1920 do 1940 govori zlasti o dveh silah, ki sta pod Snežnikom imeli trdna tla in neke tudi revolucionarna načela in taktiko; gre za skupine komunistov in skupine TIGR. Nekje so se »od spodaj«, od vsega začetka znašli na skupni antifašistični liniji. Nastop in divjanje fašizma je tu kar zadostno podan. Iz teh dveh skupin so izšli prvi znanilci, da ne rečem še aktivisti OF leta 1941.

Tu je velika važnost Šinkovčeve Kronike. Začutil je, dasi tega ne pove izrecno, da se novo izvija iz neder starega v živi konkretnosti kot malo, ki raste, se razvija v svojem okolju in nosi vse posebnosti tega okolja. Podsnežniškega okolja, ozkega, ako že hočemo, širšega primorskega, tržaškega in goriškega in nato slovenskega, jugoslovanskega. Sodim, da je Šinkovec zadel žebelj na glavo. Pivška četa je bila prva primorska četa, prvi aktivisti so tu imeli svojo prvo začetno šolo. In bila je težja, ali raje zapišem drugačna kot pa tista, ki so jo imeli aktivisti KPS in OF kje v Ljubljani, po Gorenjskem, Stajerskem, saj je tu fašizem gospodoval od svojega začetka in ne samo od l. 1941.

Ko začne Šinkovec pisati o komunistih, tigrovcih, zadene na vprašanje, ki se ga še vedno premalo zavedamo: vprašanje ilegalnih organizacij, bolje v našem primeru gibanj, ki so bila vezana na strogo konspiracijo. O takih gibanjih obstaja zelo malo pisanih virov, ti, ki obstajajo, zadevajo večinoma načelna vprašanja, izjave, resolucije, sklepe, vodila itd., medtem ko manjka prav tega, kar obravnava pričujoča knjiga, kronika poročil o mreži oseb, ki so delale, poročil o delu in stanju samem. Razumljivo, da mora pisec take kronike snovati na spominskih virih; Šinkovec navaja ob koncu knjige: lastne zapiske,

ustne vire, podatke krajevnih kronik, te so zopet osnovane večinoma na sporočilih ljudi, in še govori o »prispevkih, objavljenih v revijah in časopisih v letih 1920—1960«. Seveda je uporabljal vse dostopne pisane vire! Kaj sledi iz tega?

Da bo marsikateri bralec tu in tam imel svojo sodbo, svoje pripombe, zlasti ko gre za drobne dogodke, za posamezne osebe, za tiste stvari, ki so se dogodile po posameznih vaseh, naseljih in zadevajo predvsem nje same... Zavedajmo se, da nobena kronika ne more podati vseh podrobnosti, omeniti vseh oseb, dotakniti se vseh različnih dogodkov. Zgodovina, če ne gre za specifično krajevno, se celo omeji na glavne vodilne sile, cilje in na glavne vodilne osebnosti in dogajanja, saj bi drugače ne videli več gozda, če bi obstali ob vsakem drevesu in grmu; gora bi izginila, če bi pregledovali vsako skalo in kamen.

O tigrovcih na ozemlju Pod snežnika daje Šinkovec dragocene podatke. Da so sestavljali »šesto srenjo«, da jo je vodil Jože Vadnjal, da je pa njegova desna roka bil padli Bazovičan Alojz Valenčič. Šinkovec sledi liniji, da tigrovce obdeluje kot enotno organizacijo, kakor smo bili navajeni gledati nanjo ves čas od njenega začetka, kakor jo je v prenekanterem članku prikazal eden njenih ustanoviteljev Zorko Jelinčič. Zadnje čase je Špangerjeva knjiga Bazoviški spomenik, ki prinaša dragocene prispevke k zgodovini tega gibanja, močno poudarjala in začrtovala avtonomnost gibanja tržaške skupine, ki smo jo gledali kot tigrovsko, je pa bila organizirana pod imenom Borba. Vodilna duhova in akterja sta bila padla Bazovičana Bidovec in Marušič. Vendar pa Španger sam priznava veze s tigrovsko skupino Gorice, in ne kje tudi z Valenčičem. — Sodim, da je treba počakati še na nadaljnja razkritja in pričevanja. Ne zanikavam obstoja Borbe, ki je dokumentirana. Vendar pa, in to je glavno, če gledamo na načelna, programska vprašanja, na linijo in cilj, na sredstva boja, na taktiko, priznamo sicer, da je tržaška Borba imela ostrejšo, radikalnejšo linijo in taktiko, v celoti pa je po programu in taktiki boja le bila v liniji TIGR, kot smo navajeni že leta to gibanje poimenovati. Tako ga prikazuje tudi Črtomir Šinkovec, ki po Jelinčiču postavlja Nanos in zborovanje l. 1927 kot ustanovitev TIGR (str. 131). Prav je, da je Šinkovec pogumno poskušal postaviti pod snežniško skupino v pravo luč in zavrgel le predolgo trajajočo konspiracijo o TIGR, saj smo vendar dolžni, da spregovorimo in sprego-

vorijo še živi, da bo spomin bazoviških žrtev prišel v pravo luč. Pojasnjevanje o Borbi je pa toliko lažje, ker Španger sam priznava, da je po l. tržaškem procesu nehala obstajati, medtem ko je TIGR zopet zaživel.

Zaživel zlasti pod Snežnikom, ali tudi po Krasu, v gorah Tolminske. In člani tega so jasno in odločno prešli na antifašistično linijo in po liniji ljudske fronte tudi na sodelovanje s komunisti. To toliko laže, kar pokaže Šinkovčeva knjiga, ko je prišlo do izjave treh partij o samoodločbi slovenskega naroda 1934 in do akcijskega pakta med Italijansko komunistično partijo in TIGR (glej str. 139—140 in str. 141—142).

Tako je zorela setev, ki so jo sejali ljudje, ki so pripadali različnim gibanjem, in začela rasti v novem gibanju slovenske NOB pod Snežnikom, po Krasu, po Goriški.

Poglavja, ki slede, pet jih je, vsakemu letu je posvečeno eno, je treba brati: 1941 — Prvi glasniki velike odločitve. 1942 — Neuklonljivo ljudstvo. 1943 — Zlomljena os. In še 1944 — Razbojniki s kljukastim križem, ko naslov za 1945 že zveni v veselejših akordih, dasi je bilo še zelo težko: Leto velikega maja. Zelo primerno je Šinkovec v svoj tekst vključil tu in tam kar dolge odstavke iz raznih zapisanih spominov: Magajna, Guček, Hace in še toliki drugi pridejo do besede. Zelo posrečeno. V živo me je zadel odstavek iz Haceta in bo še koga drugega, ki pripoveduje o partizanskem pesniku Kajuhu-Karlu Destovniku, ki je kot borec Šercerjeve tudi prišel na Kras: »Kraški borovci so žalostno molili kratke veje. Iz grmovja smo prepodili štiri zajčke. Kurirji so se zapodili in enega ujeli. Bil je velik in star... Kajuh je pristopil bliže in dejal: 'Daj no, Ludvik, pusti zajčka živeti, pusti ga skakati po gmajnah'« (str. 259).

Tu in tam se danes slišijo glasovi: »Nehajte pisati o bojih, o pokolih, o pozigih, o smrti...!« Dostikrat gre za glasove, žal, pomehkuženih, ki ne vedo, da je vse življenje boj, trud, napor. Gre za glasove, ki žive »tjavendan«. Življenje pa gre iz leta v leto in vsak naš človek, ki je doživel zadnja desetletja, da ne rečem zadnjih petdeset let, vsak naš pravi borec, ki je zagrabil za puško, bo pač mirno tem glasovom lahko odgovoril: »Ali mislite, da smo šli v boj iz veselja? Sila je bila, ki nas je gnala...« Sila, da smo mi ostali živi. — In tudi tisti, ki danes nočejo slišati o bojih... Ali to pa je res potrebno, da tisti, ki

govori in piše o teh težkih časih NOB, zna še povedati: Tudi ko smo bili najhujše boje, smo se hoteli življenja veseliti. Veseli smo bili vsega lepega, velikega...

Šinkovec končuje svojo Kroniko z dvema poglavjema: eno je še pogled v preteklost: Studenci večne lepote; to govori o duhovnem življenju podsnežniških ljudi. V etnografijo poseže... Govori o kulturi in prosveti, o šolah in društvi; omeni vse najvažnejše može, ki so izšli iz te zemlje in dali svoj prispevek v zakladnico krajevne in splošne slovenske kulture: Vilhar, Kette, Ivo Grahor, da omenim le največje.

Zadnje poglavje je pogled v sedanjost in prihodnost. Pred oči nam razgane sliko gospodarstva ilirskobistriške občine. Kronika s tem sklence krog, ki ga je začela s prvim poglavjem.

Ste kdaj metali kamenčke v stoječo vodo? Kamenček udari v vodo, po površini vode se pa širijo krogi. Ozki, širši, vedno večji... Pred leti sem doživel v gorah zunaj naše domovine, kako se je v višini utrgala skala, nato gmota velikega obsega in treščila v malo gorsko jezerce pod mano. Tu ni šlo za male, večje kroge iz srede proti obrežju. Udarili so valovi iz srede proti obrežju in od tu so zopet udarjali nazaj proti sredi. Dolgo se ni pomirila jezerska površina... Nato so pa le hiteli krogi iz srede proti bregu in zopet nazaj.

Zdi se mi, da je z našim narodno-osvobodilnim bojem bilo tudi tako... Črtomir Šinkovec je skušal prikazati, kako je udarjala preteklost v sedanjost in kako udarja sedanjost v preteklost — tam med Snežnikom, Učko in Vremščico.

Ivo Juvančič

V HVALEŽNOSTI DO ZNANIH IN NEZNANIH JUNAČOV

Tudi dežela pod Snežnikom je zaživela v novi knjigi

Črtomir Šinkovec je napisal knjigo SVET POD SNEŽNIKOM - V njej je poljudno predstavil deželico med Snežnikom, Vremščico in Učko, ki je zmeraj živel svoje bogato in polno življenje

Občinski odbor združenja borov NOV v Ilirski Bistrici je izdal knjigo z naslovom UPORNI SVET POD SNEŽNIKOM, ki jo je napisal Črtomir Šinkovec. Knjiga je nastala iz hvalečnosti do vseh znanih in neznanih junakov, mrtvih in živih tovarišev, ki so kakorkoli prispevali v boju za osvoboditev deželice pod Snežnikom, v skromno oddaljene elasti tistim, ki so v tem boju žrtvovali svoja življenja, kot je napisal avtor v motu na začetku knjige. Podobnih knjig imamo žal malo, pa je zato ta toliko bolj vredna, da nanjo opozarjamo.

Ze večkrat je bil govor o monografijah, ki naj bi za posamezna področja obdelale narodno-osvobodilno borbo. Razen teh, strokovno napisanih zgodovinskih del, pa naj bi imeli tudi za vsak kraj poljudno napisane kronike. Šinkovecova knjiga je taka kronika. Ne sicer samo za en kraj, temveč za vso deželico med Snežnikom, Vremščico in Učko, za deželico, ki je nekoliko odmaknjena od nas, saj je na robu slo-

venskega ozemlja, za deželico, ki jo morda v njeni sedanjosti in preteklosti tudi premalo pomamo, ki pa vendar ne bo in ne sme biti nikoli pozabljena. Kajti prav ta knjiga pravi, da je ta deželica, kot je v uvodni besedi in knjigi napisal France Bevč, zmeraj živel svoje bogato in pol-

no življenje. Da je to deželica, kjer so prav zgodaj počeli partizanske puške in da je prav odhod prva skupina partizanov ponesla uporno misel na Kras in na Vipavo. In da so šele in brigade našle v domovih teh bregov gostoljubno strabo in kos kruha in dobre tovarše, ki so z njimi vred preživeli kri.

V tej svoji kroniki pa se avtor ni omejeval na osvobodilni boj med zadnjo vojno temveč je vso snov zajel širše. Ni mu torej šlo samo za prikaz osvobodilnega boja in oddolžen padlim partizanom tovarišem, temveč tudi za to, da se domači in širši svet seznanijo z deželico pod Snežnikom. Kajti, kakor je treba dobrega prijatelja najprej spoznati, semnati se z njegovimi vrtninami in napakami, tako moramo spoznati dom in domovino, da ju pravilno vrednotimo, spoštujemo in ljubimo. In prav zato Šinkovecova knjiga govori o krajih okrog Ilirske Bistrice in Trnovca, o Brkinih, o žitju in bitju ljudi v preteklih časih in danes, o kulturnih delavcih in drugih pomembnih roj-

kih s tega področja in seveda tudi o boju za svobodo.

Knjigo je avtor razdelil na več poglavij. Po uvodnem poglavju govori najprej o svetu in podaja nekaj geografski pregled deželice z opisom krajev, ljudi, posebnosti in zanimivosti, cest in promet, gospodarskega razvoja, mestec, vasi in gradov. V naslednjem poglavju z naslovom Potovanje po davni si pisatelj spušča v geologijo in najstarejše obdobje zemljine zgodovine. Fevdalizmu v teh krajih je posvečeno posebno poglavje in prav tako začetku našega stoletja. Ples smrti ob Soči obravnava prvo svetovno vojno in njen odmev v krajih pod Snežnikom. Obdobje 1920-1940 je Šinkovec obdelal pod naslovom Razoročanje na razvalinah. Pet naslednjih poglavij, ki tvorijo jedro knjige, je namenjenih narodnoosvobodilni borbi s tem, da je vsakemu letu posvečeno samostojno poglavje. V predzadnjem razdelku govori avtor predvsem o kulturnih delavcih doma s tega področja, zadnje poglavje pa pod naslovom Učimo in lepšo

bodoč. ni razpravlja o gospodarstvu in njegavi perspektivah v prihodnosti.

Šinkovecova knjiga je torej obširna in skuša zajeti čim več in z vseh strani osvetliti ta primorski svet in njega ljudi. Pisatelj se je nedvomno zelo potrudil, da je zbral dovolj gradiva in ga obdelal v prikupni obliki, ki je preprosta in razumljiva vsakomur. Ze sam značaj dela (kronika) kaže, da ne gre za zgodovinsko razpravo, da ne gre za znanstveno delo temveč poljuden spis s prikazom vsega, kar je vredno da ljudje spoznajo in vedo o tem svetu. Prav gotovo je poglavna avtorjeva zasluga, da je zbral gradivo, ga združil in v eni knjigi napravil dostopnega. Druga Šinkovecova zasluga je prav gotovo v tem, da je svet pod Snežnikom predstavil slovenski in širši javnosti, saj takega dela za to slovensko ozemlje nismo imeli. Manj je avtor uspešen v obdelovanju gradiva. Njegov spis je veskroz izredno poljuden, ponekod morda celo preveč. V pripravi zgodovine osvobodilnega boja pa je izredno podoben. In zato je težko njegove knjige prav v tistih petih poglavjih, ki obravnavajo osvobodilni boj. V teh poglavjih je Šinkovec zbral in obdelal gradivo, ki bo dragoceno vir za vse kasnejše avtorje, ki bodo obdelovali osvobodilni boj na tem ozemlju. V ostalih, bolj obrobih poglavjih, pa je Šinkovec znatno šibkejši, zlasti v obdelavi snovi, ki sicer ni nova. Toda treba je priznati, da je Šinkovec s knjigo, takšno kot je, opravil veliko delo in pomembno poslanstvo in docela izpolnil jasne in preproste naloge, ki si jih je zadal. Zato smemo njegovo knjigo kot prikaz sveta pod Snežnikom toplo pozdraviti in opozoriti nanjo naše ljudi.

Sl. Ra.

Jadranski koledar

— 1967 —

s 3 knjigami

● PREŠERNOVE

in 2 knjigama

● MOHORJEVE

DRUŽBE bo izšel!

še ta mesec!

NEGA NATEČAJA SLOVENSКИH ŠPORTNIH IGER

narod moj...

drugo stran mesta. No, in v tem starem tramvaju, prenapolnjenem z ljudmi, ki so želeli čimprej na cilj, se je tistega večera vozilo drobno dekletce. Tudi ona je bila nemirna in neukarna, vendar se je njen nemir razlikoval od nemira ostalih. Tudi njen cilj je bil drug. Zela je prispeti čimprej do obale, tja blizu ribarnice, kjer stoji, kot so ji povedali, velika športna starba, v kateri imajo pra-

in obrniti proti obali. Končno, je pomislila in obraz ji je bil takoj bolj vesel. Se dve postaji, je štela... še ena. Nato pa se je tramvaj ustavil in izstopila je prav blizu poolja z zaprtim bazenom.

Stekla je proti veliki starbi. vrata so bila odprta in čez razsvetljena. Kar prezkokovala je stopnice, ki so vodile v športno dšeno. Se nekaj stopnic, je pomislila, in potem bom lahko sedla in si odpohila.

Odprla je velika steklena vrata. Pred njo se je zasvetila velika dvorana, razsvetljena z modrikasto neonsko lučjo. Na njo

bazenu borili mladi fantje, plavalci so z očmi svojimi silami. Hoteli in želeli so zmagati, ali pa priboriti svojemu dražemu vsaj častno mesto. Voda v bazenu se je močno valovila — deklica se je dozdevalo, kakor da ere in kipi. Mlada telesa v njej pa so teptala in se z močnimi vrtni bližale cilju, še nekaj zamahov in prvi plavalec se je dotaknil kamnitega roba bazena.

Med gledalci je zavrnalo. Stevilne roke so nardženo zaplesale. Mnogi so zrkibali zmagovalcem, drugi so se ipet jezili in ženo komentirali potek pravek zrkibne toke.

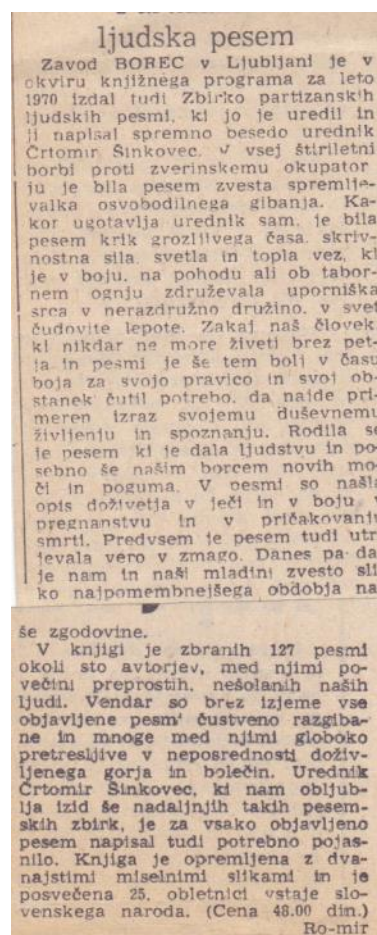
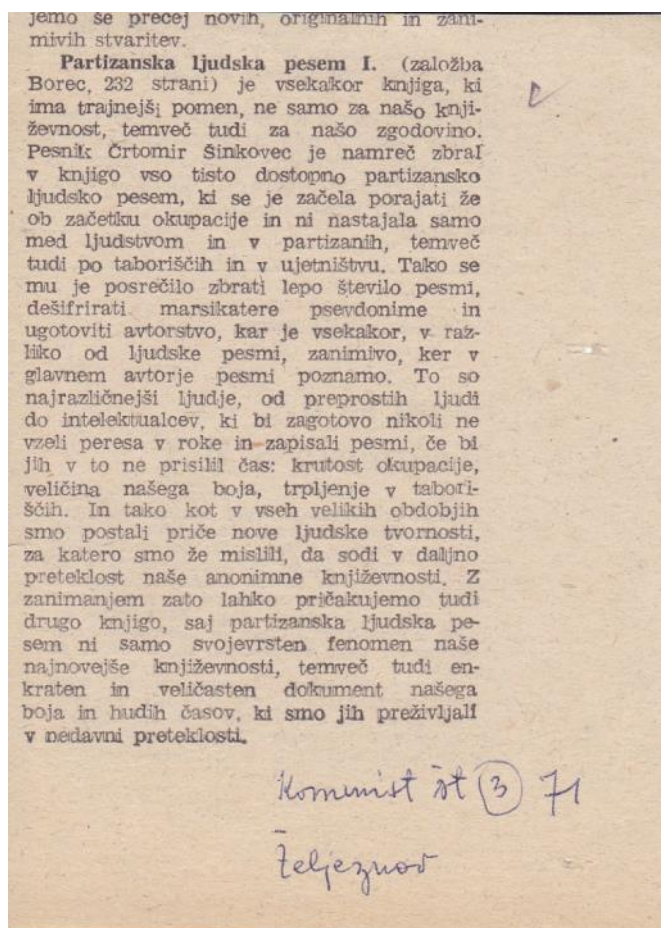
v grlu stisnilo. Le kaj naj delam med njimi, si je mislila. Rada bi plavala, pa se morem in te za kričanje nimam dovolj moči... Nekaj jo je stisnilo v grlu in molče je obsedela na svojem mestu, čeprav bi bila z vsem srcem rada pohuzela zmagovalcem, da jih občuduje in ceni.

Prav majhna solza se ji je prikazala na lici. Toda takoj si jo je obrišala. To se pa res ne spodob, pa čeprav je samo gledala. Saj je v dvorani, še dosti takih gledalcev in nihče se zaradi tega ne čmeri. «Res sem prava solza» se je sama otišla in se

Slika 39: Kritika Uporni svet pod Snežnikom, 1966
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

5) Partizanska ljudska pesem I, 1970

- Kritika Komunist št. 3, 1971, Željeznov: Partizanska ljudska pesem I.
- Kritika Ro-mir: Knjige in revije / Partizanska ljudska pesem
- Kritika Črtomir Šinkovec: Partizanska ljudska pesem
- Kritika TV-15, 28. januar 1971, D. Ž.: Kulturni obzornik / Še eno mnenje o Partizanski ljudski pesmi

Slika 40: Kritika Partizanska ljudska pesem I, 1970
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

Črtomir Šinkovec:

PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM

Zavod »Borec« je konec minulega leta v opremi z likovnimi prilogami Ivana Seljaka izdal lahko bi rekli dokumentarno zbirko pesmi, ki jih je izbral in uredil Črtomir Šinkovec. V uvodu pravi, da partizanska ljudska pesem nima svoje vrednosti le kot zgodovinsko gradivo, temveč je prepričevalen izraz ljudske tvornosti, prabiten in prvobiten izraz njegovega čustvovanja, ki se je rodilo le v izjemnih razmerah, se sprožilo kot pravir ljudske duše prav v stiskah tega časa. Največ pesmi je vzniklo med partizani, ki so pisali s težkimi, okornimi besedami, vendar pa so iskreno izražali občutke spričo pogostnih smrti pa tudi velikega poguma in neskončne vdanosti boju za življenje in smrt. Uporniška pesem pa je nastala tudi med skrajnje ponižanimi zaporniki v koncentracijskih taboriščih in med pregnanimi slovenskimi ljudmi. Tudi med njimi je v posameznih vzklikih in spregovorilo čustvo ljubezni do doma in domovine. Tem izgnanim in ponižanim ljudem je bila pesem tolažnica in vez z bojujočim se narodom. Črt Šinkovec je tokrat zbral 129 pesmi in vse kaže, da bo to svoje delo nadaljeval. Hvale vredna je tudi njegova težnja, da bi zbral čimveč podatkov o pislih pesmi, njih zasnovi, krajih in času, ko so bila dela napisana. To je že zdaj storil z opombami na koncu zbirke. Ni dvoma, da bo »Partizanska ljudska pesem« zanesljivo našla pot v vse naše ljudske knjižnice in zlasti med ljudi na podeželju, kjer so menda še najbolj ohranjeni živi spomini na minule hude vojne dni.

knjige in revije

Ček in kažipot piscem zgodovine koroškega partizanstva, mlademu rodu tokraj in onkraj meje, zlasti pedagoškim delavcem in vsem, ki jih zanima polpretekla doba koroških Slovencev, vodilo skozi številno literaturo te vrste. Posredovanje zgodovine narodnoosvobodilnega in antifašističnega boja na Koroškem krepi hrbenico slovenski etnični skupini v Avstriji. Koroškim Slovincem vlija narodni ponos in jih opozarja na dejstva, da se je treba za svojo pravico vztrajno in odločno boriti.

Bibliografija omogoča, da dela, ki govorijo o narodnoosvobodilni vojni na Koroškem, postanejo dostopna vsakomur, ki ga zanimata preteklost in usoda Koroške in Korošcev. Kot kaže bibliografija, je literatura NOV na Koroškem izredno pestra; zajema prigradne, leposlovne in druge zapise ter poskuse resne znanstvene obdelave dogodkov in problematike. Pavel Dobrila, ki je pri svojem delu uporabil bibliografijo dr. Franceta Škerla o NOV na Slovenskem, je uvrstil v svoj pregled 481 knjig, razprav, člankov, nekrologov, jubilejnih zapisov, poročil, ocen in drugega objavljenega gradiva v slovenskem in nemškem jeziku. Vsekakor je bibliografija zelo uporabna in dobrodošla knjižica.

M. S.

Partizanska ljudska pesem

Zavod BOREC v Ljubljani je v okviru knjižnega programa za leto 1976 izdal tudi Zbirko partizanskih ljudskih pesmi, ki jo je uredil in napisal spremeno besedo urednik Črtomir Šinkovec. V vsej štiriletni borbi proti zverinskemu okupatorju je bila pesem zvesta spremljalka osvobodilnega gibanja. Kakor ugotavlja urednik sam, je bila pesem krik grozljivega časa skrivnostna sila, svetla in topla vez, ki je v boju, na pohodu ali ob tabornem ognju združevala uporniška srca v nerazdružno družino, v svet čudovite lepote. Zakaj naš človek, ki nikdar ne more živeti brez petja in pesmi je še tem bolj v času boja za svojo pravico in svoj obstanek čutil potrebo, da najde primeren izraz svojemu duševnemu življenju in spoznanju. Rodila se je pesem, ki je dala ljudstvu in posebno še našim borcem novih moči in poguma. V pesmi so našla opis doživljanja v ječi in v boju v pregnanstvu in v pričakovanju smrti. Predvsem je pesem tudi utrdila vero v zmago. Danes pa daje nam ta naša mladina zvesto sliko najpomembnejšega obdobja na-

še zgodovine.

V knjigi je zbranih 127 pesmi okoli sto avtorjev, med njimi največini preprosti, nešolani naši ljudi. Vendar so brez izjeme vse objavljene pesmi čustveno razgibane in mnoge med njimi globoko pretresljive v neposrednosti doživljenega gorja in boječ. Urednik Črtomir Šinkovec, ki nam obljublja izid še nadaljnjih takih pesemskih zbirk, je za vsako objavljeno pesem napisal tudi potrebno pojasnilo. Knjiga je opremljena z dvanajstimi miselnimi slikami in je posvečena 25. obletnici vstaje slovenskega naroda. (Cena 48,00 din.)

Ro-mir

Vklenjeno življenje

FRANCOIS MAURIAC: TEREZINA KRIVDA; PREVEDEL STANE IVANC; OPREMIL MATJAZ VIDIC; IZDALA ZALOŽBA OBZORJA V MARIBORU; NATISNILO CP MARIBORSKI TISK

Knjiga francoskega pisatelja Francoisa Mauriaca je prvič izšla leta 1927. Od tedaj se je na svetu marsikaj spremenilo toda človek je ostal enak tistemu na začetku stoletja. Roman Terezina krivda se je lahko zgodil včeraj, mogoče bi se dogajati danes ali jutri. Ta ali oni človek vedno znova poskuša razkleniti okove, ki ga vežejo. Poskusiti te razklenitve so lahko dobri ali slabi, humani ali zločinski, celo podzavestni kot mržnja, ki se počasi nabira v človeku.

Literarni zgodovinarji so Terezino krivdo uvrstili med najboljša dela pisatelja Mauriaca in med pomembna dela francoske književnosti. Roman pripoveduje o mladi ženi in njenem zakonu z nepravim človekom. Poročila se je po svoji volji, brez zunanjega pritiska in brez izkušenj. Med šolanjem in bivanjem v samostanu si je pridobila izobrazbo, ni pa kaj dosti zvedela o življenjski resničnosti. Ob tem možu — vse njegovo gledanje in početje je razporejeno po določenih predalih — v pustem vaškem okolju in utesnjenosti možev družine se počuti notranje ujeta, uklenjena v svetu, ki jo s svojo ozkostjo in omejenostjo duši in ubija. Ko slednjič jasno spozna, da se svojemu mlačnemu duhovno togemu možu ne more približati, da ta možki njene duševne stike ne poskuša in ne more razumeti, se bolj nagonsko kot z razumom oddloči za njegovo odstranitev.

Bernard steer ostane živ in na sodišču priča v prid ženi. Zaradi družine, ugleda in zaradi njune

Slika 41: Kritika Partizanska ljudska pesem I, 1970
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

28. januar 1971

TV-75

(5)

(70)

T

KULTURNI OBZORNIK

Še eno mnenje o Partizanski ljudski pesmi

Prva knjiga *Partizanske ljudske pesmi*, ki jo je izdal zavod Borec, zbral in uredil pa Črtomir Šinkovec, je zanimiva iz več razlogov. Prvi razlog je čisto literarne narave, saj nam jasno kaže na nek paradoks v naši literaturi, namreč na dejstvo, da je ljudska pesem, za katero smo mislili, da je že zdavnaj izumrla, ponovno oživela, in to sredi dvajsetega stoletja, med slovenskim ljudstvom. Če pod pojmom ljudskega pesništva razumemo anonimne ustvarjalce prvih literarnih del slovenske književnosti v daljni preteklosti, to ne velja za partizansko ljudsko pesem. Ta pesem namreč nikakor ni anonimna, v glavnem poznamo njene avtorje, čeprav je bila pot do dešifracije psevdonimov ali pa samo imen dolgotrajna in naporna. Vendar se je uredniku zbirke Črtomirju Šinkovcu posrečilo, da ni samo zbral izredne množine teh pesmi, temveč je z vztrajnim raziskovanjem v glavnem ugotovil tudi avtorje teh pesmi, s čimer je opravil tudi pomembno literarno-zgodovinsko delo.

Drugi razlog je vsekakor dejstvo, da so avtorji teh partizanskih ljudskih pesmi v glavnem naši slovenski ljudje, ki bi nikoli ne prijeli za pero, če bi jih k temu ne prisilili kruti čas, stiska in

veličastnost zgodovinskega trenutka naše narodnoosvobodilne borbe in odpora. In tako najdemo kot avtorje, v bistvu nepesnike, najrazličnejše naše ljudi — od preprostih kmečkih ženic, navadnih partizanov do visokih intelektualcev. In kar je poglavitno, danes, prav zaradi te zbirke, vemo za njih.

Tretji razlog je vsekakor pravilno urednikovo načelo, da je v partizansko ljudsko pesem vključil tudi tisto našo ljudsko tvornost, ki ni nastala samo v partizanskih vrstah, temveč tudi na terenu samem in v ječah ter koncentracijskih taboriščih ter s tem dal zbirki zares širše dimenzije in tako kompleksno zajel veličino naše borbe in trpljenja v vsej njeni raznolikosti.

In končno je tu še četrta, morda najvažnejši razlog. S to zbirko smo hkrati dobili tudi dragocen zgodovinski dokument, ki po svoje, izjemno nenavadno in nevsakdanje ilustrira nedavno, veliko poglavje naše zgodovine, ki mu preprosto pravimo naša narodnoosvobodilna borba. Te pesmi namreč niso samo neposredna in nepremostljiva, mestoma tudi kvalitetna pričevanja za našega literarnega zgodovinarja, temveč so tudi dragocen dokument in pomagalo slehernemu zgodovinarju, ki se je ali pa se še bo lotil poglobljenega študija naše borbe. In del te zgodovine niso samo bitke, zmage in porazi, vzponi in padci našega narodnoosvobodilnega gibanja, temveč poleg partizanske književnosti tudi partizanska ljudska pesem, ta čisti, naravni biser, porojen spontano, nepretenciozno in organsko iz čiste bolečine in veličine našega vsakdanjega, slovenskega človeka. Kot da bi se v tej pesmi avtohtono, veličastno in preprosto oglasila naša zgodovina.

Z zanimanjem lahko torej pričakujemo izid tudi drugega zvezka te zbirke, ki je zagotovo edinstvena ne samo v moderni zgodovini slovenskega slovstva, temveč tudi v evropski zgodovini odpora proti fašizmu in nacizmu.

D. Ž.

Slika 42: Kritika *Partizanske ljudske pesmi I*, 1970
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

6) Sonce na hoduljah, 1973

7) Škorčeva šola, 1973

- Kritika J. H.: Črtomir Šinkovec: Škorčeva šola
- Kritika Dialogi, št. 9, 1974, Velimir Batič: Črtomir Šinkovec: Škorčeva šola

ŠKORČEVA ŠOLA — igra in socialni motivi — Četrta zbirka za otroke »Škorčeva šola« pesnika Črtomira Šinkovca (izšla v mali Čufarjevi knjižnici pri jeseniškem kulturno umetniškem klubu) je vsebinsko kaj mnogotera: prinaša pesmi, ki pojejo o naravi in živalih, so poučne in zgolj »igrive«, s socialno komponento in brez nje..., nazadnje pa jim je avtor dodal konic ugank, ki jim ne gre odneči iznajdljivosti. Šinkovec svoje verze večidel spretno in brezhibno uklenil v ritmiko in podobo, tekoči verzi pripovedujejo sproščeno in mladko: je pa res, da v njih zastopajo mladinski pesmi številni znani junaki: miške, muce, vrabčki, polži itd., ki celem ne bi mogli govoriti prid ne tradicionalnosti te birke. Po drugi strani pa je ta knjižica, ki s svojo preprostostjo in dostopnostjo nemara ne bo odvrčala mladih bralcev. J. H.

Velimir Batič

ČRTOMIR ŠINKOVEC: ŠKORČEVA ŠOLA

Črtomir Šinkovec se že precej časa javlja v slovenski mladinski književnosti, poleg objav v mladinskem tisku ima tudi več samostojnih del za mladino. Njegovo najnovejšo pesniško zbirko za otroke z naslovom Škorčeva šola je izdal in založil kulturno umetniški klub Tone Čufar pri DPD Svoboda Jesenice.

Črtomir Šinkovec je trdno zasedran v zemlji, iz katere je izšel, in iz tega sveta izbira motive za svoje otroške pesmi. Ko ostaja zvest svoji pokrajini, odraža mladega bralca, ki z naravo še ni izgubil pristnega stika. Njegove pesmi, često obravnavane s krajinskimi značilnostmi, so prav zaradi tega otroku všeč. Šinkovec ne ljubi pesniških novot, za svojo poezijo ne išče novih poti, njegove iztočnice so znane in ustaljene, pesniške podobe so povsem konkretne. Tudi vsebinski razpon ne prinaša ničesar novega in ne obsega celotne slike življenja, kot ga danes doživlja sodoben mlad človek, če-

prav je izbor precej raznoter. Ta sega od krajinskih pesmi do domoljubnih, od socialno obarvanih (Briški koloni) do pesmi o živali, ki spadajo med najbolj prikupne, od prigriznic, vezanih na letne čase, do 62 ugank na koncu knjige.

Ob pravem prebiranju nekaterih Šinkovčevih pesmi dobi literarno izobražen bralec vtis, da se je tu čas ustavil, take pesmi bi mogle nastati že pred mnogimi leti. Vrednost najlepših Šinkovčevih pesmi nahajamo drugje, pesnik je najboljši takrat, ko je do kraja ekonomičen v izrazu, nazoren in slikovit. Primer take pesmi je Hrček:

»Dečki — pepčki,
hojladri,
so k oblicam
v polje šli,
šli so Pacek,
Frkolin,
Brusov Nacek,
Širkov sin.

645

Slika 43: Kritike zbirke Škorčeva šola, 1973
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

Tam ob stezi
kot sestrice
rdeče v lice
so oblice.
Smuk! — k oblicem,
hojladri,
bas na turkc
čmrlj brenči.«

To je dovolj dinamična pesem, gibka v ritmu, pristna v izrazju, čustveno primerno uglasena in ne zaostaja za najboljšimi dosežki v slovenski otroški poeziji. Tudi tokrat je Sinkovec potrdil, kar smo o njem že vedeli. Dokazal je, da zna pesem oblikovati izrazito epsko, to pa je v naši mladinski pesmi še vedno precejšnja redkost. Take pesmi so še: Trije godci, Slavje na skrinjah, Vesela svatba in Zlata poroka. V njih je pesnik pokazal svojo nadarjenost za pripoved, ljudsko duhovitost, smisel za šalo in hudomušnost, tu čutimo tudi pristno ljudsko ozračje, ki daje pesmim poseben mik:

»Našo Mico možimo,
jo po vasi peljemo,
balo v košu nosimo.«

Sinkovec je slabši takrat, kadar hoče učinkovati z izrabljenim izrazjem:

»Jutro
Jutro žametno od zore
gre čez polje v svetli halji,
naslonilo se na gore,
pozlatilo morje v dalji.«

S takim načinom pesnenja nam pesnik ne pove ničesar, kar bi nas prevzelo, obrabljena besedišča je očitna, rime kot »dalja — halja« pa so bile že premnogokrat zapisane v slovenski poeziji za odrasle in za otroke. Tudi domovinska tematika mu je manj uspela, čeprav je napisal verze z občutkom. Tu imamo večkrat čustveno preobložene pesmi, ki prav zaradi tega manj prepričajo (Maj ob Soči, Naša zemlja), četudi so nekatere zelo znane, zlasti, ker so uglasbene (Naša zemlja).

Ob koncu zbirke je Sinkovec natisnil še prgišče ugank, v katerih je spet dokazal, da je mnogokrat mojster peresa:

»Bela njiva — pa ni ajda,
črno seme — pa ni mak;
kdor to seme rad prebira,
bo morda še učenjak.«

Ali:

»Pevci so hiše
zgradili iz ila,
vanje pa sodčke
zvalili aprila.«

Seveda niso vse uganke tako jedrnat in jezikovno čiste, včasih zasledimo razvlečenost in dolgoveznost, kar velja tudi za nekatere njegove pesmi, kot sta npr. Srečanje na vrtu in Nesrečna čebelica, vendar so take redkeje. Značilnejše za Sinkovca je primerno stopnjevanje in zaokroženost pesmi, kolorit neke pokrajine in sposobnost, da se zna s svojo pesmijo približati otrokovemu doživljanju, čustvovanju in dojemanju. Tudi onomatopoejski izrazi prispevajo k dovršenosti nekaterih pesmi. Take so: Tujček, Vrabček in Stari mlin, ta ima sicer sladkobno ginljivo poanto, ki spominja na besedila popevk:

»Trudno preobrača stope
kot na stare dni spomin.«

Sinkovec more tudi dobro zajeti razpoloženje časa, posebno, kadar sta čustveni in miselni svet v pravem ravnotežju. Zadnja kitica Pesmi o jeseni prinaša tako sporočilo in originalno primerjavo:

»Starke potrte
so lipe pred hišo,
kakor da niso
nikoli cvetele;
malčki pritiskajo
noske na šipe,
da bi snežinke
brž, brž priletele.«

Sinkovčev osrednji pesniški del v tej zbirki sega nad poprečje sodobne slovenske otroške poezije. Zato je čudno, da pesmi niso izšle pri kaki naši specializirani založbi, ampak so jim utrli pot v svet ljubitelji lepe besede z zemljepisnega obrobja. Za-

646

Dialogi št. 9/74

nimivo je, da je večji del teh pesmi znan, saj so jim uredniki slovenskih mladinskih revij prav radi odmerjali prostor, natisniti jih v knjižni obliki, ki more celovito podati pravo

pesnikovo podobo, pa jih ni bilo mogoče. Sicer pa smo na take in podobne pojave že navajeni in bi se prav tako čudili, če bi bilo izjemoma enkrat drugače.

8) Brazgotine, 1974

- Kritika 5. maja 1974, Andrej Pagon – Ogarev: Črtomir Šinkovec: »Brazgotine«
- Kritika Delo, 6. junija 1974, neznan avtor: Knjižni trg / Črtomir Šinkovec: Brazgotine – iz partizanske lirike
- Kritika TV-15, 1974, stran 51–52, neznan avtor: Kajuhova nagrajenca Šinkovec in Ožbolt
- Kritika, junija 1974, neznan avtor: Črtomir Šinkovec: Brazgotine

Kajuhova nagrajenca Šinkovec in Ožbolt TV-75

V letošnjem založniškem programu založbe Borec sta bili tudi dve originalni deli, ki sta letos prejeli tradicionalno Kajuhovo nagrado. Gre za pesniško zbirko Črtomirja Šinkovca »Brazgotine« in spominsko delo Antona Ožbolta »Dežela Petra Klepača«.

Zanimivo je, da je Črtomir Šinkovec še le zdaj abral svoje partizanske pesmi, ki so izlele pred več kot tridesetimi leti v partizanskem tisku in jih izdal v znakovni, ares in dopolnili pesniški zbirki pod simboličnim naslovom »Brazgotine«.

Specifično sedanjega razsaja, anarhije in hlastanja v sodobni mlajši in najmlajši slovenski poeziji, se zde širševse pesniški skrajni klasični. In res, to predstavlja in določa Šinkovčev partizanski pesniški odklon na eni strani; zaresna, globoka doživljaj boja, smrti, breptenja po svobodi, na drugi strani pa temu ustreza pesniška oblika: balada, na videz preprosta in jasna, skoraj v stilu narodne pesni. Tako vstaja v njegovih pesmih pred nami čas, ki je postal še zgodovinski, vendar čas, ki navdihuje in bo še dolgo navdihal naše umetniške ustvarjalce, kajti NOB in revolucija sta zares neizbežni viri navdih in pobud.

S svojo nagrajeno zbirko se torej Šinkovec upravičeno uvršča med tako imenovano klasično partizansko literaturo, ki je

dala naši književnosti pomemben delež v sklopu celotne slovenske književnosti, vendar še do danes, žal, ni niti ustrezno kritično in stvarstveno obdelana niti še dokončno pravilno ovrednotena, kar bi vsekar v polni meri zaslužila.

Drugi letošnji Kajuhov nagrajenec Anton Ožbolt, katerega knjiga spominov »Dežela Petra Klepača« je pravkar izšla, pomeni vsekakor svojevrstno in zanimivo odklon v naši memoarski literaturi. Gre za kroniko, podoba časa in ljudi nekoga kosa naše domovine, ki je še danes, žal, na robu našega sveta, vednosti in razumevanja. Gre za delo ljudskega junaka Petra Klepača, za delo na obeh bregovih Črbravke in Kolpe, kjer ljudje nikoli niso pozabili nacionalne nepravice, pa čeprav je šlo za Slovence, Hrvate in Kočevske Nemce. Naпротив, ves čas jih je združevalo naporno in težko delo na poljih in v gozdovih in to solidarnost se je v glasnem pokanilo tudi med vojno. Anton Ožbolt je zato kot vesten kronist v svoji knjigi zares nadrobno in dokumentarno podal zgodovino ljudi in dogodkov v tej deželi in sredi glavnino svojega pisanja posvetil dogodkom in ljudem med narodnoosvobodilnim bojem. Tako pred nami stoji delo, ki je sami Slovenci dolžni malo poznati, saj je bila vedno nekako od rok, daleč od glavnih poti in je to, žal, še danes.

Prepričani smo, da Ožbolt tako ni napisal samo zanimive in barvite freske o delu Petra Klepača, temveč je s knjigo tudi resno opozoril, da bi temu prešli Slovenci danes morali posvetiti več pozornosti, saj sodi delo tako kot Kosjasko ali Belci med nerazvita območja naše republike. Na drugi strani pa iz knjige zelo jasno prihaja na dan utemeljena in zgodovinsko dokazana podoba tega območja, ki je tolikanj dala in število med NOB, da bi se danes njegovo nasludilo bojišo sedanjost in prihodnost. In prav v tem je tudi opozorilo in pomembnost Ožboltovega pisanja za današnji čas.

Obe knjigi Kajuhovih nagrajenecv je izdala založba Borec v Ljubljani.

D. Z.

5. maja 1974

NOVA PESNIŠKA ZBIRKA PARTIZANSKIH PESMI

Črtomir Šinkovec:

»BRAZGOTINE«

Črtomir Šinkovec

BRAZGOTINE

Pesniška zbirka, izdala Založba Borec, Ljubljana, 1974; 64 strani, cena: broš. 48 din.

O zbirki je rečeno, da »moramo nanjo gledati predvsem kot na dokumentarno umetniško gradivo, ki pa ima še vedno močan umetniški učinek«. Misel o dokumentarnosti se veže na nastanek in tematiko pesmi: gre za partizansko liriko ali bolje, za pesmi ki so...

Črtomir Šinkovec: «BRAZGOTINE»

Pri založbi Borec v Ljubljani je te dni izšla zbirka pesmi partizanskega pesnika Črtomira Šinkovca z naslovom: *Brazgotine*. Zbirka obsega 51 pesmi, v katerih avtor prikazuje Primorsko in njene ljudi v narodnoosvobodilni borbi.

S svojim značilnim naslovom «Brazgotine», oživljajo Šinkovčeve pesmi spomine na tista leta ko so fašisti tako sovražno, divjaško in nekulturno divjali po Primorski, pobijali ljudi, jih zapirali in uničevali njihove domove. Kako močno je to povedal z verzji:

Bratje, jaz nimam besed
za grozo srhljivo teh dni:
ko srečujem človeške zveri,
ko srcu nož govori,
ko svinec ljudi rešeta,
ko vislice so drevoed,
ko nismo doma več doma...

Pesnik se spominja tudi tistih prvih let nastopa fašizma, ko so zloglasni škvadrasti napajali zavodne Slovence z rličnovim otjem, s puškinimi kopiti vdiral hišna vrata, uklepali naše ljudi v verige in jih vlačili v zapore. Takrat je bilo tako hudo da —

Le upanje nam še pomaga živeti.

Pesnik se je v zbirki oddolžil tudi spominu organizatorja oboženega upora Jaki Platiši - Francu iz Poč na Cerkljanskem. Platiše - Franc je padel dne 26. aprila 1943 v Trstu v borbi s kvesturini. Moč in odločnost njegove besede, ko je pred odhodom v Trst organiziral ljudi na Cerkljanskem in Idrijskem, je pesnik takole izrazil:

v rokah vršijo mu viharji,
v besedi bije mu plat zvona
od hiše do hiše,
od srca do srca.

Trpljenje in stradanje družin po samotnih kmetijah je pesnik občuteno in resnično opisal:

Tihi so otroci. Sirka ni, ne kruha.
O, kako bi s srcem mati jim ga
/dala;
k sebi jih privija vsa slabotna,
/suha.
Tuja soldateska kravo je odgnala.

Vendar pa je skozi vse gorje, razdejanje, pogorišča in grobove padlih partizanov, posiljal žarek upanja na lepšo bodočnost in svobodo:

Očji zidarjem mladim
zablestijo
ko prvi nagelj
v oknih zacveti.

Šinkovčeve pesmi pritegnejo bralca, da jih znova in znova jemlje v roke in bere. V njegovih pesmih je tista moč, ki so jo med NOB občutili partizani, aktivisti in vse naše ljudstvo, ko so z besedo, puškami in bombami sejali smrt v sovražnikovih vrstah. Nekdanji partizani, aktivisti, terenci in mladina, bodo te Šinkovčeve pesmi radi in z zadovoljenjem brali. Pesnik je z njemu domačo pesniško besedo znova oživil spomin na grozljivo podobo časa, ko:

V teh hudih nočeh nihče ne ve,
kdo prvi imel bo v lisicah roke.

Vendar pa ne obupuje, marveč z velikim upanjem pove:

Že od maja k nam prihaja
tiha radost — glas upora:
našli smo rešilno bilko,
bilko trdno kakor gora.

Se nekaj življenjskih podatkov o pesniku. Črtomir Šinkovec je rojen na Vojskem nad Idrijo dne 30. januarja 1914. Že od rane mladosti je rad bral knjige in se iz njih navzel veselja do literarnega ustvarjanja. Med NOB je bil najprej partizan, kasneje pa je bil imenovan za referenta za šolstvo in prosveto v idrijskem okrožju. Po osvoboditvi je končal študije na ljubljanski univerzi in kasneje postal urednik Cicibana in zatem član uredništva revije «Tovariš». Leta 1952 je Mladinska knjiga izdala njegov pesniški prvenec, zbirko otroških pesmi «Rožna zibelka». Leta 1963 je Zavod Borec izdal njegovo knjigo «Oblaki nad sončno deželo», v kateri opisuje dogodke med NOB na Vojskem. Letošnjo zimo je pri Kurirčku izdal pesniško zbirko za otroke «Lovec na hoduljah», pri Kulturno umetniškem klubu na Jesenicah pa pesniško zbirko: «Škorčeva šola». Tako je najnovejša njegova pesniška zbirka «Brazgotine», skupaj z zbirko «Partizanska ljudska pesem» že njegova šesta knjiga.

Naj zaključim. Tiha radost je v nas ob ugotovitvi, da je zgodovina NOB na Primorskem postala bogatejša še za eno knjigo res dobrih in lepih pesmi. Zbirko je ilustriral Ivan Seljak - Čoič.

Andrej Pagon - Ogarev

pres-kliping • press-clipping

(Osnovano 1952 godine)

NOVINSKA DOKUMENTACIJA

NOVINSKO IZDAVAČKO PREDUZEĆE

PRESS PUBLISHING ENTERPRISE

Beograd — Knez Mihajlova 2/IX — Pošt. fah — P. O. Box 95,

Tel. 621-578 — Ziro račun — Current Account: 60801-601-3289

Isečak iz lista

Newspaper cutting

DELO
Ljubljana

6. VI. 1974
Knjižni trg

ČRTOMIR ŠINKOVEC: BRAZGOTINE — iz partizanske lirike — Pričujoče pesmi Črtomira Šinkovca se po motiviki bistveno ne razlikujejo od siceršnjega toka pesniške tradicije med NOB, seveda pa njihova izpovedna plat skuša biti, v povprečnih, tekočih verzih, vendarle toliko samosvoja, da bi morebiti lahko bila zanimiva sestavina splošne kulturne tvornosti partizanskega časa. To pomeni, da je za literarno zgodovino, ki proučuje kulturni del NOB, tudi ta zbirka dobrodošlo gradivo, saj pesnim (nastale pred 30 in več leti) čas ni izpodmaknil njihove primarne značilnosti, to pa je skrajno zavzeta, družbeno in politično obvezujoča itd. pesniška prizadevnost. Seveda pa je ne glede na to moč pritegniti zapisu na zavihu knjige, da bi bil pravočasni izid, torej med NOB, knjige «Brazgotine» pomenil večje kulturno zgodovinsko dejanje, kakor ga pomeni zdaj. Zbirka je izšla pri «Borcu».

ČRTOMIR ŠINKOVEC

BRAZGOTINE

Slika 44: Kritike zbirke *Brazgotine*, 1974
Vir: Domača zasebna zapuščinska zbirka. Ljubljana, 2009.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 17. 1. 2018

Simona Šinkovec
(lastnoročni podpis)

Izjava kandidatke

Spodaj podpisana SIMONA ŠINKOVEC izjavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in

dovoljujem / ne dovoljujem

(ustrezno obkrožiti)

objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Datum: 17. 1. 2018

Podpis kandidatke:

SIMONA ŠINKOVEC

DIPLOMSKO DELO